

T.C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ BÖLÜMÜ

TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

SEVİNÇ KUŞOĞLU'NUN ÇOCUK KİTAPLARINDA YER ALAN

EĞİTSEL İLETİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Esin KARAHANOĞLU

BURSA

2017

T.C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ BÖLÜMÜ

TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

SEVİNÇ KUŞOĞLU'NUN ÇOCUK KİTAPLARINDA YER ALAN

EĞİTSEL İLETİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Esin KARAHANOĞLU

Danışman

Doç. Dr. Kelime ERDAL

BURSA

2017

T.C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

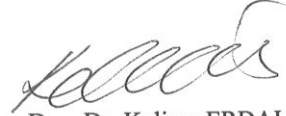
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda 801450001 numara ile kayıtlı Esin KARAHANOĞLU' nun hazırladığı "Sevinç Kuşoğlu'nun Çocuk Kitaplarında Yer Alan Eğitsel İletiler" konulu yüksek lisans çalışması ile ilgili tez savunma sınavı, 22/06/2017 tarihinde 14.00-16.00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının (başarılı/başarısız) olduğuna (oybirliği/oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Prof. Dr . Emine KOLAÇ

Anadolu Üniversitesi

Doç. Dr. Kelime ERDAL

Uludağ Üniversitesi

Yrd. Doç DR. Erol OGUR

Uludağ Üniversitesi

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

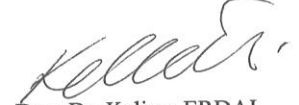

Esin KARAHANOĞLU

YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI

“Sevinç KUŞOĞLU”NUN Çocuk Kitaplarında Yer Alan Eğitsel İletiler” adlı yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Esin KARAHANOĞLU

Doç. Dr. Kelime ERDAL

Danışman

Prof. Dr. Kâzım YOLDAŞ

Türkçe Eğitimi ABD Başkanı

ÖN SÖZ

Yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren teknolojinin gelişmesiyle birlikte her alanda olduğu gibi, eğitim alanında yapılan bilimsel çalışmaların da sayısı artmış, bu çalışmalar sonucunda klasik tarzdaki eğitim anlayışı değişmiştir. Daha önceleri hâkim olan kuralcı eğitim anlayışının yerini bilgiyi yapılandırmaya dayalı yeni bir anlayış almıştır. Bilgiye ulaşabilen, onu yorumlayabilen, duygu ve düşünce süzgecinden geçirerek yeniden yapılandırabilen bireyleri yetiştirmede, anne-baba ve okul kadar edebiyat, özellikle çocuk edebiyatı da önemli rol oynamaktadır.

Son yıllarda çocuğun eğitimine verilen önemin artması, çocuk edebiyatı alanında verilen eserlerin sayısının artmasını sağlamıştır. Bu alanda eserler veren yazarlarımızdan biri de Sevinç Kuşoğlu'dur. Bu çalışmada Sevinç Kuşoğlu'nun masal, hikâye ve roman türlerinde yazdığı otuz çocuk kitabında ne tür eğitsel iletilere yer verdiğini, bu iletilerin hitap edilen yaş grubuna uygunluğunu ve yazarın kitaplarının çocuklara tavsiye edilebilirlik durumunu ortaya koyma amaçlanmıştır.

Çalışma beş ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde problem ortaya konmuş, ardından araştırmanın amacı belirlenmiş ve araştırma soruları oluşturulmuştur. Araştırmanın önemi üzerinde durulduktan sonra çalışma konusuna ilişkin varsayımlara ulaşılmış, son olarak da araştırmanın sınırlılıklarına değinilmiştir.

İkinci bölümde araştırmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmuş; edebiyat ve çocuk edebiyatı kavramları üzerinde durulduktan sonra çocuk edebiyatının amacı ve yararları konusuna değinilmiştir. Çocuk edebiyatının dünyadaki ve ülkemizdeki tarihsel gelişimi incelenmiş, çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler sıralanmış, ardından çocuk kitaplarında ileti kavramı üzerinde durulmuştur. Son olarak da yazarın hayatına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Araştırma yönteminin belirlendiği üçüncü bölümde, araştırmanın evren ve örnekleme ile araştırma modeli ortaya konmuş, verilerin toplanması ve analizinde ne gibi bir sıra izleneceği belirtilmiştir.

Araştırmanın amacına yönelik bulgular dördüncü bölümde ortaya konmuştur. Bu bölümde yazarın kitaplarında yer alan eğitsel iletiler belirlenmiş, bunlar altı ana gruba ayrılarak incelenmiştir. Ardından iletilerin kitaplarda veriliş biçimi üzerinde durulmuş, son olarak da kitapların dil ve anlatım özellikleri ortaya konmuştur.

Araştırmanın beşinci bölümünde ise tartışma ve öneriler yer almaktadır. Bu bölümde çalışma sonuçları net bir şekilde ortaya konmuş, bu sonuçlara ilişkin önerilerde bulunulmuştur. Son kısımda Sevinç Kuşoğlu ile yapılan görüşmenin metni yer almaktadır.

Gerek lisans gerekse yüksek lisans öğrenimim boyunca bana her anlamda destek olan, lisans yıllarımdan itibaren örnek aldığım, uzun ve yorucu bir çalışma sonucu ortaya çıkan tezimin her aşamasında yanımda hissettiğim değerli danışmanım Doç. Dr. Kelime ERDAL'a çok teşekkür ederim. Bunun yanında lisansüstü eğitimde bana sağladıkları katkıyla çalışmamın temelini oluşturan hocalarım Prof. Dr. Kâzım YOLDAŞ'a, Yrd. Doç. Dr. Minara ALİYEVA ÇINAR'a, Yrd. Doç. Dr. Erol OGUR'a, yapıcı eleştirileriyle eksiklerimi gidermeme yardımcı olan değerli hocam Prof. Dr. Emine KOLAÇ'a da teşekkürlerimi sunarım.

Bu süreçte bana destek olan aileme, yorumlarıyla bana katkıda bulunan meslektaşlarım Hüseyin KOÇ , Mümine ÇATAL, Nur Kasadar AKYILDIZ , Semra ŞEN, Figen TAŞKIN ve Demet ÖKTEM'e, yabancı dil konusunda yardımlarını esirgemeyen Burak Yüksel FENERCİOĞLU'na, süreç boyunca gerekli her tür desteği veren okul müdürüm Mehmet Salih GÜNAY'a ayrıca teşekkür ederim.

Esin Karahanoğlu

Bursa, 2017

Özet

Yazar: Esin KARAHANOĞLU

Üniversite: Uludağ Üniversitesi

Ana Bilim Dalı: Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

Bilim Dalı: Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Tezin Niteliği: Yüksek Lisans Tezi

Sayfa Sayısı: 190

Mezuniyet Tarihi:

Tez: Sevinç KUŞOĞLU'nun Çocuk Kitaplarında Yer Alan Eğitsel İletiler

Danışmanı: Doç. Dr. Kelime ERDAL

SEVİNÇ KUŞOĞLU'NUN ÇOCUK KİTAPLARINDA YER ALAN EĞİTSEL İLETİLER

Ülkemizde 21. yüzyılın başlarından itibaren edebiyatın farklı bir dalı olarak ön plana çıkmaya başlayan çocuk edebiyatının, çocukların eğitiminde büyük rolü vardır. Çocuk edebiyatı ürünleri, sundukları iletiler yardımıyla çocuğun eğitimine katkıda bulunmaktadır. İletiler, çocuğun hayatı tanımasını, bunun yanında duygusal, sosyal ve ahlakî bakımdan gelişmesini sağlamaktadır. Çocuk edebiyatı yazarının çocuğun iç dünyasını tanıyan, nasıl düşündüğünü tahmin eden, onun ihtiyaçlarına cevap verebilecek, çocuk edebiyatının özelliklerini iyi bilen kişiler olması gerekmektedir.

Günümüzde çocuğa yönelik eserler veren yazarların sayısı bir hayli artmıştır. Bu yazarlarımızdan biri de Sevinç Kuşoğlu'dur.

Sevinç Kuşoğlu, eserlerinde çocuk dünyasına duyarlılıkla yaklaşmış, bir yandan çocuğun kendisini, yakın çevresini ve içinde yaşadığı dünyayı tanımasına yardımcı olurken bir yandan da çocukların aile, toplum ve okul yaşantılarına eğilmiştir. Bunun yanında çocuğa çeşitli millî değerleri benimsetmeyi de ihmal etmemiştir.

Bu araştırma, Sevinç Kuşoğlu'nun çocuk kitaplarında yer alan eğitsel iletiler üzerine bir çalışmadır. Araştırmada yazarın çocuklara ne tür iletiler vermek istediği belirlenmeye çalışılmış; bu iletilerin içeriği, hangi amacı gerçekleştirmeye yönelik olduğu ve çocuk edebiyatı ürünleri içinde nasıl işlendiği üzerinde durulmuştur.

Anahtar sözcükler: çocuk edebiyatı, çocuk kitabı, eğitsel ileti, Sevinç Kuşoğlu.

Abstract

Author : Esin KARAHANOĞLU

University : Uludağ University

Field : Turkish and Social Sciences Education Department - Department of Turkish Education

Branch : Turkish Education

Degree Awarded :

Page Number :190

Degree Date :

Thesis : Educational Messages in Children's Book of Sevinç Kuşoğlu

Supervisor : Doç.Dr. Kelime ERDAL

EDUCATIONAL MESSAGES IN CHILDREN'S BOOK OF SEVINÇ KUŞOĞLU

Starting the beginning of the 21st century, children's literature started to appear as a branch in literature and became an important component for children's education. Children's literature products make contribution to children's education with the help of the messages that they present. These messages will help children to understand life as well as develop emotional, social and moral manners. An author should know about the inner world of a children, understand how they think, provide answers to their needs and know about peculiarities of children's literature.

In today's world, the number of authors coming up with children books have increased exponentially. One of these authors is Sevinç Kuşoğlu.

Sevinç Kuşoğlu approached children's world with tender in her books. While she helped children to understand inner self, their close circle and the world they live in; she also focused on family, social and school lives. She also made sure children learn about national values through her books.

This research is a portrayal of messages Sevinç Kuşoğlu had given on her child books. The intent was to identify which values the author has covered and the content and purpose of these messages. Additionally, how these messages have been relayed in children's literature text is carefully analyzed.

Keywords: children's book, children's literature, educational messages, Sevinç Kuşoğlu.

İçindekiler

	Sayfa No
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI.....	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
1.BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1.Problem.....	1
1.2.Amaç.....	3
1.3.Araştırma Soruları.....	3
1.4.Önem.....	4
1.5.Varsayımlar.....	4
1.6.Sınırlılıklar.....	5
2.BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE.....	6
2.1.Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı.....	6
2.2.Çocuk Edebiyatının Amacı ve Yararları.....	11
2.3.Çocuk Edebiyatının Dünyadaki Tarihsel Gelişimi.....	14
2.4.Çocuk Edebiyatının Ülkemizdeki Tarihsel Gelişimi.....	17
2.5.Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler.....	21
2.6. Çocuk Kitaplarında İletim.....	25
2.7. Sevinç Kuşoğlu'nun Hayatına İlişkin Bulgular.....	29
3.BÖLÜM: ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	34
3.1.Araştırma Modeli.....	34

3.2.Evren ve Örneklem.....	34
3.3.Verilerin Toplanması.....	35
3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	36
4.BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR.....	40
4.1. Sevinç Kuşoğlu'nun Çocuk Kitaplarında Yer Alan Eğitsel İletiler	40
4.1.1. Sağlıklı yaşam temasına yönelik iletiler.....	40
4.1.1.1. Mevsimlere uygun giyinme.....	41
4.1.1.2. Diş sağlığı	42
4.1.1.3. Göz sağlığı.....	43
4.1.1.4. Kulak sağlığı.....	44
4.1.1.5. Doktor korkusu.....	46
4.1.1.6. Dengeli beslenme.....	47
4.1.1.7. Aşı olma	48
4.1.1.8. Vücut temizliği.....	49
4.1.1.9. Spor yapma.....	50
4.1.2. Doğa ve çevre konulu iletiler.....	51
4.1.2.1. Doğadaki canlıları tanıma.....	53
4.1.2.2. Yaşanılan dünyayı ve çevreyi tanıma.....	58
4.1.2.3. Doğadaki canlılarla uyum içinde yaşama.....	60
4.1.2.4. Doğanın yok olması.....	61
4.1.2.5. Hayvan sevgisi.....	66
4.1.2.6. Tarihî çevreyi koruma.....	69
4.1.3. Aile temasına yönelik iletiler	70
4.1.3.1. Aile sevgisi.....	71
4.1.3.2. Aileden uzakta olma.....	77
4.1.3.3. Çocuklar arasında ayırım	78
4.1.3.4. Anne- baba ayrılığı	80

4.1.3.5. Üvey anneler.....	80
4.1.3.6. Çalışan anneler.....	82
4.1.4. Kişisel gelişime yönelik iletiler.....	87
4.1.4.1. Öz güven.....	89
4.1.4.2. Özgürlük.....	91
4.1.4.3. Zorluklarla mücadele.....	92
4.1.4.4. Elindekilerin değerini bilme.....	95
4.1.4.5. Emek verme.....	96
4.1.4.6. Yaşama sevgisi.....	97
4.1.4.7. Kitap okuma.....	97
4.1.4.8. Eğitime, bilime ve araştırmaya önem verme.....	101
4.1.4.9. Hakkını arama.....	105
4.1.4.10. Kendini tanıma.....	106
4.1.4.11. Planlı çalışma.....	107
4.1.4.12. Başarı-başarısızlık.....	108
4.1.4.13. Sabırlı olma.....	109
4.1.4.14. Aklın üstünlüğü.....	110
4.1.4.15. Tutumlu olma.....	111
4.1.4.16. Okul ve dersler.....	111
4.1.4.17. Güzel sanatlar.....	112
4.1.4.18. Kişilik gelişimi ve öğretmen.....	116
4.1.5. Toplumsal yaşama yönelik iletiler.....	120
4.1.5.1. Birlik-beraberlik.....	120
4.1.5.2. Barış içinde yaşama.....	124
4.1.5.3. Alay etmenin yanlışlığı.....	127
4.1.5.4. Dostça yaşam sürme.....	128
4.1.5.5. Yardımlaşma.....	130

4.1.5.6. Evrensel Bir Dil: Sevgi.....	134
4.1.5.7. Toplum kurallarına uyma.....	135
4.1.5.8. Ön yargının yanlılığı.....	137
4.1.5.9. Paylaşımıcı olma.....	138
4.1.5.10. Dikkatli ve uyanık olma.....	139
4.1.5.11. Misafirperverlik.....	139
4.1.6. Millî değerleri aşılamaıya yönelik iletiler.....	140
4.1.6.1. Atatürk, vatan ve cumhuriyet sevgisi.....	142
4.1.6.2. Vatani koruma.....	145
4.1.6.3. Şair ve yazarlarımızı tanıma.....	146
4.1.6.4. Tekerlemeler.....	148
4.2. Sevinç Kuşoğlu'nun Çocuk Kitaplarında İletilerin Veriliş Biçimi.....	148
4.3. Sevinç Kuşoğlu'nun Kitaplarının Dil ve Anlatım Yönünden İncelenmesi.....	157
4.3.1. Sözcük kullanımı.....	159
4.3.2. Cümle yapısı.....	159
4.3.3. İkillemeler ve pekiştirmeler.....	160
4.3.4. Deyimler ve atasözleri.....	162
4.3.5. Benzetmeler.....	163
4.3.6. Tasvirler.....	164
4.3.7. Yazım ve noktalama.....	164
4.3.8. Mantıksal tutarlılık.....	168
5.BÖLÜM: TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	170
5.1. Tartışma.....	170
5.2. Öneriler.....	174
KAYNAKÇA.....	176
SEVINÇ KUŞOĞLU İLE GÖRÜŞME.....	185
ÖZ GEÇMİŞ.....	190

Tablolar Listesi

<i>Tablo</i>	<i>Sayfa</i>
1 Araştırmada Kullanılan Kitaplar, Yayınevleri ve Basım Yılları.....	34
2 Araştırma Verilerine Göre Oluşturulan Kategoriler.....	37
3 Sağlıklı Yaşam Temasına Yönelik İletiler.....	38
4 Doğa ve evre Konulu İletiler.....	38
5 Aile Temasına Yönelik İletiler.....	39
6 Kişisel Gelişime Yönelik İletiler.....	39
7 Toplumsal Yaşama Yönelik İletiler.....	40
8 Millî Değerleri Aşılamaya Yönelik İletiler.....	40

Kısaltmalar Listesi

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

1.Bölüm

Giriş

İnsan hayatı çeşitli dönemlerden oluşmaktadır. Bu dönemlerden biri de çocukluk dönemidir. Çocukluk dönemi temel davranışların kazandırılması ve kişilik gelişiminin sağlanabilmesi açısından diğer dönemlerin temelini oluşturur. Çocukluk döneminde verilen eğitim, çocuğun hem kişisel gelişimine katkıda bulunur hem de içinde yaşadığı topluma uyumunu sağlar.

Çocuğa doğru davranışları kazandırma yollarından biri de edebiyattır. Edebiyat çocuk için öncelikle bir eğlence aracıdır. Çocuğun hayal dünyasını geliştirerek onu değişik dünyalara götürür. Ancak edebiyat çocuğu eğlendirme yanında kimi zaman eğitime görevini de üstlenir. Çocuğun kendini ve çevresini fark etmesini, tanımasını sağlar. Bunun yanında çocuğun dil gelişimine de katkıda bulunur. (Yalçın ve Aytaş, 2011)

Bu nedenle çocuk eğitiminde faydalanılan en önemli araçlardan biri de çocuk edebiyatı ürünleridir. Bu ürünler aracılığıyla verilen eğitsel iletiler, çocuğun zihinsel, duygusal ve sosyal gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu yüzden çocuğun eğitiminde çocuk edebiyatı yazarlarına önemli görevler düşmektedir. Günümüzde çocuğa yönelik nitelikli, eğitsel değeri yüksek eserler veren yazarlarımızdan biri de Sevinç Kuşoğlu'dur. Bu çalışmanın amacı Sevinç Kuşoğlu'nun çocuk kitaplarındaki eğitsel iletileri tespit ederek bunları sınıflandırıp çözümlmek ve bu iletilerin 6-12 yaş grubuna uygunluğunu incelemektir.

1.1. Problem

Ülkemizde Tanzimat'la birlikte büyük bir ilerleme gösteren çocuk edebiyatı, çocukların büyüme ve gelişmelerine, kendilerini geleceğe hazırlayabilmelerine, yaşadıkları topluma uyum sağlamalarına yardımcı olma amacı taşıyan bir edebiyattır.

Çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal duygu, düşünce ve duyarlılıklarına, zevklerine eğilirken eğlenmelerine de katkıda bulunmak amacıyla gerçekleştirilen çocuk edebiyatı, üç yüz yıllık bir dönem içerisinde

oluşan bir edebiyattır. Çocuk edebiyatında bir metnin oluşturulması, bunun hedef kitlenin algılama düzeyi, ruh dünyası, ilgi alanı ve yaş durumuna uygun olmasına bağlıdır. (Yalçın ve Aytaş, 2011, s.16).

Günümüzde çocuk edebiyatı alanında eser veren yazarların sayısı oldukça fazladır. Çocuk edebiyatı yazarları, çocuk edebiyatının işlevi göz önüne alındığında büyük bir sorumluluk üstlenmiş sayılırlar. Çocuklar, bu yazarların kaleme aldığı eserler sayesinde bilişsel ve duygusal olarak gelişecek, yaratıcılıklarının farkına varacak, içinde yaşadıkları topluma uyum sağlamayı öğrenecek, ana dilini doğru ve etkili bir biçimde kullanabileceklerdir. Bu yüzden de çocuklara hitap eden kitaplar, yetişkinler için yazılan kitaplardan farklı niteliklere sahip olmalıdır. Bu nitelikler Yalçın ve Aytaş tarafından şu şekilde sıralanmıştır:

1. Çocuk kitapları okul programlarını destekleyici bir yapıda olmalıdır.
2. Metinler hayatın gerçekleri ile ilgili olmalıdır.
3. Eserler duygu, düşünce ve hayal gücünü değiştirici olmalıdır
4. Kitaplar çocuklara içinde yaşadıkları ülkeyi, dünyayı sevmeyi öğretmelidir.
5. Çocukların üretme becerisini geliştirmelidir.
6. Çocuğun girişimci ve katılımcı olmasını sağlamalıdır.
7. Şiddet öğeleri içermemelidir.
8. Yazılan eserle estetik duygularını geliştirmelidir.
9. Eleştirme yeteneğini geliştirmelidir.
10. Evrensel ve millî değerleri geliştirici olmalıdır.
11. İnsan sevgisi, doğa bilinci oluşturucu nitelikte olmalıdır.
12. İnsanlığın ortak mirası olan değerlere karşı bilinçlendirici olmalıdır.
- 13.Çocukların bilişsel gelişimine uygun olmalıdır (Yalçın ve Aytaş, 2011, s.34).

Çocuk kitabı yazarları, çocukları yazdıkları kitaplarda yer alan iletileri yoluyla eğitirler. Çocuğun doğru bir şekilde eğitilmesi de bu kitaplarda verilen iletilerin hitap edilen yaş grubuna uygun nitelikler taşımasına bağlıdır.

Bu araştırmanın temel problemi Sevinç Kuşoğlu'nun çocuk kitaplarında yer alan eğitsel iletilerin belirlenmesi ve bu iletilerin çocuklara uygunluğunun ve kitapların öğrencilere tavsiye edilebilirliğinin ortaya konmasıdır.

1.2. Amaç

Bu çalışmanın amacı, bir çocuk edebiyatçısı olan Sevinç Kuşoğlu'nun çocuk kitaplarında yer alan eğitsel iletileri belirlemek ve bu kitapların eğitici yönünü ve öğrenciye önerilebilirliğini ortaya koymaktır. Çalışma sonuçları anne-babalara, öğrencilere ve öğretmenlere Sevinç Kuşoğlu'nun çocuk kitaplarından ne derece faydalanabilecekleri konusunda yol gösterici olacaktır.

1.3. Araştırma Soruları

Araştırmada, yukarıda belirlenen amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

- 1) Sevinç Kuşoğlu'nun çocuk kitaplarında hangi eğitsel iletiler yer almaktadır?
- 2) Kitaplarda yer alan iletiler, çocuğun gelişimine katkıda bulunacak nitelikte midir?
- 3) İletiler gerçek hayatla paralellik göstermekte midir?
- 4) İletiler olaylar arasında sezdirilerek mi verilmiştir yoksa öğretici, ders verici bir tutum mu izlenmiştir?
- 5) Yazarın kitapları dil ve anlatım yönünden 6-12 yaş grubuna uygun mudur?
- 6) İçeriğindeki eğitsel iletiler göz önüne alındığında eserler 6-12 yaş grubuna tavsiye edilmeye uygun nitelikte midir?

1.4. Önem

Çocukların eğitiminde en önemli faktörlerden biri çocuk edebiyatıdır. Yazdığı çocuk kitapları aracılığıyla çocukların eğitimine katkıda bulunan pek çok çocuk edebiyatı yazarımız vardır. Bu yazarlarımızdan biri de Sevinç Kuşoğlu'dur.

Bugüne kadar Sevinç Kuşoğlu'nun yazdığı çocuk kitaplarını incelemeye yönelik bir çalışma yapılmamıştır. Bu anlamda ilk olma özelliği taşıyan bu çalışma, yazarın eserlerinde eğitimle ilgili bulguları araştırmak isteyen araştırmacılara kaynaklık edecektir.

Sevinç Kuşoğlu'nun çocuklar için yazdığı kitaplarda ne tür eğitsel iletilere yer verdiği, bu iletilerin didaktik bir biçimde doğrudan mı yoksa olayların içine gizlenerek sezdirme yoluyla mı verildiği, kitaplarda yer alan iletilerin gerçek hayatla örtüşüp örtüşmediği, kitaplarda kullanılan dil ve anlatımın hitap edilen yaş grubuna uygun olup olmadığı ve bu kitapların 6-12 yaş grubuna önerilip önerilemeyeceği gibi sorulara cevap aranacaktır.

Çalışma sonuçlarının aynı zamanda anne- babalara ve öğretmenlere Sevinç Kuşoğlu'nun kitaplarından ne derece faydalanabilecekleri konusunda rehberlik edeceği düşünülmektedir.

1.5. Varsayımlar

Çalışmanın konusu ve amacı belirlendikten, araştırma soruları oluşturulduktan sonra şu varsayımlara ulaşılmıştır:

- 1) Sevinç Kuşoğlu'nun çocuk kitaplarında yer alan iletiler, çocuğun zihinsel ve duygusal gelişimine katkıda bulunacak niteliktedir.
- 2) İletiler gerçek hayatla örtüşmektedir.
- 3) İletiler; olaylar arasında sezdirilerek verilmiş, didaktiklikten kaçınılmıştır.
- 4) Yazarın kitapları dil ve anlatım yönünden 6-12 yaş grubuna uygundur.
- 5) İçeriğindeki eğitsel iletiler göz önüne alındığında kitaplar 6-12 yaş grubuna tavsiye edilmeye uygun niteliktedir.

1.6. Sınırlılıklar

Araştırma, Sevinç Kuşoğlu'nun otuz çocuk kitabı içinde yer alan masal türünde yirmi, hikâye türünde on yedi, roman türünde beş olmak üzere toplam kırk iki çocuk edebiyatı ürünüyle sınırlandırılmıştır. Çalışmada 6-12 yaş grubu esas alındığından daha büyük yaş grubuna yönelik olan Osmanlı Günlükleri seti içinde yer alan altı kitap ile Osmanlı Sultanları ve Osmanlı'nın Valide Sultanları isimli kitaplar çalışma kapsamına alınmamıştır. Yazarın tez kapsamına alınan kitapları şunlardır:

1) Dino ile Pino	16) Avucumda Bir Kuş Var
2) Güneş'i Yutan Oğlan	17) Sesimi Duyuyor Musun?
3) Tık Tık Civeiv ile Çıkçık Civeiv	18) Fener Adası Çocukları
4) Hop Hop Tavşan	19) Sevgili Annelerim
5) Şakacı Mirnav	20) Benim Pembe Pabuçlarım
6) Yalnız Sincap	21) Kırmızı Boncuklar
7) Al Yanaklı Elma Kuşu	22) Can Dostum
8) Mavi Orman Tavşanı	23) Biz Savaş Çocuklarıydık (3 öykü)
9) Kuçular Köyü	24) Bu Benim Hikâyem 1
10) Ay'da Pişen Ay Çöreği	25) Bu Benim Hikâyem 2
11) Masal Sevinci 1 (5 masal)	26) Musa'nın Yeni Pabuçları
12) Masal Sevinci 2 (5 masal)	27) Mavi Kuş
13) Uzaklarda Bir Ülke (2 öykü)	28) Tekir'in Maceraları
14) Mavi Tüllü Balerinler	29) Güneş'in Çocukları
15) Ah Bir Martı Olsam (2 öykü)	30) Siyah Kuşlar Şatosu

2.Bölüm Kuramsal Çerçeve

2.1. Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı

Duygu, fikir ve hayallerin aktarım yollarından biri olan edebiyatın pek çok tanımı yapılmıştır. Bu tanımlardan birkaçı şu şekildedir:

“Olay, düşünce, duygu ve imajların dil aracılığıyla biçimlendirilmesi sanatı, yazın, literatür” (Türk Dil Kurumu [TDK], 2011, s.670).

“Genel anlamıyla edebiyat, insanın duygu, düşünce ve toplum yaşamını, doğayla olan ilişkilerini, söz ve yazıyla, etkili bir dil ve güzel bir biçimle anlatmayı amaç edinen bir sanat dalıdır” (Bezirci ve Göker, 1993, s.13).

Kavcar, edebiyat kavramına dair Atatürk’ün yaptığı bir tanımı sunar:

“Söz ve anlamı, yani insan zihninde yer eden her türlü bilgileri ve insan gücünün en büyük duygularını, bunları dinleyenleri ve okuyanları çok ilgilendirecek biçimde söylemek ve yazmak sanatı” (Kavcar, 1994, s.180).

“Edebiyat, insanın kendisi, diğer insanlar ve doğayla ilgili edindiği bilgileri yeniden yorumlama ve yeniden meydana getirme işidir” (Güleryüz, 2003, s.26).

Edebiyat, insanların duygu, düşünce ve hayallerini en etkili biçimde anlatan sanat dallarından biridir. İnsanların yaratıcılıkları ve hayal güçleri de edebiyat aracılığıyla ortaya çıkar. Kısacası edebiyat bireyi hem zihinsel hem de duygusal olarak geliştirir, onu eğitir.

Edebiyat, insanın ufkunun genişlemesine, yeni dünyalar keşfetmesine yardımcı olur. Edebiyat eserleri sayesinde insanlar içinde buldukları dünyadan uzaklaşır, eserin dünyasına girerler. Eserde yer alan kahramanlarda kendilerinden bir şeyler bulurlar. Edebiyat bu yolla da bireyi eğitmekte ancak bireyi eğitirken didaktiklikten uzak durmaktadır.

Edebiyat, toplumla iç içedir. Edebiyat ürünleri, yaşanan toplumu yansıtır, toplumun değerlerinden izler taşır. Bireyin topluma uyumuna, toplumla ortak değerleri benimsemesine de yardımcı olur. Bu da kişinin ve toplumun eğitiminde önemli bir noktadır.

Edebiyatın kişilik gelişimine katkılarından biri de yalnızca beyne değil kalbe de hitap etmesi, böylece insanların değişik duygularla tanışmasına olanak sağlamasıdır. Bilimsel bilgi yalnızca farklılıkları gösterir ve insana hoşgörü fikri kazandırır. Hâlbuki edebiyat, hoşgörü dışında sevgi ve anlaşma fırsatları da sunar. Edebiyat yalnızca akla değil kalbe de hitap etmesi ve insanlar arası duygu aktarımı sağlaması yönüyle bilimden ayrılır. Edebiyat ürünleri bizde çeşitli duygular uyandırarak kavrama düzeyimizi de yükseltir (Kavcar,1994).

Kısaca edebiyat, bireyin tüm yönlerden gelişimini sağlamaktadır. Bireyin davranışlarını olumlu yönde değiştirmede edebiyatın etkisi büyüktür. Edebiyat eserleri bireysel ve toplumsal değerlerin kişiye kazandırılmasında önemli rol oynamakta, kişiyi ve toplumu iyiye, güzele, doğruya yöneltmekte, onlara yeni birtakım değerler kazandırmakta ve bireyi bu yolla eğitmektedir (Kavcar,1994).

Bilindiği gibi bireyin eğitimi çocuklukta başlar. Bireyin çocukluktan itibaren edebiyat ürünleriyle iç içe olması gerekmektedir. Bu durum da çocuklara özel bir edebiyatın gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bu yüzden öncelikle “Çocuk kimdir?” sorusuna cevap aramak, ardından da “çocuk için edebiyat” kavramını açıklamak gerekmektedir. Çocuk tanımlarından birkaçı şu şekildedir:

“Bebeklik çağı ile ergenlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insan” (TDK, 2011, s.495).

“Genellikle bedensel ve zihinsel gelişim bakımından insanoğlunun 0-16 yaş grubuna çocuk dendiği bilinmektedir. Ancak bu sınırlamanın her zaman ve her şartta geçerli olduğunu söylemek güçtür. Nitekim bazı bilim adamları, 0-14 yaş grubunu çocukluk dönemi olarak ele almaktadırlar” (Yalçın ve Aytaş, 2011, s.13).

Alaylıoğlu ve Oğuzkan’a (1976) göre ise çocuk: “İki yaşından ergenlik çağına kadar süren büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu veya henüz erinlik dönemine erişmemiş kız veya erkek” tir.

Yine Oğuzkan'a (2010) göre ilk çocukluk çağı 2-6 yaşlarını kapsamakta ve bu çağa oyun çağı adı da verilmektedir. Okul çağı olarak anılan ikinci çocukluk çağı terimi 6-10 veya 6-12 yaşları arasındaki yaş grupları için kullanılmaktadır. Son çocukluk çağı ise 10-13 veya 12-14 yaşlarını kapsamakta olup bu çağa ergenlik çağı da denilmektedir.

Toplumun temeli çocuktur. Sağlıklı ve gelişmiş bir toplum için çocuğun geleceğe bilinçli bir şekilde hazırlanması gerekmektedir. Çocukları böyle bilinçli bir şekilde yetiştirmenin en önemli araçlarından biri tabii ki edebiyat eserleri olacaktır. Ancak şurası kesindir ki yetişkinler için yazılmış edebiyat eserleriyle çocukları eğitmek oldukça zordur. Bu yüzden yıllar içinde çocuklara özel bir edebiyat dalı oluşturulmaya başlanmış, bu edebiyat dalına da "çocuk edebiyatı" adı verilmiştir.

Çocuk edebiyatı değişik şekillerde tanımlanmıştır. Örneğin TDK'de yapılan tanım şu şekildedir:

"Çocukların hayatı kavramasına yardımcı olacak, hayal gücünü geliştirici, okuma sevgisini aşılayan eğitici bir edebiyat türü, çocuk yazını. Usta yazarlarca, özellikle çocuklar için yazılmış olan ve üstün sanat nitelikleri taşıyan yapıtlardan oluşan edebiyat. Çocukların yararlanabileceği her türlü yayını kapsayan bir edebiyat alanı" (TDK Eğitim Terimleri Sözlüğü, 1974).

Oğuzkan ve Alaylıoğlu'nun çocuk edebiyatı tanımları ise şu şekildedir:

"Usta yazarlar tarafından özellikle çocuklar için yazılmış olan ve üstün sanat nitelikleri taşıyan eserlere verilen genel ad"(Alaylıoğlu ve Oğuzkan, 1976, s.52).

Sever ise çocuk edebiyatını şöyle tanımlamaktadır:

"Erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adı" (Sever, 2010, s.17).

Çocuk edebiyatı genel anlamda edebiyatın tüm niteliklerini içinde barındıran, ancak esas hedef kitlesinin özelliklerini de göz ardı etmeyip, onların gelişimine ait değerlere daha fazla önem veren, bu değerleri ön plana çıkarmaya çalışan bir edebiyat dalıdır (Yalçın ve Aytaş, 2011).

Alpöge'ye (2003) göre ise çocuk edebiyatı “Çocuklar için yazılmış düşünce, duygu ve düşlerin güzel ve etkili bir biçimde anlatılması sanatı.” dır.

Ancak yukarıdaki şekillerde tanımlanan ve Tanzimat'la beraber ülkemizde gelişmeye başlayan çocuk edebiyatının varlığıyla ilgili olarak hem yazarlar hem de araştırmacılar arasında fikir ayrılıkları olmuştur. Bazı edebiyatçılar; yetişkinlerin, çocukların dünyasına inmelerinin mümkün olmadığını, bu yüzden de çocuğa özel bir edebiyat olamayacağını savunurlar. Onlara göre büyükler için yazılan eserlerin çocuğa uyarlanması gerekmektedir. Bazı edebiyatçılar ise çocuğun dünyasıyla yetişkinlerin dünyasının aynı olamayacağını, bu yüzden de yetişkinler için verilen eserlerle çocuklar için verilen eserlerin farklı olması gerektiğini savunmuşlardır (Erdal, 2008).

Cemal Süreya, Tomris Uyar, Yaşar Kemal ve İnci Enginün'ün de aralarında bulunduğu bir yazar ve araştırmacı grubu “çocuk edebiyatı” adı altında ayrı bir edebiyat alanına karşı çıkarlar. Bu araştırmacı ve yazarlar geçmişte çocuklar için yazılan kitaplar olmadığından yola çıkarak bugün de çocuk edebiyatı adı altında bir edebiyat türünün olamayacağını savunurlar.

İnci Enginün (1987), çocuk edebiyatının; çocukların okuması için yazılmış, derlenmiş veya yayınlanmış olan bütün yayınları içine aldığını, çocuklara özel bir edebiyat yaratmanın gerekli olmadığını ifade etmektedir .

Cemil Meriç (1987) ise çocuk edebiyatının içeriğinin ve sınırlarının belli olmadığı düşüncesini ifade ederek çocuk edebiyatının çocuklar için yazılan kitapların bütünü

kucakladığını ancak çocuğun büyükler için yazılan kitapları da okuduğunu, yaş ile baş arasında kesin bir ilişki kurmanın mümkün olmadığını savunmaktadır.

Diğer bir grup araştırmacı ve yazar ise çocuk edebiyatı adı altında bir edebiyat dalı olduğunu savunur. Çocuklar için ayrı bir edebiyat olması gerektiğini savunan araştırmacılardan Nas bu konudaki fikirlerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Çocuk vardır, ‘çocukluk’ diye bir dönem vardır. Çocuğun düşünme, algılama biçimi yetişkinden farklıdır. Ama çocuk, insandır. Bu insan edebiyattan yoksun bırakılamayacağına göre onun için edebiyat yapılacaktır, bu da çocuk edebiyatıdır” (Nas, 2002, s.33).

Alev Sınar Çılgın da yalnızca büyükler için yazılmış metinlerle çocuğa seslenmenin yeterli olamayacağını, doğrudan çocuk için yazılmış metinlere de ihtiyaç olduğunu belirtir:

Çocuğa verilecek metinler ile yetişkinin okuduğu kitaplar arasında farklılıklar olmalıdır. Elbette büyükler için yazılmış bazı metinleri kullanarak çocuğa seslenmek mümkün ve çok yararlıdır. Artık birer edebiyat klasiği haline gelmiş olan kitaplar çocuğun anlayıp zevk alabileceği bir şekilde yeniden düzenlenirse çocuğu büyük yazarlarla tanıştırmak ve ona ortak kültürü vermek mümkün olacaktır. Ancak çocuğun zihinsel açıdan beslenmesini sadece bu yolla sınırlamamak ve doğrudan doğruya çocuk için yazılmış metinlerle de çocuğa seslenmek şarttır. Bu yüzden çocuk edebiyatının varlığı yadsınamaz bir gerçektir (Çılgın, 2007, s.14).

Çocuk edebiyatı adı altında ayrı bir edebiyat dalı olmadığı görüşüne karşı çıkan yazarların başında ise Gülten Dayıoğlu, Yalvaç Ural, Mümtaz Zeki Taşkın gelir. Onlara göre çocuklara kitaplar yazarken belli kurallara dikkat etmek gerekmektedir. Bu yüzden de “çocuk edebiyatı” adı altında ayrı bir edebiyat dalı olmalıdır. Gülten Dayıoğlu da “çocuk edebiyatı” diye bir türün olduğunu savunmaktadır:

“Çocuk edebiyatı diye ayrı bir edebiyat kolu yoktur, diyenlerin amaçlarını hiçbir gün anlayabilmiş değilim. Çocuk edebiyatının, genel edebiyat yelpazesinde özel bir yeri vardır” (Dayıoğlu, 1987, s.317).

Çocuklara özel bir edebiyatın olup olmayacağı tartışması yıllardır sürüp gelse de özellikle son yıllarda çocuklar için yazılmış kitapların sayısında büyük bir artış söz konusudur.

2.2. Çocuk Edebiyatının Amacı ve Yararları

Çocuk edebiyatının asıl amacı çocukları sanat aracılığıyla eğitmek ve geliştirmektir. Çocuklara okuma alışkanlığı kazandırarak sağlıklı düşünebilen, düşündüklerini ifade edebilen, karşılaştığı problemlere çözümler üretebilen, estetik duyguları gelişmiş bireyler olarak yetişmelerini sağlamak, bunu yaparken de çocukları eğlendirebilmek, çocuk edebiyatı aracılığıyla mümkündür (Arpacı, 2006).

Çocuk edebiyatının en önemli görevlerinden biri çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmaktır. Çocuk edebiyatı ürünleri çocukları nitelikli metinlerle karşı karşıya getirerek onların okuma alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olmalıdır. Yani, çocuklar için üretilen nitelikli yayınlar çocuk-edebiyat-sanat etkileşiminin kapısını aralamalıdır (Sever, 2010).

Çocuk edebiyatının temel amacını bu şekilde vurguladıktan sonra yararları üzerinde durmak gerekmektedir. Çocuk edebiyatının çocuğun kişilik gelişimine ve eğitimine ne şekilde katkıda bulunduğunu Jacob altı maddede şu şekilde açıklamıştır:

- 1) Edebiyat hoşça vakit geçirtici, eğlendirici bir şeydir. Hoş vakit geçirmeyi eğitimin başlıca amaçlarından biri olarak düşünmekten çekinilmemelidir.
- 2) Edebiyat ruha canlılık verir, bireyin yaşama gücünü artırır. Edebiyat kimi zaman bizi hayatın çok ciddi ve üzücü durumlarından uzaklaştırır, götürür.

- 3) Edebiyat yaşamı tanımaya yardım eder. Çocuklar yaşamı ve yaşama yollarını öğrenmek için edebi eserlere gereksinim duyarlar.
- 4) Edebiyat bir rehberlik kaynağıdır. Edebiyat bir kimsenin kendini tanıyarak davranışlarını değiştirmeye yarayacak olanaklar hazırladığı için bir rehberlik kaynağı olarak da hizmet edebilir.
- 5) Edebiyat yaratıcı etkinlikleri özendirir.
- 6) Edebiyat güzel bir dil demektir. Çocuklar kendi dillerini geliştirebilmek için edebiyat eserlerine gereksinim duyarlar (Akt. Oğuzkan, 2010, s.5).

Çocukların ana dillerini doğru bir biçimde öğrenmelerinde, temel dil becerilerini kazanmalarında Türkçe derslerinin büyük önemi vardır. Türkçe derslerinin en önemli materyali ise çocuk edebiyatı ürünleridir.

“İlköğretimde dilimizin bütün güzelliklerinin, inceliklerinin öğretildiği, dili bilinçli kullanma becerisinin kazandırıldığı Türkçe derslerinde kullanılacak metinler oldukça önemlidir. Çocuklara etkili bir biçimde okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerisinin kazandırılacağı Türkçe öğretiminde en büyük araç çocuk edebiyatı ürünleridir”(Kolaç, Demir ve Karadağ, 2011, s.2).

Erdal, çocuk edebiyatının çocuğun kişilik gelişimine olan etkisini şu şekilde açıklar:

Çocuk, yaşadığı çağı, içinde bulunduğu toplumu ve o toplumda nasıl bir yere sahip olacağını eğitim ile öğrenecektir. Kişilik gelişiminde edindiği ilk birikimler etkili olacaktır. Bu noktada çocuk edebiyatı ayrı bir önem taşımaktadır. Algı ve görsellik açısından son derece etkili ve kalıcı olan edebiyat eserleri; oyalayıcı, eğlendirici ve öğretici özellikleri bir arada bulundurur, çocukların yakın ve uzak çevrelerini tanımalarına olanak sağlar. Daha da önemlisi çocuk, okuduğu kitaplar aracılığıyla kendini tanır (Erdal, 2009, s.1).

Çocuk edebiyatı, çocukların duygu, fikir ve hayal dünyalarının, konuşma ve okuma, kavrama ve karşılaştırma yeteneklerinin geliştirilmesine olanak sağlar. Hayat boyu öğrenmelerine, eğlenmelerine, etkilenmelerine, ilgi çekici olayların farkına varmalarına katkıda bulunur; derslerde tanıdığı önemli kişilere, onların eserlerine ve çevrelerine ilgi duymalarını sağlar, çocukların, romandaki kahramanlarla kendilerini özdeşleştirmelerine, bu yolla yeteneklerini keşfetmelerine yardımcı olur (Ciravoğlu, 2000).

Çocuk edebiyatı çocuğa bir kişilik kazandırır. Bu kişilik sayesinde çocuk hayatta izleyeceği yolu belirler, hayat yolunu çizer. Kendine bir yol çizebilmesi ve bu yolda yürüyebilmesi için görmeyi, düşünmeyi ona çocuk edebiyatı öğretir (Karaalioğlu,1983).

İnsanın manevî gelişimi için edebiyatla iç içe olma ve kitap okuma son derece önem taşımaktadır (Çılgın, 2007).

Çocuk kitap okurken aslında günlük hayatla ve insanlarla iç içedir. Kitaplardaki kahramanlar aslında günlük hayatta karşılaşılabileceği insan tiplerinin birer modelidir. Kitaplardaki kahramanların karşılaştığı problemler de aslında çocuğun günlük yaşamında yaşayabileceği problemlerle benzerlikler gösterir. Kitaplar sayesinde çocuk karşılaştığı problemlerle nasıl baş edeceği konusunda da fikir sahibi olur.

Şirin (2000), günlük hayatta karşılaşılmaması çok ender olaylar ve durumlara, yazarın hayal dünyasının ürünü olan eserde rastlamanın mümkün olduğunu, böylece edebiyat ürünlerinden faydalanabilen çocuğun kendi yaşantısının dışındaki pek çok konu ve olayla tanışmak, onların üzerinde düşünmek ve bu olayların muhtemel çözümlerini bulabilmek imkânı kazandığını ifade eder.

Çocuğa olaylara farklı bakış açılarıyla bakmayı öğretmek, onlara eleştirel düşünme becerisi kazandırmak da çocuk edebiyatıyla mümkündür. Okuryazarlık, her bireyin mutlaka kazanması gereken bir beceridir. Fakat yalnızca bu beceriyi kazanmış olmak yeterli değildir.

Bu beceri kişinin yaratıcı, araştırıcı ve eleştirel dűőünceye ulaşmasına yardımcı olmalıdır. Bu da ancak kitaplarla mümkündür (Göktürk, 1989).

Bunların yanında edebiyat, çocukta “estetik” kavramının gelişmesine de katkıda bulunur. İyi yazılmış eserleri okuyan çocuk edebiyatın duyarlı ve güzel dünyasıyla tanışır. Çocuk kitabı aracılığıyla çocuk hem eğitilir, hem de estetik zevki gelişir.

Çocuk kitaplarından okuma alışkanlığı kazandırma, sanat ve kurmaca eğitimi verme, yazınsal duyarlığı geliştirme gibi eğitsel beklentiler çocuk kitabının estetik boyutunu yok etmez. Tersine bu gibi özellikler sanatsal kaygılarla üretilmiş her çocuk kitabının temelinde vardır. Okumaya başlayan çocuk, kendi düzeyine göre üretilmiş böylesi kitapları okuyarak bir bakıma bu dünyanın ürünleriyle tanışır (Dilidüzgün, 1996, s.26).

Çocuk edebiyatının en önemli yararlarından biri de çocuğa içinde yaşadığı toplumu tanıtması, o toplumun değer yargıları konusunda çocuğu bilinçlendirmesi ve böylece çocuğun toplumsallaşmasına katkı sağlamasıdır. Toplumsallaşma kişilik gelişiminin de önemli bir ayağıdır. Edebiyat eserleri, yaratıldığı toplumun değerlerini taşır. Bu eserlerdeki kahramanların kendisiyle ve toplumla yaşadığı çatışmalar, toplumun benimsemiş olduğu değerleri okurlara sezdirmeye yardımcı olur (Sever, 2010).

Öyleyse çocuk edebiyatı, öncelikle çocuğun her yönden eğitimine katkıda bulunmak, onda istedik davranış değişiklikleri meydana getirmek sorumluluğunu üstlenmiştir.

“Kitap, bir çocuğu eğitmek için yazılır, eğitmek bir çocuğun kaderini değiştiren soylu bir iştir” (Letres Sovietiques, 1974, s.4, Akt.: Ateş, 1998, s.2).

Çocuk edebiyatının tanımı yapıldıktan, bu edebiyat dalının amacı ve yararları vurgulandıktan sonra üzerinde durulması gereken diğer bir önemli konu çocuk edebiyatının dünyadaki ve ülkemizdeki tarihsel gelişimidir.

2.3. Çocuk Edebiyatının Dünyadaki Tarihsel Gelişimi.

Yazının bulunmasından önce bir sözlü edebiyat geleneği olduğu bilinen bir gerçektir. Aynı şekilde çocuk edebiyatının da yazılı edebiyat döneminden çok önce başladığı kabul edilmektedir. Ninniler ve masallar bu dönemin temel ürünleridir. Başlangıçta sözlü olarak verilen bu ürünler, yazının bulunmasıyla sonraki yıllarda derlenmiş, çocuk edebiyatının temel malzemeleri haline gelmişlerdir.

Çocuğa yönelik ilk kitabın, milattan önce VI. yüzyılda Hindistan’da kaleme alındığı söylenir. Söz konusu kitapta, şehzade eğitmeni bir brahmanın hikâyesi anlatılır. Hükümdarın ele avuca sığmaz üç oğlu vardır. Brahmanın görevi, bu çocukların kişilik ve ahlak bakımından gelişimini sağlamak, onlara siyaset bilimini öğretmektir. Didaktik bir tarzın kullanıldığı bu kitapta, ahlaki hikâyeler eğlenceli bir üslupla sunulmakta, böylece çocukların temsili hikâyeler yardımıyla iyi ahlaklı birer fert olarak yetişmesi amaçlanmaktadır (Şimşek, 2002, s.33).

16. yüzyıla kadar çocuk edebiyatı ürünlerinin sayısı çok azdır. Bu dönemlerdeki ürünler de genellikle dini metinlerdir.

Günümüze ulaşan ve çocuk eğitiminde kullanıldığı anlaşılan belgeler arasında, tekerlemeler veya çocuk şarkılarıyla birlikte, içinde genellikle soru - cevap öğretim tekniğinin kullanıldığı metinler de bulunmaktaydı. Bu metinler daha sonra İngiltere’ de 45 kitap halinde derlendi (Yalçın ve Aytaş, 2011).

16. yüzyılda diğer ülkelerde olduğu gibi Fransa’da da çocuk edebiyatı eserleri sınırlıdır. Fransa’da bu alanda asıl gelişme 17. yüzyılda yaşanır. Bu ülkede gerçek çocuk edebiyatının Charles Perrault’un (1628-1703) peri masallarıyla başladığı bilinir. Perrault, Fransa’da halk ağzından masalları derleyip kısaltarak çocuklar için 1697 yılında basmıştır. Bunların içinde Kül Kedisi, Parmak Çocuk, Mavi Sakal, Çizmeli Kedi, Uyuyan Güzel, gibi dünyaca tanınan eserler vardır (Yalçın ve Aytaş, 2011).

La Fontaine de bu dönemde fabllarıyla çocuklar üzerinde etkilidir. Çocuk edebiyatı alanındaki asıl büyük gelişme ise 18. yüzyılla birlikte J.J Rousseau'nun (1712-1778) çocukların yetiştirilmesine yönelik yazdığı kitaplarındaki fikirlerinin de etkisiyle olmuştur. J.J Rousseau'nun fikirleri başta Fransa olmak üzere tüm dünyayı etkilemiş, çocuk ayrı bir birey olarak görülmeye başlanmış ve böylece çocuklara özel eserler verilmiştir. Bu eserlerde dürüstlük, erdem, fedakârlık gibi temalara yer verilmiştir. Bu dönemin eserlerinde Rousseau'nun etkisiyle didaktiklik söz konusudur (Şirin, 2000).

Zamanla Fransa'da verilen çocuk edebiyatı ürünlerinde didaktiklik yanında eğlendiricilik de ön plana alınmaya başlanmıştır (Yalçın ve Aytaş, 2011).

İngiliz edebiyatında 18.yüzyılda verilen en önemli çocuk edebiyatı ürünleri şunlardır:

-Robinson Crusoe- Daniel Defoe

-Gulliver'in Gezileri- Jonathan Swift (Çılgın, 2007).

Bu dönem İngiltere'de verilen ürünlerin en önemli özelliği bunların büyükler için yazılan eserlerin uyarlaması şeklinde olmasıdır. Örneğin Daniel Defoe'nun Robinson Crusoe isimli kitabı ya da Swift'in Gulliver'in Gezileri isimli kitabı aslında büyükler için yazılmış kitaplardır.

19. yüzyılla birlikte de hem İngiltere'de hem de diğer ülkelerde verilen eserlerin sayısında artış görülür. Bu dönemdeki en önemli gelişme halk masallarıyla ilgilidir. Almanya'da Grimm Kardeşler, eski Alman masallarını toplarlar. Wilhelm Grimm, bu masalları çocuğa uyarlar. "Hansel ile Gratel", "Kırmızı Başlıklı Kız", "Pamuk Prenses ile Yedi Cüceler", "Uyuyan Güzel", "Bremen Mızıkacıları", "Kül Kedisi", "Kurbağa Prens" bu döneme ait masallardır. Danimarka'da ise Andersen masallar yazar (Norton, 1987, Akt.: Çılgın, 2007).

Bu yüzyılda diğer ülkelerde de çocuk edebiyatı alanında verilen eserlerin sayısında oldukça artış görülür.

Çocuk edebiyatı türleri bu dönemde çeşitlenmiştir. İlk gençlik çağında çocukların, serüven, araştırma, gezi-gözlem ve bilim-kurgu türlerine duydukları ilgi göz önünde bulundurularak çocuk romanları yazıldığını görürüz. İngiltere’de Charles Dickens’in “Büyülü Balık Kılıçığı”, Fransa’da Jules Verne’in “Aya Seyahat”, “Deniz Altında On Bin Kilometre”, “Yeryüzünün Merkezine Seyahat” romanları gibi. Kipling’in Hindistan’da ormanda kaybolarak hayvanlar arasında büyüyen bir çocuğun öyküsüne dayanan “Ormanlar Öyküsü”, Mark Twain’in “Huckleberry Finn’in Serüvenleri” ve “Tom Sawyer’in Maceraları” bütün dünyaya yayıldı. “İsveçli Robinson Ailesi”, Stevenson’un “Hazine Adası”, “Pinokyo”, “Alice Harikalar Diyarında” ve daha birçok kitap 19. yüzyılda dünyanın birçok ülkesinde basıldı ve çocuklar tarafından okundu. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte çizgi roman, çizgi film ve sinema filmi haline dönüştürüldü (Yalçın ve Aytaş, 2011, s.23).

19. yüzyılla birlikte asıl ürünlerini vermeye başlayan çocuk edebiyatı, 20. yüzyılda da gelişmeye devam eder; bu dönemde kitapların içerikleri çeşitlenir, yazılan kitap sayısında da artış olur. Macera kitapları yanında fantastik kitapların sayısında da artış olur. Antoine de Saint Exupery’nin Küçük Prens isimli kitabı bu yüzyılda yazılan önemli kitaplardandır. Harry Potter serisi de bu dönemin önemli fantastik çocuk romanlarından (Çalgın, 2007).

2.4. Çocuk Edebiyatının Ülkemizdeki Tarihsel Gelişimi

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de çocuk edebiyatının ilk ürünleri sözlü ürünlerdir. Masallar, bilmeceler, tekerlemeler ve atasözleri, Nasrettin Hoca fıkraları, bunun yanında Karagöz oyunları, evlerde, kahvehanelerde ya da toplantı yerlerinde çocuklara sunulmaktaydı (Zengin, 2007).

Çocuk edebiyatı alanındaki asıl gelişmeler Tanzimat’la birlikte başlar. Tanzimat’tan önce yazılmış olan çocuklara öğüt vermeye yönelik bazı kitaplar vardır. Bu dönemde tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de didaktiklik ön plandadır. Örneğin Nâbi’nin Hayriyye ve Sümblzâde Vehbi’nin Lütfiyye isimli eserleri aslında büyüklere yönelik eserlerdir. Bu yüzden bunları çocuk edebiyatı ürünleri içerisinde ele almak doğru değildir (Zengin, 2007).

On dokuzuncu yüzyıl başlarına kadar yayımlanan çocuk kitaplarında- özellikle çocuk hikâye ve romanlarında- başlıca amaç, ya küçük okurların din duygularını geliştirmek, ya onlara iyi, ahlaki davranışlar kazandırmak ya da onları sağlam bir karakter sahibi yapmak idi. Yazarlar zamanla bu amaçları arka plana atarak çocukların ev ve okul yaşantılarıyla ilgili veya onların coşku, serüven, eğlenme ve gülme gibi gereksinimlerini karşılamaya elverişli eserler vermeye öncelik tanımaya başlamışlardır (Şirin, 2000, s.69).

Tanzimat döneminde Kayserili Doktor Rüştü tarafından “Nuhbetü’l Etfal” adında ilk Arapça alfabe kitabı yazılmıştır. Bu kitapta çocukların zevkle okuyacakları hikâyelere ve karşılıklı konuşma metinlerine yer verilmiştir. Burada yer alan hikâyeler eğitici öğretici nitelik taşımaktadır (Aksoy, 2007).

Bu kitabın arka tarafında da çocuk hikâyeleri, fabl tercümeleleri, hayvan hikâyelerine yer verilerek çocukların eğlendirilmesi amaçlanmıştır. Bunun ardından çıkarılan “Mümeyyiz” isimli çocuk dergisinde yine çocuklar için bilmecele ve romanlara yer verilmiştir.

Çocuklara iyi ahlak, terbiye ve tahsil konularında bilgi vermek amacıyla çıkan gazetede o dönem için kullanılan dilin nispeten anlaşılır olduğunu söylemek gerekir. Mümeyyiz’ de küçük hikâyeler, eğitici yazılar, çeşitli okurlardan haberler, okuyucu mektupları ve saire vardır. Bu mektuplardan anlaşıldığına göre gazete daha çok rüştiye çocuklarına hitap etmektedir (Okay, 1999, s.34).

Tanzimat döneminin en önemli yazarları arasında sayılan Ahmet Mithat'ın yazdığı “Hace-i Evvel” ve “Kıssadan Hisse” adlı kitaplar ilk çocuk kitapları sayılmıştır. Bu kitapların ardından da çeviri kitaplar yayımlanmaya başlanmıştır. Bu dönem yazarlarından Şinasi, Rezaizade Mahmut Ekrem ve Ahmet Mithat'ın Fransızcadan çevirdikleri hayvan hikâyeleri ve şiirler çocuk edebiyatı açısından önemli ürünler sayılmışlardır. Ziya Paşa, J.J. Rousseau'nun “Emile” isimli romanını çocuklar için tercüme etmiştir. Muallim Naci de “Ömer'in Çocukluğu” isimli romanını yine bu dönemde yazmıştır (Yalçın ve Aytaş, 2011).

Bu çalışmalar Servet-i Fünun döneminde yavaşlansa da Milli Edebiyat Dönemi ile birlikte tekrar hız kazanmıştır. II. Meşrutiyet sonrası dönemde İbrahim Alaaddin Gövsa “Çocuk Şiirleri”, Ali Ulvi Elöve “Çocuklarımıza Neşideler”, Tevfik Fikret ise “Şermin” isimli şiir kitaplarını çocuklar için yazmışlardır (Çılgın, 2007).

Milli Edebiyat Dönemi'nde Ahmet Rasim, Ahmet Mithat, Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin, Ali Ekrem Bolayır, Aka Gündüz, Mehmet Emin Yurdakul, Yusuf Ziya Ortaç, Halit Fahri Ozansoy, Hüseyin Rahmi Gürpınar yazdıkları kitaplarla çocuklara seslenirler. Ahmet Rasim, Ömer Seyfettin ve Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın yazdığı kitaplar aslında büyükler için olsa da çocuklar tarafından da ilgi gören kitaplardır.

19. yüzyılın sonları ile 20.yüzyılın başlarında özellikle Ahmet Rasim, Ahmet Mithat, Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin, Tevfik Fikret, Ali Ekrem Bolayır, İbrahim Alaattin Gövsa, Ali Ulvi Elöve ve Aka Gündüz'ü çocuk edebiyatı yazarlarımız arasında sayabiliriz. Özellikle Milli Edebiyat Dönemi'nde, çocuklarda dil bilincini geliştirmek, yeni nesilleri milli ve manevi değerler konusunda eğitmek amacıyla başta Ziya Gökalp olmak üzere, Ömer Seyfettin ve diğer Milli Edebiyat sanatçıları çocuklara yönelik birçok eser kaleme alarak çocuk edebiyatımızın gelişmesine katkıda bulundular (Yalçın ve Aytaş, 2011, s. 25).

Cumhuriyetin kurulması ve harf devrimiyle birlikte çocuk eğitimine verilen önemin artmasıyla çocuk edebiyatı ürünleri çeşitlenmeye başlamıştır. Kitaplar yeni harflerle tekrar basılarak yayınlanmıştır. Bu dönemin önemli çocuk edebiyatı yazarları ve eserleri şunlardır:

- Mahmut Yesari: Bağrıyanık Ömer
- Rakım Çalapala: 87 Oğuz
- Fahrettin Sertelli: Tahtları Deviren Çocuk (Gökşen, 1985).

Bu isimlerin yanında Reşat Nuri Güntekin, Peyami Safa, Kemalettin Tuğcu, Abdullah Ziya Kozanoğlu da çocuk kitaplarında önde gelen isimler olmuşlardır. Ahmet Kutsi Tecer, Necmettin Halil Onan, Ömer Bedrettin Uşaklı, Kemalettin Kamu, Vasfi Mahir Kocatürk ise o dönemde çocuklar için şiirler yazmışlardır.

Bu dönemden sonra çocuk edebiyatı artık oturmaya ve bu alanda verilen eserlerin sayısı artmaya başlar. Eflatun Cem Güney'in "Dertli Kaval", "Nar Tanesi", "Bir Varmış Bir Yokmuş" adlı kitapları masal türüne iyi birer örnektirler. Bunun yanında Orhan Veli Kanık La Fontaine fabllarını çevirir ve Nasrettin Hoca fıkralarını kaleme alır. Halide Nusret Zorlutuna'nın "Benim Küçük Dostlarım" adlı kitabı çocuklar için yazılmış anı türünün ilk örneklerindedir. Bunun yanında Falih Rıfkı Atay'ın "Babanız Atatürk" isimli kitabı da çocuklar için yazılmış ilk biyografi örnekleri arasındadır.

1960'lı yıllardan itibaren çocuk edebiyatı alanında önemli gelişmeler görülür. Aziz Nesin 1967 yılında "Şimdiki Çocuklar Harika" isimli kitabını yazar. Bu dönemde öğretmen yazarların sayısı da artmaya başlamıştır.

1966'dan sonra çocuk kitaplarının sayısında artış görülür. Talip Apaydın, "Toprağa Basınca", "Dağdaki Kaynak", "Elif Kızın Elleri", Gülten Dayıoğlu, "Fadiş", "Dört Kardeşiler", "Suna'nın Serçeleri" ve "Yurdumu Özledim" i bu yıllarda yazmıştır (Yalçın ve Aytaş, 2011).

1970’li yıllardan itibaren öğretmen kökenli ya da alanında uzman yazarların sayısının iyiden iyiye artması faydalı çalışmaların ortaya konmasını sağlamıştır. Gülçin Alpöge, Abbas Cılga, Fatih Erdoğan, Can Göknil, Üzeyir Gündüz, Muzaffer İzgü, gibi yazarlar, alanlarında uzman kişiler olduklarından çocuk edebiyatının zenginleşmesine önemli katkılarda bulunmuşlardır (Çılgın, 2007).

Bunların dışında Yalvaç Ural, Sevim Ak, Aytül Akal, İpek Ongun, Ayla Çınaroğlu, Ülkü Tamer, Mavisel Yener, Nur İçöz, Behiç AK, Gülsüm Cengiz, Sevinç Kuşoğlu da günümüz çocuk edebiyatında eserler veren yazarların yalnızca birkaçıdır.

Özellikle son yıllarda hem dünyada hem ülkemizde oldukça büyük bir ilerleme kaydeden çocuk edebiyatının yukarıda vurgulanan amaçları gerçekleştirebilmesi, yani çocuğun eğitimine ve gelişimine katkı sağlayabilmesi için bu alanda verilen ürünlerin birtakım özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bu sebeple, çalışmanın bu kısmında çocuk kitaplarının taşınması gereken nitelikler üzerinde durulmuştur.

2.5. Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler

Çocuk kitaplarının amacına ulaşabilmesi ve çocuklar tarafından sevilmesi için taşınması gereken bazı özellikler vardır.

“Çocuklar, toplumların geleceği açısından son derece önemli bireylerdir. Bu yüzden çocuklar için yazılan kitapların özenle ve dikkatle hazırlanmış olması gerekir. Kitaplarda yer alan eğitim değerlerinin çocuğa olumlu katkılar sağlaması hedeflenmelidir” (Erdal, 2009, s.15).

Çocuk kitaplarının taşınması gereken nitelikler biçimsel ve içeriksel olmak üzere ikiye ayrılır. Çalışma konusu gereği burada daha çok içerik özellikleri üzerinde durulmuştur.

Çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler Yalçın ve Aytaş tarafından şu şekilde sıralanmıştır:

- 1) Çocuk edebiyatı metinleri yaşanan gerçeklerle ilgili olmalıdır.

- 2) Çocuk edebiyatı metinlerinde verilen hayal unsurları ve masalsı yapılar mutlaka çocuğun yaşadığı çevrenin gerçeğine uygun sonuçlarla bitirilmelidir.
- 3) Çocuk edebiyatı ürünleri duygu, düşünce ve hayal gücünü geliştirici olmalıdır. Çocuk edebiyatı eserleri çocukların kavrama düzeylerini geliştirmenin yanında kendilerinin de okuduklarından, dinlediklerinden ve gözdediklerinden yola çıkarak duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini sağlamalıdır.
- 4) Kitaplar çocuklara, içinde yaşadığı ülkeyi, dünyayı sevmeyi öğretmelidir. Çocukların karamsarlıklar konusunda çok hassas oldukları gerçeğinden yola çıkarak; onları umutlandırıcı, hayata bağlayıcı eserlerle yüz yüze getirmek gerekir. Yapılan çalışmalar çocukta üretme becerisini geliştirmelidir. Eserler çocuğun girişimci ve katılımcı olmasını sağlamalıdır.
- 5) Şiddet içerikli konuların çocuk eserinde yer almamasına özen gösterilmelidir. Çocuklara yönelik hazırlanan eserlerde estetik duyarlılık geliştirilmeli, çocuğun tercihlerini yaparken bu duygusundan yararlanması sağlanmalıdır.
- 6) Çocuk edebiyatı eserlerinde, zaman zaman eleştirinin nasıl yapılması gerektiği, tepki koymanın ölçüleri konusunda çocuğun bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır.
- 7) Çocukların kendilerine özgü kişiliklerinin gelişmesine çocuk edebiyatı eserleri katkıda bulunmalı, çocuğun toplumla uyumlu olmasını sağlamalıdır.
- 8) Çocuğun toplum içinde değerli bir varlık olduğu hissettirilmeli, kendisini toplumdan soyutlamaması gerektiği belirtilmelidir.
- 9) Çocuk edebiyatı eserleri çocuğu kaderciliğe ve önyargıcılığa sürüklememeli, onun kötü bir mantıkla yetişmesine engel olmalı ve çocuğun

doğasına uygun bir şekilde onu geliştirci nitelikte olmalıdır (Yalçın ve Aytaş, 2011, s.50-52).

Kıbrıs da benzer biçimde çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikleri şu şekilde sıralamıştır:

1. Yazılmış olan kitapta ana düşünce ya da ana duygu hiçbir tartışmaya yer bırakmayacak şekilde açık ve anlaşılır olmalıdır.
2. Kitaplarda öğreticiliğin sınırı iyi çizilmiş olmalıdır.
3. Konular çocukta duyuşsal, bilişsel ve devinişsel düzeyde oluşması istenilen davranışları destekleyen konular olmalıdır.
4. Yapıtlarda yer alan kişiler (roman, öykü, masal vb.) masal ve masalımsı eserler bir yana gerçek ya da gerçeğe uygun kişilerden seçilmeli ve az sayıda olmalıdırlar.
5. İyi bir kompozisyonun hangi özelliklere sahip olması istenirse bir çocuk kitabının da aynı özelliklere sahip olması istenir.
6. Kitap, yazım ve noktalama yönünden kusursuz olmalıdır.
7. Anlatım açık, akıcı, gösterişten- süsten uzak ve yalın olmalıdır.
8. Konuşma dili ölçü alınmalı, yapıtın diliyle konuşma dili arasında bir uçurum olmamalıdır (Kıbrıs, 2006, s.27-28).

Çocuk edebiyatı ürünleri, çocuğun yaş ve gelişim düzeyine uygun konuları işlemeli, dili sade, kavramlar net olmalıdır. Konular eğlendirici, öğretici ve düşündürücü olmalıdır. İnsanı ve çevresini doğru tanıtmalı, özgür düşünceli bireyler yetiştirmeye yardımcı olmalıdır. Çocuğun kendini tanımasına, olumlu bir kişilik geliştirmesine katkıda bulunmalıdır (Yörükoğlu, 1997).

Çocuk kitabı yazılırken göz önünde bulundurulması gereken durumlar olduğu gibi sakınılması gereken durumlar da vardır:

- a) Çocuk kitapları her türlü kör inanç ve önyargılardan arınmış olmalıdır. Irk üstünlüğü, din ayrılığı, bağnazlık, dolaylı ya da doğrudan aşılammamalıdır.
- b) Yurt sevgisi, ulusal değerler ve Türklük bilinci işlenirken evrensel değerler bir kenara itilmemeli, ülkeler arasında düşmanlık ve öç alma duyguları körüklenmemelidir.
- c) Yiğitlik abartılmamalı; çocuklara, yanılmaz insan, üstün insan, her şeyi bilen insan örnekleri sunulmamalıdır. Başka bir deyişle, etiyle kemiğiyle, olumlu ve olumsuz yanlarıyla insan tanıtılmalıdır. Çocuk kitaplarında, çelişkileriyle, değişen düşünce ve duygularıyla insanı görmeli; başkalarında kendisine benzerlikler bulabilmelidir. Katı ahlak kuralları içinde sıkışıp kalmamalı, hoşgörü ve esneklik kazanmalıdır.
- d) Alın yazısı, yazgı gibi insanın boynunu büktüren, savaşım gücünü köstekleyen inanışlara yer verilmemelidir.
- e) Her kitap bir dizi ahlak yargısıyla sonuçlandırılmamalıdır. Köprüaltı Çocukları, Öksüz Ayşe türünden acıma duygusunu sömüren kitaplar en azından yararsızdır. Polyanna gibi tanınmış bir çocuk öyküsü de bu kötü örnekler arasında yer alır. Bu öyküde, çevresindekileri mutlu etmek için insanüstü çaba gösteren bir kız çocuğu anlatılır. Ne üzüntü, ne kırgınlık, ne de öfke duymayan böyle bir kahraman nasıl benimsenir? Olsa olsa erişilmez bir varlık olarak okuyucuda bir küçüklük duygusu yaratır (Yörükoğlu, 1997, s.47).

Yukarıda sayılan maddelerden şu sonuçları çıkarmak mümkündür: Çocuk kitaplarının en önemli amacı çocuğu eğitmek olduğuna göre, kitaplarda çocuğa akılcı, bilime önem veren, ulusal bilinci geliştirici, evrensel değerlerin farkında olan ve bu değerleri benimseyen bireyler olmalarına yardımcı olacak örnekler ve mesajlar sunulmalıdır. Bunun yanında kitaplarda yer alan kahramanlar aracılığıyla çocuğun kişilik gelişimine de yardımcı olunması gerekmektedir.

Ayrıca çocuk kitapları dil ve anlatım özellikleriyle çocuğa dil sevgisi ve bilinci, okuma alışkanlığı ve estetik duygusu kazandırmalıdır.

Çocuk kitapları, çocuğu eğitme görevini verdiği iletiler aracılığıyla yerine getirir. Bu yüzden çalışmanın bu kısmında ileti kavramı üzerinde durmak gerekmektedir.

2.6. Çocuk Kitaplarında İleti

Çalışmanın ana kavramlarından biri “ileti”dir. Çocuk kitaplarında yer alan iletilerden ve bu iletilerin aktarım biçiminden söz etmeden önce ileti kavramını tanımlamak faydalı olacaktır.

TDK Türkçe Sözlük’ te ileti şu şekilde tanımlanmıştır: “Yazı veya sözle anlatılması amaçlanan duygu ve düşünce” (TDK, 2011, s.1583).

Emin Özdemir’in ileti tanımı şu şekildedir:

“Yazarı yazmaya iten başka bir deyişle okuyucusuna vermek istediği ana düşünce, ana duygu” (Emin Özdemir, 1983, s.16).

Ergin’e (2012) göre ise ileti, “Mesaj, bir ya da birden fazla kişinin bilişsel, duyuşsal ya da psikomotor davranışlarında değişiklik yapmak amacıyla düzenlenen işaretler örüntüsü.” dür.

İleti, yazarın okurla paylaşmak istediği asıl düşünce, mesajdır. Didaktik metinlerde ileti, yazarın savunduğu, vermek istediği ana düşünce biçiminde de tanımlanabilir. Edebiyat eserlerinde ise ileti dendiğinde, yazarın okurlarında yaratmak ya da oluşturmak istediği duygu ve düşünce ortaklığı anlaşılmalıdır (Sever, 2010).

Bu çalışmada ileti, yazarın okuyucuya vermek istediği temel düşünce şeklinde kabul edilmiştir.

Çocuk kitaplarının yazılış amaçlarından biri de bir ileti aktarmaktır. Edebiyatın asıl amacı kişide istendik davranış değişiklikleri meydana getirmek olduğuna göre çocuk kitapları da verdiği iletiler yardımıyla bu amacı desteklemelidir.

Ancak çocuk kitaplarında yer verilmesi gereken iletilerin birtakım özellikleri vardır:

- 1-İletiler çocuğun bilişsel, duyuşsal gelişim özelliklerine uygun olmalı, çocuğun söz konusu gelişim boyutlarına olumlu katkılarda bulunmalıdır.
- 2- İletiler ile konu-tema arasında yakın bir ilişkinin olmasına dikkat edilmeli.
- 3- İletilerin aktarımında önemli bir araç olan konu, dil ve anlatım gibi özellikler, kendi içlerinde bir uyumu barındırmalıdır.
- 4- İletilerin aktarımında anlatılan metnin özelliği de dikkate alınarak, elden geldiğince zengin bir yola başvurulmalıdır. Yani sadece örtük iletiler şeklinde değil, yerine göre doğrudan, dolaylı ve soru şeklindeki iletilerin de metnin içine yedirmiş olmalıdır.
- 5-İletiler tıpkı tema- ana fikir gibi eserin yazılma nedeni haline gelebileceği için en az tema- ana fikir kadar üzerinde ciddi bir biçimde durulmalıdır” (Demirel, Geçen, Seven, Tozlu ve Uludağ, 2011, s.58-59).

İleti kavramıyla ilgili olarak üzerinde durulması gereken önemli bir başka konu ise çocuk kitaplarında hangi iletilerin verileceği ve bu iletilerin nasıl verileceğidir. Çocuk kitaplarında çocuğun kişilik gelişimine katkıda bulunacak, ona doğru davranışları kazandıracak, toplumla uyum içinde yaşamasını sağlayacak; bunun yanında ona bağımsız düşünme, sorgulama, eleştirme becerisi kazandıracak temalara ilişkin iletilere yer vermek gerekmektedir. Sevgi, kahramanlık, başkalarına saygılı olma, haksızlıkla savaşıma, yardımlaşma, mertlik, özveri, dürüstlük, temizlik, çalışkan olma, özgüven yine çocuk kitaplarında yer alması gereken önemli iletilerdir.

Oğuzkan’a göre çocuk kitabı yazarları kitaplarında genelde şu temalara yönelik iletilere yer vermişlerdir:

- Aile, yurt, ulus, doğa ve yaşam sevgisi; güzelliğe karşı bağlılık ve duygudaşlık (sempati); başkalarına karşı nazik, saygılı ve dürüst olmanın erdemi;

cesurluğun, kahramanlığın, özverinin değeri; kişisel girişimin önemi; gelenek ve göreneklere karşı bağlılık ve duyarlılık hakkındaki iletilerin yanında, Atatürk devriminin önemini açıklama ve bu devrimin genç kuşaklarca yozlaştırılmadan sürdürülmesini sağlama, demokratik yaşayışla ilgili birtakım ana ilkeleri benimsetme, tarihimizin unutulmaz dönemlerini ve değerlerini tanıtmaya vb. (Oğuzkan, 2010, s.375).

Güleryüz'e göre ise şu tema başlıklarına ilişkin iletilere yer vermek gerekmektedir:

- “ • Hayvan, Orman Sevgisi
- Doğa Olayları
- Arkadaşlık, Dostluk
- Anne
- Kardeş
- Yardımlaşma
- İşbirliği
- Bilimsel Çalışmalar
- Zorlukları Yenme
- Problem Çözme” (Güleryüz, 2003, s.166).

İletinin tanımını yaptıktan ve çocuk kitaplarında bulunması gereken iletilerden söz ettikten sonra bu iletilerin eserlerde ne şekilde verileceği üzerinde durmak gerekmektedir. İletilerin veriliş şekli eserin öğretici mi yoksa yazınsal mı olduğuna göre değişmektedir.

Öğretici yazılarda ileti önceden belirlenmiştir. Konu, bu iletiyi somut hale getirip aktarmaya yarayan bir araçtır. Yazınsal metinlerdeki ileti ise kesin bir yargıya dönüştürülerek doğrudan aktarılamaz. Olayların içine gizlenerek örtük bir biçimde verilir (Emin Özdemir, 1983).

Öğretici kitaplarda asıl amaç, çocuklara bilgi aktarmak; yazınsal nitelikteki kitaplarda ise amaç, çocukların, duyuşsal ve bilişsel yetilerini geliştirmek, onlara insana özgü duyarlılıklar kazandırmaktır (Sever, 2010).

Çocuk edebiyatı ürünleri öğretici olmaktan çok, yazınsal ürünlerdir. Çocuk kitaplarının amacı, çocuklara bilişsel ve duyuşsal birtakım yetiler kazandırmak, onların insana özgü duyarlılıklara sahip olmalarına yardımcı olmaktır. Bu yüzden çocuk kitaplarında iletiler çocuğa didaktik bir biçimde doğrudan verilmez. İletiler olayların içine gizlenir, çocukların bu iletileri sezmesi sağlanır (Emin Özdemir, 1983).

Çünkü bir metinde iletiyi doğrudan vermek metne otoriter bir hava katacaktır. Metindeki otoriter hava ise metnin edebi yönünün zayıflamasına sebep olacaktır. Ancak iletilerin gizli olduğu yazınsal çocuk edebiyatı ürünleri aracılığıyla çocukta hem edebi zevk oluşur, hem de gizlenmiş iletileri çözmeye çalışacağından bilişsel yönden gelişir. Kısacası yazar çocuğa ne yapıp ne yapmaması gerektiğini söylememeli, ne yapması gerektiğini çocuğun kendisinin bulmasını sağlamalıdır.

Bunun yanında yazar, kurguladığı yazınsal metinlerde iletileri örtük bir biçimde aktarırken çocuğun sorgulama ve merak duygularını harekete geçirmeli, kendine sorular sormasını sağlamalıdır.

“Niçin doğayı sevmeliyim?”, “Ders çalışmazsam neler olabilir?”,
 “Sağlığıma ya da temizliğime dikkat etmez, özen göstermezsem ne/neler olabilir?”, “Çevremde yaşayan diğer canlılara karşı niçin duyarlı davranmalıyım?” ya da “Çevremdeki canlılara duyarlı davranmaz, insanlarla sağlıklı ilişkiler kurmazsam ne gibi sorunlarla karşılaşabilirim?” gibi, sorulara, çocuklar yanıt aramaya kendileri koyulmalıdır (Sever, 2010, s.23).

Çocuğa iletiler sunulurken nasıl bir dil kullanılması gerektiği de önemli bir konudur. Emir cümleleri kurmak yerine neden sonuca dayalı ifadelerle iletileri vermek çok daha

sağlıklı bir yoldur. Emir cümleleri kurmak kitabı sıkıcı bir hale sokacak, çocuğu okumaktan uzaklaştıracaktır.

“Çocuklara ‘Doğayı sev, çevreyi koru.’, ‘Büyüklerine saygılı ol.’, ‘Derslerine çok çalış.’, ‘Arkadaşlarıyla iyi geçin.’, ‘Sağlığını koru.’, ‘Giysilerini kirletme.’, ‘Tutumlu ol.’ gibi, sayılarını çoğaltabileceğimiz emir ve kurallar bileşkesine oturan tümcelerle seslenilmemelidir” (Sever, 2010, s.22).

Kısacası çocuk kitapları yazılırken bu kitapların yazınsal türler olmaları gerektiği unutulmamalı, bu yüzden iletiler metnin içine gizlenmelidir. İletileri doğrudan vermeye çalışmak metni sıkıcı bir hale getirecek, çocuğu okumaktan uzaklaştıracak, ayrıca metinler çocuğun bilişsel gelişimini sağlama, sorgulama, eleştirme becerisi kazandırma gibi işlevlerini de yitireceklerdir.

2.7. Sevinç Kuşoğlu’nun Hayatına İlişkin Bulgular

Sevinç Kuşoğlu, 1948 yılında Elazığ’da doğmuştur. Küçük yaşta babasını kaybettikten sonra ailesiyle birlikte annesinin memleketi olan Konya’ya yerleşmiştir. İlkokulu Konya’da bitiren yazar, o günlerini ve küçük yaştan itibaren kitaplara olan ilgisini şu şekilde ifade etmektedir:

“Annem başta olmak üzere tüm ailem okuma alışkanlığına sahip kişilerdi. Annem her akşam uyumadan önce bize kitap okurdu. Okuduğu kitaplar Türk ve Dünya Edebiyatı’nın seçkin örnekleriydi. Ben her akşam uyumadan önce kitap okumanın çok doğal bir şey olduğunu düşünerek büyüdüm.

Henüz beş yaşındayken okuma yazma öğrendim. İyi bir öğrenciydim. O günlere ait olarak hatırlamaktan en mutlu olduğum anım ise annemle bankaya her gidişimizde banka memurunun bana bir kitap hediye etmesiydi. O yaşlarda da konuşmayı çok seven bir çocuktum. Gördüklerimi ve hayallerimi anlatmadan duramazdım. İlkokul yıllarımda ilgi

duyduğum şeylerden biri de resim yapmaktı. Kitaplara ve resme küçük yaşlarda başlayan bu ilgi ileride hayatımı şekillendirdi diyebilirim.”

İlkokulu bitirdikten sonra ailesiyle birlikte İstanbul’a yerleşen Kuşoğlu ortaokul ve liseyi de Fatih Kız Lisesinde okumuştur. İlk hikâyesini lise 1.sınıfta yazan Kuşoğlu, ilk yazdığı hikâyeyle ilgili olarak şunları söyler:

“İlk hikâyemi lise 1. sınıfta yazdım. Hikâyenin bir yerinde yaşadığı bir olaya çok üzülen küçük bir kızın kendini yere atarak ağlamasından söz etmişim. Ama olayı anlatırken büyük bir yanlışlık yapmışım, kendini yere atarak ağlayan bu kızın gözyaşlarının ağzına doğru aktığından söz etmişim. Hikâyemi okuyan bir arkadaşım böyle bir şeyin mümkün olmadığını, sırt üstü yatarak ağlayan bir insanın gözyaşlarının ağzına doğru değil, gözlerinin yanından aşağı doğru akması gerektiğini söyledi. Bu gerçeği fark etmek yazmaya olan hevesimi kırdı. Bir süre bir şey yazmamaya karar verdim. Ancak bir süre sonra yazma isteğim yine arttı.”

Bu yıllarda resimle ilgilenmeye devam eden Kuşoğlu, 1970 yılında Tatbikî Güzel Sanatlar Yüksekokulu Grafik Bölümü’nü bitirmiştir. Konusunu daha çok böcekler, balıklar ve kelebeklerin oluşturduğu resimlerini yurt içi ve yurt dışında sergilemiştir.

Sanat çalışmalarının yanında edebiyatla da yakından ilgilenmiş, çocuklar için masal, öykü ve oyunlar yazmıştır.

“Mavi Kuş” adlı öyküsüyle “Gülten Dayıoğlu’nun 30. Sanat Yılı” kutlamaları kapsamında düzenlenen öykü yarışmasında birincilik ödülünü (1993), “Musa’nın Yeni Pabuçları” adlı öyküsüyle “Bu Yayınevi Öykü Yarışması” mansiyon ödülünü (1997), “Biz Savaş Çocuklarıydık” adlı öyküsüyle “Türk Edebiyatı Vakfı Ömer Seyfettin Öykü Yarışması” mansiyon ödülünü kazanmıştır (1998).

“Günlerden bir gün Gülten Dayıoğlu öykü yarışması haberini okudum. Ben özgürlüğü seven bir insanım. ‘Mavi Kuş’ adlı kitabımda kuşların özgürlüğünü anlattım. Onlara ‘Hey

kuşlar! Uyanın artık!’ diye seslendim. Birkaç ay sonra birinci olduğum haberini aldım. Çok keyifliydim. Hemen başka bir öykü yazmaya başladım. İlkokulda Musa isimli bir arkadaşım vardı. Ona yardım olsun diye okul idaresi tarafından kendisine verilen pabuçlarını eskitmemesi konusunda hepimiz ona baskı yapardık. Sonunda arkadaşım baskılarımızdan bıkararak o çok sevdiği yeni pabuçları öğretmenimize geri verdi. Böylece özgürlüğünü kazandı. Öykümde bu konuyu işledim. Bu öykümle de derece kazandım.

Türk Edebiyatı Vakfının açtığı başka bir yarışmaya ‘Biz Savaş Çocuklarıydık’ isimli kitabımla katıldım. Burada savaşın çocuklar üzerinde bıraktığı kötü izleri, vatan uğruna yapılan fedakarlıkları anlattım. Bu kitabımla da ödül kazandım.’’

Çocuk edebiyatı alanında eserler vermeye devam eden Kuşoğlu, çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak ve kitaplar yoluyla onların eğitimine katkıda bulunmak yanında onları güzel konuşma ve yazmaya özendirmeyi de amaçlamıştır. Yazmak isteyen çocuklara şöyle seslenmektedir:

“Sevgili Çocuklar,

Bizler, yani insanlar, hayvanlar ve bitkiler bir bütünüz. Yaşayabilmek için yer, içer ve soluk alırsınız. Bunların yeterli olduğunu mu sanıyoruz? Ya duygularımız, hayallerimiz ne olacak? Onlardan vazgeçebilecek miyiz? Ben, hayaller olmadan yaşanmaz diyorum. Çünkü onların içinde geçmişten gelen örnekler vardır ve gelecek için bir basamak oluştururlar.

Masallarda yaşayan peri kızları, prensesler, prensler ya da çok yoksul çocuklar da bize pek çok şey anlatırlar. Çokbilmiş maymunlar, sanatçı sıpalar, pisiler köyünde yaşananlar, yok olup giden dinazorlar yaşadığımız dünyadan birer örnek değil mi? Sevelim onları ve hep beraber hayallerimizi süsleyen yeni masallar üretelim. Ne dersiniz? Gökten elmalar düşürelim mi?

Çocuklar, hepimiz el ele vererek bu ülke için, sevgili vatanımız için bir şeyler yapalım. Bildiklerimizi başkalarına öğretelim ve bilenlerden yardım isteyelim. Aydınlık bir gelecek için çok kitap okuyan aydın insanlara ihtiyacımız var.

‘Okumak bana zor geliyor, hiçbir şey anlayamıyorum.’ diyen arkadaşlarımıza önce bol resimli, çabuk okunan kitapları öneriyorum. Onları okurken hiç sıkılmayacaklar. Sonra da yavaş yavaş daha büyük kitapları zevkle okuyacaklar. Çünkü okumaya bir kez alışan, kitabı elinden bırakamaz. Çünkü okumak zevklidir.

İyi bir konuşmacı mı olmak istiyorsunuz? Öyle ise iyi bir okuyucu olun. İyi bir yazar olmak için de bol bol kitap okumak gerekir. Çünkü iyi bir okuyucu artık öğrendiklerini bir yere boşaltmak ister. Boşaltacağı yer ise boş bir kağıttır.

İyi bir yazı yazmak istiyorsanız, önce aklınızdakileri olduğu gibi yani hiçbir düzeltme yapmadan bir kağıda yazın. Sonra birkaç kez okuyun. Okudukça yazılarınızdaki hataları bulacak ve düzelteceksiniz. Tekrar tekrar okuyup düzeltince de en güzelini sizin yazdığınızı göreceksiniz. Yazdıkça açılacak ve ileride belki de çok iyi bir yazar olacaksınız.’’

İstanbul’da yaşayan yazar, evli ve iki çocuk annesidir.

Sevinç Kuşoğlu’nun Eserleri:

Masallar:

1) Dino ile Pino	7) Al Yanaklı Elma Kuşu
2) Güneş’i Yutan Oğlan	8) Mavi Orman Tavşanı
3) Tık Tık Civev ile Çıkçık Civev	9) Kuçular Köyü
4) Hop Hop Tavşan	10) Ay’da Pişen Ay Çöreği
5) Şakacı Mınav	11) Masal Sevinci 1
6)Yalnız Sincap	12) Masal Sevinci 2

Hikâyeler:

1) Uzaklarda Bir Ülke	8) Benim Pembe Pabuçlarım
2) Mavi Tüllü Balerinler	9) Kırmızı Boncuklar
3) Ah Bir Martı Olsam	10) Can Dostum
4) Avucumda Bir Kuş Var	11) Mavi Kuş
5) Sesimi Duyuyor Musun?	12) Biz Savaş Çocuklarıydık
6) Fener Adası Çocukları	13) Musa'nın Yeni Pabuçları
7) Sevgili Anneleriim	

Romanlar:

1) Siyah Kuşlar Şatosu	8) Muhteşem Sultanlar
2) Tekir'in Maceraları	9) Üç Kıta Sultanları
3) Güneş'in Çocukları	10)Yenilik Sultanları
4) Bu Benim Hikâyem 1	11) Son Sultanlar
5) Bu Benim Hikâyem 2	12) Osmanlı Sultanları
6) Kuruluş Sultanları	13) Osmanlı'nın Valide Sultanları
7) Fethin Sultanları	

Not: Yazarın “Masal Sevinci 1” ve “Masal Sevinci 2” kitapları içinde yer alan toplam on masal önceki yıllarda farklı bir yayınevi tarafından ayrı ayrı da basılmıştır.

(Yazarın hayatına ilişkin bilgiler, 31.01.2017 tarihinde kendisiyle yapılan görüşmeden elde edilmiştir.)

3.Bölüm

Araştırma Yöntemi

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Sevinç Kuşoğlu'nun çocuk kitaplarında yer alan eğitsel iletiler doküman incelemesi yöntemiyle belirlenmiş ve değerlendirilmiştir.

Doküman incelemesi, araştırılmak istenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizine dayanan bir veri toplama yöntemidir. Tek başına ya da diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2013)

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Sevinç Kuşoğlu'nun yazdığı otuz sekiz kitap içinde yer alan toplam elli masal, hikâye ve roman oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise Sevinç Kuşoğlu'nun otuz çocuk kitabı içinde yer alan masal türünde yirmi, hikâye türünde on yedi, roman türünde beş olmak üzere toplam kırk iki çocuk edebiyatı ürünü oluşturmaktadır.

Tablo 1'de Araştırmada kullanılan kitaplar, yayınevleri ve basım yıllarına yönelik ayrıntılı bilgiler yer almaktadır. Tablo 1'de de görüleceği üzere yazarın örnekleme giren kitaplarının basımının 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 ve 2016 yıllarında, Bu, Bilge Kültür Sanat, Erdem ve Sedir Yayınevlerinde gerçekleştirildiği dikkati çekmektedir.

Yazarın daha büyük yaş grubuna yönelik olarak yazdığı romanlar çalışma kapsamı dışında tutulmuştur .

Tablo 1

Araştırmada kullanılan kitaplar, yayınevleri ve basım yılları

<i>S.N</i>	<i>Kitap Adı</i>	<i>Yayınevi</i>	<i>Basım Yılı</i>
1	Bu Benim Hikâyem 1	Bu Yayınevi	2011
2	Bu Benim Hikâyem2	Bu Yayınevi	2011
3	Tekir'in Maceraları	Erdem Yayınları	2012
4	Güneş'in Çocukları	Bilge Kültür Sanat	2012
5	Masal Sevinci 1	Bilge Kültür Sanat	2013
6	Masal Sevinci 2	Bilge Kültür Sanat	2013
7	Biz Savaş Çocuklarıydık	Sedir Yayınları	2014
8	Musa'nınYeni Pabuçları	Bu Yayınevi	2014
9	Mavi Kuş	Bu Yayınevi	2014
10	Uzarlarda Bir Ülke	Sedir Yayınları	2015
11	Mavi Tüllü Balerinler	Sedir Yayınları	2015
12	Ah Bir Martı Olsam	Sedir Yayınları	2015
13	Avucumda Bir Kuş Var	Sedir Yayınları	2015
14	Sesimi Duyuyor Musun?	Sedir Yayınları	2015
15	Fener Adası Çocukları	Sedir Yayınları	2015
16	Sevgili Annelerim	Sedir Yayınları	2015
17	Benim Pembe Pabuçlarım	Sedir Yayınları	2015
18	Kırmızı Boncuklar	Sedir Yayınları	2015
19	Can Dostum	Sedir Yayınları	2015
20	Ay'da Pişen Ay Çöreği	Sedir Yayınları	2015
21	Dino ile Pino	Sedir Yayınları	2015
22	Güneş'i Yutan Oğlan	Sedir Yayınları	2015
23	Tık Tık Cıvciv ile Çık Çık Cıvciv	Sedir Yayınları	2015
24	Hop Hop Tavşan	Sedir Yayınları	2015
25	Şakacı Mınav	Sedir Yayınları	2015
26	Yalnız Sincap	Sedir Yayınları	2015
27	Al Yanaklı Elma Kuşu	Sedir Yayınları	2015
28	Mavi Orman Tavşanı	Sedir Yayınları	2015
29	Kuçular Köyü	Sedir Yayınları	2015
30	Siyah Kuşlar Şatosu	Bu Yayınevi	2016

3.3. Verilerin Toplanması

Tablo 1'de yer alan kitaplar ilgili yayınevlerinden elde edilmiştir. Veriler doğrudan bu yayınevlerinden elde edilen kitaplar üzerinden olduğu gibi, üzerinde herhangi bir değişikliğe gidilmeden, özgünlüğüne dikkat edilerek toplanmıştır.

Araştırmacı belirlenen amaç doğrultusunda, iletileri belirlemek amacıyla kitapları satır satır okuyarak, inceleyerek kategorilerin oluşturulmasına, kodların belirlenmesine çalışmıştır.

Araştırmada, verilerin inandırıcılığını arttırmak amacıyla iki alan uzmanından görüş alınmıştır. Ayrıca, verilerin % 20'si başka bir araştırmacı tarafından bağımsız olarak kodlanmıştır. Daha sonra araştırmacı, dokümanların % 20'sini kodlayan diğer araştırmacı bir araya gelerek kodlamaları karşılaştırmıştır. Farklı şekilde yapılmış kodlamalar üzerinde fikir birliğine varılabilmesi amacıyla tartışmalar yapılmış ve araştırmaya son şekli verilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmanın veri analizi sürecinde Sevinç Kuşoğlu'nun 6-12 yaş grubuna yönelik masal, hikâye ve roman türünde kırk iki çocuk edebiyatı ürünü baştan sona taranmıştır. Çalışma, Sevinç Kuşoğlu'nun çocuk kitaplarında yer alan eğitsel iletileri saptama amacına yönelik olduğu için içerik analizine başvurulmuştur.

Verilerin analizi sürecinde kategorisel içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Verilerin kodlanmasında verilerin incelenmesi sonucu elde edilen kavramlar göz önünde bulundurulmuştur.

Örnekleme yer alan kitaplar tek tek okunup incelenmiş ve 54 eğitsel ileti belirlenmiştir. Bu iletiler bir araya getirilerek üzerinde çalışılmış, aralarındaki benzerlik ve farklılıklara bakılarak tematik bir kodlama yapılmıştır. Tematik kodlama yapıldıktan sonra Tablo 2'de yer alan 6 kategori oluşturulmuştur.

Tablo 2

Araştırma verilerine göre oluşturulan kategoriler

Kategoriler		
S. No	Kategori	İleti Sayısı
1	Sağlıklı Yaşam	9
2	Doğa ve Çevre	6
3	Aile	6
4	Kişisel Gelişim	18
5	Toplumsal Yaşam	11
6	Millî Değerleri Aşılama	4
TOPLAM İLETİ SAYISI		54

Kategorik kodlamada; sağlıklı yaşam temasına yönelik iletiler “S” harfi ile, doğa ve çevre konulu iletiler “D” harfi ile, aile konulu iletiler “A” harfi ile, kişisel gelişimi sağlamaya yönelik eğitsel iletiler “K” harfi ile, toplumsal yaşama yönelik iletiler “T” harfi ile, millî değerleri aşlamaya yönelik eğitsel iletiler ise “M” harfi ile gösterilmiştir.

Kodlamada harfler kategori adını, sayılar ise iletilerin sıralamasını göstermektedir. Eğitsel iletilerin kategorilere ayrılıp kodlanmasının ve düzenlenmesinin ardından aşağıdaki tablolar oluşturulmuştur:

Tablo 3

Sağlıklı yaşam temasına yönelik iletiler

Sağlıklı Yaşam Temasına Yönelik İletiler			
<u>İleti Kodu</u>	<u>İleti Başlığı</u>	<u>İleti Kodu</u>	<u>İleti Başlığı</u>
S1	Mevsimplere Uygun Giyinme	S6	Dengeli Beslenme
S2	Diş Sağlığı	S7	Aşı Olma
S3	Göz Sağlığı	S8	Vücut Temizliği
S4	Kulak Sağlığı	S9	Spor Yapma
S5	Doktor Korkusu		

Sağlıklı yaşam temasına yönelik 9 ileti tespit edilmiştir.

Tablo 4

Doğa ve çevre konulu iletiler

Doğa ve Çevre Konulu İletiler	
<u>İleti Kodu</u>	<u>İleti Başlığı</u>
D1	Doğadaki Canlıları Tanıma
D2	Yaşanılan Dünyayı ve Çevreyi Tanıma
D3	Doğadaki Canlılarla Uyum İçinde Yaşama
D4	Doğanın Yok Olması
D5	Hayvan Sevgisi
D6	Tarihi Çevreyi Koruma

Doğa ve çevre konulu 6 ileti tespit edilmiştir.

Tablo 5

Aile temasına yönelik iletiler

Aile Temasına Yönelik İletiler	
<u>İleti Kodu</u>	<u>İleti Başlığı</u>
A1	Aile Sevgisi
A2	Aileden Uzakta Olma
A3	Çocuklar Arasında Ayrım
A4	Anne-Baba Ayrılığı
A5	Üvey anneler
A6	Çalışan Anneler

Aile temasına yönelik 6 ileti tespit edilmiştir.

Tablo 6

Kişisel gelişime yönelik iletiler

Kişisel Gelişime Yönelik İletiler			
<u>İleti Kodu</u>	<u>İleti Başlığı</u>	<u>İleti Kodu</u>	<u>İleti Başlığı</u>
K1	Öz güven	K10	Kendini Tanıma
K2	Özgürlük	K11	Planlı Çalışma
K3	Zorluklarla Mücadele	K12	Başarı- Başarısızlık
K4	Elindekilerin Değerini Bilme	K13	Sabırlı Olma
K5	Emek Verme	K14	Aklın üstünlüğü
K6	Yaşama Sevgisi	K15	Tutumlu Olma
K7	Kitap Okuma	K16	Okul ve Dersler
K8	Eğitime, Bilime Önem Verme	K17	Güzel Sanatlar
K9	Hakkını Arama	K18	Kişilik Gelişimi ve Öğretmen

Kişisel gelişime yönelik 18 ileti tespit edilmiştir.

Tablo 7

Toplumsal yaşama yönelik iletiler

Toplumsal Yaşama Yönelik İletiler			
<u>İleti Kodu</u>	<u>İleti Başlığı</u>	<u>İleti Kodu</u>	<u>İleti Başlığı</u>
T1	Birlik- Beraberlik	T7	Toplum Kurallarına Uyuma
T2	Barış İçinde Yaşama	T8	Ön Yargılı Olmama
T3	Alay Etme	T9	Paylaşımçı Olma
T4	Dostça Yaşam Sürme	T10	Dikkatli ve Uyanık Olma
T5	Yardımlaşma	T11	Misafirperverlik
T6	Evrensel Bir Dil: Sevgi		

Toplumsal yaşama yönelik 11 ileti tespit edilmiştir.

Tablo 8

Millî değerleri aşılamaaya yönelik iletiler

Millî Değerleri Aşılamaaya Yönelik İletiler	
<u>İleti Kodu</u>	<u>İleti Başlığı</u>
M1	Atatürk, Vatan ve Cumhuriyet Sevgisi
M2	Vatanı Koruma
M3	Şair ve Yazarlarımızı Tanıma
M4	Tekerlemeler

Millî değerleri aşılamaaya yönelik 4 ileti tespit edilmiştir.

Elde edilen kategoriler ve her kategori kapsamında ulaşılan iletiler uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda kategoriler ve her bir kategoride yer alan iletiler yeniden düzenlenmiştir.

Kategorilerin ve ileti başlıklarının belirlenmesinden ve kitapların bu ileti başlıkları altında yorumlanmasından sonra sırasıyla şu işlemler yapılmıştır:

- a) Kitaplarda verilen iletilerin doğrudan mı yoksa sezdirme yoluyla mı verildiği belirlenmiştir.
- b) Kitapların kahramanlarının çocuklara model olacağından hareketle kahramanlar incelenmiş ve ideal tipler olup olmadıkları saptanmıştır.
- c) Çocuk kitaplarının çocuğa ana dilini doğru bir biçimde kullanma becerisi kazandırma görevi de düşünülerek kitaplar dil, anlatım, yazım ve noktalama, cümle yapıları vb. yönlerden de incelenmiş; bu konu için de ayrı bir başlık açılmıştır.

4.Bölüm

Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın bu kısmında ilk olarak yazarın kitaplarında yer alan iletiler sınıflandırılmış, bu iletilere hangi kitaplarda ne şekilde yer verildiği ayrıntılı bir biçimde incelenmiştir. Sınıflandırılan bu iletilerin 6-12 yaş grubuna uygunluğu üzerinde durulmuştur. İletilerin sınıflandırılmasının ve yaş grubuna uygunluğunun incelenmesinin ardından bu iletilerin veriliş biçimleri üzerinde durulmuştur. Son olarak da kitaplar, dil ve anlatım özellikleri açısından değerlendirilmiştir.

4.1. Sevinç Kuşoğlu'nun Çocuk Kitaplarında Yer Alan Eğitsel İletiler

4.1.1. Sağlıklı yaşam temasına yönelik iletiler. Sağlık, Dünya Sağlık Örgütü tarafından şöyle tanımlanmıştır:

"Sağlık, yalnızca hastalık veya sakatlığın olmaması değil, fiziksel, ruhsal ve sosyal olarak tam bir iyilik halidir" (Dünya Sağlık Örgütü, 1996).

Sağlıklı yaşam dediğinde akla gelense sağlık davranışlarının sorumluluğunu alma, dengeli beslenme, yeterli ve düzenli egzersiz yapma, sigara kullanmama, kendi sağlığının sorumluluğunu alabilme, hijyene önem verme, kişiler arası olumlu ilişkiler kurma ve stres yönetimidir (Özvarış, 2006).

Sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını, yaşamın bir parçası haline getirebilen birey, sağlıklı olma halini devam ettirmek yanında, sağlık durumunu daha iyi bir seviyeye getirebilir. Bu nedenle, sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını geliştirmek ve sürdürmek sağlığın ve hastalıklardan korunmanın temelidir (Erdoğan & Esin, 1995).

Bireylere sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının erken yaşta kazandırılması büyük önem taşımaktadır. Küçük yaşta kendi sağlık sorumluluğunu alan çocuk bunu kolaylıkla alışkanlık hale getirecek, sağlıklı bir yetişkin olma yolunda ilk adımı atmış olacaktır.

Çocuklara sağlıklı yaşam davranışlarını kazandırmak anne-baba ve öğretmenlerin olduğu kadar çocuk edebiyatının da görevlerinden biridir. Çocuk edebiyatı yazarları,

eserleriyle çocuklara kendi vücutlarını tanıma, vücut sağlığını koruma, sağlıklı yaşam becerileri kazanma konusunda yardımcı olmalıdırlar.

Kuşoğlu da, çocuklara vücutlarını tanıtmaya, sağlıklı yaşam bilinci kazandırma konusuna oldukça önem vermiş, kitaplarının önemli bir kısmında buna yönelik iletiler sunmuştur. Yazarın sağlıklı yaşam temasına yönelik ilişkileri şu şekilde sınıflandırılmıştır:

4.1.1.1. Mevsimlere uygun giyinme. Çocuklar küçük yaşlarda vücutlarını tanımazlar, mevsimlere uygun giyinmeleri gerektiğinin bilincinde değillerdir. Bu yüzden sık sık hastalanırlar. Yazar kitaplarında bu durumun yol açabileceği sonuçları gösterir. Mevsimlere ve yaşanılan yerin hava şartlarına uygun giyinilmediği takdirde hasta olmanın kaçınılmaz olduğu iletilerini sunar.

Örneğin “Sağlık Olsun Dizisi” içinde yer alan “Uzaklarda Bir Ülke” isimli hikâyenin ana kahramanı aracılığıyla çocuklara “Mevsimlere uygun giyinmezsek hasta oluruz.” mesajı verilmiştir. Kahramanımız havaya uygun giyinmediği için hastalanır ve sonrasında yaptığı hatayı fark eder:

“Bütün gün sevgili arkadaşım ile kırlarda üstümün ince olmasına aldırmadan koşup oynamıştım. Oysa annem bana hırka almamı söylemişti. İlkbaharın hafif esen rüzgârı belki de beni biraz üşütmüştü. Nezle olmam ve kulağımdaki ağrı bu yüzden sanırım” (Kuşoğlu, 2015i, s.38).

“Sesimi Duyuyor Musun?” isimli öyküde de kahraman Aslıhan adında bir çocuktur. Aslıhan ağabeyiyle bahçede kardan adam yaparken giysilerini kardan adama giydirince kendisi üşütür ve hasta olur. Ağır bir kulak hastalığı geçirdikten sonra yaptığı yanlışları anlar.

“Bu Benim Hikâyem” isimli kitapta ise mevsimlere uygun giyinsek bile soğuk havaların bizi hasta edebileceği, bu yüzden dikkatli olmak gerektiği mesajı verilmiştir. Kışın soğuk günlerinde kahramanın hem ağabeyi ve ablası hem de arkadaşları sürekli hasta olmaktadır.

Günler geçiyor, ama hava ısınmak bilmiyordu. Üst üste giyilen kazak, hırka ve paltolar bile yetmiyordu bize. Evler ve okul sıcakken, yollar buz gibiydi. Her gün birkaç arkadaş okula gelemiyor, gelenlerse birkaç saat sonra:

- Öğretmenim, ben çok hastayım deyip izin istiyordu. Öksüren, aksıran ve ateşi yükselenlerin sayısı arttıkça arttı. Sınıfta hasta olmayan birkaç kişi kalmıştık (Kuşoğlu, 2011a, s. 60).

Yatılı okuldaki ağabeyim hafta sonlarında eve gelirdi. Ama o hafta gelemedi. Anneme telefon etmiş.

- Çok öksürüyorum, biraz da ateşim var. Okulun doktoru, sakın bu havada dışarı çıkma, burada kal, dinlen dedi, demiş. Sonra da ilaçlar vermiş. Hepimiz çok üzüldük, annem deliye döndü. Hemen okula gidip ağabeyimi görmüş. Biraz rahatlamış olarak döndü. Ablam da sık sık başının ağrıdığını söylüyor. Mendili hep elinde (Kuşoğlu, 2011a, s. 60-61).

4.1.1.2. Diş sağlığı. Çocuklara küçük yaşlarda kazandırılması gereken davranışlardan biri de diş sağlığına özen göstermedir. Çocuklar genelde diş fırçalamaktan hoşlanmaz, bu işi ebeveynlerinin zorlamasıyla yaparlar. Bu yüzden bu davranışı alışkanlık haline de getiremezler. Yazar, yine “Uzaklarda Bir Ülke” isimli hikâyeden hareketle çocuklara bu alışkanlığı kazandırmayı amaçlamıştır. Kahraman da, uzak bir ülkeden gelen arkadaşı da bu konuda örnek tiplerdir. Diş fırçalama alışkanlığına sahiptirler.

“Onu alıp kendi odama götürmek istedim. Ama önce gidip dişlerini fırçalamak istedi. Sonra çantasından diş fırçasını ve diş macununu alıp geldi. Birlikte banyoya girdik. Ben onun diş macunundan aldım biraz, o da benimkinden. Dişlerimizi güzelce fırçaladık” (Kuşoğlu, 2015i, s.10).

Yine “Sağlık Olsun” dizisinde geçen “Can Dostum” adlı öyküde ise Zeynep, bir önceki hikâyedeki kahramanın tersine diş sağlığına önem vermez, dişlerini fırçalamaz, sürekli

şekerli yiyecekler ve çikolatalar yer. Öykünün diğer kahramanı ise Zeynep'in dişidir ve bu duruma çok üzülmemektedir. Bu hikâyede Zeynep'in öğretmeni örnek bir tip olarak verilir ve çocuklara diş sağlığının önemini anlatır:

“Çocuklar sıralarına oturunca öğretmen konuşmasına devam etti:

- Yavrularım, sağlıklı ve kalıcı dişlerinizin olmasını istiyorsanız, yediklerinize çok dikkat etmeli, bol bol süt, yoğurt, peynir yemeli ve şekerli şeylerden, gazoz ve koladan uzak durmalısınız, dedi” (Kuşoğlu, 2015j, s.23).

“... ”

-Ayrıca onları temiz tutmalısınız, dedi öğretmen. Dişler, günde mutlaka iki kez fırçalanmalı ve ağız bol suyla çalkalanmalıdır. Ama fırçalama işi iki dakikadan az olmasın” (Kuşoğlu, 2015j, s.24).

Öğretmenin sözünü dinlemeyen Zeynep'in hiç fırçalanmayan dişi çürür ve Zeynep diş doktoruna gitmek zorunda kalır. Yazar burada ayrıca tedavi edilmeyen çürüklerin ciddi sağlık sorunlarına da yol açabileceği mesajını vermektedir:

“Akşamüzeri öğretmen onlara geldi. Bu gibi durumlarda mutlaka bir diş hekimine başvurmak gerektiğini, aksi halde çürük dişlerin kalp ve böbrek gibi çok önemli organlarımızı da hasta edebileceğini anlattı” (Kuşoğlu, 2015j, s.57).

4.1.1.3. Göz sağlığı. Göz sağlığı da yazarın önem verdiği konulardan biridir. “Mavi Tüllü Balerinler” isimli öykünün kahramanlarından biri olan Oya'nın gözleri bozuktur ama gözlük takarsa arkadaşlarının dalga geçeceği fikriyle doktora gitmekten korktuğu için anne ve babasına bu durumdan söz etmemiştir. Oya, gözleri iyi görmediğinden kitap da okuyamamaktadır. Yazısı da güzel değildir, annesi, babası ve öğretmeni de onu tembel bir öğrenci zannetmektedirler. İyi göremediği için denizde küçük bir kaza geçirince arkadaşının ısrarıyla olayı anne ve babasına anlatır, birlikte doktora giderler. Doktor göz sağlığının önemini şu şekilde anlatır:

“Doktor amca:

- Gözlerimizi iyi koruyalım çocuklar, diye devam etti. Çok televizyon seyretmek, az ışıklı yerlerde kitap okumak, gözler için çok zararlıdır. Ayrıca onları çok temiz tutun. Kirli ellerle gözlerinize dokunmayın. Sonra acısını siz çekersiniz”(Kuşoğlu, 2015k, s.38).

Aynı öyküde doktor çocuklara gözü ve göz rahatsızlıklarını tanıtıcı bilgiler de verir. Yazar bu şekilde çocukların vücutlarını, organları tanınmasını amaçlamıştır:

–Gözümüze ışık yardımıyla gelen görüntüler, göz merceğinden geçerek ağ tabakası üzerine ters olarak düşerler. Düşükleri bu noktaya sarı leke denir. Görüntüler, buradan da beyindeki görme merkezine giderler. Biz de böylece cisimleri görmüş oluruz.

...Bazıları uzağı net olarak göremezler. Çünkü böylelerinin gözleri normalden daha uzundur ve cismin görüntüsü, ağ tabakasının ve sarı lekenin üzerine değil, önüne düşer. Bu şekil gözlerle miyop denir ve ancak kalın kenarlı gözlük camlarıyla normal görüntü sağlanmış olur.

... Bir de hipermetrop gözler vardır. Bu gözler normalden daha yassıdır. Bunun için görüntü ağ tabakanın arkasına düşer. Böylelerinde görüntünün net olabilmesi için ince kenarlı merceklerden yapılmış gözlükler kullanılır.

... Şaşı kimseler baktıkları şeyi çok iyi görebilirler. Ancak göz küresini hareket ettiren kaşlar iki gözde de eş olarak çalışamazlar. Böylece şaşılık meydana gelir (Kuşoğlu, 2015k, s.34-36).

4.1.1.4. Kulak sağlığı. Yazar, kulak sağlığına dikkat etmenin önemine de “Sesimi Duyuyor Musun?” isimli öyküde yer vermiştir. Kahraman Aslıhan ağabeyiyle kardan adam yaparken üşütür, orta kulak iltihabı olur. Bu öyküde de doktorun ağzından kulak sağlığıyla ilgili bilgiler verilir:

Anlatmaya devam etti:

-Ayrıca yüksek sesle müzik dinlemek, avaz avaz bağırarak birinin yanında bulunmak da duyu sinirlerinin sağlığını bozar. Örneğin benim dedem çok ağır işitiyor. Ama eskiden hiç de böyle değilmiş. Anlattığına göre Kurtuluş Savaşı sırasında cephede topçu yüzbaşymış. Yani düşman siperlerini top atışlarıyla yerle bir edermiş. Ama o korkunç gürültü ve patlamalar yüzünden kulakları hasar görmüş ve şimdi konuştuklarımızı hiç anlamıyor (Kuşoğlu, 2015n, s.18).

“ ...

-Kulaklarına iyi bak, dedi biri. Üşütmemeye çalış. Durumun çok daha kötü olabilirdi. Sen orta kulak iltihabı denilen bir hastalık geçirdin. Hem de oldukça ağırdı. Eğer geç gelseydiniz iltihap beyin zarını zedeleyebilirdi. Dikkatli ol ve kulaklarını iyi koru” (Kuşoğlu, 2015n, s.50).

Kulak temizliğine dikkat etmenin önemi de Aslıhan’ın ağzından şu şekilde anlatılır:

... Kulak kiri dediğimiz şey burada yer alıyormuş. Onların görevi dışarıdan gelen tozları tutup dış kulak yolunun tıkanmasını önlemekmiş. Her banyodan sonra bir pamukla bu biriken kulak kirini temizlemek gerekiyormuş. Bunu da biliyorum çünkü annem sık sık bana bunu yapar. Yani benim kulaklarımın içi tertemizdir (Kuşoğlu, 2015n, s.53-54).

Yazar, çocuğa kulak ve bölümlerini tanıtmak için de Aslıhan’ın ağabeyinden yararlanır. Aslıhan hastayken araştırma yapmayı seven ağabeyi, kulakla ilgili bir araştırma yapar; Aslıhan hastaneden çıkıp eve dönünce öğrendiklerini kardeşiyle paylaşır.

Ağabeyim kulakla ilgili bütün bildiklerini bana anlattı. Merak ettiğim her şeyi öğrendim o akşam. Kulağın ne işe yaradığını biliyordum elbette. O bizim duyu organımızdı. Ama üç kısımdan meydana geldiğinden hiç haberim yoktu. Bizim elle tuttuğumuz kısma kulak kepçesi deniyor... Kulak kepçesi, gelen

sesleri toplayıp kulak yoluna iletirmiş. Kulak yolu da aşağı yukarı iki buçuk santimetre kadarmış ve sonunda da bir zar bulunuyormuş.

...Bir de orta kulak varmış. Oradaki boşlukta da çekiç, örs, üzengi denilen ve birbirine değen üç kemik bulunurmuş. Ağabeyime:

- Sen mi uyduruyorsun? Nereden buluyorsun bu isimleri? Hem çekicin benim kulağımda ne işi var, diye sordum.

-Şekilleri onlara benzediği için böyle söylüyorlar. Uydurmuş falan değilim yani, dedi. Sonra ekledi:

- Bir de östaki borusu var, o da boğaza açılıyor. Bu boru, orta kulağa devamlı olarak hava girmesini sağlıyor. Orta kulaktaki hava basıncı ve dışarıdaki hava basıncının birbirine denk olmasıyla işitme olayı daha kolay oluyormuş.

...

- Orta kulaktan sonra gelen bölüme de iç kulak deniyor. Burasının salyangoz gibi kıvrımlı bir görünüşü varmış. İçinde de bir sıvı ve sinir uçları bulunuyormuş (Kuşoğlu, 2015n, s.52-56).

4.1.1.5. Doktor korkusu. Yazarın hitap ettiği yaş grubu çocuklarının büyük bir çoğunluğu hasta olunca doktora gitmekten korkmaktadırlar. Bunda bir miktar da ebeveynlerinin çocuklar yaramazlık yaptıklarında onları doktora götürecekleri, iğne yaptıracakları şeklinde korkutmalarının etkisi olmaktadır. Öyle olmasa da küçük çocukların doktordan korktukları bir gerçektir. Yazar çocukların bu korkusunu yenmelerini sağlamak amacıyla “Uzaklarda Bir Ülke” isimli hikâyede ana kahraman aracılığıyla “Hasta olunca doktora gitmek gerekir.” mesajını vermektedir. Mevsime uygun giyinmediği için hasta olan kahraman, hastalanınca doktora gitmekten çekinmez.

“Sabahleyin bunları anneme anlatmalıyım diye düşündüm. Mutlaka beni doktora götürsün. Doktor, kulağımı iyice muayene etsin. İlaç içmekten hiç korkmam. İğne yaptırmaktan da” (Kuşoğlu, 2015i, s.39).

“Can Dostum” adlı öyküde Zeynep, dişi ağrıdığı halde doktora gitmek istemez. Onu eve gelip kendisiyle konuşan öğretmeni ikna eder. “Mavi Tüllü Balerinler” isimli öyküde de Oya gözleri bozuk olduğu halde doktora gitmekten çekinir. Çünkü gözlük takarsa arkadaşlarının kendisiyle alay edeceğinden korkar. Her iki kahraman da sonunda doktora gitmenin gerekliliğini anlar ve doktora giderler.

4.1.1.6. Dengeli beslenme. Yetersiz ve dengesiz beslenme dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de çocukların içinde buldukları sağlıklı ortamın büyük ölçüde bozulmasına, buna bağlı çeşitli sağlık sorunlarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Çocuğun ne miktarda ve hangi tür besinlere ihtiyacı olduğunu bilmemesi, düzensiz besin alımı, yanlış besin seçimi beslenme sorunlarına neden olmaktadır. Bu durum da çocuklarda zayıflık veya şişmanlık, anemi (kansızlık), vitamin yetersizlikleri, iyot yetersizliği ve diş çürükleri gibi sorunlara neden olmaktadır. Bu sorunlar sonucu, çocuk hastalıklara karşı dirençsiz olur, sık hastalanır, hastalığı ağır seyrederek ve okula devamsızlık nedeniyle okul başarısı düşer. Gelecek nesillerin daha başarılı, güçlü ve sağlıklı olmalarına temel hazırlamak için çocuğun, ailelerin ve öğretmenlerin sağlıklı beslenme konusunda eğitilmeleri son derece önemlidir (Bilici ve Köksal, 2013).

Dengeli beslenmenin önemini farkında olan yazar Kuşoğlu, çocuklara dengeli beslenme alışkanlığı kazandırmayı amaçlamış, “Benim Balık Teyzem” adlı öyküsünde çocuklara bu konuda mesaj vermiştir. Öyküdeki kahramanlardan biri kahramanın “Balık Teyze” adını verdiği konuşan bir balıktır ve sürekli abur cubur yemekten oldukça şişmanlamıştır. Dengeli beslenmenin önemini bilen kahramansa onu bu konuda uyarır. Onu uyarırken aynı zamanda okurları olan çocukları da uyarmış olur:

“ Şişmanlık o kadar iyi değil, dedim bir gün. Önemli olan dengeli beslenmek. Bunu biliyor olmalısın sen”(Kuşoğlu, 2015i, s.58).

“ ...

-Fırın bozuldu da, dedim. Zaten biz de sebze meyve yiyoruz. Onlar daha sağlıklı oluyormuş” (Kuşoğlu, 2015i, s.61).

4.1.1.7. Aşı olma. 8-9 yaş grubu çocuklarının iğneden ve aşıdan korktukları gerçeğinden hareketle, yazar Kuşoğlu öykülerinde “Aşı olunmazsa hastalıklar daha ağır geçirilir.Bu yüzden aşı olmaktan korkmamak gerekir.” mesajını iletmiştir. “Kırmızı Boncuklar” isimli öykünün kahramanı, anne ve babasının resim sergisi için Almanya’ya gider ve orada kızamık hastalığına yakalanır. Ancak küçük bir sorun vardır. Ailesi zamanında ona aşı yaptırmayı ihmal ettiği için hastalığı daha ağır geçirecektir. Üstelik zamanında annesi de korkup aşı olmadığı için bu hastalığı daha ağır geçirmiştir. Bu olayla kahraman aşı olmanın önemini kavrar.

“ ...

- Korkacak bir şey yokmuş, dedi babam. Kızamık olmuşsun ve sana aşı yaptırmadığımız için iyileşmen biraz zaman alacakmış” (Kuşoğlu, 2015i, s.53).

Anneme:

- Aşı olsaydım böyle olmayacak mıydı, diye sordum. Hem bu kızamık denen şey de nedir?

- Kızamık siz çocukların hastalığıdır. Yani hemen hemen bütün çocuklar bu hastalığa yakalanırlar. Ama bazıları çok ağır geçirir. Eğer çocuk aşı olmamışsa veya hastalandığında ona iyi bakılmamışsa zatürre bile olabilir. Bazılarıysa kısa sürede iyileşirler.

- Peki benim kızamığım nasıl, dedim. İyi olabilecek miyim ben?

- Sana kızamık aşısı yaptırmayı ihmal ettiğim için senden özür diliyorum. Eğer aşılı olsaydın ya hiç hastalanmayacak, ya da bu hastalığı çok hafif geçirecektin (Kuşoğlu, 2015l, s.54-55).

...Ben kızamık olduğumda sanırım senin yaşlarındaydım. Ateşim çok yükselmişti. Titreyip duruyordum. Neredeyse ölecek gibiydim. Bir süre sonra bitkin gövdem kızamık benekleriyle kaplanıverdi. Yüzüm, saçlarımın içi, sırtım, karnım, bacaklarım birdenbire kıpkırmızı oluverdi. Bütün vücudum ağrıyor, midem bulanıyordu. Bir ara her şeyi bulanık görmeye başladım. Hemen doktor geldi. Meğerse ben de aşı olmamışım. Bu yüzden hastalığı ağır geçirmişim. Çocukluk işte... Aşı olacağım gün tepine tepine ağlamış, avaz avaz bağırmışım. Kimse susturamamış beni. Sonra da kaçıp eve saklanmışım. Böylece hiç bilmeden mikropları davet etmişim (Kuşoğlu, 2015l, s.58).

4.1.1.8. Vücut temizliği. Vücut temizliğine özen gösterme, banyo yapma gibi alışkanlıklar bu yaş seviyesi çocuklarına kazandırılması gereken önemli alışkanlıklardandır. Bilindiği gibi bu yaşlarda çocuklar vücut temizliklerine çok dikkat etmez, banyo yapmaktan hoşlanmazlar. Bu durumun farkında olan Kuşoğlu “Avucumda Bir Kuş Var” isimli öyküde çocuklara bu alışkanlığı kazandırmaya yönelik bir mesaj vermiştir. Öykünün kahramanı banyo yapmayı seven örnek bir kişiliktir. Yazar öykünün kahramanı aracılığıyla çocuklara “Banyo yapmak, temiz olmak önemlidir.” iletisini sunmuştur.

“Eskiden beri yıkanmayı çok severim. Sabun kokusu benim için çok önemlidir. Saçlarım, yüzüm ve ellerim köpük köpük olur. Yıkandıkça yıkanırım. Sonra yumuşacık havlulara sarınır, aynada kendimi seyrederim.”(Kuşoğlu, 2015o, s.8).

Kahraman banyoya girdiğinde iyice temizlenmeden banyodan çıkmaz. O gün de “Dünya Kupası” final maçı olduğu halde banyoya girmiş, maçı kaçırma pahasına da olsa iyice temizlenmeden çıkmamıştır:

Artık tertemiz olmuşum. Sonunda her tarafımı bol suyla duruladım. Sonra eğilip ayaklarıma baktım. Ayaklarım tam olarak temizlenmemişti.

Parmaklarımın arasında biraz kir kalmıştı... Sabunlu bezi ayak tabanlarımda ve parmaklarımın arasında gezdirdim. Yerlere simsiyah sular akmaya başladı... Sonunda ayaklarım da temizlenmişti. Artık kurulanabilirdim (Kuşoğlu, 2015o, s.27-29).

4.1.1.9. Spor yapma. Günümüzde teknolojinin ilerlemesiyle birlikte giderek daha hareketsiz bir yaşam tarzı benimsenmektedir. Bu yaşam tarzı, yetişkinleri olduğu kadar çocukları da etkilemektedir. Hareket bir çocuğun bedensel gelişimi için çok önemlidir. Çocukta büyüme ve gelişmenin daha iyi olması, ona aktif yaşam biçimi kazandırılması, ileride oluşabilecek hastalık risklerinin azaltılması, aşırı kilo alımının önlenmesi düzenli spor ve hareketin çocuğa kazandırdıklarıdır (Çelik & Şahin, 2013).

Yazar, sağlıklı bir vücut için spor yapmanın önemini vurgulamak için yine “Avucumda Bir Kuş Var” isimli öyküden yararlanmıştır. Kahraman, banyo yapmayı sevdiği kadar sporu da sever. Hatta yaz tatillerinde denize girmekten çok arkadaşlarıyla futbol oynamayı tercih eder.

Bu öyküde yazar sağlıklı yaşam için spor yapmanın önemini aşlamaya çalışırken sporda dostluk konusuna da değinmiştir:

“Biliyordum, bu bir dostluk maçıydı. Kimse incinmiyor ve kimsenin canı sıkılmıyordu. Aman hep böyle olsun. Haksızlıklar, kavgalar, gürültüler son bulsun, dedim içimden” (Kuşoğlu, 2015o, s.43).

Bunun yanında sporun, bir ülkeyi dünyaya tanıtmanın önemli bir yolu olduğu fikri de bu öyküde verilen iletilerdendir. Kahramanımız babasıyla Dünya Kupası'nı izlerken aklından şunlar geçer:

“Artık bronz madalya alacağımız üçüncülük maçındaydık. Türk futbolunun gücünü gösterme zamanı gelmişti. Bütün dünya bizi tanıyacak ve bir daha hiç unutmayacaktı. Bu maç bizim için çok önemliydi. Çünkü kazanırsak dünya üçüncüsü olacaktık”(Kuşoğlu, 2015o, s.37-38).

“Kulaklarımda babamın sesi vardı hala. Hiç durmadan bağıırıyordu:

- Ülkemiz ve bayrağımız için koşun” (Kuşoğlu, 2015o, s.32).

Ayrıca yine spor temasıyla bağlantılı olarak çocuklar “Dünya Kupası” hakkında bilgilendirilmiştir:

“Biliyorsunuz dört yılda bir Dünya Kupası finalleri yapılıyor. Babamın dediğine göre en son bundan tam 48 yıl önce katılmışız bu finallere. Bu kadar aradan sonra o gün üçüncülük maçına çıkacaktık. Heyecandan ölecek gibiydim”(Kuşoğlu, 2015o, s.20).

Yazarın sağlıklı yaşam temasına yönelik olarak verdiği iletiler 6-12 yaş grubuna uygunluğu açısından değerlendirildiğinde şu sonuçlara ulaşmak mümkündür: İletilerin tümü 6-12 yaş grubu çocukları için oldukça önemli ve gerekli iletilerdir. Bu iletiler içinde çocuğun yaş seviyesine uygun olmayan, zihinsel, duygusal gelişimine aykırı herhangi bir ileti yoktur. Ayrıca iletilerin tümü günlük hayatla paralellik göstermektedir ve çocuğun günlük hayatta göstermesi gereken davranış şekillerini kazandırmaya yöneliktir.

4.1.2. Doğa ve çevre konulu iletiler. Doğa ve çevre, tüm canlıların yaşamında önemli bir rol oynamaktadır. Bütün insanlar yemyeşil, canlı bir doğada yaşamak isterler. Ancak doğaya en büyük zararı da yine insanlar vermektedirler. Doğaya ve çevreye zarar veren insanoğlu aslında farkında olmadan kendi geleceğini yok etmektedir. Doğanın dengesi bozulmaya, doğa bu hızla yok olmaya devam ederse bundan en büyük zararı yine insanlar görecektir.

Çocuk edebiyatı ürünlerinin en önemli işlevlerinden biri de, içinde yaşadığı çevreyi ve doğayı tanıyan bireyler yetiştirmektir. Çocuk ancak içinde bulunduğu çevreyi, doğayı tanırsa

ve kendisinin de doğanın bir parçası olduğunu kavratsa, doğayı ve çevreyi koruma bilincini kazanabilecektir. Bu yüzden çocuklar erken yaşlarda doğayı, içinde barındırdığı canlıları tanımalı; doğanın insanlar ve içinde barındırdığı diğer canlılarla bir bütün olduğunu, doğanın da bir dengesi olduğunu ve bu dengeyi korumanın önemini, doğal kaynakların bir gün tükenebileceğini, çevre kirliliğinin her geçen gün tehlikeli bir hal aldığını, bu tehlikelerin de ancak insanlar tarafından önlenebileceğini kavramalıdır.

Doğa bilinci, doğaya empati ile bakma, ona sevgi ve saygı duyma, doğayı koruma ve ona sahip çıkmayı içerir (Atasoy, 2006).

Bütün bu gereklilikler zamanla çevre eğitimi denen kavramın ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Çevre eğitiminin genel eğitim sistemi içerisinde özel bir eğitim alanı olarak gündeme gelmesi, çevre sorunlarına çözüm arayışlarının yoğunlaştığı 1970'li yıllara denk gelmektedir. İnsanoğlunun doğa ile girdiği etkileşim sonucunda yol açtığı çevre bozulmasının, yine insan tarafından giderilebileceği gerçeğinin anlaşılmasıyla, çevre eğitimi, bu amaç doğrultusunda insanda gerekli biliş, duyuş ve davranış değişikliği yaratmanın başlıca yolu olarak görülmüştür (Oğuz Özdemir, 2007, s.25).

Çevre eğitimi kavramı bireylere ne kadar erken yaşta verilirse bilinçlenme o kadar kalıcı olacaktır. Oğuz Özdemir (2007), ülkemizde bağımsız bir çevre eğitimi dersi bulunmadığını, hayat bilgisi, fen ve teknoloji, sosyal bilgiler derslerinde bu konulara değinildiğini, bunun kısıtlı bir değinme olduğunu vurgulamaktadır.

Bu yüzden çocuğa çevre eğitimi kavramını vermede, doğa ve çevre bilinci kazandırmada en büyük görevlerden biri yine çocuk edebiyatı ürünlerine düşmektedir. Doğa ve çevre bilincini çocuğa vermenin en etkili yollarından biri de şüphesiz ki edebiyattır.

Çevre kirliliğinin boyutları büyüdükçe bireylerin bu konudaki duyarlılıkları da artıyor. Çocukların çevre konusunda eğitilmeleri gelecek açısından büyük önem taşımaktadır. Yazının, daha doğrusu benim konum kapsamında çocuk yazınının işlevlerinden biri de çocuğu gelecek yaşam için eğitmektir. Bu nedenle çocuk ve gençlik kitaplarına bu konuda önemli görevler düşmektedir (Dilidüzgün, 1996, s.104).

Çocuğa çevre ve doğa bilinci kazandırmada çocuk edebiyatının sorumluluğunun farkında olan Kuşoğlu, bu amaçla eserlerinde bu konuya oldukça fazla yer ayırmıştır. Öncelikle çocuğun doğayı, doğada yaşayan canlıları tanımasını amaçlamış, daha sonra ise doğaya ve çevreye sahip çıkmanın gerekliliği, aksi takdirde karşılaşılabilecek büyük tehlikeler hakkında çocukları bilinçlendirmeye çalışmıştır. Yazarın kitaplarında saptanan doğa ve çevre konulu iletiler şunlardır:

4.1.2.1. Doğadaki canlıları tanıma. Çocuklara doğa bilinci ve sevgisi kazandırmak için öncelikle doğayı, doğada yaşayan tüm canlıları tanıtmak gerekmektedir. Çünkü çocuk tanımadığı, bilmediği, önemini kavramadığı bir şeyi korumak yoluna gitmeyecektir

“Gördüğü her yeni bitki ve hayvan türünü çocuğunuza özellikleriyle ayrıntılı bir şekilde anlatın. Türlerin kaybolmaya, biyolojik zenginliklerin yoksullaşmaya başladığı dünyamızda, anlattıklarınız çocuğunuzun neleri yitirdiğini anlayabilmesine önemli ölçüde katkıda bulunacaktır” (Göka, 1992, s.63).

Kuşoğlu, kitaplarında çocuklara doğayı ve doğada yaşayan canlıları tanıtmaya temasına oldukça fazla yer vermiştir. “Sevimli Arkadaşlar Dizisi” içinde yer alan on masal tamamen bu amaca yönelik olarak kaleme alınmıştır. Her masalda farklı hayvan kahramanlar seçilmiş ve bunların yaşam tarzları, beslenme şekilleri hakkında çocuklar bilgilendirilmiştir. Çocuğun bu şekilde içinde yaşadığı dünyayı tanıması, kendisi dışındaki canlılardan, onların yaşayış tarzlarından haberdar olması sağlanmıştır.

“Sevimli Arkadaşlar Dizisi” içinde yer alan “Ay’da Pişen Ay Çöreği” isimli masalda yazar, kahramanlar aracılığıyla fil ve baykuşun yaşam ve beslenme tarzları hakkında çocukları bilgilendirmiştir:

“Tombul bir fil yavrusuyum ben. Yelpaze gibi iki kulağım, upuzun bir burnum ve güçlü bacaklarım var. Uzun bir burnum var dedim ya... İşte ona hortum deniyormuş” (Kuşoğlu, 2015a, s.6).

-Hey, diye seslendim. Uykusu kaçan bir ben varım sanıyordum. Cevap vermeden önce kafasını birkaç kez sağa sola çevirdi.

- Uykusu kaçan mı dedin? Ben geceleri hiç uyumam ki!

Şaşırıp kalmıştım.

-Ya ne zaman uyursun sen? Herkes gece olunca uyur.

- Ben gündüzleri uyurum, dedi. Gözlerim gün ışığına alışık olmadığından hiçbir şey göremem gündüzleri. Ama geceleri tam bana göredir. Böcekler, gece kelebekleri, küçük kurtçuklar... Hepsi de benim ağzıma layık.

...

Sahi, siz filler nelerle beslenirsiniz?

- Biz taze yaprak ve dallarla besleniriz, dedim. Bir de meyvelerle (Kuşoğlu, 2015a, s.32).

Aynı dizide yer alan “Dino ile Pino” isimli masalda bu kez dinazorlar tanıtılmıştır:

“Çok eski zamanlarda, dinazor denilen dev gibi hayvanlar yaşarmış. Bunların bazıları ot, bazıları da et yermiş. Ot yiyenlere otobur, et yiyenlere de etobur denirmiş” (Kuşoğlu, 2015b, s.6).

Çocuklara dinazorları tanıtmaya “Güneşi Yutan Oğlan” isimli masalda da söz konusudur. Masalın kahramanı bir dinozordur.

“Bilginler geçmişte neler olduğunu çok merak ediyorlarmış. Gece gündüz demeden kitap okuyup araştırma yapıyorlarmış. Bir gün, milyonlarca yıl önce dinazor denilen kocaman yaratıklar yaşadığını keşfetmişler. Bu koca hayvanlardan et yiyenlere etobur, ot yiyenlere de otobur deniyormuş” (Kuşoğlu, 2015c, s.7).

“Tık Tık Civev ile Çık Çık Civev” masalında tanıtılan bu kez çiftlik hayvanlarıdır. Çiftliği hırsızlardan kurtarmak için tüm çiftlik hayvanları bir araya gelirler. Yukarıda sözü edilen “Hop Hop Tavşan” isimli masalda da çocuklara tavşan tanıtılmakta, tavşanların toprağın altında yaşadıkları, havuçla beslendikleri çocuklara kavratılmaktadır.

“Şakacı Mınav” isimli masalda da çocuklara kediler ve orman hayvanları tanıtılmaktadır. Örneğin ayların mağaralarda yaşadığı, tarla farelerinin tohum ve böceklerle beslendiği gibi bilgiler masal aracılığıyla çocuklara verilmektedir.

“Farelerden birisi:

- Sen mutlaka açsındır ama maalesef sana verecek hiçbir şeyimiz yok, demiş. Çünkü biz tohumları ve böcekleri yiyerek karnımızı doyururuz. Bunlardan yiyebilir misin?” (Kuşoğlu, 2015e, s.51).

Yalnız Sincap adlı masalda yine orman hayvanları tanıtılmaktadır:

“Bu meşe ağacının meyvesine palamut denirmiş. Palamut biraz fıncığa, biraz da fıncığa benzemiş. Sincaplarla kuşlar onları yemeyi çok severmiş. Meşe palamutlarının yanında mutlaka bir sincap yuvası olur. Sincaplar gece gündüz bu palamutları kemirip dururmuş” (Kuşoğlu, 2015f, s.8).

“Mor kanatlı bir baykuş büyük dalların birinde kendine bir ev kurmuş. Ağaçkakanın yuvası ise ağacın gövdesindeymiş. Ağaçkakan bütün gün diğer ağaçları dolaşır, dallar arasında saklanan böcekleri yermiş” (Kuşoğlu, 2015f, s.12).

İster hayvan olsun ister insan, her canlının bir yaşam şekli vardır. Bunu değiştirmeye çalışmak o canlının zarar görmesine neden olur. Bu yüzden yazar, kitaplarında çocuklara “Her canlı, doğasının gerektirdiği şekilde yaşayabilir.” mesajına da yer vermiştir.

Kuşoğlu, “Sevimli Arkadaşlar Dizisi” içinde yer alan “Hop Hop Tavşan” isimli masalda bu konuyu ele almıştır. Ailesiyle birlikte toprağın altında yaşayan ve havuçla beslenen Hop Hop Tavşan insanlara çok özenmekte, onlar gibi giyinmek, onların yediklerinden yemek istemektedir. Sonra havuç tarlasında karşılaştığı çocuklarla arkadaş olur. Çocuklar onu insan gibi giydirir, kendi yiyeceklerinden yedirirler.

“Ah benim de bir gözlüğüm olsaydı, diye düşünüyormuş. Şöyle küçük bir şapkam... Ayaklarımda pembe patikler... Üzerimde fırfırlı bir etek... Fena mı olurdu? Oysa şimdi kendimi çıplak gibi hissediyorum” (Kuşoğlu, 2015d, s.52).

Elinde pembe bir gözlük duruyormuş. Gözlüğü hemen tavşancığın gözüne takmış. Şimdi her yer pespembe görünüyormuş. Sonra kulaklarına kurdeleler bağlamışlar. Ayaklarına patikler giydirmişler. Fırfırlı bir elbiseyi küçük tavşanın başından geçirivermişler. Hop Hop, patiklerine ve üzerindeki elbiseye bakakalmış. Her şey hayal ettiğiinden de güzelmiş (Kuşoğlu, 2015d, s. 55-56).

Ama tavşan o kıyafetlerle yürüyemez ve düşer. Ayrıca yediği yemeklerden midesi de bozulur. Çünkü onun doğası o giysileri giymeye ve o yemekleri yemeye uygun değildir.

Hatasını anlayan tavşan, insanlara özenmekten vazgeçer.

Küçük tavşan koşmak istemiş. Bu sırada ayağı eteğine takılıvermiş. Yüz üstü yere düşmüş. Çocuklar hemen onu yerden kaldırmışlar.

...

Ona çorba içirip köfte yedirmişler. Biraz da süt içirmişler. Ama bu kadar şeyi yiyince karnı ağrımış. Sonra midesi bulanmış. Koşmaya başlamış. Üzerindeki elbiseler vücudunu çok sıkıyormuş. İsteddiği gibi koşamıyor, yere düşüyormuş.

Sonunda bir taşın yanına gelmiş. Oracığa kusuvermiş (Kuşoğlu, 2015d, s.54, 60).

Yine aynı dizide yer alan “Yalnız Sincap” isimli masalda bir ailesi olmayan sincap ormandaki hayvanlara sırayla giderek anneleri olup olamayacaklarını sorar. Hayvanlar olumsuz cevap verirler, çünkü yaşam şekilleri birbirinden farklıdır. Sincabın onlara uyum sağlaması mümkün değildir. Baykuş kendisinin gece yaşadığını söyleyerek sincabın teklifini geri çevirir. Kirpi ise kendisinin dikenli bir hayvan olduğunu, dikenlerinin ona batacağını söyler.

Sincabın bu isteği kirpiyi çok sevindirmiş. Ama biraz düşündükten sonra böyle bir şeyin mümkün olamayacağına karar vermiş ve sincaba:

- Benimle kalmanı çok isterdim ama dikenlerim çok sert. Seni incitebilirim.

Hem benim yuvam toprağın altında. Sen orada yaşayamazsın ki!

- Toprak altında mı, demiş sincap. Ben ağaçlara aşığım. Dallar ve yapraklarla biz bir bütünüz (Kuşoğlu, 2015f, s.28).

Kaplumbağa ise evi olan kabuğunda kendisinden başka kimseye yer olmadığını söyleyerek sincabın teklifini reddeder. Yılanın teklifini ise sincap kabul etmez. Kendisine kötülüğü dokunabileceğini düşünür.

“Şakacı Mırnav” isimli masalda ise Mırnav ailesine bir şaka yapmak isteyerek evden kaçar. Yolu bir ormana düşer. Ancak doğası ormanda yaşamaya uygun olmadığından başına türlü türlü işler gelir.

6-8 yaş grubu çocuklarının hayal dünyaları oldukça geniştir. Kuş gibi uçabileceklerini, ya da aslanlarla beraber ormanda yaşayabileceklerini hayal edebilirler. Bu da başlarına belaların gelmesine neden olabilir. Kuşoğlu da bu durumu göz önünde bulundurarak eserlerinde çocukları bu konuda bilinçlendirmek istemiştir.

4.1.2.2. Yaşanılan dünyayı ve çevreyi tanıma. Yaşanılan dünyayı, çevreyi tanıma da yazarın üzerinde durduğu konulardan biridir. Çocuğun gezip görmeye dair hayat tecrübesi oldukça azdır. Kitaplar çocuğun bu konudaki tecrübesini artırır. Kuşoğlu, bu amaçla “Sağlık Olsun Dizisi” içinde yer alan bazı öykülerde dünyanın farklı kıtaları, ülkeleri hakkında çocukları bilgilendirmiştir.

Örneğin bu dizideki “Avucumda Bir Kuş Var” adlı öyküde böyle bir bilgilendirme söz konusudur.

Kıtaların üzerinden süzülüp geçerim. Asya, Avrupa, Amerika, Afrika, Avustralya ve Antartika. Asya bizim anayurdumuz. Köklerimiz orada, hiç unuttur muyuz? Bir beyaz ata biner, uçsuz bucaksız düzlüklerde uçar gibi giderim. Avrupa’da bizim soydaşlarımız yaşar, onlarla selamlaşırım. Amerika’da Kızılderili çadırlarına misafir olurum. Afrika’da tam tam çalan zenciler vardır. Aslanlar, zürafalar görürüm. Filler ağır ağır önümden geçerler. O zaman biraz korkarım. Avustralya’da yavrularını ceplerinde taşıyan kangurular zıplar dururlar. Bembeyaz buz dağlarıyla Antartika önümde uzayıp gider”(Kuşoğlu, 2015o, s.17-18).

“Burası Güney Kore’nin başkenti Seul olmalıydı. Kore, Asya kıtasında bir ülke. Kuzey Kore ve Güney Kore olarak ikiye ayrılmış. Coğrafya dersinde böyle öğrenmiştik” (Kuşoğlu, 2015o, s.44).

“Siyah Kuşlar Şatosu” isimli romanda bir resim sergisi için Almanya’ya seyahat eden bir aile anlatılmaktadır. Kitapta kahramanın Almanya ile ilgili ilk izlenimi şu olur:

“Bizi en çok şaşırtan şey güneşin geç batması oldu. Ülkemizde en çok saat dokuzda karararan hava, burada on birde hala alacakaranlıktı. Babam, ‘ Ülkemiz buraya göre daha güneyde kalıyor. Oysa bulunduğumuz yer kutuplara daha yakın.’ diyordu” (Kuşoğlu, 2016, s.20).

Yine aynı kitapta Almanya'nın Wolsburg şehri çocuklara şu şekilde tanıtılır:

Uzun uzun bize Wolsburg şehri ve şatosunu tanıttılar. Meğer bu şehir Adolf Hitler zamanında bir yerleşim yeri olarak yapılmış. Burada büyük bir otomobil fabrikası ve orada çalışanların yaşadığı binalar varmış. Önce küçük bir kasabayken, büyüdükçe büyümüş ve şatonun da katkısıyla meşhur bir yerleşim yeri olup çıkmış. Sonra da ismi Wolsburg yani "Kurtlar Şehri" olmuş (Kuşoğlu, 2016,s.25).

"Bu Benim Hikâyem" adlı kitapta kahramanlardan Hüsnü amca çocukları gezmeye Adalar'a götürür. Onları bir yandan gezdirirken bir yandan da bilgilendirir:

Hüsnü amca,

-Burası Burgaz Adası, dedi. Marmara Denizi üzerindeki bu adalar grubuna Prens Adaları denir. Burgaz Adası da onlardan biri.

-Burada eskiden prensler mi yaşarmış?

-Öyle olmalı, dedi ağabeyim. Ama şimdi biz yaşıyoruz. Meşhur

yazarlarımızdan Sait Faik Abasıyanık'ın evi de buradaymış. Galiba şimdi müze olmuş (Kuşoğlu, 2011b, s.51-52).

Bunun dışında "Güneş'in Çocukları" isimli kitapta yazarın amacı bütünüyle çocukları, Güneş Sistemi, gezegenler, uydular, göktaşları, yıldızlar hakkında bilgilendirmektir. Yazar, bu bilgilendirmeyi sıkıcı olmaktan kurtarmak için her gezegeni, uyduyu, bir kahraman olarak kurgulamış, güneş sistemini büyük bir aile olarak tasvir etmiştir.

Dünya, elleri ile gövdesini kontrol etti, düşündü biraz.

- Sen en iyisi yukarılarda bir yere bak. Ekvatorun üst taraflarına...

- Ekvator dediğin şu belindeki kuşak mı?

-Evet, üst kısmına da Kuzey Yarım Küre diyorlar ya.

- Peki, altta kalan tarafın adı neydi?
- Anne, her zaman hatırlatmam mı gerekiyor? Oraya da Güney Yarım Küre diyorlar (Kuşoğlu, 2012b, s.41).

“Venüs, hoşgörülü, yaşamı seven, güler yüzlü biriydi. Her şeye üzülmez, pek çok şeyi olağan karşılardı. Tek derdi, diğer kardeşlerinden farklı bir yönde dönmesiydi. Milyarlarca yıl önce karnına yediği o gök taşı Venüs’ün yörüngesini değiştirmişti” (Kuşoğlu, 2012b, s.28).

Kitaptaki her bölümün sonunda da “Bilim Adamları Ne Diyor?” başlığı altında çocuklar gezegenler hakkında bilgilendirilmiştir. Bu bilgilendirme olayların dışında tutulmuş, ders kitabı tarzı bir bilgilendirme değildir. Verilen bilgilerin kaynağı da “Resimli Evren Atlası”dır:

“Merkür, Güneş’e en yakın gezegendir. Güneşin çevresini 88 Dünya gününde döner. İnce bir kaya tabakası ile kaplanmıştır. Üzerinde bir çatlak veya bir tümsek yoktur. Atmosferi ve uydusu yoktur. Güneş’in yakınında ışıldayan parlak bir akşam veya sabah yıldızı olarak görülebilir”(Kuşoğlu, 2012b, s.27).

4.1.2.3. Doğadaki canlılarla uyum içinde yaşama. Yazara göre insanların doğa konusunda düştüğü en büyük yanlışlardan biri doğayı sadece kendilerine aitmiş gibi düşünmeleri, diğer canlıların da doğada bir yaşam hakkı olduğunu göz ardı etmeleridir. Bu yüzden kendi çıkarları için doğaya zarar vermekten çekinmemekte, hayvanların ve diğer canlıların yaşamlarını yok etmektedirler. Yazar çocukları bu konuda bilinçlendirmek, doğanın içinde yaşayan canlı cansız tüm varlıklarla bütün olduğunu onlara kavratmak istemiş, öykülerinde bu konu üzerinde durmuştur.

“Mavi Tüllü Balerinler” isimli öyküde kahraman, arkadaşı Oya’yla sahildeyken denizde mavi renkli canlılar görür ve çok korkar. Bunlar bir tür denizanasıdır. Çevredekiler de bu canlıları tanımadıkları için denize girmeye çekinirler. Birkaç gün sonra mavi denizaneleri

kendiliklerinden oradan ayrılırlar. Kahraman böylece denizlerin yalnızca insanlar için olmadığını öğrenir.

“Serin sulara kulaç atarken ‘Denizler sadece biz insanlar için yaratılmamış. İnsanlar, bitkiler, hayvanlar hepimiz bir bütünüz.’ diye düşünüyordum” (Kuşoğlu, 2015k, s.44).

“Son Dinozor” isimli masalda eski yaşam alanlarına zarar verdiklerinden dinozor kendine ve yavrularına yeni bir yaşam alanı aramak için yola çıkar. Masalın sonunda yeni bir yaşam alanı bulur ve Güneş kendisine şunu öğütler:

“Güneş, ışıltılarla dinozora ve yavrusuna bakmış ve:

- Sana şimdi bu cennet gibi yeri veriyorum, demiş. Onu iyi koru. Geldiğin yerde yaptığımız yanlışları da sakın bir daha yapma. Siz dinozorlar, ağaçlar, çiçekler ve kuşlarla bir bütünsünüz. Birbirinizi sevin ve dost olmayı öğrenin” (Kuşoğlu, 2013b, s.1).

“Avucumdaki Kaplumbağa” isimli öyküde de kasabalarında çıkan orman yangını sonrası öykünün kahramanı yanmış tepelere bakıp ağlarken bir yandan da şunları düşünür:

“Ama her yaz yanan ormanlarımızla yok olup giden bu doğa bizi çok derinden yaralıyor. Bu orman yangınları dursun artık istiyorum. Çünkü yemyeşil tepeler ve içinde yaşayan hayvancıklarla biz bir bütünüz” (Kuşoğlu, 2015k, s.63-64).

4.1.2.4.Doğanın yok olması. Yazara göre doğaya en büyük zararı insanlar vermektedir. Orman yangınları, çevrenin ve denizlerin bilinçsizce kirletilmesi, ozon tabakasının delinmesi doğanın yavaş yavaş yok olmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle insanların yaşam alanları giderek daralmaktadır.

Kuşoğlu’na göre doğayı yok edecek en önemli sebep çevre kirliliğidir. Güney, çevre kirliliğini şu şekilde tanımlamıştır:

“İnsanların etkisiyle suda, toprakta, havada meydana gelen olumsuz değişiklikler sonucu ekolojik dengenin bozulmasına çevre kirliliği denir” (Güney, 2002, s.3).

Çocukları çevre kirliliği ve bunun yol açacağı sonuçlar konusunda bilinçlendirmek oldukça önemlidir.

“Çevrenizde gördüğünüz kirlilik örneklerini ve nedenlerini çocuklarınıza açıkça anlatınız. Onlarla sık sık çevre kirliliği üzerine sohbetler yapınız” (Göka,1992, s.59).

Kuşoğlu'nun ağırlıklı olarak üzerinde durduğu su ve deniz kirliliği kavramı ise Keleş ve Hamamcı tarafından şu şekilde tanımlanmaktadır:

“Su kirliliği terimi, en geniş anlamıyla ekolojik yapının bozulmasını ifade eder. Bir başka anlatımla, su kaynaklarının kullanılmasını bozacak ölçüde, organik, inorganik, biyolojik ve radyoaktif maddelerin suya karışmasına su kirliliği denir” (Keleş ve Hamamcı, 1993, s.96).

Yazar günümüzün en önemli sorunlarından biri olan çevre, özellikle deniz kirliliği üzerinde önemle durmuş, çocukları bu konuda bilinçlendirmeyi amaçlamıştır. Çocukların erken yaşta denizleri temiz tutmanın önemini kavraması gelecek nesillere temiz bir dünya bırakmak açısından son derece önemlidir. Üç tarafı denizlerle çevrili olan ülkemizde denizleri temiz tutma bilinci, çocuklara kazandırılması gereken en önemli alışkanlıklardandır.

Kuşoğlu, “Benim Balık Teyzem” isimli öyküde deniz kirliliği konusuna değinmiştir. Öyküde, kahramanlardan biri olan “Balık Teyze”, denizde çürümüş sebzelerle dolu bir sandığın kendisine çarpması sonucu yaralanır. Uzun süre de iyileşemez. Olayın anlatıcısı olan kahraman bu duruma çok üzülür ve denizleri bu hale getirenlere öfkelenir. Bu öykü vasıtasıyla yazar çocuklara “Denizlerin kirletilmesi denizde yaşayan canlıların hayatını da tehlikeye atar.” mesajını vermektedir:

“Özür dilerim. Denizi bu hale getirenler ve seni yaralayanlardan nefret ediyorum” (Kuşoğlu, 2015i, s.56).

“Denizlerdeki ve karalardaki kirlilik konusunda konuşulacak çok şey vardı. Temizliğimize dikkat etmiyor ve her şeyi kirletiyorduk işte”(Kuşoğlu, 2015i, s.57).

“Avucumda Bir Kuş Var” isimli öyküde ise kahraman yaz tatillerinde denizlere dökülen atıklar yüzünden istese de denize giremez. Hâlbuki en sevdiği aktivitelerden biri yüzmektir.

“Arada bir ufukta kocaman tankerler görürüm. Biraz sonra o güzelim sular, dalga dalga mazot atıklarıyla simsiyah olur. Benim ellerim, yüzüm ve bacaklarım da kirlenir.” (Kuşoğlu, 2015o, s.13).

“Ah bir de denizlerimizi temizleyecek bir sabun olsa! Bazı günler çok uzaklardan gelen dalgalar, naylon torba ve teneke kutularını sahile taşır. O pırıltılı sular, artık bir çöplük olmuştur. Çok üzülürüm ve birkaç gün denize giremem”(Kuşoğlu, 2015o, s.14).

“Ah Bir Martı Olsam” isimli öyküsünde de yazar çevre kirliliği konusuna değinmiştir. Bir sabah uyandığında kendini bir martıya dönüşmüş olarak bulan kahraman şehrin üzerinde uçarken gördüğü manzarayla hayrete düşer. Çevre kirliliği, şehir hayatını olumsuz etkilemiş, bir karmaşaya yol açmıştır

Bozuk yollar, ellerinde bidonlarla çeşme başlarında bekleyen kadınlar, ağlayan çocuklar, patlamış kanalizasyon boruları ve pis bir koku... Alçaldıkça bunları daha net görebiliyordum. Gidip bir dama kondum ama kızgın bir adam bana taş atıp beni çatısından kovdu. Biraz ilerideki bir çöplükte büyük bir martı sürüsünün daireler çizerek bağıra çağıra uçtuklarını gördüm” (Kuşoğlu, 2015o, s.49).

“Bir çöp kamyonu ağır ağır gelip durdu ve içindekileri boşalttı. Naylon torbalar, kavun karpuz kabukları, pis sular ve dayanılmaz kokulu pek çok şeyi oracıkta bırakıp gitti” (Kuşoğlu, 2015o, s.49).

Kuşoğlu'nun kitaplarında yer verdiği bir çevre sorunu da orman yangınlarıdır. “Avucumdaki Kaplumbağa” isimli öyküde yazar orman yangını konusunu ele almış, yangının nasıl bir anda büyüdüğünü, ağaçların ve hayvanların nasıl öldüğünü anlatmıştır.

Küçük kız yangından sonraki günlerde yanan ağaçları ve ölen hayvanları düşünüp ağlamıştır. Buradaki kahramanlar doğayı korumaya önem veren kişilerdir. Yangın sırasında kendi canlarını kurtarmaya çalışmakla yetinmeyip bir kaplumbağayı da ellerinin yanması pahasına da olsa kurtarmışlardır. Öyküyü okuyan çocuklar kendilerini bu kahramanlarla özdeşleştirebilirler. Kahramanların kişilik özellikleriyle verilmek istenen mesaj uyumludur.

“Siyah Kuşlar Şatosu” isimli romanda da orman yangınları konusu işlenmiştir. Ailesiyle Almanya’ya gitmek üzere uçağa binen kahraman Bulgaristan üzerinden geçerken “Deli Ormanlar” adı verilen ormanı görür. Bunun üzerine kendi ülkesinde yok olan ormanlar aklına gelir ve üzülür.

Kendi ormanlarımızı düşünüyorum hemen. Havalar ısınır ısınmaz aldığımız o kötü haberler, yanan ağaçlarımız, korularımız ve elbette içlerinde yanıp giden sayısız canlı hayvan: Geyikler, kurtlar, çok zor yürüyebilen kaplumbağalar, ağaçtan ağaca kaçmaya çalışan kuşlar ve börtü böceğin duyamadığımız çığlıkları... Yavrularını kurtarmaya çalışan anne ve babalar... Yarisı yanmış kanatlarıyla uçmaya çalışan yarasalar da geldi aklıma ve önümde bitmek tükenmek bilmeyen Deli Ormanlar’a bakıp bakıp kışkırdım (Kuşoğlu, 2016, s.10-11).

Ozon tabakasının delinmesi de yazarın üzerinde durduğu konulardan biridir. “Güneş’in Çocukları” isimli kitapta kahramanlardan biri olan Dünya, annesi Güneş’e ozon tabakasının delinmesini, böyle giderse kendisinin yavaş yavaş yok olacağını şöyle anlatır:

Uzun uzun konuştular o gün. Dünya’nın anlatacağı çok şey vardı. Güneş’in soracakları da hiç bitmezdi. Kirletilen denizler ve yakılan ormanlardan söz etti. O mis kokulu havanın nasıl kirletildiğini anlatırken ağlıyordu. Sonra insanların acımasızlığı konuşuldu. Hem kendilerine hem de diğer canlılara yaptıkları haksızlıkları anlattı annesine (Kuşoğlu, 2012b, s.14).

Yazar, sadece insanların doğaya verdiği zararlar üzerinde durmakla yetinmemiş, bu durumun yaratacağı sonuçlar üzerinde de durmuştur. Kuraklık ve kıtlık, yazarın ele aldığı konulardandır. “Dino ile Pino” isimli masalda yazar, “Doğayı yok edersek kuraklık ve kıtlıkla karşı karşıya kalırız.” mesajı vermiştir. Dino’nun dedesinin ona anlattığı hikâyedeki dinazorlar zamanında doğaya sahip çıkmadıkları için çok zor durumlara düşer, yiyecek bulamazlar:

“Babası üzüntü içinde anlatmaya başlamış:

- Senin bunda bir suçun yok oğlum! Biz, doğayı koruyamadığımız için mevsimler değişti. Kuraklık başladı. Yiyecek bulamaz olduk. Kardeşlerin zayıf düştü” (Kuşoğlu, 2015b, s.50).

Son Dinozor isimli masalda da aynı durum söz konusudur. Masalda sayıları giderek artan dinazorlar yaşam alanlarını korumaya özen göstermedikleri, hatta keyfi olarak doğaya zarar verdikleri için bir süre sonra kendilerine yaşayacak yeni yerler aramak zorunda kalırlar:

Eli ile başına vurmuş

- Biz neler yaptık böyle? Oysa hepsi oyundu, eğlenceydi, yarışmaydı. Biz böyle sanmıştık. Şimdi ise ne dikili bir ağacımız ne de yeşil bir otumuz kaldı. Her şeyi kuruttuk, yok ettik. Ya da kuruduk, yok olduk, diyormuş.

Çevresine dikkatle bakınca utanmış, yüzü kızarmış:

- Çocuklarımıza yaşayacakları bir yer bile bırakmadık. Her şeyi bitiriverdik (Kuşoğlu, 2013b, s. 99-100).

“Siyah Kuşlar Şatosu” isimli kitapta da orman yangınları yanında bu yangınların sonucu oluşan kuraklık ve kıtlık konusuna da yer verilmiştir. Kahraman yine uçakta yolculuk ederken kendi kurumaya yüz tutmuş akarsuları ve göllerini, burada yaşayan canlıları düşünerek üzülür:

Kurumaya yüz tutmuş göllerimizi ve çağlayanlarımızı düşündüm. Gazetelerde görüp de inanmadığımız fotoğraflar... Göçmen kuşların bin bir ümitle onca yol geldikleri göller ve akarsularımız... Sonra yüzlerinde görebileceğimiz şaşkınlıklar...

“Şurada bir ağaç olacaktı. Geçen yıl yuvamı oraya yapmıştım. Peki şimdi ne oldu ona?” deyip kuruyan ağaçlarını arayan kuşlar...

Pelikanlar, flamingolar ve diğer su kuşları şimdi nerede? İçecek su arayan kuşlara ben nereden bulayım onca suyu? Neler oluyor bize böyle? (Kuşoğlu, 2016, s.11).

4.1.2.5. Hayvan sevgisi. Hayvan sevgisinin bu yaş grubu çocuklarına mutlaka aşılması gerektiğinin farkında olan Kuşoğlu, kitaplarında bu temaya önemli bir yer ayırmıştır. Kendisi de bir hayvanseverdir ve “Tekir” isimli bir kedisi vardır. “Tekir’in Maceraları” isimli kitabında yazar kendi ailesini ve kedisini anlatmış, Tekir’i sokaktan alıp nasıl sahiplendikleri üzerinde durmuştur. Bu kitapla yazar çocuklara, “Hayvanları evimizin bir ferdi gibi görmeli ve sahiplenmeliyiz.” mesajını vermiştir:

“- Kim bu kedi? Bunun resmi ne arıyor burada, diyenlere babamın verdiği cevabı hiç unutamam.

- Bu bizim küçük kızımız. Aileden biri. Bu sergi bir aile sergisi olduğuna göre o da burada olacak” (Kuşoğlu, 2012a, s.67).

“Annem kucağına aldı beni ve sıkıca sarıldı.

- Tekir benim küçük kızım, dedi. O bizim hayat sevincimiz. Onunla güler, onunla ağlarız. Siz de bir tane alın, bakın her şey nasıl güzel olacak” (Kuşoğlu, 2012a, s.103).

“Biz bir aileyiz. Babam, annem, ağabeyim ve ablamla bir bütünüz. Onlardan bir farkım olmadığını düşünüyorum. Annem bana ‘kızım’ diyor. Ablam ve ağabeyim ‘bebeğim’

diye sesleniyorlar. Babam için benim adım ‘Tekire’. Bazen de ‘Mırmiç’ diyor bana’’ (Kuşoğlu, 2012a, s.127-128).

“‘Bu Benim Hikâyem’’ isimli kitapta da kahraman, hayvanları seven bir çocuk olarak betimlenmiştir:

“‘Üçümüz sessizce mutfağa gidip kuşları doyuracak ne varsa balkona taşıdık. Masanın üstü, balkon kenarları ve bahçedeki ağaç altları yemlerle donandı. Kuşlar karınlarını istedikleri kadar doyurabilirlerdi’’ (Kuşoğlu, 2011a, s.92).

“‘Çok üzülmişim. ‘Keşke karınlarını doyurmasaydım. O zaman beni terk etmezlerdi.’ diye düşünürken birkaçı geri döndü. Omuzlarıma, saçlarıma ve ellerime konuyorlardı. Şen çığlıklar atarken sanki bize teşekkür eder gibiydiler. Onlara,

-Yine gelin, dedim. Bizi unutmayın olur mu?’’ (Kuşoğlu, 2011a, s.93).

Yine aynı kitapta, hayvanları sevmenin yanında gerekli olduğunda kendimizi onlardan korumamız gerektiği iletisi de verilmiştir. Kahramanın arkadaşı Feray, önceki yıllarda bir köpek tarafından ısırıldığı için köpeklerden çok korkmaktadır. Bu korkusunu öğretmenine anlattığında öğretmeni şunları söyler:

Onları sevelim, ama kendimizi de koruyalım. Eğer hayvan besliyorsak, önce aşılarını yaptıralım. Sokakta gördüğünüz her başıboş köpeğe yaklaşmayın. Çünkü kuduz olabilirler. Hayvanları sevin, ama dikkatli olun. Onlarla oynarken, bir yerinizi ısırırlarsa hemen bir doktora gidin. Belki arkadaşınız gibi aşı yaptırmanız gerekebilir (Kuşoğlu, 2011b, s.100).

Öğretmenin bu sözlerinden sonra kahraman da annesiyle veterinerine giderek köpeği Arap’ın aşılarını yaptırır.

Yaşlanan, artık işe yaramayan hayvanları sokağa salmak yanlış bir davranıştır. Bu davranışın yanlışlığını yazar “‘Kuçular Köyü’’ isimli masalda anlatmaktadır. Sokağa bırakılan köpekler, “‘Kuçular Köyü’’nü kurarlar.

...Yani insanlar, işlerine yaramadığını anlayınca onları götürüp dağa bırakmışlar. Zavallı hayvanların bir kısmı buralarda açlıktan ölmüş. Sağ kalanlar ise korku ve yalnızlık içinde geçen onca zamandan sonra bir araya toplanmışlar. Kötülüklerden korunabilecekleri bir yer aramaya başlamışlar. İnsanların artık onları istemediğini biliyorlarmış (Kuşoğlu, 2015ı, s.16).

Ancak insanların istemedikleri için evlerinden uzaklaştırdıkları köpekler gün gelir o insanları büyük bir tehlikeden kurtarırlar. Köylüler de yaptıkları yanlışları anlarlar.

Bu masalda çocuklar örnek kahramanlardır. Anne babalarının sokağa attığı köpeklere onlar sahip çıkar, köpekleri beslerler. Anne babalarının yaptıkları yanlışları anlamalarına yardımcı olurlar.

“Pisiler Köyü” isimli masalda kahramanlar yine Sevinç Kuşoğlu ve ailesidir. Yurt dışına gidecekleri için kapıcıya emanet ettikleri Tekir, evden kaçıp arkadaşlarıyla buluşarak farkında olmadan ailesinin yazlığına gelir. Sevinç Kuşoğlu ve ailesi uzun zaman haber alamadıkları Tekir’i yazlıkta bulunca çok sevinir ve Tekir’le arkadaşlarına bahçede bir barınak yaparlar.

Bu masal aracılığıyla çocuklara hayvanların dış dünyada türlü türlü tehlikelerle karşı karşıya kalabileceği mesajı verilmiştir. Bu yüzden onlara barınabilecekleri alanlar yaratmak önemlidir. Yazarın hayvanlarla ilgili verdiği bu mesajları özümseyebilen bir çocukta sevgi ve merhamet duyguları da gelişecek, insanlara sevgiyle yaklaşmayı öğrenecektir.

Ancak yazarın “Masalımın Kedisi” isimli kitabında hayvanlarla ilgili olumsuz bir iletiye rastlanmıştır. Masalda kedilerden çok korkan ve onları sevmeyen bir kraliçe söz konusudur. Kraliçe bir bilgin tarafından evlat olarak getirilen kediye bakmayı kabul etmez. Hatta kraliçe kediyi görünce korkudan onu tekmeler. Sonrasında bir kedi olarak doğan çocuğunu da reddeder.

Zavallı kedici çok korkmuş ve sığınacak bir yer aramaya başlamış. Çünkü kralın adamları onun peşinden koşuyorlarmış. Sonunda, saklanabileceği bir yer gibi gördüğü geniş bir kumaş yığını altına girivermiş. Burada beni kimse göremez artık, diye düşünüyormuş ama oranın kraliçenin eteğinin altı olduğunu bilememiş. Kraliçe bacakları arasındaki yavruyu görür görmez gözleri kocaman açılmış, dili dışarıya sarkmış. Sonra da olanca gücüyle öyle bir tekme atmış ki zavallı kedi salonun penceresinden dışarı fırlayıvermiş. Camdan dışarıya uçan küçük kedi, kendisini bir anda bahçedeki havuzun suları içinde bulmuş (Kuşoğlu, 2013a,s.105-106).

İnsanların bazı hayvanlardan korkmaları gayet doğaldır. Ancak bu korku onlara, hayvanlara zarar verme hakkını vermez. Burada kraliçenin davranışı yanlış bir davranıştır ve bu masalı okuyan çocuklara kötü örnek olabilecek bir durum söz konusudur. Bunu okuyan çocuk hayvanları tekmelemenin normal bir davranış olduğu fikrine kapılabilir.

4.1.2.6.Tarihî çevreyi koruma. Hayvanlar, bitkiler, diğer doğal unsurlar gibi tarihî eserler de çevreyle ilgili unsurlardır. Çevre ve doğa eğitimi konularından biri de tarihî çevredir.

“Son yılların en çok konuşulan konularından biri olan çevre, çevre eğitiminin ilkeleri ve aktüel çevre meseleleri incelenirken konunun tarihî çevreler açısından da araştırılması önem taşımaktadır” (Alış ve Oğuzoğlu, 2005, s.348).

Günümüzde insanoğlu kendi çıkarları ve hırsları yüzünden binlerce uygarlığın simgesi olan tarihî çevreyi tahrip etmektedir. Böylece tarihsel çevre bir insan ömründen de kısa bir sürede yok olmakta ya da kimlik değiştirmektedir. Bu da gelecek kuşakların binlerce yılda yaratılan bu kültürel birikimi ve tarihî çevreyi tanımamasına sebep olacaktır (Demirel, 1993).

Kuşoğlu, çocuklara tarihî çevreyi koruma bilinci kazandırmanın, gelecek kuşaklara geçmiş kültür ve medeniyetleri tanıtmak açısından son derece önemli olduğunun farkındadır.

Bu amaçla ‘‘Fener Adası Çocukları’’ isimli hikâyede tarihî eser kaçakçılığı üzerinde durmuş, tarihî eserlerin devletin haberi olmadan yurt dışına çıkarılmasının suç olduğunu çocuklara kavratmak istemiştir.

Hikâyede dört iyi arkadaş olan Ardahan, Emre, Ulaş, Fıratcan bir gün Fener Adası’nda bazı tuhafıklar olduğunu fark ederler. Gidip durumu büyüklerine haber verirler. Büyükler onlara inanmayınca onlara haber vermeden adaya giderler. Adaya vardıklarında oraya tarihî eser kaçakçılarının geldiğini ve değerli eserler bıraktıklarını öğrenirler. Hikâyenin sonunda deniz polisleri onları yakalar. Çünkü bu yaptıkları bir suçtur.

Sonuç olarak yazarın doğa ve çevre ile ilgili olarak vermek istediği mesajlar değerlendirildiğinde yukarıda sözü edilen istisnai durum dışında verilmek istenen iletilerin doğru iletiler olduğu görülmüştür. Günümüzde doğaya ve çevreye verilen zararın boyutları düşünüldüğünde verilen mesajların, çocukları doğa konusunda bilinçlendirme açısından büyük önem taşıdığı tartışılmazdır.

4.1.3. Aile temasına yönelik iletiler. İnsan hayatındaki en önemli değerlerden olan aile ve aile sevgisi konusu Sevinç Kuşoğlu’nun da önem verdiği bir konudur. Bir insanın kişiliğinin şekillenmesi için ilk ve en önemli basamak ailedir.

Anne ve babanın çocuklarına gösterdikleri olumlu davranış örnekleri, sevgi ve güven duygusu, aile içindeki olumlu etkileşim çocuğun gelişimine önemli etkilerde bulunur (Yavuzer, 2002).

Aile, insan ilişkilerinin sergilendiği bir sahne gibi düşünülebilir. Çocuk bu sahnede, insan ilişkilerini bütün karmaşık yönleriyle gözlemler ve yaşar. İnsan ilişkilerini belirleyen anlaşma, uzlaşma, bağlılık, işbirliği gibi olumlu nitelikleri evde kazanır. Anlaşmazlık, çekişme ve çatışma gibi olumsuz durumlarda takınacağı tutumları da evde öğrenir (Yörükoğlu, 2004, s.126) .

Bununla birlikte çocuklar için bir aileye sahip olma duygusu oldukça önem taşımaktadır. Bir aileye ait olduğunu hissetmeyen çocuk kendini mutsuz ve yalnız hissedecektir. Bu durum onun kişilik gelişimini de olumsuz etkileyecektir.

“Çocuklarınız kendi ailesinden başlamak üzere diğer insan gruplarını kapsayacak şekilde başkaları tarafından kabul görmeye ve sevmeye ihtiyaç duyarlar. Bu kabul edilme ve grup kimliği olmadan kendini reddedilmiş, yalnız ve bir evi, ailesi veya grubu olmayan başboş biri gibi hissedebilir” (Yavuzer, 2000, s.22).

Kuşoğlu da çocuklara bir aileye sahip olmanın güzelliğini hissettirmek, çocuğun yerinin ailesinin yanı olduğunu kavramasını sağlamak, hayattaki asıl zenginliğin bir aileye sahip olmak olduğunu fark ettirmek, bu yolla onların sağlıklı ve güçlü bir kişiliğe sahip olmalarına yardımcı olmak istemiştir. Yazarın kitaplarında yer alan aile temasına yönelik iletiler şu şekilde sınıflandırılmıştır:

4.1.3.1. Aile sevgisi. Aile sevgisi temasına eserlerinde oldukça fazla yer ayıran Kuşoğlu, bir aileye ait olamamanın yarattığı mutsuzluğu “Yalnız Sincap” adlı masal aracılığıyla çocuklara göstermek istemiştir. Bu amaçla çocukların aile kavramının değerini anlamalarına yardımcı olmayı amaçlamıştır. Masalda kahramanımız ailesi olmadığı için çok üzgün olan bir sincaptır:

Diğer hayvanlar gibi o da burada yaşamaktan çok memnunmuş. Fakat onun diğerlerinden bir farkı varmış. Ailesi olmadığı için çok yalnızlık çekiyormuş. Ne annesi varmış küçük sincabın, ne de babası. Oysa dertlerini, sevinçlerini paylaşacağı birine ne kadar da ihtiyaç duyuyormuş! Kendi kendine “Keşke bir kardeşim olsaydı da onunla oynasaydım!” diye düşünürmüş (Kuşoğlu, 2015f, s.16).

Sincap yalnızlıktan o kadar sıkılır ki sırayla tüm hayvanlara gidip onun annesi olmalarını rica eder. Sonunda kendisi gibi bir sincapla bir aile kurduğu zaman gerçek mutluluğu bulur.

“Sağlık Olsun Dizisi” içinde yer alan “Ah Bir Martı Olsam” isimli hikâyede de yazar, çocuklara tek başına hayatın sıkıcı ve anlamsız olduğu, insanların yalnız başına mutlu olamayacağı ve hayata anlam katan en önemli unsurun aile olduğu mesajını vermek istemiştir. Çocuklar belli yaşlarda ailelerinden, sürekli onların sözünü dinlemek zorunda olmaktan, üzerlerinde onların baskılarını hissetmekten bunalıp, tek başına özgür bir yaşamın hayalini kurabilirler. Bu hikâyede de kahraman, sınav stresinden, ailesinin sürekli ders çalışmasını söylemesinden, kardeşinin kendisini rahatsız etmesinden bunalır, bir martı olup göklerde tek başına özgürce uçtuğunu hayal eder. Bir gün bu hayali gerçek olduğunda ise tek başına olmanın hiç de güzel bir şey olmadığını hisseder ve ailesini özler:

Çok yorgundum ve gidecek hiçbir yerim yoktu. Evim, ailem çok uzaklarda kalmıştı. İçimde bir yerlerin acıdığını hissettim. Şimdi onlarla birlikte olmak, annemin göğsüne başımı dayayarak bol bol ağlamak istiyordum. Babam güven veren sesiyle beni teselli eder, kız kardeşim küçücük elleriyle gözyaşlarımı silerdi. Biz bir bütündük ve birbirimizi seviyorduk. Zorlukları birlikte göğüsleyebilirdik. Oysa ben bütün bunlardan kaçmak istemiştim. Derslerden, annemin ikide bir başıma dikilip “Şunu yap, bunu yapma!” demesinden, kız kardeşimin şımarıklıklarından, babamın “Sizlere ders olsun diye anlatıyorum.” dediği hikâyelerden bıkip usanmıştım. Kuşlar gibi olabilirdim. Dertsiz, tasasız, kimseye hesap vermeden bir ömür uçmak, uçmak... İstedğim bu değil miydi? Bunları düşünerek derin bir nefes alıp göğsümü kabarttım önce. Ama omuzlarım birdenbire çöktü. Galiba bunlar bana yetmiyordu. Sevgi ve ilgiyi de birlikte istiyordum. Dertlerimi anlatacağım, sevinçlerimi paylaşacağım sıcacık dostlara muhtacım şimdi (Kuşoğlu, 2015m, s.54-56).

Yine “Mavi Orman Tavşanı” isimli masalda kendi güzelliğine hayran olup prenses olma hayalleriyle ailesinden uzaklara giden tavşan başına gelen kötü olaylardan sonra

ailesinin ve sevdiklerinin değerini anlar. Üstelik artık ailesine kavuşma umudu da kalmamıştır:

-Artık seni hiçbir yere bırakmayız. Sen bizim prensesimizsin, diyorlarmış. Tavşancık ise artık bu sözden hiç hoşlanmıyormuş. “Keşke bana prenses demeseler! Başıma ne geldiyse prenses olma hevesimden geldi!” diye düşünüyormuş. Artık evine dönmek gibi bir ümidi kalmamış tavşancığın. Ama yine de ailesini, arkadaşlarını ve ormandaki diğer hayvanları düşünmeden yapamıyormuş (Kuşoğlu, 2015h, s.63).

Kardeş sevgisi, kardeş sahibi olmanın güzelliği de yazarın masal ve hikâyelerinde ele aldığı konulardandır. Küçük çocuklar bir kardeşleri olacağı fikrine kolay kolay alışamazlar. Kardeşlerini kıskanabilirler. Yazar da bu düşüncenin yanlışlığını masal ve öykülerine konu etmiştir.

“Benim Pembe Pabuçlarım” isimli öyküde kahramanımız bir kardeşi olacağını öğrenince çok üzölür, hatta babaannesiyile dedesinin yanına taşınır. Fakat zamanla kardeş sahibi olmanın aslında çok güzel bir şey olduğunu fark eder. Babası bir kardeş sahibi olmanın ne kadar güzel olduğunu ona şöyle anlatır:

Kısa bir süre sustuktan sonra konuşmaya devam etti:

- Sen de o küçük bebeğin ablası olacaksın. Bu ne kadar onur verici bir şey biliyor musun? Onu büyütecek ve bildiğin her şeyi ona sen öğreteceksin. Yani o küçük bebecik seni kendine örnek alacak. Bundan güzel şey olur mu? Çok sevdiğin bir oyuncak bebeğin birdenbire canlandığını düşünsene! Yanakları pembe pembe ve sıcacık olacak, tıpkı seninkiler gibi.

Önce dişleri olmayacak ama sen onu büyüttükçe dişleri de çıkacak. Sonra gülmeyi öğrenecek ve ilk güldüğü insan sen olacaksın. Yürümesini öğrenecek ve biraz da korkacak. Ona korkmamayı öğreteceksin. Henüz kimseyi

tanımıyor. Onu sen tanıştıracaksın bütün sevdiklerinle. Kardeşine oyunlar öğreteceksin ve ileride senin en iyi oyun arkadaşın o olacak. Bütün dertlerini sana anlatacak ve birlikte çareler arayacaksınız. Seni kendisinden daha güçlü bulduğu için hayranlıkla bakacak yüzüne. Ne güzel değil mi? (Kuşoğlu, 2015ö, s.54-56).

“Dino ile Pino” isimli masalda da Dino kardeşini kıskanır, onun daha çok sevildiğini düşünür. Kardeşinden ayrı kaldığı zamansa onu çok özler ve onun değerini anlar.

İşte böyle düşündüğünde,

- Keşke kardeşim olmasaydı, diye söyleniyormuş.

Bir gün annesi, bu sözlerini duyup yanına gelmiş. Oğluna sarılıp başını okşamış.

- Kardeşin olmasaydı, canın sıkılırdı, demiş. Kiminle oynayıp şarkılar söyleyecektin? Kaç kez duydum... Bana bile anlatamadığın dertlerini onunla paylaşıyorsun. O seni çok seviyor yavrum” (Kuşoğlu, 2015b, s.18).

“Onlar gibi koşmak istiyor ama kimseyi tanımadığı için de aralarına giremiyormuş. “Ah Pinocum! Şimdi burada olacaktın da oyun nasıl oynanır gösterecektik bunlara!” diye düşünmüş özlemle. Pino’yu düşündükçe onu ne kadar sevdiğini anlıyormuş. Gözleri yaşlarla doluyormuş” (Kuşoğlu, 2015b, s.28-30).

“Büyükbaba:

- Siz çok şanslısınız çocuklar. Çünkü kardeşsiniz. Birbirinizin değerini bilin.

Dino ve Pino neşe içinde denize doğru koşarken ‘İyi ki kardeşiz!’ diye bağırıyorlarmış” (Kuşoğlu, 2015b, s.64).

Baba sevgisi de yazarın hikayelerinde işlenen temalardandır. Yazar, babası cephede olduğu için ondan ayrı kalan ya da babası önemli bir gizli görevde olduğu için onu neredeyse hiç tanıyamamış kahramanlardan yola çıkarak baba sevgisi mesajını iletmeği istemiştir.

Örneğin “Biz Savaş Çocuklarıydık” isimli hikâyede kahraman, babası cepheye gitmiş bir çocuktur. Kahraman, babasını çok özler, her sabah fotoğrafına bakar. Daha sonra babasının şehit olduğunu öğrenir. Hayatı boyunca onunla gurur duyar:

“Babam burada olsaydı, bir gelseydi, şu duvarı ne güzel örerdik, diye düşündüm” (Kuşoğlu, 2014b, s.12).

“Hele baban gelsin, o zaman gör bakalım nasıl kümes yapılır” (Kuşoğlu, 2014b, s.12).

Yatağımın karşısında babamın resmi hep asılı durur. Başında, ön tarafı düz ve arkaya doğru genişleyen şapkası, üzerinde düğmeleri zar zor kavuşan ceketi ve dar pantolonu ile öyle durmuş, bana bakar. Yanakları çökmüş, kederli burnu kalın dudaklarının üzerine sarkmıştır. Kendi kendime derim ki: “Bu benim babam işte!” Yanımda olacağını bilirim. Sonra bir asker selamı veririm ona. Gelmese de, görmesem de o benim babam. Şehit babam (Kuşoğlu, 2014b, s.23).

“Bu Benim Hikâyem” adlı romanın kahramanı da babasının öldüğünü sanmaktadır. Fotoğrafı evlerinin baş köşesinde asılıdır. Bir gün eve giren hırsızlar o fotoğrafa zarar verince annesi çok öfkelenir:

“Annem bu kez hemen kapıya koştu. Rengi kıpkırmızı olmuştu.

-Babanızın resmiydi o, diye bağırdı ve öfkeyle açtı kapıyı. Her şeye dayanırdık ama buna dayanamazdık. Babamın resmini kimse yere atamazdı” (Kuşoğlu, 2011a, s.19).

“Altın Köşk” isimli masalda da aile sevgisi teması ele alınmıştır. Annesi, babası, dedesi ve ninesiyle yaşayan kahraman, varlık içinde bir yaşam sürme hayyalleri kurmaktadır. Bir gece rüyasında altın bir köşk görür ve onu bulmak için yollara düşer. Hikâyenin sonunda ise asıl zenginliğin mal mülk değil, aile olduğunu fark eder:

Evi güneşin altında pırıl pırıl parlıyor ve ailesi sıcacık kollarını açmış, onu bekliyorlarmış.

- Buldum onu, diye mırıldanmış çocuk. Benim altın köşküm burada.

Sonra içi mutlulukla dolu bahçeye girmiş ve başını kaldırıp balkondakilere seslenmiş:

- Ben buradayım, demiş. Başka yerde aramayın. Altın köşküm ve çok sevdiğim ailemle beraberim ben (Kuşoğlu, 2013a, s.26).

“Sanatçı Sıpa Zıpzip” masalı aracılığıyla yazarın iletmek istediği “Çocuğun yeri ailesinin yanındır.” mesajıdır. Masalda, yediği sihirli elmanın etkisiyle şarkı söyleyip dans edebilen Zıpzip sanatçı olma hayalleriyle ailesinin yanından ayrılır. Ancak işler umduğu gibi gitmez. Türlü eziyetler çeker. Masalın sonunda ailesine kavuştuğunda yaptığı yanlışı anlar:

“Yaşlı adam:

- Siz anlatmasanız bile onların ana oğul oldukları belli oluyordu. Alın götürün onu. Çok özleyeceğimi biliyorum ama onun yeri sizlerin yanındır. Evine, köyüne götürün onu, demiş”(Kuşoğlu, 2013a, s.44-45).

Yazara göre insanları aile yapan tek bağ kan bağı değildir. Aralarında kan bağı olmasa da insanlar aile olabilir. Yazar “İnsanları aile yapan en önemli bağ kan bağı değil sevgidir.” görüşünü savunmaktadır. “Sevgi bağıyla birbirine bağlanmış insanların aile olabilmek için başka bir bağı ihtiyaçları yoktur.” mesajı çocukların çevresindeki insanlarla olumlu iletişim kurmasına yardım edecektir. Dünyanın bir ucunda bulunan insanları bile ailesi gibi yakın görmesini sağlayacak, barış ve kardeşliğe dayanan bir toplum ve dünya düzeni kurulmasına katkıda bulunacaktır.

Bu mesajın önemini farkında olan Kuşoğlu, “Bu Benim Hikâyem” isimli kitapların her ikisinde de bu mesajı destekleyen kahramanlar kurgulamıştır. Bu kahramanlar Hüsni amca ve Hüsniye teyzedir. Kahramanın ailesinin eski aile dostları olan bu karı koca, ailenin

şehre taşınmasından itibaren her konuda onlara yardımcı olur. Zor zamanlarda aileye hep destek olurlar. Birlikte vakit geçirmekten de keyif alırlar. Zamanla kahraman, onları o kadar sever ki gerçek dedesi ve ninesi olarak kabul eder.

“O çok sevdiğim Kırımlı Hüsnu amcayla Hüsniye teyze, bizi hiç yalnız bırakmadılar. Bir dediğimiz iki olmuyor, dertlerimize çare oluyorlardı. Hemen hemen her akşam birlikteydik. Onlar artık benim dedemle ninem olmuşlardı”(Kuşoğlu, 2011b, s.81).

Hüsnu amcanın o güler yüzü solmuş, hüzünlenmişti. Gidip yanaklarından öptüm.

-Bana da tahtadan oyuncak yapmayı öğretir misin? dedim. Ben onları çok seviyorum. Bunları söyleyince yüzü güldü, gözleri parladı:

-Bundan sonra bana dede dersin öğretirim, deyince,

-Benim bir tek dedem var, o da sizsiniz.

O akşam yatarken “Ne kadar şanslıyım...” diye düşündüm. “Büyük bir ailem var” (Kuşoğlu, 2011b, s.94).

“Seni Maymun Seni” isimli masalda da aynı ileti daha farklı bir şekilde verilmiştir. Masalın kahramanları olan karı koca mutlu bir yaşam sürmelerine rağmen bir evlatları olmadığı için üzülmetedirler. Bir gün odun toplamaktan dönen adamın peşine bir maymun takılır ve eve kadar gelir. Karı koca bu maymunu çok sever ve hiç yadırgamadan bir evlat olarak kabul ederler. Aralarında kan bağı yoktur ama sevgi bağı onları bir aile yapmıştır.

4.1.3.2. Aileden uzakta olma. Anne ve babalar çeşitli nedenlerle çocuklarından ayrı kalabilirler. Bu, asla çocuklarını sevmedikleri anlamına gelmez. Günümüzde çalışmak için uzak ülkelere giden ya da çeşitli nedenlerle ailesinden ayrılmak zorunda kalan ebeveyn sayısı hiç de az değildir. Kuşoğlu, çocuğa bunun normal bir durum olduğunu kavratmak istemiştir.

“Bu Benim Hikâyem” adlı kitapta yazar, aileden uzakta olma konusunu ele almıştır. Kitabın başında kahramanımız babasının öldüğünü sanmaktadır ancak sonunda babasının

yaşadığı, çok gizli bir görevle uzaklara gitmek zorunda olduğu anlaşılır. Bu yüzden yıllarca ailesinden ayrı kalmıştır. Kahramanımız bu duruma önce çok şaşırırsa da sonrasında anlayışla karşılar ve babasını affeder. Kitabın sonunda ise babası onlardan tekrar ayrılmak zorunda kalır.

“ ...

-Ama ben hiçbir şeyi unutmadım, dedi. Bizi bırakıp gittiğin günü de.

-Bunu yapmaya mecburdum. Ülkem için yaptım bunu. Sizden bir süre ayrılmak zorundayım” (Kuşoğlu, 2011b, s.137).

“Bir gün karneyi ne zaman alacağımızı sordu. Söyledim. Güldü ve:

-Çok iyi, dedi. Demek senin sınıfını geçtiğini gördükten sonra gideceğim.

-Gitmek mi, nereye?

-Görevim var yavrum, dedi” (Kuşoğlu, 2011b, s.139).

“Biz Savaş Çocuklarıydık” isimli öyküde de benzer bir durum söz konusudur. Babası cephede olduğu için kahramanımız istemese de babasından ayrı kalmıştır. Ama asla bu durumdan şikayet etmez. Babası kutsal bir görev için kahramanımızdan uzaktadır.

4.1.3.3. Çocuklar arasında ayırım. Çocukların en büyük korkularından biri anne babaların kardeşlerini kendilerinden daha fazla seveceği düşüncesidir. Bu yüzden kardeş sahibi olmak istemezler. Hatta daha küçük yaşlarda küçük kardeşlerine bu yüzden zarar vermeye çalışan çocuklara da rastlanmaktadır. Anne babaların da kimi zaman farkında olmadan da olsa çocukları arasında ayırım yaptığı görülebilmektedir. Bu tutum çocuğun kişilik gelişiminde büyük sorunlara yol açabilmektedir.

Çocuklarımızın sağlıklı büyümeleri önündeki en önemli etkenlerden bir tanesi de ailedeki kardeşlere farklı tutum ve davranışlar sergilemektir. Çoğu zaman kasıtlı olmayan ve farkına varmadığımız bir şekilde ortaya çıksa da çocuklarımız arasında ayrımcılık yaptığımız doğrudur. Lütfen unutmayınız;

çocuklarımız arasında sergileyeceğimiz farklı tutumlar onların kişilik yapısı üzerinde kalıcı olumsuz etkiler meydana getirmektedir (HasanYılmaz, 2003, s. 64).

Bu yüzden anne babalar çocukları arasında ayırım yapmamaya özen göstermelidir. Çocuk edebiyatı yazarlarına bu konuda düşen görevse eserleri aracılığıyla anne babaların çocukları arasında ayırım yapmayacağı gerçeğini çocuklara kavratmak olmalıdır.

Kuşoğlu da “Dino ile Pino” isimli masalda bu konuyu ele almıştır. Masalın kahramanlarından biri olan Dino, ailesinin, kardeşi Pino’yu daha fazla sevdiğine inanmaktadır. Hatta bu yüzden yemeden içmeden kesilir, hasta olur. Annesi onu şöyle teselli eder:

“- Ah benim sevgili oğlum! Seni ne kadar çok seviyoruz bir bilsen, demiş. Birinizi diğerinizden ayırabilir miyiz hiç?” (Kuşoğlu, 2015b, s.64).

“Benim Pembe Pabuçlarım” adlı hikâyede ise kahramanımızın kardeşi olacağını öğrendiğinde bu kadar üzülmesinin asıl sebebi anne babasının kendisini artık daha az seveceğinden korkmasıdır. Babasının sözleriyle bu korkusunu yener:

...

- Seni çok iyi anlıyorum kızım, dedi babam. Ama bunlar sadece senin başına gelmedi ki. Pek çok çocuk, senin bu hissettiklerini hisseder. İşte ben de onlardan biriyim. Tam evin tek oğlu olduğumu düşündüğüm günlerde, ikinci bebeğin geleceğini öğrenmiştim. Evde elden ele dolaşırken birdenbire pabucumun dama atılacağını sandım. Evin bir tanesi olmaktan çıkıverdim. Daha doğrusu ben öyle sanmışım. Oysa pek çok şey bizim tahmin ettiğimiz gibi değil. Ben şimdi dört erkek kardeşin en büyükleriyim ve onları çok seviyorum. Hepsinin ağabeyi olmaktan da gurur duyuyorum, dedi (Kuşoğlu, 2015ö, s.54).

4.1.3.4. Anne-baba ayrılığı. Boşanmalarının sayısının oldukça arttığı günümüzde bu durumdan en fazla çocukların etkilendiği bir gerçektir. Hiçbir çocuk anne babasının ayrılmasını istemez, ayrılmış bir anne babanın çocuğu olmak onlara utanç verici bir durum olarak görünebilir. Arkadaşlarının yanında kendilerini farklı hissedebilirler. Ya da çocuk anne ve babasının ayrılmasından kendini sorumlu tutabilir. Ancak şu da bir gerçektir ki çocuğun sürekli tartışmalar yaşanan bir evde büyümesi çocuğun kişilik gelişimi açısından anne-babanın boşanmış olmasından çok daha büyük zararlara yol açabilmektedir. Yörükoğlu bu konuyla ilgili şöyle bir örnek vermektedir:

Sekiz yaşında bir kız çocuğu, bir gece yarısı, büyük bir gürültüyle uyanıp ana ve babasının tartışmasına tanık olmuş. Önce korkup ağlamış; sonra, yatırılmış ve uykuya dalmış. Tartışma bir daha yinelenmemiş. Ancak küçük kız, ilk kez tanık olduğu bu olaydan sonra, anne ve babasının her an ayrılacakları korkusuyla yaşamaya başlamış, uykuya dalamaz olmuş. Dalgınlık ve gece korkuları yaşamaya başlamış (Yörükoğlu, 2004, s.144).

Anne baba kavgalarının çocuk üzerindeki olumsuz etkilerinin farkında olan yazar, kitaplarında çocuklara anlaşılmayan anne babaların ayrılmalarının çok normal olduğu, bu durumun ebeveynlerinin kendisine olan sevgi ve ilgisini azaltmayacağı mesajını vermiştir.

Yazar “Sevgili Annelerim” isimli öyküde bu konuyu ele almıştır. Öyküde kahramanımızın anne ve babası boşanmıştır, kahramanımız annesiyle yaşamaktadır. Babası ise başka biriyle yeni bir evlilik yapmıştır. Boşanma öyküde gayet olağan bir durum olarak çocuklara sunulmuştur. Kahramanımız da bu durumu normal karşılamakta, günlük yaşamına devam etmektedir.

4.1.3.5. Üvey anneler. “Üvey anneler kötü kişiler değildir.” iletisi yazarın vermek istediği önemli mesajlardandır. Günümüzde üvey annelerin kötü karakterli kişiler olduğunu dair çok yanlış bir algı söz konusudur. Bu algıya en başta bazı masallar yol açmaktadır.

Bilindiği gibi kimi masalarda üvey anneler hep kötü kişiler olarak tasvir edilmektedirler. Örneğin Külkedisi'nin üvey annesi öz çocuklarını korur kollarken, Külkedisi'ne acımasızca davranır, tüm ev işlerini ona yaptırır. "Hansel ve Gretel" isimli masalda da üvey anneleri Hansel ve Gretel'i hiç sevmez, onlardan kurtulmak ister. Onları ormana bırakmaları konusunda kocasına baskı yapar. Özellikle ülkemizde yayınlanan televizyon dizilerinde de üvey anne ya da babalar hep üvey çocuklarını sevmeyen kötü niyetli kişiler olarak tasvir edilirler. Bu da çocukların kafasında "Tüm üvey anneler kötüdür." algısını yaratmaktadır. Bu durum çocuğun ailesiyle ilişkilerini olumsuz etkilemekte, çocuk üvey anne ya da babasını gerçek anne babasının yerini almak isteyen kötü kişiler olarak kabul etmekte ve onlarla iletişim kurmak istememektedir.

Kuşoğlu bu ön yargıyı kırmak için "Prensesin Masalları" isimli masalda bu durumu sorgular. Masalın kahramanı olan prenses neden tüm masalarda üvey annelerin kötü kişiler olarak tasvir edildiklerine bir anlam veremez:

" Prenses:

- Peki, şu türlü kötülükler yapan üvey annelere ne demeli? Onların da biraz hakkı yenmiyor mu, demiş. Kadıncağız aklının yattığı bir adamla evleniyor ama onun çocuklarından nefret ediyor. Neden sanki insanlar böyle düşünüyorlar? Belki kocasının çocuklarını o da seviyordur. Neden olmasın?"(Kuşoğlu, 2013a, s.121).

Boşanmalarının sayısının hızla arttığı, ebeveynlerin başkalarıyla yeni hayatlar kurmasının da gayet doğal kabul edildiği günümüzde Kuşoğlu, çocukların üvey anne ve üvey babaya ilişkin bu yanlış algılarını değiştirmek istemiştir. Onlara üvey anne ve babaların kötü kişiler olmadığı, gerçek anne ve babanın yerini alamazlar da onların da bir ablaya da ağabey olarak ailede yer alabileceği fikrini aşılamaaya çalışmıştır.

"Sevgili Annelerim" isimli öyküde kahramanın babası annesiyle boşandıktan sonra yeni biriyle yeni bir hayat kurmuştur ve oğlunun da yeni eşiyle tanışmasını istemektedir.

Ancak kahramanımızın annesi kocasının yeni biriyle evlenmesine tepkilidir, çocuğun da üvey annesiyle iletişim kurmasını pek istemez. Çocuğuna kendisi gibi bakamayacağını düşünür. Tatilde babasının yanına giden kahramanımız burada üvey annesiyle tanışır. Başlangıçta ondan çekinse de tanıdıkça hiç de bahsedilen kötü üvey anneler gibi olmadığını fark eder.

“Gözlerimi ondan ayıramıyordum. Demek benim üvey annem bu kadındı. Oysa bana hiç de böyle anlatmamışlardı. Üvey anneler, sinirli, çatık kaşlı olurlar ve kocalarının çocuklarını hiç sevmezlerdi. Ama karşımdaki bu hanım onlara hiç benzemiyordu” (Kuşoğlu, 2015r, s.29).

“Üvey annem bana dönerek:

- Senin sevdiğin yemekleri yaptım, bilmem beğenir misin, diye sordu. Neler sevdiğini babandan öğrenmiştim.

İçim bir tuhaf oldu ve dikkatle gözlerine baktım. ‘Bu nasıl bir üvey anne böyle, hiç de bana söyledikleri gibi değil.’ diye düşündüm” (Kuşoğlu, 2015r, s.31).

Giyinip sokağa çıktık. Biraz yürüdük, dükkânları dolaştık ve akşam yemeği için bir şeyler aldık. Sonra bir kitapçıya girip benim seveceğim kitapları seçtik. Bütün korkularım ve çekingenliğim buhar olup uçmuş gibiydi. Dilara ablanın davranışlarında bana ters gelen hiçbir şey yoktu. Benim annem olamazdı çünkü benim zaten bir annem vardı. Belki ablam olabilirdi ama daha çok arkadaşım gibiydi (Kuşoğlu, 2015r, s.38).

Öykünün sonunda kahraman, yaşadığı talihsiz bir kazadan üvey annesinin yardımıyla kurtulur. Böylece annesinin de üvey anne konusundaki ön yargıları son bulur. Öykünün sonunda kahraman, üvey annesiyle tatile gidecek kadar onu sevmiş, öz annesi de ikisini birlikte tatile gönderecek kadar üvey anneye güvenmiştir.

4.1.3.6. Çalışan anneler. Geçmiş yıllarda özellikle ülkemizde evi geçindirmek babanın görevi olarak görülür, anneler de ev işlerini yapma ve çocuklara bakma görevini

üstlenirlerdi. Ancak günümüzde artık kadınlar da iş hayatında aktif olarak yer almaktadırlar. Bu yüzden çocuklarıyla tüm gün vakit geçiren annelerin yerini çalışan anneler almıştır. Çalışan annelerin çocukları çeşitli sorumluluklarla karşı karşıya kalmaktadırlar; örneğin, okuldan eve geldiklerinde, kendi yemeklerini hazırlayıp yemek durumundadırlar. Bu yüzden de dikkat etmeleri gereken önemli noktalar vardır.

“Sevgili Annelerim” isimli öyküde kahramanımızın annesi de bir bankada çalışmaktadır. Bu yüzden kahramanımız günün büyük bir bölümünü evde yalnız geçirmektedir. Ancak kahramanımız için bu son derece normal bir durumdur. “Neden annem bütün gün evde benimle ilgilenmiyor?” şeklinde bir sorgulamaya girişmez. Bunun yanında annesi evde yokken uyması gereken bazı kurallar olduğunu bilir ve annesinin uyarılarını dikkate alır.

Benim annem bir bankada çalışır. Banka bizim eve pek uzak değil ama yine de her istediğim zaman oraya gidemiyorum. Yani annemi sadece akşamları görebiliyorum ya da işte böyle sabahın erken saatlerinde. Kahvaltıdan sonra evden birlikte çıkarız her zaman. Annem kapının önünde önce paltomu ilikler, beremi giydirir,

-Aman anahtarını kaybetme. Eve dönünce dolaptan bir şeyler al ye, sakın aç kalma, diye beni tembihler. Sonra da arkamdan seslenir:

-Sakın kapıyı kimseye açma! Söylediklerimi de unutma, olur mu? (Kuşoğlu, 2015r, s.10-11).

Yazarın aile temasına yönelik iletileri değerlendirildiğinde iletilerin büyük bir çoğunluğunun doğru ve hitap edilen yaş grubuna uygun olduğu görülmüştür. Ancak bu olumlu iletilerin yanında aile temasına yönelik birtakım olumsuz iletilere de rastlanmıştır. Örneğin “Kırmızı Boncuklar” isimli hikâyede kahramanın kızamık hastalığını ağır geçirmiş olmasının sebebi anne ve babasının aşı yaptırmayı unutmuş olmasıdır.

“ ...

- Sana kızamık aşısı yaptırmayı ihmal ettiğim için senden özür diliyorum. Eğer aşılı olsaydın ya hiç hastalanmayacak, ya da bu hastalığı çok hafif geçirecektin” (Kuşoğlu, 2015l, s.55).

Burada yazar esas olarak aşı olmamanın nelere yol açabileceğini vurgulamak istese de çocuğuna aşı yaptırmayı unutan anne- baba çocuk için olumsuz bir örnek olabilir. Çocuğun anne ve babasına olan güvenini zedeleyebilir. Üstelik kahramanın annesi de aşı olmadığı için hastalığı ağır geçirmesine rağmen kendisi de çocuğunun aşılarını ihmal etmiştir. Bu davranışından dolayı kahramanımızdan özür dilemiş de olsa bu, çocuk için olumsuz bir örnektir. Çocuğun ailesine olan güveninin zedelenmesi ileride önemli kişilik sorunlarına yol açabilmektedir.

“Hayatın ilk yıllarında bebeğin psiko-sosyal görevi, güvenmeyi öğrenmektir. Bebek ile annesi arasındaki ilişkiden doğan güven duygusu, insanın ileride kuracağı, kişiler arası ilişkilerin temelini oluşturur” (Yavuzer, 1999, s.15).

Yine “Mavi Tüllü Balerinler” isimli hikâyede Oya’nın gözleri ileri derecede bozuktur. Öyle ki kitap dahi okuyamamaktadır. Ancak ailesi bu durumdan habersizdir.

“Birlikte onların evine gittik sonra. Annesi kızının iyi göremediğini duyunca şaşırıp kaldı. Meğer onun dikkatsiz, düzensiz ve biraz tembel olduğunu düşünüyormuş. Çünkü hiç ders çalışmak istemiyormuş Oya. Üstelik defteri karmakarışık ve yazısı da eğri büğrüyümüş” (Kuşoğlu, 2015k, s.30).

Hikâyede Oya’nın bu durumu annesinden gizlediği vurgulansa da bir annenin çocuğunun göz sorununu fark etmemiş olması yine olumsuz bir örnektir ve çocuğun ailesine güvenini sarsabilecek bir durumdur.

“Sevgili Annelerim” isimli hikâyede yine kahramanın anne ve babasına duyduğu güveni sarsabilecek bir durum söz konusudur. Kahramanın babası, işleri çok yoğun olduğu halde sürekli oğluna birlikte vakit geçirme hatta beraber tatile çıkma sözü verir:

“ ...

- Tatilde gelip seni alırım, dedi. Belki birkaç gün bir yerlere gideriz seninle. Şöyle deniz kenarında bir yerlere...Birlikte balığa çıkarız baba-oğul, eski günlerdeki gibi”

(Kuşoğlu, 2015r, s.21).

“Babam gözlerimin içine bakıyordu.

- Ne dersin, seninle şöyle uzaklarda bir yere gidelim mi? Biraz da benimle kalırsın”
(Kuşoğlu, 2015r, s.25).

Babam eve çok geç geliyor, erkenden de gidiyordu. Artık arada bir görüşür olmuştuk. Çünkü onun eve geldiği saatlerde ben uyumuş oluyordum. O, yine her zaman olduğu gibi sözler veriyor:

- İşlerimi yoluna koyar koymaz arabaya atlar bir yerlere gideriz seninle. Şöyle baba oğul baş başa, diyordu (Kuşoğlu, 2015r, s.40).

Sürekli oğluna beraber tatile çıkma sözü veren baba, çok yoğun çalıştığı için bu sözünü tutamaz. Kahraman, vaktinin çoğunu üvey annesiyle geçirir. Annesi de yoğun çalıştığı için hikâyenin sonunda kahraman tatile üvey annesiyle çıkar. Bu da elbette iyi bir sondur ancak işlerinin yoğunluğu yüzünden de olsa bir babanın çocuğuna tutamayacağı sözler vermesi ve bunun da hikâyede normal bir durum gibi gösterilmesi yanlıştır. Hikâyenin bir yerinde babanın bu davranışının yanlış olduğu mesajının çocuğa sezdirilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde “Babalar verdikleri sözleri tutmayabilirler.” düşüncesi çocuğun ebeveynlerine duydukları güvenin azalmasına yol açacaktır.

Yavuzer, anne babanın çocuklarına verdiği sözleri tutmasının önemini şöyle belirtmiştir:

“Çocuğunuzla birlikte zaman geçirin. Kazanan veya kaybedenin olmadığı, ona kendini başarılı hissettirecek ortak yapabileceğiniz eğlenceli etkinlikler bulun. Spor faaliyetlerine ve konserlere katılın. Ama bütün bunları gerçekleştirirken hem tutarlı olun, hem de sözünüzde durun”(Yavuzer, 2000, s.65).

Yine aynı hikâyede kahramanın annesi de evin geçimini sağlamak için çalışmak zorundadır. Bu gayet doğal bir durumdur. Kahramanımız bu yüzden evde tek başına oldukça fazla vakit geçirir. Kahramanın hasta olduğu bir gün annesi bankadan izin almak üzere evden çıkar. Ancak izin alamayınca kahraman bütün günü evde hasta ve yalnız başına geçirmek zorunda kalır. Bu yüzden banyoda düşer, yaralanır . Anne ve babasına telefonla ulaşamaz. Hasta bir çocuğun evde yalnız bırakılması, kaza geçirince anne ve babasına ulaşamaması öyküde normal durumlarımı gibi gösterilmiştir. Anne ve babasına ulaşamayan çocuk üvey annesinin yardımıyla hastaneye yetiştirilir. Burada tabii ki asıl vurgulanmak istenen üvey annenin olumlu kişilik özellikleridir. Ancak yine de hasta bir çocuğun ne sebeple olursa olsun anne ve babası tarafından evde yalnız bırakılmış olması, ihtiyacı olduğunda anne- babasını yanında bulamaması ve en önemlisi öyküde bunun normal bir davranışımı gibi sunulması çocuk açısından olumsuz bir iletidir. İhtiyacı olduğunda anne ve babasını yanında bulamayabileceğini düşünen çocuk, kendini yalnız hissedecektir.

Ailenin çocuk için önemi sadece onun maddî ihtiyaçlarını karşılamaktan kaynaklanmamaktadır. Çocuğun maddî ihtiyaçları değişik şekillerde karşılanabilir. Ancak aile içinde sağlanan sevgi ve güven ortamını başka yerlerde sağlamak oldukça zordur. Çocuk için özellikle anne sevgisi çok önemlidir. Anne sevgisinden yoksun kalan çocuk, diğer ihtiyaçları giderilse bile, dokunma ve sevmeye ihtiyacı doyurulamadığı için, psikolojik açıdan tutarsız davranışlar gösterir. (Sönmez, 1990, s. 68-69).

“Bu Benim Hikâyem” isimli iki serilik kitabın ilk serisinde kahraman babasının öldüğünü sanmaktadır. Ancak ikinci serinin sonunda babasının aslında ölmediği, çok önemli ve çok gizli bir görevde olduğu ortaya çıkar. Kahramanın babası vatan için çalışmaktadır. Ancak bu, öyle gizli bir görevdir ki yıllardır ailesini hiç görmemiştir. Hatta romanın kahramanı babasını hiç tanımamıştır. Burada sözü edilen görev çocuklar açısından algılanması zor bir durum olabilir. Çünkü nasıl bir görev olduğu açıkça belirtilmemiştir. Çocuk için soyut bir durum söz konusudur. 9-10 yaşlarındaki bir çocuk bunun nasıl bir görev olduğunu kavrayamayacak, hangi görevin babasından bu kadar ayrı kalmasını gerektirdiğini anlayamayacaktır.

“Masalının Kedisi” isimli masalda da kahraman Keramettin isimli bir kedidir. Keramettin kedidir ancak anne ve babası aslında insandır. Keramettin hayat hikâyesini anlatırken kedi olarak doğduğu için kraliçe annesinin onu evlat olarak kabul etmediğinden söz eder. Hatta onu sarayında da istemez. Bu yüzden babası ona yeni bir ev yaptırmak zorunda kalır. Bu da olumsuz bir iletidir. Çocuklara, ne olursa olsun anne babanın onlardan vazgeçmeyeceği mesajı verilmelidir.

4.1.4. Kişisel gelişime yönelik iletiler. Kişilik, bireyi başkalarından ayıran doğuştan getirdiği ve sonradan kazanılan, tutarlı olarak sergilenen özelliklerin bütünüdür (Taymur & Türkçapar, 2012).

Doğuştan gelen genetik özellikler ve çevresel faktörlerin etkileşimi kendine özgü bir kişilik ortaya çıkarmaktadır. Freud, Erikson gibi birçok gelişim kuramcısı kişiliğin temel özelliklerinin hayatın ilk yıllarında belirlendiğini belirtmişlerdir (Özdemir O, Özdemir P, Kadak & Nasıroğlu, 2012).

Yaşamın ilk yıllarında çocuğun kişilik gelişiminde anne baba etkisi fazlayken, çocuğun büyümesiyle beraber anne babanın etkisi azalmakta, arkadaş çevresi, okul, öğretmen, kültür ve sosyal yapı gibi faktörlerin etkisi ise artmaktadır (Türker, 2012).

Anne- babanın yanında okul, öğretmen gibi faktörlerin devreye girdiği dönemde çocuğun kişilik gelişiminde önemli rol oynayan faktörlerden biri de kuşkusuz çocuk edebiyatı olacaktır. Bilindiği gibi çocuk edebiyatının en önemli görevlerinden biri çocukların kişilik gelişimine katkıda bulunmaktır. Çocuk edebiyatı ürünleri çocuğu eğlendirme ve oyalama işlevinin yanında kendisiyle barışık, özgüveni yüksek, başarılı olmaya istekli, mücadeleci, yaşama bağlı, okumaya, araştırmaya ve bilime önem veren bir kişilik yapısına sahip bireyler yetiştirme görevini de üstlenmiştir. Karatay da çocuk edebiyatının amaçlarını sıralarken çocuğun kişisel gelişimine katkıda bulunma amacını da göz ardı etmemiştir.

Çocuk edebiyatının ve ürünlerinin amacı, önemi ve niteliği maddeler hâlinde şu şekilde sıralanabilir:

1. Bilgilendirme,
2. Zevk verme,
3. Çocuğa yaşamı tanıtmaya,
4. Kendine güven duygusunu geliştirme,
5. Başarma isteği uyandırma,
6. İnsana ve çevreye karşı duyarlı olma bilincini kazandırma,
7. Çocuğu sosyalleştirme,
8. Öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirme
9. Farklı alanlara ve kavramlara karşı ilgi uyandırma,
10. Güzellik ve estetik gibi duyuşsal ihtiyaçları karşılama,
11. Çocukta dil gelişimini sağlama,
12. Çocuğun zihinsel gelişimine katkı sağlama,
13. Hayal gücünü, yaratıcı düşünme yeteneğini geliştirme,
14. Kişilik gelişimine olumlu katkılarda bulunma,
15. Kitabı sevdirmeye, kitabın vazgeçilmez bir eğlence, öğrenme ve

bilgilenme aracı olduğunu fark ettirme,

16. Okul öncesinde dinlediğini anlama ve görselleri anlamlandırma; okul döneminde bunlara ek olarak metin ve görsel okuryazarlığını geliştirme,

17. Düşündüklerini ve hissettiklerini yazı yoluyla anlatma isteği uyandırmadır (Karatay, 2007, s.466-467).

Yukarıda Karatay'ın sıraladığı maddelerin büyük bir çoğunluğunun çocuğun kişilik gelişimini sağlamaya yönelik maddeler olduğu dikkat çekmektedir. Bu da çocuğun kişilik gelişiminde çocuk edebiyatının ne büyük bir görev üstlendiğini göstermektedir.

Kuşoğlu da çocuk edebiyatının bu önemli işlevinin bilincinde bir yazar olarak eserlerinde çocuğun olumlu kişilik özellikleri kazanmasına yardımcı olacak iletilere oldukça fazla yer vermiştir. Yazarın kişisel gelişime yönelik iletileri şu şekilde sınıflandırılmıştır:

4.1.4.1. Öz güven. Eğitimin en önemli amaçlarından biri öz güveni yüksek, sağlam kişilikli, belli hedefleri olan ve hedeflerine ulaşmak için var gücüyle çalışan bireyler yetiştirebilmektir. Kuşoğlu da çocuklara bu konuda örnek olmak amacıyla masal ve öykülerinde öz güven sahibi ideal tiplere yer vermiş, iletmek istediği mesajı bu ideal tipler vasıtasıyla iletmıştır.

Örneğin “Bu Benim Hikâyem” isimli kitapta ana kahraman öz güveni yüksek bir karakterdir. Karşısına çıkan zorluklar onu yıldırmaz, mücadelecidir. Büyük şehre yeni taşınmış olmalarına rağmen bu güçlü kişiliği ve öz güveniyle yeni hayatına kolaylıkla uyum sağlar. Çok çalışarak zayıf olduğu derslerini düzeltir.

Derslerimde başarılıydım. Ödevlerimi dikkatle yapıyor, sorulara hemen cevap verebiliyordum. O çok çekindiğim matematik dersi bile artık beni korkutmuyordu. Ben galiba bunu da becerecektim. Türkçe zaten en iyi dersimdi. Okulda öğrendiklerimden başka, annemin aldığı çocuk kitapları da elimden hiç düşmüyordu. Onları önce ben okuyor, sonra Ümit'e veriyordum

(Kuşoğlu, 2011b, s.23).

Aynı zamanda kahramanın hedefleri vardır, müzik grubuna seçilmek bu hedeflerinden biridir. Hedeflerinin önünde çeşitli engeller olmasına rağmen o, öz güveni ve çalışkanlığı sayesinde hedefini gerçekleştirir. Kısacası bu hikâyede kahraman öz güveni ve çalışkanlığıyla örnek bir tiptir.

“Prensesin Masalları” isimli masalın kahramanı olan prenses de öz güveni yüksek bir kişi olarak tasvir edilmiştir. Küçük yaştan itibaren masallar dinleyen prenses daha önce kimsenin sormadığı sorular sorar, masalarda kendince yanlış bulduğu noktaları sorgular. Ayrıca kendisi gibi prensesler evlenecekleri bir prens beklerken o babasıyla toplantılara katılır. Merak ettiklerini oradakilere sorar. Hiç çekinmeden bu toplantılara katılabilmesi, sorular sorabilmesi onun kendine olan güvenini göstermesi bakımından önemlidir. Prenses güçlü bir kişiliğe sahip, hayatta belirli hedefleri olan bir kişidir. Öz güveniyle ve çalışkanlığıyla diğer prenseslerden farklı olarak ülkesine önemli hizmetlerde bulunur.

“Kuru Kafanın Prensesleri” isimli masaldaki küçük prenses de ablalarının aksine güçlü bir kişiliğe sahiptir. Evlenip güzel bir sarayda yaşamayı hayal eden ablaları, saray yerine harap bir eve götürülüp burada bir de kuru kafayla karşılaşınca korkup evlerine geri dönerler. Ancak küçük prenses de aynı durumla karşılaşmasına rağmen onlar gibi davranmaz. Orayı güzelleştirmek için çaba harcar. Kuru kafayla arkadaş olur.

“Musa’nın Yeni Pabuçları” isimli öykünün ana kahramanı Musa da kendine güveni olan bir kahramandır. Okulun kendisine verdiği yeni ayakkabıların onun özgürlüğünü kısıtladığını fark ettiğinde yeni ayakkabıları getirip öğretmen masasının üzerine bırakmaktan çekinmez. Özgürlüğünü yeni ayakkabılara tercih eder. O, eski kıyafetleri içinde de mutludur. Bu; öz güveni yüksek, güçlü bir kişinin yapabileceği bir davranıştır.

“Biz Savaş Çocuklarıydık” isimli öykü kitabında yer alan üç öyküde de kahramanlar yine öz güvenleri yüksek çocuklardır. “Biz Savaş Çocuklarıydık” isimli öykünün kahramanı,

her çocuğun dayanamayacağı zorluklara göğüs geren güçlü bir karakterdir. “Bu Vatan Bizim” isimli öyküde ise Mehmet ve İsmail vatanı kurtarma uğruna kendilerine verilen görevi hiç çekinmeden kabul ederler. Bu konuda kendilerine güvenirler, bir an bile başaramayacaklarını düşünmezler. Yaşıtlarına göre oldukça cesur ve güçlü çocuklardır, türlü işkencelere katlansalar da vazgeçmezler.

4.1.4.2. Özgürlük. “Özgürlük” teması, yazarın önemle üzerinde durduğu temalardan biridir. Hem birey hem toplum hem de tüm insanlık için en büyük değerlerden biri özgürlüktür. Yazar da bundan yola çıkarak kimi öykülerinde çocuklara ne olusa olsun özgürlüklerinden vazgeçmemeleri mesajını vermiştir.

Yazarın ödüllü öykülerinden olan “Musa’nın Yeni Pabuçları” nda bu mesaj çok net ve etkileyici bir biçimde verilmiştir. Yalnız öyküde “özgürlük” sözcüğü neredeyse hiç geçmemekte, herhangi bir kahramanın ağzından özgürlükle ilgili bir cümle ya da bir öğüt verilmemektedir. Çocuk öyküyü okuyup bitirdikten sonra bu mesajı kendisi çıkaracaktır, bu da mesajı daha etkili hale getirmiş, öyküyü sıkıcılıktan kurtarmıştır.

Öyküde fakir bir ailenin çocuğu olan Musa’ya okul tarafından yeni ayakkabılar verilir. Musa eskimesinler diye yalınayak okula gelip ayakkabılarını elinde taşıdığı halde hem öğretmeni hem arkadaşları ona sürekli okulun verdiği ayakkabıların değerini bilmesini, onu eskitmemesini söylerler. Zamanla Musa istediği gibi hareket edemez hale gelir. Adeta özgürlüğü elinden alınmıştır. Bu duruma daha fazla dayanamayan Musa eski ayakkabılarını ayağına geçirir, okulun kendisine verdiği ayakkabıları öğretmenin masasına koyar.

Yeni ayakkabılar adeta onun özgürlüğünü elinden almışlardır. Bu durum Musa’yı mutsuz eder. Ayakkabıları vererek özgürlüğünü geri alır. Artık çok daha mutludur. Başkalarının ona sunduğu imkanlarla özgürlüğünü kaybedip mutsuz olmaktansa, kendi kısıtlı imkanlarıyla özgür olmayı tercih etmiştir.

“Mavi Kuş” isimli öyküde de özgürlük teması ele alınmıştır. Öykünün kahramanı, hastayken bir rüya görür; rüyasında Mavi Kuş’la birlikte kuş çiftliğinde beton binalara hapsedilmiş, özgürlükleri ellerinden alınmış kuşları kurtarmak için büyük bir mücadele verirler. Kuşlar özgürlükleriyle birlikte yaşama sevinçlerini de kaybetmişlerdir. Kahraman ve Mavi Kuş özgürlük olmadan yaşamının hiçbir anlam ifade etmeyeceğini bildiklerinden güvercinleri tekrar özgürlüklerine kavuşturmak isterler. Güvercinlere yardım etmek istediklerinde güvercinler onları düşman zannedip üzerlerine saldırdıklarında bile vazgeçmezler. Hatta “Mavi Kuş” arkadaşlarını özgürlüğüne kavuşturmak için canından olur. Öykü aracılığıyla yazar başkalarının özgürlüğü için mücadele vermenin güzel ve onurlu bir davranış olduğu mesajını vermiştir.

“Musa’nın Yeni Pabuçları” öyküsünde özgürlük bir kişinin özgürlüğüken, “Mavi Kuş” isimli öyküde üzerinde durulan bir toplumun özgürlüğüdür. Kuşlar öyküde birer semboldür. Kuşların özgürlüklerini kaybetme sebebi ise dışarıdan gelen insanların kışkırtıcı sözlerine kanarak birlik ve beraberliklerini kaybetmiş olmalarıdır. Yazar böylece bir toplumun çeşitli kışkırtmalarla birbirine düşmesinin o toplumun özgürlüğünün elinden alınmasıyla sonuçlanacağı mesajını vermiştir. Böyle bir toplum artık yok olmuş sayılır.

4.1.4.3. Zorluklarla mücadele. Zorluklar karşısında yılmayıp mücadele edebilen çocuklar yetiştirmek, hem anne babaların hem de eğitimcilerin en önemli hedeflerindedir. Kuşoğlu da çocuklara başarıya giden yolun her zaman kolay olmadığı, zaman zaman zorluklarla mücadele etmesi gerekeceği bilincini kazandırmayı amaçlamış, onlara her tür olumsuzluğa rağmen mücadeleyi bırakmamalarını öğütlemiştir.

Yazar bu iletiyi çocuklara vermek için Kurtuluş Savaşı yıllarını örnek göstermiştir. Kurtuluş Savaşı yılları, Türk tarihinde en fazla mücadele gerektiren ve umudun canlı tutulmasına en fazla ihtiyaç duyulmuş dönemdir. Kuşoğlu da, vermek istediği mesajı daha

etkili hale getirmek için bu yıllarda kendi yaşlarındaki çocukların çektikleri zorlukları, verdikleri mücadeleyi çocuklara göstermek istemiştir.

“Biz Savaş Çocuklarıydık” isimli öyküde de olaylar milli mücadele yıllarında geçmektedir. Hem ana kahramanın hem de onun yaşıtı diğer çocukların durumu oldukça kötüdür. Hem çok fakirdirler hem de çoğunun babası cephededir. Dönüp dönmeyecekleri bile belli değildir. Ancak o, tüm bu olumsuzluklara rağmen umudunu kesmez, mücadeleyi bırakmaz.

“Bizler savaş çocuklarıydık. Çoğumuzun babası benimki gibi cephede idi. Bazılarının ise çoktan ölmüş ya da evlerine sakat dönmüşlerdi. Açtık, çıplaktık ve pek çok şeye hasrettik. Yine de her gün okula umutla koşuyorduk” (Kuşoğlu, 2014b, s.17).

Zorlu savaş günlerine rağmen türlü zahmetlere katlanarak okuluna gidip gelen kahramanın ayağına bir gün çivi batar. Çünkü okulun kendisine verdiği ayakkabıları eskitmemek için çıplak ayakla okula gidip gelmekte, ayakkabılarını elinde taşımaktadır. Bu şartlarda okula gidip gelmeye devam etmesi çok güzel bir mücadele örneğidir. O, mücadele etmeyi bırakmaz, çünkü gelecek güzel günlerin umudunu taşımaktadır. Ayağı kötü bir şekilde yarılrsa da böyle bir durumda ağlayıp sızlanmayı kendine yakıştıramaz:

“Biz savaş çocuklarıydık. Babalarımız cephelerde can verirken bir çiviye yenik düşüp sızlanmak yakışık alır mıydı?” (Kuşoğlu, 2014b, s.22).

“Biz Savaş Çocuklarıydık” adlı öykü kitabının içinde yer alan “Bu Vatan Bizim” ve “Mor Salkımlı Kulübe” adlı öykülerde de yine umudunu yitirmeyip vatani için mücadele eden kahramanlar söz konusudur. Antepli Mehmet kendisine verilen mektubu yerine iletmek için türlü mücadelelere girişir, işkence görür. Yine de umudunu yitirmez, yılmaz. Yanındaki arkadaşı bir yudum su içmeden ölür. Kamil, Zehra, İsmail de yine Kurtuluş Savaşı yıllarında büyük mücadeleler vermiş küçücük çocuklardır. Onları mücadele etmeye yönelten duygu ise vatan sevgisidir. Bu öyküler “vatan sevgisi” başlığı altında ayrıntılı olarak incelenmiştir.

“Bu Benim Hikâyetim” adlı kitapta da ana kahramanın en büyük hayallerinden biri okulun müzik grubuna seçilmektir. Ancak sınıfta nota bilen, enstrüman çalabilen arkadaşları olduğunu düşününce önce biraz çekinir:

...

-Herkes katılamaz elbette, dedi öğretmenimiz. Yoksa bu, küçük bir koro olmaktan çıkar. Sonra devam etti:

Büyük sınıflardan katılım daha çok olacak. Onlar abla ve ağabeyler olduğu için okulumuzu daha iyi tanıtırlar. Sonra da her sınıftan en yetenekli birer öğrenci alınacak. Kızlardan biri:

-Ben çok yetenekliyim, diye bağırdı.

Başka biri:

-Ben flüt dersi almıştım, dedi. Yanımda oturan arkadaşım:

-Benim sesim çok güzeldir. Notaları da biliyorum, diye öğretmeni uyardı.

Bunları duyunca bütün umutlarımı yitiriverdim. Oturduğum yerde küçüldükçe küçüldüm. Sesim soluğum çıkmaz oldu (Kuşoğlu, 2011a, s.106).

Ancak ilk anda umudunu kaybetmiş görünen kahraman, mücadeleyi bırakmaz, düzenli olarak çalışmaya devam eder. Sonunda da hayaline kavuşur, müzik grubuna seçilir.

“Sevinçten deliye dönebilirdim. Merdivenleri hızla çıktım. Sınıfa girdiğimde kalbim delicesine çarpıyordu. Öğretmenimiz yüzüme dikkatle baktı.

-Dinlen biraz, dedi. Olanları sonra anlatırsın. Ama benim bekleyecek sabrım yoktu:

-Beni de seçtiler, dedim. Koroya girebileceğim” (Kuşoğlu, 2011b, s.22).

Yazar bu romanda umudunu yitirmemenin ve mücadelenin önemini vurguladığı gibi kişinin hayallerinin peşinden koşması gerektiği mesajını da vermiştir. Müzik grubuna seçilmek kahramanın en büyük hayalidir. Kitabın devamında da azmi ve kararlılığıyla bu hayalini gerçekleştirir.

4.1.4.4. Elindekilerin değerini bilme. Yazar ‘‘Altın Köşk’’ isimli masalda ‘‘Sahip olunanların değerini bilmek gerekir.’’ iletisi üzerinde durmuştur. Masaldaki kahramanları, asıl kahraman olan çocuk hariç kanaatkar, elindekilerle mutlu olmayı bilen, gözü yükseklerde olmayan kişiler olarak tasvir etmiştir. Örneğin ana kahramanın dedesinin gözleri iyi görmez. Ninesi ise yürüyemez. Fakir bir aile olduklarından anne ve babası da devamlı çalışmak zorundadır. Ama bu kahramanlar durumlarından hiç şikayet etmezler, ellerindekiyle yetinmeyi bilirler.

Dedenin gözleri görmüyormuş ama durumundan hiç şikayet etmezmiş.

- Ben yeterince şey gördüm. Onlar bana yeter. Yine de çok şanslıyım. Henüz kulaklarım duyuyor, diyormuş.

Bastonuna dayanarak yürür, bir şeylere çarpmamaya çalışmış. Sonra da kapı önüne oturur ve derin bir nefes almış.

- İşte hayat bu, dermiş. İnsanda ne dert kalır ne tasa. Nefes alabiliyorum ya, buna da şükür (Kuşoğlu, 2013a, s.7).

Yaşlı nine, yürümekte zorlanıyormuş. Beli ve bacaklarındaki ağırlar onu hiç rahat bırakmazmış. Eğilip yerden bir şey alınca, doğrulmakta zorlanır, oflayıp puflarmış. Ama bir süre sonra neşesi yerine gelir, eline aldığı örgü şişleri ile kazaklar ve yelekler örmeye çalışmış.

-Gözlerim iyi görüyor ya, dermiş. Şimdi sıra size kışlık bir şeyler örmeye geldi (Kuşoğlu, 2013a, s.8).

Ana kahraman olan küçük çocuk ise bu karakterlerin tam tersi özelliklere sahiptir. Elindekilerin değerini bilmez. Zengin bir hayatın hayalini kurar. Gördüğü bir rüyaya inanarak elindeki güzellikleri bırakır ve yollara düşer. Ama masalın sonunda elindekilerin değerini anlar, yaptığı yanlış fark eder. Yazar bu masalda çocuklara, yaşlıları olan ana kahramanın yanlış davranışı üzerinden mesajını iletmiştir.

“Seni Maymun Seni” isimli masalın kahramanları olan karı koca da diğer masaldaki kişiler gibi tasvir edilmişlerdir. Fakirdirler ama durumlarından şikayet etmez, mutlu bir hayat sürerler:

“Onlar fakir olmasına fakirlermiş ama bir günden bir güne de durumlarından şikayet ettikleri görülmezmiş. Yıkık dökük kulübelerinde mutlu mesut yaşarlarmış” (Kuşoğlu, 2013b, s.17).

Kuşoğlu bu kitaplar aracılığıyla çocuklara elindekilerin değerini bilmeyip gözünü yükseslere dikmenin kişiye mutsuzluk getireceğini göstermek istemiştir. Önemli olanın maddi zenginlik, mal mülk değil, sevdiklerimizle birlikte sağlıklı ve mutlu olabilmek olduğunu küçük yaşta çocuklara kavratarak onların sağlam karakterli yetişkinler olmalarına katkıda bulunmayı amaçlamıştır.

4.1.4.5. Emek verme. Kuşoğlu, kitaplarında çocuklara çalışıp yorulmadan bir şeye sahip olmanın, başarıya ulaşmanın mümkün olmadığını göstererek onlara bir şeye sahip olmanın tek yolunun emek vermek olduğu bilincini kazandırmaya çalışmıştır.

“Altın Köşk” isimli masalda kahramanın anne ve babası çalışmak zorundadır. Ancak kahramanımız bu duruma çok üzülür. Bir an önce zengin olup anne ve babasını çalışmaktan kurtarmak ister. Büyük babası da ona anne ve babasının çalışmasının çok normal olduğunu söyler:

“Onların yorulmaları ve eve iki lokma bir şey getirmek için bu kadar çaba göstermeleri üzermiş onu. Ama büyük babası:

-Bu kadar üzülme, dermiş. Onlar çok sağlıklı. Elbette yorulacaklar. Yorulmadan hiçbir şeye sahip olamazsın” (Kuşoğlu, 2013a, s.12).

Kahraman zengin olmak ister ama emek vererek para kazanmayı aklına getirmez. Rüyasında gördüğü altın köşkü bulduğunda zengin olacağına inanır. Masalının sonunda bu düşüncesinin yanlışlığını anlamış olur.

4.1.4.6. Yaşama sevgisi. Hayata bağlılık, yaşama sevinci yine yazarın ele aldığı önemli temalardandır. Bu temanın en belirgin olarak ele alındığı kitap “Bu Benim Hikâyetim” adlı romandır. Romanın kahramanı olan küçük kız özgüveni yüksek, çalışkan, mücadeleci olduğu kadar yaşamayı seven, elindekilerin kıymetini bilen, hayata bağlı bir kişidir. Bulduğu ortama kolayca alışmıştır, ailesi, komşuları ve arkadaşlarıyla mutludur. Karşısına kimi zaman engeller çıksa da, zaman zaman mutsuz olsa da hayatı ve yaşamayı sevmekten vazgeçmez.

Günler gelip geçiyor. Başka bir şehirden gelip buraya yerleşmemiz daha dün gibi aklımda oysa. Şimdi yeni bir okulum var. Öğretmenimi ve arkadaşlarımı seviyorum. Derslerim iyi. Sorulara hemen cevap verebiliyorum. Matematik dersinde bile bazen sınıf birincisi oluyorum. Çok mutluyum ama bir de sonuçları görebilsem ne iyi olurdu. Zamanı gelmedi mi daha? (Kuşoğlu, Kuşoğlu, 2011b, s.37).

Yaşama sevgisi temasına yazarın masallarında da rastlamak mümkündür. Örneğin “Altın Köşk” isimli masalda kahramanın dedesi ve ninesi hayatlarındaki tüm olumsuzluklara rağmen hayatı seven, yaşama bağlı kişilerdir.

“Seni Maymun Seni” isimli masalda karı kocanın fakirliklerine ve bir evlat sahibi olamamalarına rağmen yine de mutlu olduklarına vurgu yapılmıştır. Bu da onların hayata bağlı, ne olursa olsun yaşamayı seven kişiler olduğunu göstermektedir.

4.1.4.7. Kitap okuma. Şüphesiz bilgiye ulaşma arayışında en fazla tercih edilen yöntemlerden biri, dört dil becerisinden biri olan okumadır. Okuma “hayat boyu öğrenme” sürecinin temelidir. İnsanın mevcut bilgilerini güncellemesi ve modern çağa ayak uydurabilmesi, etkili ve verimli okuma alışkanlığı kazanması ile mümkündür (Şahin, Maden & Yılmaz, 2011).

Bu yüzden çocuklara kitabın ve okumanın önemini kavratmak, kitap okumayı bir alışkanlık haline getirmek, onlara mümkün olduğu kadar erken yaşta kazandırılması gereken bir alışkanlıktır. Çünkü küçük yaşta okumanın önemini kavrayamamış, okumayı alışkanlık haline getirememiş çocukların ileriki yaşlarda bu alışkanlığı kazanmaları çok zordur. Bireyin zihinsel ve duygusal gelişiminde kitabın ve okumanın rolü tartışılmayacağına göre çocuk yazarlarının da eserlerinde bu tema üzerinde durmaları gerekmektedir.

Yazılan çocuk kitaplarında okumayı seven çocuk kahramanlara yer vermek okurların da kitaba yönelmelerinde etkili olacaktır. Bunun tam aksine okumayı sevmeyen bir karakter üzerinden de çocuklara kitabın ve okumanın önemiyle ilgili çeşitli mesajlar verilebilir.

Kuşoğlu çocuklara kitabı sevdirmek için eserlerinde her iki yöntemden de faydalanmıştır. Yazarın hem hikayelerinde hem de masallarında okumayı seven kahramanlara rastlamak mümkündür.

Örneğin “Tekir’in Maceraları” isimli kitapta Tekir’in ailesi kitap okumayı çok seven, bol bol kitap satın alan kişiler olarak tasvir edilmişlerdir. Hatta aldıkları kitaplar evi doldurmaktadır:

Bizim evde çok kitap okunuyor. Babam, ağabeyim ve ablam sık sık kitapçıları dolaşırlar. Sonra da getirilen kitaplar masanın üzerine yayılır. Oraya sığmayanlar ise halının üzerine serilir. Kim neler almış? Nelerden hoşlanıyorlar? Bunları ne zaman okuyacaklar? Annem:

-Bu kitapların hepsini birden almayın, der. Okudukça alırsınız. Bunları koyacak yer bulamıyorum.

O, bunları söyleyerek sitem eder ama mutfaktaki işi bitince de hemen alır eline birini ve okumaya başlar (Kuşoğlu, 2012a, s.39).

“Prensesin Masalları” isimli kitapta da prensesin babası, prenses ve prens okumaya önem veren kişilerdir. Örneğin prensesin babası şöyle tanıtılmıştır:

Prensesin sultan babası aydın, ileri görüşlü ve yeni fikirlere açık biriymiş. Sık sık bilim adamlarını toplar, onlardan bilgiler almış. Ülkesi ve burada yaşayan insanların mutlu olması için neler yapılabilir? Hastalıklara nasıl çareler bulunur, diye düşünür, kitaplar okumuş. Prenses de babasının bu çabasını görür, onunla gurur duymuş (Kuşoğlu, 2013a, s.123-124).

Babasıyla gurur duyan prenses de aynı babası gibi okumaya önem vermektedir. Onun ve babasının çabalarıyla zamanla sarayda pek çok değişiklik olur. Bu değişikliklerin en önemlisi de saraya açılan kütüphanedir:

“Bundan sonraki günlerde sarayda pek çok şey değişmiş. Önce ülkede büyük bir kütüphane açılmış. Herkes evindeki kitapları buraya getirip bırakmış. Okuma yazma öğrenenlerin sayısı artmış” (Kuşoğlu, 2013a, s.124).

“Artık dadının elinde bir alfabe varmış. Masal kuşu ile birlikte bir masaya oturup ödev yapıyorlarmış. Prenses ve arkadaşları sık sık bir araya geliyor ve kitaplardaki bilgileri tartışıyorlarmış” (Kuşoğlu, 2013a, s.124- 125).

“Bu Benim Hikâyem” isimi kitapta da okumanın önemi üzerinde durulmuştur. Kahramanın öğretmeni bu anlamda örnek bir kişidir. Sınıfa kitaplar getirir, her gün ilk ders okuma saati yapar. Kahraman bu okuma saatlerini çok sevmektedir. Okuduğu kitapların içinde kaybolur. Onların dünyasına dalar.

İlk ders okuma saatiydi. Çok severek okuyorduk kitaplarımızı. Sonra da başka arkadaşlarla değiştiriyorduk. Diğerleri için de öyle mi oluyordu bilmiyorum. Ama ben, sessizce oturup kitabımı okuyor, sonra da içindeki kişilerden biri oluveriyordum. Kedi seven bir çocuğun kedisi bana Sarman’ı hatırlatıyor, annesi de anneme benziyordu. Yaşadıkları ev, bizimkiler gibi olmalıydı. Mutfaklarında sıcak yemekler pişiyor, salonlarında mutlu ve mesut oturup

sohbet ediyor olmalıydılar. Yoksa yanılıyor muydum? Çocuklar ağlıyorlar mıydı? Bilmiyorum. Okudukça anlayacaktım bunları (Kuşoğlu, 2011b, s.109).

Öğretmenleri bir gün sınıfa bir çocuk kitabı yazarı getirir. Öğretmenin amacı yazarı sınıfa tanıtarak çocukların okumanın önemini kavramalarını sağlamaktır. Kahraman sınıfa gelen yazardan o kadar etkilenir ki kendisi de çocuk kitapları yazmaya karar verir. Yazara bunun için ne yapması gerektiğini sorduğunda ise yazar ona şunları söyler:

-Çocuklar, okumak ve yazmak birbirini tamamlar. İyi okuyucu olan kişi, iyi bir yazar olmak yolundadır. İyi bir konuşmacı olmak için de önce iyi okuyucu olmalısınız. Bu zamana kadar kitaplarla ilgili pek çok şey söylenmiştir. Ama bence en güzeli “Kitap insanı uyandırır.” sözüdür. Ayrıca kitap, insanı içeride iken dışarıda yapar. Bu nasıl olur? Bir yerde kapalı kaldığınızı düşünün. Kimseyle görüşemiyor, hatta nerede olduğunuzu bile bilmiyorsunuz. Önceleri belki korkar ve ne yapacağınızı bilemezsiniz. Sonra da yalnız kalmaktan canınız sıkılır. Ama eğer yanınızda bir kitap varsa hiç de kapalı bir yerde olmadığınızı hemen anlarsınız. Çünkü o küçük kitap sizi alır, başka yerlere, ülkelere götürür. Bazen Ağrı Dağı’nda Nuh’un gemisini ararsınız ya da Van Gölü’nde canavarı. Bazen de Afrika’da maymunlarla oynar, fillerin sırtında gezersiniz. Kutuplara gidip Eskimolar ile sohbet etmenizi engelleyen mi var? Ak yeleli bir ata binip onu Orta Asya bozkırlarında doludizgin koşturmanıza kim ne diyebilir? İşte o zaman, siz içeride sıkışıp kalmış olmayacaksınız. Hatta pek çok insandan daha çok dışarıda sayılırsınız.

Sonra bana döndü ve:

-Size vereceğim yanıtı yinelemek istiyorum,dedi. İyi bir yazar olmak için önce iyi bir okuyucu olun (Kuşoğlu, 2011b, s.112-113).

Çocuk kitabı yazarının çocuklarla yaptığı bu konuşma aracılığıyla okuyucular da okumanın önemi konusunda bilinçlendirilmeye çalışılmıştır. Kahramanın annesi de okumayı seven bir kişi olarak tanıtılmıştır:

Okul dönüşü annem, hem bana hem de kendine kitaplar aldı.

-Epeydir okumaya ara vermiştim, dedi. Bugünü okuma bayramı ilan edelim, ne dersin?

Koşarak girdik kapıdan ve masadaki yerlerimize oturduk. Kitabımın kapağında hayallere dalmış küçük bir kız resmi vardı. Bu, ben olabilir miydim? (Kuşoğlu, 2011b, s.114).

“Mavi Tüllü Balerinler” isimli hikâyede ise kitap okuma konusu farklı bir biçimde ele alınır. Öykünün kahramanı tatil yaptıkları sahil kasabasında Oya isimli bir kızla tanışır. Oya’yı çok sever. Ancak bir şey dikkatini çekmiştir. Oya kitaplarla ilgilenmemekte, kitap okumamaktadır. Oya’nın göz rahatsızlığından haberi olmayan kahramanımız bu durumu çok yadırgar. Çünkü kendisi kitapları ve okumayı çok sevmektedir ve ona göre herkes kitap okumalıdır. Normal olan budur. Hikâyenin ilerleyen kısmında kahraman, Oya’nın gözlerinin bozuk olduğunu öğrenince neden kitaplarla ilgilenmediğini de anlamış olur.

4.1.4.8. Eğitime, bilime ve araştırmaya önem verme. Eğitim, Kuşoğlu’nun önemle üzerinde durduğu konulardan biridir. Birçok kitabında yazar, eğitimi, okur-yazar olmanın önemini vurgulamıştır.

Örneğin “Biz Savaş Çocuklarıydık” isimli hikâyede kahraman hem fakirdir hem de savaş ortamındadır. Üstelik babası da cephededir. Ancak bu koşullarda bile her gün okuluna gider gelir. Üstelik okul çok uzaktır. Üzerinde doğru dürüst kıyafet bile yoktur. Ama o yine de okula gitmekten vazgeçmez.

“Bu Benim Hikâyem” isimli romanda da yine eğitim ve okul teması oldukça geniş yer tutmaktadır. Kitabın bütününde kahramanın okul hayatına, öğretmenleriyle iletişimine,

derslerindeki başarısına oldukça fazla yer ayrılmıştır. Kahraman da annesi de eğitime önem vermektedirler. Kahramanımız okulu çok sevmektedir, derslerinde başarılıdır. Zayıf olan derslerini de kısa zamanda düzeltmiştir. Eğitime önem veren kahramanın gelecekle ilgili hedefleri vardır ve bu hedeflere ulaşmak için çok çalışması gerektiğini bilmektedir. Annesi de kızının eğitimine önem verir. Ona kitaplar alır.

Kitapta çocukların mutlaka eğitim alması gerektiği iletisi Ümit isimli kahraman üzerinden verilmiştir. Kahraman ve ailesi Ümit’le tanıştığında Ümit çalışmakta, okula gitmemektedir. Bu durum onu çok üzer:

“Beş kardeşin en büyüğü olduğunu söyledi bana. Babası işsizmiş, annesi evlere temizliğe gidiyormuş. O da bazen mendil satıyor, bazen de pazarda hamallık yapıyormuş

-Okula gitmeyi çok isterdim, dedi. Ama buna imkan yok. Eve para götürmem lazım”

(Kuşoğlu, 2011b, s.78).

Komşuları Hüsnü amca bu duruma çok üzülür. Ona göre Ümit çalışmamalı, eğitim almalıdır:

“Hüsnü amca bir gün:

-Bu çocuğun okula gitmesi lazım, dedi. Bu işi ben hallederim” (Kuşoğlu, 2011b, s.78).

Hüsnü amca Ümit’in okula gidebilmesi için çok çaba harcar. Okullar açılalı çok olduğundan okul müdürü onun kaydını yapmak istemez.:

“Adam:

-Ama okullar açılalı çok oldu. Bu çocuk arkadaşlarına yetişemez, diyormuş ama

Hüsnü amca:

-Ona özel öğretmen bulurum, yeter ki siz okula kaydını yapın, diye ısrar etmiş”

(Kuşoğlu, 2011b, s.79).

Görüldüğü gibi kitapta Hüsnü amca da eğitime çok önem veren biri olarak tasvir edilmiştir. Büyük bir çaba göstererek Ümit'i okula yazdırmayı başarır. Hüsnü amca ve Hüsnüye teyze her ne kadar eğitime önem veren kişiler olsalar da kendileri göçmen olduklarından Türkçe okuyup yazamamaktadırlar. Onlara okuma yazma öğretme görevi de kahramana düşer.

“Defterler, kitaplar ve alfabe alındı. Artık her gün belli bir saatte bize geliyor, okuma yazma öğreniyorlardı. Ablamla oturup fişler hazırladık. İlk kelimeler az harfli ve kısa olmalıydı” (Kuşoğlu, 2011b, s.82).

“O kış önemli bir iş başarmıştım. İki kişiye okuma ve yazma öğretmiş, onlara faydalı olmuşum. Bana öğretilen şeyleri onlar da bilmeliydiler. Çok istiyordum bunu. Öyle ise devam edecektim” (Kuşoğlu, 2011b, s.83).

Eğitime, bilime, araştırmaya önem verme temasının en yoğun görüldüğü kitaplardan biri de “Prensesin Masalları” isimli kitaptır. Bu masal bilinen masalardan farklıdır. Masalın kahramanı olan prenses de bilinen prenseslere benzemez. Prenses masal dinlemeyi çok sever. Masallar onun hayal dünyasını zenginleştirmektedir. Ancak masalları dinlerken o güne kadar yapılmamış bir şey yapar. Bu masalarda kendine doğru gelmeyen durumları sorgular, sürekli bunlarla ilgili sorular sorar. Örneğin neden masallardaki bütün üvey anneler kötüdür? Ya da neden masallardaki bütün cüceler kurnazdır? Cadılar neden hep yaşlı kadınlardır? Prenses bu durumu mantıklı bulmamaktadır.

Prenses bu yönüyle masalda her duyduğuna inanmayan, sorgulayan bir karakter olarak tasvir edilmiştir. Bu da okuyucu çocuklar için olumlu bir örnektir. Ona göre insan, masalları dinleyerek hayal dünyasını zenginleştirmelidir, masalardan vazgeçilemez. Ancak kendisine doğru gelmeyen durumları da sorgulamalıdır.

Dinlediği masalları bu şekilde sorgulayan prenses, akıllı, meraklı, araştırmayı seven biridir. Diğer prenseslerden çok farklı özelliklere sahiptir, evleneceği prensi beklemek yerine kendini eğitmek için çaba harcar. Bunun için babasıyla toplantılara katılır.

“Prens de önce salondakilere selam vermiş, sonra da izin isteyip babasının yanına oturmuş. Anlatılanları dinlemiş, konuşmalara katılmış ve merak ettiği konularda sorular sormuş. Oradakiler prensesin bu ilgisinden çok memnun olmuşlar. Çünkü ülkenin geleceği için onun gibi olanlara çok ihtiyaç varmış” (Kuşoğlu, 2013a, s.124).

Prensесin bu çabaları sonucu sarayda ve ülkede çok büyük değişiklikler meydana gelir. Yazar bu masal aracılığıyla çocuklara, ülkelerin, milletlerin ancak bilimle kalkınabileceği mesajını da vermiştir.

Günün birinde prensesin karşısına geleneksel masallardaki gibi bir prens çıkar. Ancak bu prens de diğer prenslere benzememektedir:

“Biraz sonra da kuş yanlarına gelip onları tanıştırmış:

-Prensесim, işte sizin gibi düşünen biri daha. Masalları da çok seviyor ama daha çok bilimle uğraşiyor” (Kuşoğlu, 2013a, s.125).

Prensес prensle tanışınca geleneksel masalların aksine hemen evlenmezler. Beraber araştırmalar yapar, bilimle ilgilenirler. Böylece hem kendilerini yetiştirmiş, hem de ülkelerini kalkındırmış olurlar.

“Gerçekten de iki genç zamanla çok iyi arkadaş olmuşlar. Birlikte çalışmış, araştırmalar yapmışlar. Kısa sürede ülke güllük gülistanlık olmuş. Kültürlü insanlar artmış. Artık herkes birbirine ve kurallara daha saygılı bakıyormuş” (Kuşoğlu, 2013a, s.126).

Prensle prenses ancak zamanı gelince, ikisi de uygun yaşlara geldiklerinde evlenirler. Ama düğünleri de geleneksel masallardaki kırk gün kırk gece süren düğünlere benzemez:

Düğün yapılmasına yapılmış ama öyle kırk gün kırk gece falan değil. Sade bir törenle hayatlarını birleştirmişler. Düğüne harcanacak parayla ise fakir bir semte güzel bir okul yapılmış. Sultan babası prensese biraz kızıp söylenmiş:

-Benim kızım böyle mi evlenmeliydi? Nerede bizim şanımız, şöhretimiz?

Koskoca hükümdarın düştüğü şu duruma bakın, diyormuş. Prenses gidip babasının yanaklarını öpmüş ve:

- Bizim şöhretimiz kültürümüzle olsun babacığım, demiş (Kuşoğlu, 2013a, s.127).

Masalda prenses bilimle uğraşıp hem kendini yetiştirmiş, hem de ülkesine faydalı olmuş, milletini kalkındırmış, insanları daha kültürlü kişiler haline getirmiştir. Yani hem kendisine hem de topluma faydalı olmuştur. Bu da yazarın vermek istediği mesajlardan biridir. İnsanlar bilimle uğraşarak bir yandan kendilerini yetiştirir ve geliştirirken bir yandan da insanlığa hizmet etmeli, topluma faydalı olacak işler de yapmalıdırlar.

“Sihirli Bahçe” isimli masalda da prenses eğitime önem veren bir kişi olarak tanıtılmıştır. Mısır prensiyle evlendikten sonra kimsesiz yoksul insanlara yardım etmenin yanında ülkede okullar açılmasını da sağlarlar.

“Köşkteki büyük salon okul olarak kullanılmaya başlanmış. Öğretmenler buraya sığınan kimsesizlerle birlikte, saraydaki çocuklara da aynı yerde ders veriyor, onları yetiştirmeye çalışıyorlarmış”(Kuşoğlu, 2013b, s.82-83).

4.1.4.9. Hakkını arama. Kuşoğlu “Kişi hakkını aramayı bilmelidir.” iletisine “Bu Benim Hikâyem” isimli kitapta yer vermiştir. Kitapta tahta oymacılığı yapan Hüsnü amca bir gün yaptırdıkları işin parasını ödemek istemeyen adamlar tarafından tartaklanır. Hüsnü amca bunun üzerine polise başvurur. Polis Hüsnü amcanın ifadesini aldıktan sonra onu hakkını araması ve dikkatli olması konusunda uyarır:

“Biz karakoldan ayrılırken, polis amcalar o iki adamı, bir arabaya bindirip uzaklaştılar. Göz altına alınacaklarmış. Komiser amca bizi uğurlarken:

- Hakkınızı aramasını bilin lütfen, dedi.Herkese de fazla güvenmeyin ve dikkatli olun”(Kuşoğlu, 2011b, s.94).

4.1.4.10. Kendini tanıma. Çocuklar çok küçük yaşlardan itibaren ileride yapacakları işlerle, meslekleriyle ilgili hayaller kurmaya başlarlar. Ancak o yaşlarda henüz ilgi ve yeteneklerinin ya da kapasitelerinin farkında olmadıklarından zaman zaman kendilerine hiç de uygun olmayan işler yapmanın hayalini kurabilir hatta bu hayallerini eyleme de dönebilirler. Çok küçük yaşlarda bunun pek zararı olmayabilir ancak ileriki yaşlarda da kendilerine uygun olmayan uğraşlar seçmekte ısrar ederlerse güç durumlara düşebilirler. Kuşoğlu da, küçük yaşlardan itibaren çocukların ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarmaya çalışmak, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda işler yapmaları yönünde onları bilinçlendirmek istemiştir.

Bu amaçla yazar, masallarında kendine uygun işlerle ilgilenmeyenlerin düştükleri güç ve gülünç durumlara yer vermiştir. Bu iletinin en belirgin olarak görüldüğü masal “Sanatçı Sıpa Zıpzıp” isimli masaldır. Masalın kahramanı Zıpzıp adında bir eşektir ve yediği sihirli elmanın etkisiyle güzel melodiler çıkarıp dans etmeye başlayınca birdenbire sanatçı olma hayalleri kurmaya başlar. Halbuki doğası gereği Zıpzıp’ın dans etmesi, şarkı söylemesi mümkün değildir. Ancak Zıpzıp sanatçı olma hayaliyle ailesinden ayrılır, şehre gider. Şehirde kiralandığı yerlerde hem çok eziyet görür hem de komik durumlara düşer. Yaptıklarından pişman olur, ailesinin yanına döner.

“Artık köyünden ve sevdiklerinden hiç ayrılmamak için kendi kendine sözler veriyormuş.

-Sanatçı olmak mı? diye sormuş kendine. Sonra da:

- Hayır bırakalım onu başkaları yapsın. Bu işler hiç bana göre değil, diye mırıldanmış”(Kuşoğlu, 2013a, s.45).

“Mavi Orman Tavşanı” isimli masalda da aynı durum söz konusudur. Kendi güzelliğine hayran olarak prenses olma hayalleriyle bir şirkete çalışmaya başlayan tavşan görevliler tarafından fazla çalıştırılınca buna dayanamaz, bir gün düşer ve ayağını kırar. Kendine uygun bir iş yapmadığını fark eder. Ancak o, Zıpzip kadar şanslı değildir. Masalın sonunda Zıpzip gibi ailesine de kavuşamaz.

Yazar iletisini hayvan kahramanlar aracılığıyla vermiş, hayvanların doğasına uygun işler yapmadığında düştükleri güç ve komik durumları göz önüne sermiştir. Çocuklar da bu masalları okuduklarında kendilerine uygun dersi çıkarıp kendi doğalarına, yeteneklerine uygun işler ve uğraşlar seçmenin önemini kavrayacaklardır.

4.1.4.11. Planlı çalışma. Başarıya ulaşmada hedef belirleme ve planlı çalışma yine küçük yaşta çocuğa kazandırılması gereken alışkanlıklardandır.

“Başarının; çalışmaktan, okumaktan, araştırmaktan, mücadeleden ve özveriden geçtiğini unutmayınız. Amaç belirleyin; üstesinden gelinebilir bir amacınız olmalıdır. Zamanı iyi kullanın, geçen zamanın telafisinin olmadığını düşününüz. Yapacağınız çalışmalara kararlı olarak başlayın” (Döner, 2004, s.127-128).

Başarıya ulaşmak için planlı çalışmanın gerekliliği yazarın ele aldığı temalardan biridir. Yine “Bu Benim Hikâyem” isimli kitapta bu tema belirgin olarak ele alınmaktadır. Her yönüyle örnek bir karakter olan kahraman aynı zamanda çalışkan bir öğrencidir de. Başarıyı da düzenli çalışmakla elde eder. Örneğin müzik grubuna seçilmesi, çok istemesinin yanında düzenli olarak çalışmasının da sonucudur. Çünkü işin başında kendisi diğer öğrencilerin aksine notaları bilmemekte, enstrüman çalamamaktadır. Düzenli çalışarak gruba seçildikten sonra da çalışmayı bırakmaz, çalışmaları aksatmaz. Disiplinli bir öğrencidir. Hatta bu konuda o kadar başarılı olur ki sene sonunda müzik öğretmeni ona şunları söyler:

“ ...

-Müzik senin ilerideki mesleğin olabilir, demişti. Sesin çok iyi. Notaları ve perdeleri çabuk öğrendin. Seninle iyi anlaşacağız” (Kuşoğlu, 2011b, s.141-142).

Bunun yanında sene başında diğerlerine göre daha zayıf olan matematik dersini düzenli çalışarak sene sonunda düzeltmeyi başarır. Kahraman sene boyu düzenli olarak çalışmasının karşılığında sene sonunda güzel bir karne alır.

Romanın bir diğer kahramanı olan Ümit de kitabın başında çalışmak zorunda olduğu için okula gidemeyen bir çocuktur. Hüsnü amca onu okula yazdırdığında arkadaşlarından geridedir. Ama o da düzenli çalışır, sene sonunda teşekkür almayı başarır.

Bir diğer kahraman Gülnaz da engelli olmasına rağmen çalışkan bir kızdır. Engelliler derneğinde takı tasarımı çalışmalarına katılır. Kitabın sonunda o da çalışmalarının karşılığını alır, yaptığı takılar beğenilir, satılmaya başlar.

“Prensesin Masalları” isimli kitapta prenses çalışmaları sonucunda ülkesini kalkındırmayı başarır. “Kırmızı Boncuklar” isimli öyküde ise kahramanın anne ve babası çalışmalarının karşılığını Almanya’da bir sergiye davet edilmek olarak alırlar.

4.1.4.12. Başarı -başarısızlık. Hayatta başarılı olmak, iyi bir üniversitede okumak, güzel bir mesleğe sahip olmak, iyi bir yaşam sürmek elbette çok önemlidir. Gerek çocuklar, gerekse yetişkinler hayatta başarıya ulaşmak için büyük gayret sarf ederler. Hatta anne babaların, çocuklarının başarılı olması için onlara baskı yapması da sık rastlanan bir durumdur. Ancak hayatta başarı kadar başarısızlığın da gayet doğal olduğu mesajı çocuklara küçük yaşta aşılanmazsa, çocuk en ufak bir başarısızlıkta umutsuzluğa kapılacak, hedeflerine ulaşma yolunda ilerlemekten vazgeçebilecektir. Kuşoğlu da kitaplarında çocuklara hayatta her zaman ve her konuda başarılı olmanın mümkün olmadığını, ara sıra başarısızlığa uğramanın gayet doğal olduğunu, bu durumun onların heveslerini kırmaması gerektiğini göstermeyi amaçlamıştır. Yazar bu konuda hem çocuklara hem anne babalara mesaj vermek istemiştir.

Anne babaların da çoğu zaman çocuklarının her konuda başarılı olması beklentisine girebildiğini göz önünde bulundurmuş, bu beklentinin çocuklar üzerinde yarattığı baskının sebep olacağı olumsuz sonuçları kitaplarında işlemiştir.

Kuşoğlu “Ah Bir Martı Olsam” isimli öyküsünde bu konuyu ele almıştır. Öykünün kahramanının bir martı olup tek başına göklerde uçmak istemesinin sebeplerinden biri de ailesinin sürekli ders çalışması konusunda kendisine baskı yaptığını düşünmesidir. Sınav stresi de buna eklenince kahramanda kaçma isteği uyanmıştır

“Düşündüm de gerçekten şu sınav aklımdan hiç çıkmıyor ve beni çok yoruyordu. Kazanamazsam ailemin güvenini yitirecek, kimsenin yüzüne bakamayacaktım. Kendimi çok yalnız hissediyor ve ne yapacağımı bilemiyordum” (Kuşoğlu, 2015m, s.18).

Bu durumu doktoruyla paylaştığında doktor onu rahatlatıcak şu sözleri söyler:

“Doktor amcaya bunları anlatınca bana hak verdi:

-Şu anda senin yaşındaki pek çok arkadaşın aynı sorunları yaşıyor. Sen elinden geleni yap ve hiçbir şeyi sakın gözünde büyütme. Göreyim seni. Başarılı olamamak, başarılı olmak kadar doğaldır, dedi” (Kuşoğlu, 2015m, s.18).

4.1.4.13. Sabırlı olma. Çocuklar yaşları ve tecrübelerinin azlığı gereği pek çok konuda sabırsızlık göstermekte, istedikleri bir şeyi hemen elde etmek istemektedirler. İsteklerine ulaşamayınca da mutsuz olmaktadır. O yüzden Kuşoğlu, kitaplarında çocuklara hedeflerine ulaşmak için sabırlı olmaları, türlü olumsuzluklarla mücadele etmeleri gerektiği düşüncesini aşılamaaya çalışmıştır.

“Yalnız Sincap” isimli masalda bir ailesi olmadığı için çok üzgün olan sincap aile sahibi olmak için türlü yollar dener, tüm orman hayvanlarına onun ailesi olup olamayacaklarını sorar. En sonunda su perisi ona şu öğüdü verir:

Su perisi onu avutmanın bir yolunu aramış ama ne söyleyeceğini

bilemiyormuş. Biraz düşündükten sonra:

-Bir aileye sahip olmak gerçekten çok güzel bir şeydir, demiş. Fakat bazen dünyada en çok sevdiğimiz varlıklardan uzakta kalırız. Diyeceğim o ki yalnız yaşamının da güzel tarafları var. Bunu kendine dert etme. İleride senin de bir eşin ve çocukların olacak. Sabırlı olmasını bil ve biraz bekle (Kuşoğlu, 2015f, s.48).

4.1.4.14. Aklın üstünlüğü. Kuşoğlu çocuklara, kişilerin güzelliklerine güvenerek hayatta başarılı olmaya çalışmalarının yanlış bir tutum olduğunu da göstermek istemiştir. ‘‘Hayatta başarıyı getiren güzellik değil akıldır.’’ mesajı ‘‘Mavi Orman Tavşanı’’ isimli masalda net bir biçimde görülmektedir. Suda kendi güzelliğini görerek kendine hayran olan tavşan bu güzelliğini kullanarak ailesinden ayrılıp bir sirkte çalışmaya başlar. Başlarda çok mutlu olsa da sonraları türlü tehlikelerle karşı karşıya kalır, sonunda düşüp bacağını kırınca sirkten atılır. Onu başka bir aile yanına alır ama ne yazık ki artık kendi ailesini bulması imkânsızdır. Tavşan suda kendi aksini seyrederken bir puhu kuşuyla aralarında şöyle bir konuşma geçer:

-Kimse benim güzelliğimin farkında değil! Kimin tüyleri benimki kadar parlak ve kuyruğu benimki kadar yumuşak?

Meşe ağacının dalında onu dinleyen mavi puhu kuşu ona seslenmiş:

-Güzel olduğun doğru; buna sevinmelisin ama diğer tavşanlar da senden pek farklı değiller. Onlar da çok güzel. Kendini onlardan üstün görmek doğru değil. Ayrıca akıllı olmak güzel olmaktan daha önemlidir (Kuşoğlu, 2015h, s.25-27).

Yazar yalnızca aklın dış güzellikten daha önemli olduğu üzerinde durmamış, çocuklara ‘‘Zorlukların üstesinden gelmek, bize zarar vermek isteyenleri alt etmek, fiziksel güç değil akıl gerektirir.’’ mesajını da vermek istemiştir. Bu mesajı alan çocukların kendilerine zarar vermek isteyenlere karşı kaba kuvvete başvurmaktaansa aklını kullanarak sorunları çözmeyi

tercih edeceklerini düşünen yazar, bu şekilde onların sağduyulu yetişkinler olmalarına yardımcı olmak istemiştir. Yazarın, “Al Yanaklı Elma Kuşu” isimli masalında bu mesaj oldukça nettir. Al yanaklı elma kuşlarını yemek isteyen Karakuş, fiziksel olarak elma kuşlarından çok daha güçlüdür. Ancak Karakuş’un fiziksel üstünlüğü elma kuşunu korkutmaz. Diğer arkadaşları korkup saklandığı halde o Karakuş’la konuşarak onu kandırmayı başarır. Masalın sonunda Karakuş’u tamamen alt etmesi ise yine aklını kullanarak hazırladığı plan sayesinde olur. Küçük gövdesine rağmen Karakuş’u ağaçtan düşürmeyi başarır ve kendilerine zarar vermesini engeller.

Çırpınmak istemiş ama bunu başaramamış. Meğer ağaçtan düştüğü sırada kanatlarından birisi kırılmış. Pençeleri ezilmiş. Gözünün birini açamıyormuş. Kafasının üstünde ise kocaman bir şişlik varmış. Kanatlarını sürükleye sürükleye yürümeye başlamış. Yürürken de kendi kendine konuşuyormuş:
- Ben gerçekten bir aptalmışım! Küçük bir elma kuşunun sözlerine inanıp ne hallere düştüm (Kuşoğlu, 2015g, s.63).

4.1.4.15. Tutumlu olma. İçinde çok fazla mesaj barındıran “Bu Benim Hikâyem” isimli romanda yer alan iletilerden biri de tutumlu olmanın önemine yöneliktir. Öyküde kahraman, annesinin doğum günü için ona bir hediye almak ister ama tüm parasını harcamıştır. Parasını gereksiz şeylere harcadığı için çok pişmandır.

“Harcadım mı ben bu harçlıkları? Peki nereye? Aldığım dergilere mi? Yoksa fındıklı çikolatalara mı? Nerede bu paralar?

Ne yapayım ben şimdi? Ablamdan borç para istesem ne olur? Vermez mi? ‘O kadar çikolata yersen böyle olur işte.’ demez mi?’ (Kuşoğlu, 2011b, s.33).

4.1.4.16. Okul ve dersler. Kuşoğlu, “Bu Benim Hikâyem” isimli romanda çocuklara “Bütün dersler hayatın bir parçasıdır ve önemlidir.” mesajını vermiştir. Sınıfa yeni gelen öğretmen matematik dersi yerine Türkçe dersi yapınca velilerden biri, öğretmeni müdüre

şikayet eder. Bu şikayetin ardından müdür sınıfa gelerek öğretmeni azarlar. Hatta bu olaydan sonra genç öğretmen okuldan ayrılmak zorunda kalır. Öğretmenini çok sevmiş olan kahramanımızsa buna bir anlam veremez.

“Bence bütün dersler hayatın birer parçasıdır. Sırası geldiğinde de öğrenilir. Dışarıda böyle bir hava varken şiir okunup şarkılar söylenmesin mi? Matematik yarın yapılırsa ne olur?” (Kuşoğlu, 2011a, s.64).

Çocuklar bu yaşlarda kendi mantıklarına göre bazı dersleri önemli görürken bazılarını daha az önemli görebilmektedirler. Bu yüzden önemli gördüklerine çalışıp daha az önemli gördüklerini ihmal edebilirler. Halbuki her dersin çocuğa mutlaka bir katkısı vardır. Çocuk matematik, fen ve teknoloji vb. derslerle akademik başarısını arttıracaktır ve tabii ki bu derslerin önemi yadsınamaz. Fakat bunun yanında spor etkinlikleri dersleriyle vücut gelişimlerini sağlayacak, disiplinin önemini kavrayacaklardır. Ya da müzik dersi onları ruhsal olarak zenginleştirecek, estetik duygularının gelişimine yardımcı olacaktır. Görsel sanatlar dersiyle yine estetik zevkleri gelişecek, bu alanda var olan yetenekleri ortaya çıkacaktır. Bu alanlardaki yetenekleri ortaya çıkan kimi öğrenciler meslek seçimlerini de bu yönde yapacaklardır. Kuşoğlu bu yüzden çocukları bu yaşlarda her dersin kendilerine katkısı olacağı konusunda bilinçlendirmeyi amaçlamıştır.

4.1.4.17. Güzel sanatlar. Kendisi de bir ressam olan ve sanatın kişisel gelişime katkısının bilincinde olan Sevinç Kuşoğlu, çocukları sanata yöneltmek, çeşitli sanat dallarını onlara tanıtmak istemiş, bu amaçla öykülerinde tiyatro, müzik, seramik, el sanatları gibi kimi sanat dalları üzerinde durmuştur.

Yazarın güzel sanatlar temasına en fazla yer verdiği kitap, “Siyah Kuşlar Şatosu” adlı romandır. Kitabın kahramanları, güzel sanatlarla ilgili bir ailedir:

“Bizim ev bir sanatçı evidir. Babam, annem ve ben resim yapıp sergiler açıyoruz. Ağabeyim de konservatuvarda müzik öğrenimi görüyor. Yani bizde yazılıp çizilip müzik dinlenir” (Kuşoğlu, 2016, s.12).

Sanatla iç içe olan bu aile aldıkları bir davet üzerine resimlerini sergilemek üzere Almanya’ya giderler. Kitabın kahramanları olan aile Sevinç Kuşoğlu ve ailesini hatırlatır. Aile, Almanya’da tarihi bir şatoda kalır. Resimlerini de bu şatoda sergileyeceklerdir. Kahraman şatoda çok çeşitli sanat eserleriyle karşılaşır. Örneğin şatonun girişinde onu heykeller karşılar. Kitabın tamamında kahraman ve ailesinin bu şatoda geçirdikleri günler, sergi hazırlıkları, sergi günleri, bu sergi sayesinde tanıştıkları farklı sanat dallarıyla uğraşan kişiler okuyucuya verilir. Bunun yanında önemli sanatçılar da çocuklara tanıtılır. Örneğin kahraman ve ailesinin kaldığı dairenin alt katında Picasso sergisi açılacağını öğrenen kahraman, aklından şunları geçirir:

“Picasso’yu tanımayan yoktur herhalde. Çok değişik soyut resimler yapan bu İspanyol ressamın eserleri müzelerde ve sanat galerilerinde sergilenir” (Kuşoğlu, 2016, s.49).

Bu cümleleri okuyan çocuk hem Picasso’yu duymuş olacak hem de müze, sanat galerisi gibi kavramlarla tanışacaktır.

Yine aynı kitapta kahraman şatoda bulunan bir müzeyi gezer. Onun müzeyle ilgili izlenimlerini okuyan çocuklar daha önce hiç müzeye gitmemiş de olsalar müzenin nasıl bir yer olduğunu kafalarında canlandırabileceklerdir:

Çok aydınlık bir salonda, içlerinde çeşitli eşyaların olduğu camlı dolaplar, aynalar ve yine içleri doldurulmuş hayvanlar vardı. Kurtlar, geyikler ve ayıları bu kez sevimli buldum. Bunlardan başka beşikler, çocuk elbiseleri, ve mutfak malzemeleri gözler önüne serilmişti. Duvarlardaki sevimli çocuk resimleri gülerek bize bakıyordu. Bir masada oturan zarif hanım sorulara cevap veriyor ya da anlayamadığım bazı tanıtımlar yapıyordu (Kuşoğlu, 2016, s.58).

“Sağlık Olsun” dizisi içinde yer alan “Kırmızı Boncuklar” isimli öyküde de aynı konu ele alınmıştır. Kahramanlar da yine Sevinç Kuşoğlu ve ailesidir. Bir sergi için Almanya’ya davet edilirler. Öyküde Almanya’da bir şatoda yapılan serginin oldukça başarılı olduğundan söz edilmektedir.

“Bu Benim Hikâyem” adlı kitapta ise kahraman aracılığıyla çocuklara tiyatroyu sevdirmeye amaçlanmıştır. Öykünün “Tiyatroya Gidelim mi?” başlıklı bölümünde kahraman, annesi, ablası ve ağabeyiyle tiyatroya gider ve çok eğlenir.

O hafta sonu ağabeyim, okuldan eve elinde bir zarfla geldi.

-Hazırlanın. Yarın tiyatroya gidiyoruz, deyince ne yapacağımı bilemedim.

Önce kulaklarıma inanmadım. Sonra da sevinçten havalara uçtum.

Ben, biz çocuklar için yazılmış oyunları çok severim. Birkaç kez annemle gitmiştik tiyatroya. Bir kez de ablam götürmüştü. Ama buraya geldikten sonra bunu unutmuş gibiydik. Arada bir sinemaya gidiyorduk ama tiyatronun yeri başkaydı (Kuşoğlu, 2011a, s.94).

Ertesi sabah kahraman, sabah erkenden heyecanla uyanır, herkesi uyandırır. O kadar heyecanlıdır ki saatler öncesinden hazırlanır. Ailesiyle birlikte “Pinokyo” isimli oyunu izler, oyunu o kadar beğenir ki ertesi gün bütün arkadaşlarına anlatır. Sonra da sınıfça öğretmenlerini ikna ederek tiyatroya giderler.

Bu kitapta yazar çocukları tiyatroya gitmeyi özendirmek istemiştir. Bunun için faydalandığı eser de “Pinokyo”dur. Bu da bilinçli bir seçimdir. Tüm çocuklar Pinokyo’yu tanıdıkları için onu anlatan bir oyun izleme fikri hepsine eğlenceli gelecektir.

Yazarın üzerinde durduğu bir başka sanat dalı ise müziktir. Yine “Bu Benim Hikâyem” adlı kitapta kahramanın en büyük hayali okulun müzik grubuna girebilmektir. Gruba kabul edildiğinde adeta havalara uçar ve çalışmalarına hiç aksatmadan devam eder. Şarkı söylerken çok mutludur. Romanı okurken kahramanın müziğe, şarkı söylemeye olan sevgisini

hissedebilen çocuklar, kendileri de müzikle ilgilenmek isteyeceklerdir. Bunun yanında yazar kitapta müzikle ilgili temel terimleri de çocuklara tanıtmak istemiştir:

Ben bunları mırıldanırken ablam elindeki kitapçıkla odaya girdi ve
-Bak burada neler yazıyor, dedi. Müzik anahtarları porte denilen çizginin sol tarafında bulunmuş. Sol anahtarı, ince sesleri göstermeye yarayan anahtarmış. Portenin ikinci çizgisinden başlarmış. Do anahtarı, orta kalınlıktaki sesleri göstermek için orada bulunmuş. Fa anahtarı ise, kalın sesleri göstermek için kullanılmış. Burada böyle yazıyor (Kuşoğlu, 2011b, s.39).

Kuşoğlu kitaplarında kimi el sanatlarını da tanıtmıştır. Seramik ve takı tasarımı bunlardandır. “Bu Benim Hikâyem” adlı kitapta kahramanımızın komşuları Hüsnüye teyzeyle sık sık ziyaret ettikleri engelliler derneğinde seramik ve takı tasarımı faaliyetleri yapılmaktadır. “Çamurla Oynamak” başlıklı bu bölümde seramik yapımının ayrıntıları verilmektedir:

“Bizi atölye dedikleri büyük bir odaya aldılar. Burada kocaman masalar, dolaplar ve bir köşede de kahverengi çamur yığınları vardı. Başka bir köşede fırınlar bulunuyordu. Yapılan seramik işler bu fırınlarda pişiriliyormuş” (Kuşoğlu, 2011b, s.75).

“Meğer şekil verilen bu çamurlar seramik boylarıyla boyanıp fırınlarda pişiriliyormuş” (Kuşoğlu, 2011b, s.75).

“Hepimiz doyasıya eğlenmiş, çok güzel şekiller yapmıştık. Sıra onları boyamaya gelmişti. Öğretmen,

-Şimdi bunları sır denilen boylarla boyayalım, dedi” (Kuşoğlu, 2011b, s.77).

Kitabın “Şimdi Sıra Çocuklarda” isimli bölümünde de takı tasarımı teması ele alınmıştır. Sık sık gidilen dernekte yapılan faaliyetlerden biri de takı tasarımıdır.

Dernek görevlileri,

-İsterseniz şimdi de takı kursuna gidelim, dedi. Bakalım Gülnaz orayı sevecek mi?

Başka bir salona geçtik. Orada da masalar ve etrafında toplanmış engelli çocuklar vardı. Hepsi de sessizce oturmuş, önlerindeki renkli boncukları bir ipliğe geçiriyorlardı. Rengarenk boncuklar ışıltılarla çocuklara bakıyorlardı. Bazıları aynı renkte olanları bir araya topluyorlardı. Bazıları ise kendilerine göre renk seçimi yapmışlardı (Kuşoğlu, 2011b, s.79-80).

4.1.4.18. Kişilik gelişimi ve öğretmen. Çocuğun eğitiminde aile kadar öğretmenlerin de rolünün büyüklüğü tartışılmaz. Öğretmen, çocuğun kişiliğinin oluşumunu ve gelişimini biçimlendiren en önemli kişilerdendir. Öğretmen, öğrencileri akademik olarak geliştirmenin yanında, öğrencileri ilgi, yetenek ve kişilik özellikleriyle ayrı ayrı tanıyabilmeli, öğrettiklerini bireysel olarak düzenleyebilmelidir (Yavuzer, 2002a).

Öğretmenin çocuğun kişilik gelişimindeki etkisini iyi bilen Kuşoğlu, kitaplarında çocukların öğretmenleriyle olumlu bir bağ kurmalarına yardımcı olacak ilgilere de yer vermiş, öğretmen sevgisi temasını da yoğun olarak işlemiştir. Kimi kitaplarında kahraman öğretmenin öğütlerinden hareketle doğruyu bulmuş, hatta öğretmenin söylediğini dinleyerek sağlığına kavuşmuştur. Bunun yanında öğretmen yazarın kitaplarında çocukların ufkunu açan bir karakter olarak verilmiştir. Örneğin “Can Dostum” isimli hikâyede Zeynep’in dökülen süt dişlerinin yerine yeni bir diş çıkmaktadır ve bu diş Zeynep’in canını acıtır. Arkadaşları Zeynep’in durumunu öğretmene söylediklerinde öğretmen diş ve diş sağlığıyla ilgili şu konuşmayı yapar:

“... ”

-Korkacak bir şey yok. Bunlar senin yaşındaki bütün çocuklarda olur. Eski süt dişlerin yerinden çıkar ve onların yerine daha sağlam olan kalıcı dişler gelir. Bu dişler bir daha hiç değişmez. Uzun yıllar onunla birlikte yaşayacaksınız” (Kuşoğlu, 2015j, s.21).

Bu sözlerin yanında diş sağlığına dikkat etmeleri, dişlerini mutlaka günde iki kere fırçalamaları gerektiğini söyleyen öğretmenini dinlemeyen Zeynep, öğretmenini dinlememenin cezasını yeni çıkan dişinin çürümesi olarak çeker. Burada öğretmen ideal bir karakterdir, çocuklara diş sağlığına önem vermenin yanında öğretmenlerinin öğütlerine kulak vermeleri gerektiği iletisi sunulmuştur.

Öğretmen sevgisinin en yoğun işlendiği kitap “Bu Benim Hikâyem” isimli kitaptır. Kitabın kahramanı öğretmenini çok sevmektedir. Kitabın “Öğretmenler Günü” başlıklı bölümünde öğretmenler günü töreninde yapılanları anlatır. Törende öğretmenler için şiirler okunur, marşlar söylenir. Kahraman ve sıra arkadaşının arasında şöyle bir konuşma geçer:

“Arkadaşlar sıraya girmiş, törenin başlamasını bekliyorlardı. Yanlarına gittim.

-Çok heyecanlıyım, dedi sıra arkadaşım. Belki bir şiir de ben okurum.

-Her isteyen okuyabiliyor mu?

- Bilmem ki. Ama ben öğretmenimizi çok seviyorum.

-Sevmeyen var mı?” (Kuşoğlu, 2011a, s.50-51).

Aynı bölümün sonunda kahraman öğretmenlerle ilgili duygularını şu şekilde dile getirir:

“O günü hiç unutmayacağım. Söylediğimiz şey sadece bir şiir değil, duygularımızın da anlatımıydı. Biz, öğretmenlerimizle bir bütündük. Onlarsız olamayacağımızı bir kez daha anladım o gün. İyi ki varsınız öğretmenim” (Kuşoğlu, 2011a, s.52).

Aynı kitapta kahraman, hasta olduğu için bir hafta okula gelemeyecek olan öğretmenlerinin yerine gelen stajyer öğretmeni çok sever. Stajyer öğretmenin okul müdürünün isteğiyle okuldan ayrılmasına çok üzülür. Çünkü yeni öğretmenleri matematik kadar diğer derslere de önem vermektedir ve bu, kahramanımızın çok hoşuna gitmiştir.

Serinin ikinci kitabında ise kahramanın öğretmeninin artık emeklilik zamanı gelmiştir. Onun emekli olacağını duyunca bütün sınıf çok üzülür.

Donup kalmıştık. Sınıftan hiç ses çıkmadı. Kimse yerinden kımıldamadı.

Ağzımız açık, öğretmenimize bakıyorduk hala. Sonra bir soru geldi.

-Nereye gidiyorsunuz? Nereye peki?

-Emekli oluyorum, dedi gülümseyerek. Zamanı gelmişti zaten. Biliyorsunuz her şeyin bir sonu vardır.

Duyduklarımıza inanamadık önce, sonra göz pınarlarımızdan ilk damlalar

düştü yanaklarımıza. Niye ama? Niye? Koşup sarıldık öğretmenimize.

Gözlerine baktık ümitle. “Size şaka söyledim. Bir yerlere gittiğim yok.” desin

diye. Ama beklediğimiz şey olmadı. Hepimizi tek tek öptü, kokladı. Sonra da

karnelerimizi dağıtmaya başladı (Kuşoğlu, 2011a, s.43-44).

Kahramanın öğretmeninin ona karnesini verirken söyledikleri de öğretmenin öğrencisini ne kadar iyi tanıdığını, ilgi ve yeteneklerini ne kadar iyi bildiğini kanıtlar niteliktedir.

“İsimlerimizi okudu, karnelerimizi verdi ve önerilerde bulundu. Bana da şunları söyledi:

- İyi bir ressam olabilirsin. Ama senden iyi bir hikâyeci de olabilir. Gördüğün her şeyi yazmayı dene. Göreceksin sonunda iyi şeyler olacak. Bu sözlerimi hiç unutma çocuğum, olur mu?” (Kuşoğlu, 2011b, s.44).

Kitabın devamında kahraman, öğretmenin sözlerine ne kadar değer verdiğini de şu sözlerle gösterir:

“Hiç unutmuyum sevgili öğretmenim? Her şey sizin istediğiniz gibi olacak. Bana güvenin” (Kuşoğlu, 2011b, s.44).

Çocuk kitabı yazarı olma fikri kahramanın aklına ilk kez öğretmenin bu sözleriyle gelmiştir. Öğretmeni onun yeteneğini fark etmiş, kendisini bu yetenek doğrultusunda geliştirirse başarıya ulaşacağını söylemiştir. Bu, bir öğretmenin en önemli görevidir.

Yeni dönemde kahraman, yeni öğretmeniyle tanışır. Yeni öğretmeni aynı zamanda çocuk kitapları da yazmaktadır. O da idealist bir öğretmendir. Öğrencilere kitapları, okumayı sevdirmek için değişik etkinlikler düzenler. Hatta bir gün sınıfa bir çocuk kitabı yazarı davet eder. Emekli olan öğretmenin tavsiyelerinin ardından bir de bu çocuk kitabı yazarının söylediklerini dinleyen kahraman, gelecekle ilgili planlarını netleştirir ve kesin olarak çocuk kitapları yazmaya karar verir. Kahramanın gelecekle ilgili bir hedef belirlemede, ilgi yeteneklerini keşfetmesinde her iki öğretmenin de büyük rolü vardır.

Ancak yazarın kitaplarında çocukların öğretmenlerle ilgili olumsuz düşüncelere kapılmalarına neden olabilecek bir ileti de saptanmıştır. Örneğin “Bu Benim Hikâyem” isimli kitapta kahramanın öğretmeni hasta olup rapor alınca yerine genç bir öğretmen gelir. Öğretmenin meslekte ilk yılıdır ve oldukça heyecanlıdır. Buraya kadar olumsuz bir durum görülmemektedir. Ancak kitapta öğretmen matematik dersi yapması gerekirken Türkçe dersi yapınca bir veli tarafından müdüre şikayet edilir. Müdür de velinin şikayetiyle sınıfa girer ve çocukların gözü önünde öğretmeni azarlar. Daha sonra da görevine son verir. Öğretmen hiçbir şey söyleyemez, gözleri dolar.

Hikâyenin bu kısmında yeni öğretmenin güçsüz ve ezik gösterilmesi, hakkını aramaktan aciz olması durumu söz konusudur. Bu da kitabı okuyan çocuklarda yanlış bir algıya sebep olabilir. Yeni öğretmenlerin müdür tarafından azarlanmasının normal olduğunu, onların kendi haklarını arayamayacak kadar güçsüz olduğunu düşünebilirler. Bu da öğrencinin öğretmene duyduğu saygının azalmasına yol açabilir. Elbette burada verilmek istenen ileti farklıdır. Yazar aslında tüm derslerin aynı derecede önemli olduğunu vurgulamak istemiştir. Yine de bu iletinin daha farklı biçimde verilmesi gerekmektedir.

Yukarıdaki örnek dışında yazarın kişisel gelişim temasına yönelik iletisinde çocuğun kişilik gelişimine uygun olmayan ya da olumsuz sayılabilecek herhangi bir iletiye

rastlanmamıştır. Verilen mesajlar oldukça önemli ve yerinde mesajlardır. Yazarın kişisel gelişimle ilgili iletilerinin sayısının fazla olması da olumlu bir durumdur.

4.1.5. Toplumsal yaşama yönelik iletiler. İnsan sosyal bir varlıktır. Çocuğun sağlıklı bir kişiliğe sahip olmasında aile kadar toplumun da rolü büyüktür. Çünkü çocuk, küçük yaştan itibaren toplumla etkileşime geçer. İletişime geçtiği toplum da onun eğitiminde önemli bir rol üstlenir. Küçük yaştan itibaren çocuğun içinde bulunduğu toplumla uyum içinde yaşamayı öğrenmesi, onun zihinsel ve duygusal gelişimine katkı sağlayacaktır.

“İnsan, biyo-kültürel ve sosyal bir varlıktır. Kültürel koşullar içinde sosyal ilişkiler, hem toplumun, hem kültürün, hem de bireyin yapısını etkiler. Bireyin tüm yaşamı, çevresine uyum sağlama çabası içinde geçer. Bu uyum çabası, doğumdan başlayarak bir gelişim göstermektedir” (Yavuzer 2002a, s.46).

Bu yüzden çocuklara erken yaşta içinde buldukları toplumu tanıma ve bu topluma uyum sağlama becerisi kazandırmak önemlidir. Bu konuda da yine çocuk edebiyatı yazarlarına önemli görevler düşmektedir. Eserlerinde çocuğun topluma uyum sağlama sürecine yardımcı olacak iletilere yer veren çocuk kitabı yazarları çocuğun gelişimine de olumlu katkılar sağlayacaklardır. Kuşoğlu da bu amaçla kitaplarında toplumsal yaşama ilişkin iletilere oldukça fazla yer vermiştir. Yazarın toplumsal yaşama yönelik iletileri şu şekilde sınıflandırılmıştır:

4.1.5.1. Birlik-beraberlik. Toplumsal yaşamın en önemli kurallarından biri birlik ve beraberlik içinde yaşamaktır. Çocuklara beraberce dayanışma içinde yaşamının neden gerekli olduğu, birlik ve beraberlik içinde yaşanmazsa ne gibi tehlikelerle karşı karşıya kalınabileceği Kuşoğlu'nun üzerinde durduğu konulardandır. Yazar kitaplarında, beraberce barış içinde yaşayan insanların ve toplumların başardıkları işleri göstermekle kalmamış, birlik ve beraberlikten uzaklaşıp birbirlerine düşen insanların karşılaştıkları tehlikeleri de gözler önüne sermiştir. Birlik içinde yaşamayan, sürekli birbirleriyle çatışan ya da savaşan toplumların

uzun süre ayakta kalamayacakları ve özgürlüklerini kaybedecekleri üzerinde önemle durmuştur.

Yazarın ‘‘Mavi Kuş’’ isimli öyküsünde bu tema hayvanlar aracılığıyla ele alınmıştır. Öykünün kahramanı hayali arkadaşı Boyalı Kuş’la birlikte kuş çiftliğine doğru yol alırken suda bir leyleğin bir kurbağayı yakalamaya çalıştığını görür. Ancak zor durumdaki kurbağa arkadaşlarını yardıma çağırınca durum değişir. Kurbağalar birlik olup leyleğin üzerine çıkarlar ve onu hırpalılar. Arkadaşlarını da kurtarmış olurlar. Leylek canını zor kurtarır. Bu manzarayı gören kahramanımız babasının birlik olmanın önemiyle ilgili söylediklerini hatırlar:

‘‘Babamın sık sık söylediği ‘Birlikten kuvvet doğar.’ sözü bunun içindi herhalde’’ (Kuşoğlu, 2014c, s.43).

Hikâyenin bu kısmında yazar birlik olunursa nelerin başarılabileceğini çocuklara göstermiştir. Fiziksel olarak leylekten daha küçük ve daha güçsüz olan kurbağalar bir araya geldiklerinde kendilerinden daha güçlü olan düşmanlarını alt edebilmişlerdir.

Hikâyenin devamında ise aksi bir durum söz konusudur. Yazar bu kez birlik ve beraberlikten uzaklaşırsa ne büyük tehlikelerle karşılaşılabilceğini göstermek ister. Birlik ve beraberlikten uzaklaşanlar güvercinlerdir. Önceleri bir kuş çiftliğinde birlik ve beraberlik içinde özgürce yaşayan güvercinler dışarıdan gelen insanların kışkırtmalarıyla birbirlerine düşerler. Aynı çiftlikte beraberce yaşadıkları arkadaşları tarafından kandırıldıklarını ve sömürüldüklerini düşünürler. Sürekli kavga etmeye başlarlar. Birbirlerine yardım etmeyi, dayanışmayı bırakırlar. Onları kışkırtan insanların amacı da zaten budur. Sonuçta bu güvercinler insanlar tarafından beton binalara hapsedilirler. Dışarı çıkmaları yasaklanır. Çiftlikteki ağaçlar, yani kuşların yuvaları da kesilir. Kuşlar, birlik ve beraberlikten vazgeçmenin cezasını özgürlüklerini kaybederek öderler.

Daha sonra kahraman, güvercinleri kurtarmaya karar verir. Güvercinlerin nasıl kurtulabileceği açıktır. Boyalı Kuş'a şunları söyler:

“Gidip uyandıralım, dedim. Konuşalım onlarla. Yemyeşil çayırları, gölleri, masmavi gökyüzünü, kiraz ağaçlarını hatırlatalım onlara, ne olur! Birlikten kuvvet doğduğunu, işiştenden geçmeden buradan kurtulmaları gerektiğini anlatalım onlara. Yoksa hepsi ölecek” (Kuşoğlu, 2014c, s.63-64).

Geç de olsa yaptıkları hatayı anlayan güvercinler sonunda özgürlüklerini yeniden kazanırlar ancak bu uğurda Boyalı Kuş canından olur.

Yazar “Güneş’i Yutan Oğlan” isimli masalda yine birlik ve beraberlik içinde yaşama temasını ele almıştır. Masalın kahramanları etobur ve otobur dinozorlardır. Bunlar aslında birbirleriyle hiç anlaşamazlar. Ancak bir gün otobur bir dinozor olan Oğlan yanlışlıkla Güneş’i yutunca bu anlaşmazlıkları sona erer. Çünkü Güneş’e her iki dinozor türünün de ihtiyacı vardır. Düşmanlığı bırakıp dostça yaşamaya başlarlar. Beraberce Güneş’i onun ağzından çıkarmaya çalışırlar. Yemeklerin pişince daha lezzetli olduğunu tesadüfen keşfeden dinozorlar, yemeklerini Oğlan’ın ağzında pişirmeye başlarlar. Daha sonra bu yiyecekleri satarak zenginleşirler. Yani önceleri birlik ve beraberlikten uzak olan etobur ve otobur dinozorlar Oğlan sayesinde birlik ve beraberlik içinde yaşamaya başlayınca hayatları da güzelleşir.

Bir gün kendilerine saldıran kaba ve büyük dinozorları da birlik içinde hareket ederek Oğlan’ın da yardımlarıyla yenerler. Böylece hem düşmanlarını alt etmiş, hem de daha güzel bir hayata kavuşmuş olurlar.

“Kötü kalpli dinozorlar, çığılıklar atarak kaçıyorlarmış. Bizim Oğlan da onları kovalıyormuş. Bu arada diğer dinozorlar da güçlerini birleştirerek onların peşlerinden koşmaya başlamışlar. Aralarında oldukça sert bir çatışma olmuş. Kötü kalpliler, iyi kalplilere yenik düşmüşler” (Kuşoğlu, 2015c, s.53).

Yazar, Tık Tık Cıvciv ile Çık Çık Cıvciv isimli masalda da yine aynı temayı ele almıştır. Çiftliğe hırsızların geleceğini haber alan Tık Tık Cıvciv tüm çiftlik hayvanlarını durumdan haberdar eder. Gece olup hırsızlar geldiğinde tüm çiftlik hayvanları uyanıp hep bir ağızdan bağıarak hırsızları korkuturlar, merdivenlerden düşmelerini sağlarlar. Sonra Karabaş da onları yakalar. Masalın sonunda çiftlik sahibi birlikten kuvvet doğacağı mesajını verir.

Al Yanaklı Elma Kuşu isimli masalda da kendilerini yemek isteyen Karakuş'tan kurtulmak isteyen elma kuşları birlik olurlar. Karakuş elma ağacına konunca elmaların arasına saklanmış olan elma kuşları hep bir ağızdan bağıarak Karakuş'u ağaçtan düşürürler. Karakuş yaralanır.

O anda yüzlerce kuş aynı anda kanat çırpıp hep bir ağızdan ötmeye başlamışlar. O kadar büyük bir gürültü olmuş ki Karakuş kanatlarını açıp da kaçmaya hazırlanırken daha ne olduğunu anlamadan paldır küldür aşağıya düşmüş. Düşerken kafası bir o yana bir bu yana vurmuş. Kuşlar birlik olmuş, Karakuş'un etrafında dönmeye başlamışlar (Kuşoğlu, 2015g, s.59).

Kuşoğlu ‘‘Bu Benim Hikâyem’’ isimli romanların her ikisinde de birlik ve beraberlik içinde yaşama temasına yer vermiştir. Kitapta kahraman ve ailesi, Hüsnü amca, Hüsnüye teyze, sonradan aralarına katılan Ümit ve ailesiyle birlikte birlik, beraberlik ve dayanışma içinde yaşamaktadırlar. Önceleri onlar Ümit ve ailesine yardım ederler. Sonra Ümit ve ailesi de onlara çeşitli konularda yardımcı olur. Sonraları bu büyük aileye Gülnaz isimli engelli bir kız daha katılır. Böylece kitapta çocuklara güzel bir dayanışma örneği sunulmuştur.

Arap, bize ve Ümit'in ailesine uğur getirdi. Onu tanıdıktan sonra benim, çok iyi anlaştığım yeni bir arkadaşım oldu. Ümit'in ailesine de çok iyi fırsatlar verildi. Hüsnü amca,

-Benim burada da torunlarım oldu, deyip seviniyordu. Hüsnüye teyzenin elinden yün yumakları ve şişler eksik olmuyordu. Bize ve Ümit'in kardeşlerine

kazaklar, hırkalar örüyordu. Ümit'in babası arada bir bize uğrayıp hatırı soruyor ve,

- Yapabileceğim bir şey olursa haberim olsun, diyordu. Annesi de arada bir bize temizliğe yardıma geliyordu (Kuşoğlu, 2011b, s.80).

“Seni Maymun Seni” isimli masalda yine birlik beraberlik temasına rastlamak mümkündür. Masalda evlat edindikleri maymunun getirdiği mücevherleri faydalı bir işte kullanmak isteyen babası tüm köylüleri toplar. Parayı köyü kalkındırmak için kullanmak ister. Köylüler hem bu para yardımıyla hem de birlik içinde çalışarak köyü kısa zamanda bir turizm merkezi haline getirir, zenginleştirirler. Tabii ki bunda Şakşak'ın getirdiği mücevherlerin rolü büyüktür. Ama asıl başarı birlik içinde çalışan köylülerindir. Yine aynı masalda köyün zenginleştiğini duyan düşmanlar köye saldırdıklarında hem köylüler, hem de Şakşak'ın çağırdığı hayvan arkadaşları bir araya gelerek düşmanı yener, köylerini kurtarırlar. Bu da birlik, beraberlik ve dayanışma örneğidir.

4.1.5.2. Barış içinde yaşama. Kuşoğlu, savaşın kötülüğünü, hiçbir topluluğa mutluluk getirmeyeceğini, aslolanın insanlarla barış içinde yaşamak olduğunu çocuklara mümkün olduğu kadar küçük yaşta kavratmayı amaçlamıştır. Bu amaçla kimi kitaplarında savaşın kötü olduğu iletilisini vermeye çalışmış, olumsuz sonuçlarını gözler önüne sermiştir. Örneğin “Uzaklarda Bir Ülke” isimli öyküde kahramanımız 23 Nisan dolayısıyla evlerine uzak bir ülkeden gelen arkadaşıyla televizyondaki savaş haberlerini izleyince çok üzülür:

“Haberlerde savaş vardı. Öldürülen insanlar, patlayan bombalar gördük. Ağlayan çocuklar, korkuyla bakan gözler vardı orada. Birbirimize sokularak ağladık” (Kuşoğlu, 2015i, s.9).

“Seni Maymun Seni” isimli masalda da düşmanlar Şakşak ve ailesinin yaşadığı köye saldırınca köylülerin tümü ve hatta tüm hayvanlar birlik olup düşman askerlerini yenerler.

Ama yine de köy halkı savaşın kötü bir şey olduğunu düşünmektedir. Düşman askerlerini bir daha savaşmak için köye gelmemeleri konusunda uyarırlar.

“Köylüler:

- Buraya tekrar gelmek isterseniz dostça gelin. Hele silahlarınızı hiç getirmeyin.

Çünkü biz onları sevmiyoruz, diye arkalarından seslenmişler” (Kuşoğlu, 2013b, s.59).

Savaşın kötü olduğu iletisi yazarın “Biz Savaş Çocuklarıydık” isimli öykü kitabında yer alan her üç öyküde de görülmektedir. Tabi ki bu öykülerde verilen asıl ileti vatan sevgisi ve vatan için savaşmanın, hatta canını vermenin ne kadar önemli olduğudur. Ancak öykülerde tasvir edilen savaş ortamı, savaşlarda ölen çocuklar, bir yandan savaşın ne kadar korkunç bir şey olduğunu da gözler önüne sermektedir.

Özellikle “Mor Salkımlı Kulübe” isimli öyküde olayın kahramanlarından Oğuzhan, ailesiyle yaptığı Gaziantep gezisinde rüyasında Kurtuluş Savaşı’nda şehit olmuş çocukları görür, onların hikayelerini öğrenir. Çocuklardan biri annesine saldıran düşmana direnirken şehit edilir. Bir diğeri askerlere haber ulaştırmaya çalışırken türlü işkencelere uğrar, bir yudum su içmeden şehit olur. Bir diğer çocuk Zehra hasta annesini görmeye giderken soğuktan donarak ölür. Tüm bu örnekler savaşın korkunç yüzünü ortaya koymaktadır.

Oğuzhan şöyle düşünür:

O gün akşama doğru İstanbul’a giden bir otobüsle yine yollara düştük. Kısa süreli bile olsa bu gezi hepimizin çok hoşuna gitmişti. Yeni insanlar tanıdık ve eski dostlarla birlikte olduk. Ben şehit çocuklarla tanışıp savaşın ne kadar korkunç olduğunu bir kez daha onların ağzından dinledim (Kuşoğlu, 2014b, s.110).

“Biz Savaş Çocuklarıydık” isimli kitapta yine savaşın yol açtığı sefalet gözler önüne serilir. Köyün tüm erkekleri cepheindedir. Babası cepheye olan kahraman oldukça fakir bir hayat sürer. Doğru dürüst yiyecek bile bulamazlar. Okulun kendisine verdiği ayakkabı eskimesin

diye ayakkabılarını eline alıp okula gider. Üstelik okulu da çok uzaktır. Savaş ortamı, insanların fakirleşmesine yol açmıştır.

“Bu Vatan Bizim” isimli öyküde yine vatan sevgisinin yanında savaşın ne kadar kötü olduğu Mehmet ve İsmail vasıtasıyla okuyucuya verilir. Küçük yaşlarına rağmen savaşta önemli bir görev üstlenen iki arkadaş görevlerini yerine getirmeye çalışırken türlü işkencelere uğrarlar. Hatta İsmail canından olur. Bu da savaşın korkunç yüzüdür.

Yazar, “Siyah Kuşlar Şatosu” isimli kitapta da savaş temasına yer vermiştir. Burada sözü edilen savaş, İkinci Dünya Savaşı’dır. Ailesiyle Almanya’ya giden kahraman, kaldıkları Wolsburg şehrinin tarihini öğrenirken İkinci Dünya Savaşı ve Adolf Hitler’le ilgili öğrendiklerini hatırlar, savaşın korkunçluğunu bir kez daha hisseder:

“Tarih dersinde Almanya ve Hitler konusunu işlemiştik. Dünyayı kasıp kavuran savaşları, işgalleri ve yapılan soykırımı okumuş, insanların acımasızlığına şaşırıp kalmıştım” (Kuşoğlu, 2016, s.27).

Aynı kitapta ailenin kaldığı şatonun yöneticisi Giuseppe, temizlik görevlisinin neden hiç konuşmadığını merak eden aileye görevli hakkında bilgi verirken İkinci Dünya Savaşı’nın korkunçluğu yine gözler önüne serilir:

Giuseppe, “Konuşmayı iyi bilir ama yaşadıkları ona pek çok şeyi unutturmuş.” diye cevaplamış. “İkinci Dünya Savaşı sıralarında henüz pek küçük bir çocukken ailesiyle Polonya’da yaşıyorlarmış. İşgaller, savaşlar ve esaretle geçen bir ömür onun bütün hayatını karartmış. Ailesiyle birlikte götürüldüğü korkunç kamplar, yakınlarını kaybetmenin acısı ve tesadüfen hayatta kalan bir çocuğun yaşamak için gösterdiği çaba çok yormuş onu. Bildiği pek çok şeyi unutmuş gibi bakıyor insana. Kimseyle konuşmak istemeyişi bu yüzdendir (Kuşoğlu, 2016, s.67).

Yukarıdaki paragraflar çocuklara savaşın korkunç yüzünü göstermesi yanında onları İkinci Dünya Savaşı hakkında bilgilendirmesi açısından da önemlidir.

4.1.5.3. Alay etmenin yanlışlığı. Çocuklar küçük yaşlarda arkadaşlarının fiziksel farklılıklarını yanlış yorumlayarak onlarla alay etmeye, bu kusurları yüzünden onları küçük görmeye eğilimli olabilirler. Kuşoğlu, bunun ne kadar yanlış bir davranış olduğunu erken yaşta çocuklara kavratmak istemiştir.

Yazar, ‘‘Mavi Tüllü Balerinler’’ isimli öyküde bu temayı ele almıştır. Kahramanın arkadaşı Oya ciddi bir göz problemi olmasına rağmen bunu ailesinden uzun bir süre gizler. Çünkü gözlük takınca kendisiyle alay edileceğinden korkmaktadır. Bu göz bozukluğu ciddi bir kaza atlatmasına sebep olunca ailesiyle ve arkadaşıyla durumu paylaşmak zorunda kalır. Kahramanımız Oya’nın göz sorununu neden sakladığını öğrendiğinde çok şaşırır ve üzülür. İnsanlarla alay etmek ona göre yanlış bir davranıştır:

‘‘Gözlük takan insanlarla neden alay ediyorlardı ki? Bu, alay edilecek bir şey değildi. Hem ne olursa olsun insanlarla alay edilmemeliydi. Asıl onların yaptıkları alay edilecek bir davranıştı’’ (Kuşoğlu, 2015k, s.28).

‘‘Kuru Kafanın Prensesleri’’ isimli masalda da insanları küçümsemenin, onlarla alay etmenin yanlış bir davranış olduğu üzerinde durulur. Masalda padişahın kızları evlenme yaşları geldiği halde tüm adaylarını küçümserler, hiçbirini beğenmezler, talipleriyle alay ederler.

Prensesler iyi kızlarmış, hoş kızlarmış, çok da güzellermiş ama kimseleri beğenmez, herkese bir kusur bulurlarmış. Onlarla evlenmek isteyen nice prens, vezir ya da bilim adamı olmuş ama prensesler hiçbirini beğenmemiş, teklifleri geri çevirmişler. Bazısını yaşlı bulmuşlar, başka birinin gözlerini kurbağaya benzetmişler. Yine bir başkasına, kafası keldi, demiş gülmüşler. Boyu kısa olanlara tepeden bakmışlar. Boyu uzun olana ise ‘‘Bu adam sırtıya benziyor,

onunla ancak çadır kurulur.” demiş ve tepine tepine gülmüşler” (Kuşoğlu, 2013a, s.46).

Hiçbir talibini beğenmeyen bu prensesler bir gün aynaya baktıklarında yaşlandıklarını fark ederler ve çok üzürlürler.

Masalda yanlış davranışta bulunan, yani insanlarla alay edip onları küçümseyenler cezalandırılmıştır. Cezaları bir gün yaşlandıklarını ve hala evlenmemiş olduklarını fark etmektir. Masalın sonunda da herkesi küçümseyen bu iki kardeş saraydaki iki memurla evlendirilirler.

4.1.5.4. Dostça yaşam sürme. Bireylere çocuk yaşta dostça yaşamının önemini kavratmak, ileride barıştan yana bir toplum meydana getirmek açısından önemlidir. Düşmanlığın ne kadar kötü bir durum olduğunu erken yaşta kavratmak, çocukların kin ve nefret duygularından arınmasını sağlayacak, çocuk affetmeyi öğrenecek, bu da onun sağlıklı bir kişilik geliştirmesine olanak sağlayacaktır.

Kuşoğlu, çocuklara küçük yaşta düşmanlığın kötü bir durum olduğunu kavratmak amacıyla kitaplarında bu temalara da yer vermiştir. “Şakacı Mınav” isimli masalda kahramanlar Mınav adında bir kedi, tarla fareleri ve kırlangıç ile diğer hayvanlardır. Kedi ile fare birbirlerine düşman hayvanlar olarak bilinmektedirler. Hatta onların bu çekişmelerini, düşmanlıklarını konu alan çizgi filmler de mevcuttur. Yazar mesajını vermek için bu iki hayvan kahramanı özellikle seçmiştir. Mınav ailesine şaka yapmak için evden dışarı çıkınca fark etmeden kaybolur. Bir ormana gider. Orada tarla fareleri onu bulurlar. Farelerin bir kısmı ona yardım etmek istemezler. Çünkü kediler onların düşmanıdır. Ancak yaşlı fare onların bu düşüncelerine karşı çıkar.

İçlerinden biri:

- Ben kedileri hiç sevmem, demiş. Babam bana onların, bizim düşmanımız olduğunu söylemişti. Başka birisi ise:

- Onlar bizi yemeyi çok severmiş. Tadımız çok güzel olmalı, diyerek gülmeye başlamış. İçlerinden en yaşlı olanı ise:
- Böyle konuşmayın, diye bağırmış. Şu anda o bizim misafirimiz. Hem bu söyledikleriniz çok eskidendi. Şimdi böyle bir şey yok. Unutun o günleri (Kuşoğlu, 2015e, s.41-43).

Masalın sonunda Mırnav tarla farelerinin ve kırlangıcın yardımıyla evini bulur. Bu da çocuklar için güzel bir mesajdır. Yazar, bazen düşmanımız sandığımız kişilerin de bize yardımcı dokunabileceğini çocuklara göstermiş olur.

“Al Yanaklı Elma Kuşu” isimli masalda ise kötü bir karaktere sahip olan Karakuş ormandaki tüm hayvanların düşmanıdır. Elma kuşlarını yemek istemektedir. Bunun için elinden ne gelirse yapar. Ancak masalın sonunda ağaçtan düşünce yaptıklarından pişman olur. Diğer hayvanlardan af diler. Diğer hayvanlar da onun özrünü kabul ederek aralarındaki düşmanlığı sona erdirirler.

“O böyle söyleyip yakınrken beyaz baykuş da olup biteni bir ağaç kovuğundan seyrediyormuş. Sonra bütün arkadaşlarını çağırıp Karakuş’a yardım etmelerini söylemiş. Çünkü ona göre Karakuş yaptığığın yanlış olduğunu çoktan anlamış. Bundan sonra herkes Karakuş’a iyi davranmış. O da hiç kimseyi incitmemiş” (Kuşoğlu, 2015g, s.64).

Yazar bu masalda düşmanlığın kötü bir şey olduğu mesajı yanında yaptıklarından pişman olan birini düşman da olsa affetmek gerektiği mesajını da vermiştir. Bunun yanında düşman bile olsa zor durumda olan birine yardım edilmesi gerektiği de vurgulanmıştır.

“Güneş’i Yutan Oğlan” isimli masalda da kahramanlar etobur ve otobur dinozorlardır. Bunlar aslında düşmandırlar, sürekli çekişirler. Ancak Oğlan Güneş’i yutunca düşmanlıklarını unutup dostça yaşamaya başlarlar. Dostça bir yaşam sürmenin daha güzel olduğunu fark ederler.

“Tekir’in Maceraları” adlı kitapta da düşmanlıktan kimseye fayda gelmeyeceği, asıl olanın dostluk olduğu vurgulanmıştır. Tekir’in en iyi dostlarından biri Karabaş isimli bir köpektir. Hâlbuki kediler ve köpekler düşman olarak bilinirler. Ama Tekir buna aldırılmaz. Bir akşam sandalda uyuklarken karşısında domuzları gören Tekir’i kurtaran da yine dostu Karabaş olur.

4.1.5.5. Yardımlaşma. Yardımseverliğin de bu yaş grubu çocuklarına mutlaka verilmesi gereken değerlerden biri olduğunu düşünen Kuşoğlu, ihtiyacı olana yardım etmenin önemine birçok kitabında değinmiştir.

Yukarıda sözü edilen iki masalda düşmanlığın iyi bir şey olmadığı mesajının yanında asıl verilmek istenen iletiler ihtiyacı olan kişiye her kim olursa olsun yardım etmek gerektiğidir. Düşman oldukları halde tarla fareleri Mırnav’a yardım etmişlerdir. Aynı şekilde diğer hayvanlara birçok kötülük yapmış olmasına rağmen yaptıklarından pişman olan Karakuş’a da hayvanlar yardım etmiş, yarasını sarmışlardır.

Aslına bakılırsa yazarın çoğu kitabında yardımseverlik değeri bir şekilde verilmiştir. Örneğin “Mavi Tüllü Balerinler” isimli kitapta boğulmak üzere olan Oya’ya kahramanımızın babası yardım eder ve onu kurtarır. Yine Oya kahramanımızın yardımıyla göz doktoruna gitmeye ikna olur.

“Avucumdaki Kaplumbağa” isimli masalda kahramanımız ormanda çıkan yangında yarısı yanmış bir kaplumbağaya yardım ederek onu suya sokar ve hayatını kurtarır. “Benim Pembe Pabuçlarım” isimli hikayede kardeşi olacağını öğrenince evden ayrılmak isteyen kahramana dedesi ve babaannesi yardım eder, onlarda kalmasını kabul ederler. “Sevgili Annelerim” isimli öyküde kahraman evde tek başına hasta bir haldeyken banyoda kayıp düşünce yardımına üvey annesi koşar. Hemen gelip onu doktora götürür. “Dino ile Pino” isimli masalda Dino’nun dedesinin anlattığı bir hikayenin kahraman olan Pulat’ın ailesi ülkelerinde kıtlık başlayınca zor günler için sakladıkları yiyecekleri başkalarıyla paylaşır,

böylece komşularına yardım etmiş olurlar. “Güneş’i Yutan Oğlan” isimli masalda Oğlan’ın yuttuğu Güneş’i çıkarabilmek için tüm dinozorlar yardıma koşarlar. “Tık Tık Cıvciv ile Çık Çık Cıvciv” adlı masalda çiftlik hayvanları hırsızları yakalamak için çiftlik sahiplerine yardım etmişlerdir. “Mavi Orman Tavşanı”nda ise yaralı haldeki tavşanı iki kardeş bulur, tavşana yardım eder, yaralarını sararlar. Kuçular Köyü isimli masalda köyün çocukları sokağa bırakılmış hayvanlara yardım eder, onlara yiyecek taşırlar. Masalın sonunda da köpekler köylülere yardım ederek onları kurt sürüsünden kurtarırlar.

“Mavi Kuş” isimli hikâyede kahraman ve Mavi Kuş çiftlikte beton binalara hapsedilmiş kuşlara yardım ederek onları özgürlüklerine kavuştururlar. “Musa’nın Yeni Pabuçları”nda fakir bir çocuk olan Musa’ya okul idaresi yardım amacıyla yeni bir çift ayakkabı verir. “Bu Vatan Bizim” isimli öyküde kahramanlardan Mehmet’in babası, zamanında Ermeni bir tüccara yardım etmiştir. Ermeni tüccar da Mehmet cephede çok zor bir durumdayken ona yardım ederek hayatını kurtarır.

“Bu Benim Hikâyem”de ana kahramanla beraber Hüsnü amca ve Hüsniye teyze yardıma ihtiyacı olan Ümit ve ailesine yardımcı olurlar. Ümit’i okula kaydettirir, babasına da iş bulurlar. Kahraman ve ailesinin şehre yerleşmelerine de onlar yardım etmişlerdir. Hatta bir zamanlar kahramanın babası, Hüsnü amca ve Hüsniye teyzeye yardımcı olmuştur.

Sonradan anlatıldığına göre babam onların Türkiye’ye gelmelerine yardımcı olmuş. Meğer bu iki tatlı insan Kırım Tatarı’yymışlar. Orada çok zor şartlarda yaşıyor ve Türkiye’ye gelmek istiyorlarmış. Ama onlara yardım edecek kimseyi bulamamışlar. Babam bir iş seyahati için gittiği Kırım’da tanışmış onlarla. Dertlerini dinlemiş ve alıp ülkemize getirmiş. Burada da ilgisini kesmemiş (Kuşoğlu, 2011b, s.23).

Bir ay içinde hem Ümit okullu oldu, hem de babası bir iş buldu. Yardım dernekleri de aileye yardım etmeye başladılar. Annesi artık evlere temizliğe

gitmeyecek, küçük çocuklarına bakabilecekti. Yaşadıkları karanlık ve soğuk barakadan da çıkıp babasının kapıcılık yaptığı apartmanda küçük bir daireye taşındılar (Kuşoğlu, 2011b, s.80).

“Sanatçı Sıpa Zıpzip” isimli masalda da yine zor duruma düşen Zıpzip’a yaşlı bir adam yardım eder. “Kuru Kafanın Prensesleri” isimli masalda prenses harap bir evde zincirlenmiş olarak bulduğu insanlara, havuzda boğulan bir çocuğa yardım eder. “Sihirli Bahçe” isimli masalda ise prenses büyülenerek hayvana dönüşmüş prens ve prenseslere yardım edip onları kurtarır. Masalın sonunda yardıma ihtiyacı olanlara, düşkünlere yardım eder.

“Gül yüzlü prenses sihirli bahçeye büyük bir köşk yaptırmış. Odaların bir kısmını fakir çocuklara ayırmış. Diğer kısmında ise yaşlı ve düşkünler korunuyormuş” (Kuşoğlu, 2013b, s.82).

“Prenses elmas tacı görünce gözyaşları ile döktüğü inciler aklına gelmiş. Hemen kara oğlanı oraya göndermiş ve bunları toplatıp bir keseye koydurmuş. Sonra da bütün şehri dolaşıp bunları fakir fukaraya dağıtmak emrini vermiş” (Kuşoğlu, 2013b, s.80).

“Son Dinozor” isimli masalda da bir kuş Dino’ya yeni bir yaşam alanı bulmasında yardımcı olur. Yazarın neredeyse her kitabında ihtiyacı olanlara yardım etme teması yer almaktadır.

“Bu Benim Hikâyem” adlı romanda yardımseverlik teması Gülnaz isimli bir kahraman aracılığıyla farklı bir biçimde işlenmiştir. Gülnaz engelli bir çocuktur. Gülnaz’dan hareketle yazar çocuklara engellilere yardım etmenin önemini, bunun bir görev olduğunu vurgulamıştır. Engellilere gereken yardım yapılır, gereken fırsatlar verilirse onların da normal bir yaşam sürebileceği üzerinde durulmuştur. Romanda Hüsniye teyze Gülnaz isimli bir engelli kıza yardım eder, onu her gün gezdirir. Sonraları kahramanımız da Gülnaz’la tanışır. Hep beraber engelliler derneğine gitmeye başlarlar. Orada engelliler için yapılan faaliyetler

hakkında bilgi alır, hatta kendileri de bu faaliyetlere katılırlar. Hatta kahraman, onun okuma yazma öğrenmesine yardımcı olur. Bu destek sayesinde öykünün sonunda Gülnaz normal bir yaşam sürmeye başlar. Dernekte yapımını öğrendiği ve yaptığı takılar satılır.

Gülnaz'ı tanımış, engelli bir çocuğa nasıl yardım edebileceğimi öğrenmiştim. Hüsniye teyze gözümde daha da büyümüştü. Onu tanıdığım için çok mutluydum. Engelliler derneğinin çalışmaları hakkında bilgi sahibi olmuşum. Benim de büyüyünce ilgileneceğim insanlar olabilirdi. Onlara yardım edebilirdim. Bunu Hüsniye teyzeye söyleyince,

-Sen şimdiden yardım ediyorsun zaten, dedi. Kendinle övünebilirsin (Kuşoğlu, 2011b, s.87).

“Hüsniye teyze bana hayallerinden söz etti. Engelliler derneğinde çalışmayı bile düşünüyormuş.

- Böyle birkaç aileye daha yardım edebilirim benden mutlusu olmaz” (Kuşoğlu, 2011b, s.63).

“Hüsniye amca ona tahtadan çok güzel bir kalem kutusu yaptı. Ben de bol resimli çocuk kitapları verdim. Annem, bir yardım derneğiyle görüştü. Oradan para yardımı alındı. Babası da hastaneye yatırıldı. Galiba akciğerleriyle ilgili bir sorunu varmış adamın” (Kuşoğlu, 2011b, s.64).

Yazar, çocuklara ihtiyacı olana yardım etmenin, iyilik yapmanın bir erdem olduğunu kavratmak kadar, yapılan iyiliğin karşı tarafa sürekli hatırlatılmasının, iyilik yapılan kişiyi borçlu hissettirmenin yanlışlığını da göstermek istemiştir. Küçük yaşlarda çocuklar, yapılan iyiliğin gizli olması gerektiğinin farkında olmayabilirler. Bu yüzden birine bir iyilikte bulduklarında bunu karşı tarafa bilinçsizce de olsa hatırlatabilirler.

Yazar, “Musa'nın Yeni Pabuçları” isimli hikâyede bu tema üzerinde durmuştur. Öykünün kahramanı Musa fakir bir çocuktur. Bu yüzden okul idaresi kendisine yeni

ayakkabılar verir. Ancak hem okul müdürü, hem de müdürü örnek alan arkadaşları bu ayakkabıların idare tarafından ona verildiğini, ayakkabılara gözü gibi bakması gerektiğini sürekli Musa'ya hatırlatırlar. Oysa Musa'nın okula geldiği yol çamurlu olduğundan Musa pabuçlarını yeterince koruyamaz.

Fakat bir gün müdüre hanıma kirli ayakkabılarla yakalanıverdi.

-Nedir senin bu halin? Üstün başın dağınık. Saçların uzamış...Pabuçların çamur içinde. Onları koruyup gözeteceğine ne hale getirmişsin! Bir de eskilerini düşün, parmakların dışarıya fırlamıştı. Sana yeni pabuçlar verdik ama nerdeee...Kıymetini bilen mi var? (Kuşoğlu, 2014a, s.15).

“Gözlerimiz onun pabuçlarındaydı artık. Biraz tozlansa hemen çıkışıyorduk:

-Musa, pabuçlarına iyi bakmıyorsun, toz toprak içinde kalmış!

Musa hemen mendilini çıkarıp siliyordu.

-Bak önünde taş var. Sakın ayağını çarpma!

-Topa vurma, pabucunu eskitirsin” (Kuşoğlu, 2014a, s.24).

“Hepimiz bahçeye fırladık. Musa, keyifle koşuyordu. Hışımla yürüdük üzerine.

- Pabuçların, dedik. Bak, ne hale gelmişler? Şu tozlara bak. Bunları sana okul verdi, biliyorsun” (Kuşoğlu, 2014a, s.25).

Bu yüzden Musa kendini sürekli borçlu hisseder. Gün geçtikçe sessizleşir. Oyunlara katılmaz. Pabuçlar adeta birer pranga haline gelir, özgürce hareket etmesini engeller. Öykünün sonunda Musa'nın ayakkabıları öğretmene geri vermesinde bu borçluluk duygusunun da etkisi vardır.

4.1.5.6. Evrensel bir dil: Sevgi. Sevgi teması çocuk kitaplarında en fazla üzerinde durulması gereken temaların başında gelmektedir. Yazar da eserlerinde bu temaya oldukça fazla yer vermiştir. Kitaplarda sevgi teması anne- baba sevgisi, kardeş sevgisi, okul sevgisi,

öğretmen sevgisi, vatan sevgisi gibi alt başlıklar halinde ele alınarak çocuklara bu değerler kazandırılmaya çalışılmıştır. İlgili bölümlerde bu başlıklar ayrıntılı bir biçimde işlenmiştir.

Yazar, bunların dışında “Dünyanın farklı yerlerinde dili, ırkı farklı insanlar sevgi bağıyla birbirine bağlanır.” ana fikri üzerinde de durmuştur.

“Uzaklarda Bir Ülke” isimli hikâyede 23 Nisan dolayısıyla kahramanın evine uzak bir ülkeden bir misafir gelir. İki çocuk birbirlerinin dillerini anlamasalar da çok iyi arkadaş olurlar. Aynı dili bile konuşmayan bu iki çocuğu birbirine bağlayan bağ sevgi olmuştur. Birlikte haberleri izlemiş, savaş haberlerini görünce birlikte ağlamışlardır. Böylece kahramanımız anlaşmak için aynı dili konuşmanın, aynı ırka mensup olmanın şart olmadığını kavramış olur.

“O benim dilimi hiç bilmiyordu. Ben de onunkini... Ama bizim sevgiyle çarpan kocaman yüreklerimiz vardı. Rüzgârda uçuşan saçlarımız birbirine karışıyor ve kahkahalarımız ortak dilimiz oluyordu” (Kuşoğlu, 2015i, s.8).

Sevgiyi bu yönüyle ele almak olumlu bir yaklaşımdır. Bu şekilde çocuğun ırk, dil, din ayrımı yapmadan dünyadaki tüm insanlara sevgiyle yaklaşması sağlanabilir.

4.1.5.7. Toplum kurallarına uyma. Çocuklara toplum içinde insanların birtakım kurallara uygun yaşaması gerektiğini kavratmak isteyen Kuşoğlu, kitaplarında çeşitli toplumsal kurallar üzerinde durmuştur. Bu kurallardan biri sıraya girmektir. Sıraya girmek önemli bir toplum kuralıdır ve küçük yaşta öğrenilmesi faydalıdır. Çünkü çocuk sosyal hayata adım attığı andan itibaren bu kuralı uygulamak durumunda kalacağı pek çok ortama girecektir.

“Ay’da Pişen Ay Çöreği” isimli masalda yazar bu kural üzerinde durmuştur. Masalda bir fil yavrusu olan Tumbo bir baykuş olan Puhpuh’la tanışır. Puhpuh onu Ay’a götürmeyi teklif eder. Orada kendisinden çok daha büyük filler vardır, ayrıca büyük fırınlarda ay çörekleri de pişmektedir. Ay’a ulaştıklarında Tumbo, fırınlardan ay çöreği almak isteyen

kocaman filler görür. Kendisi de bir ay çöreği almak ister. Ancak sıraya geçmeyi unutunca etrafındakiler ona kızarlar.

Gözlerime inanamadım. Babamın iki katı büyüklüğünde olan pek çok fil sıraya girmiş, çörek bekliyordu. Hepsi çok sakindi. Aceleci olanlar uyarılıyor, sıra hiç bozulmuyordu. Çok acıkmıştım. Karnım gurulduyordu. Bayan Fil'e yavaşça yaklaştım ve bir çörek istedim. Sıradaki fillerden homurtular yükseldi.

Galiba bana çok kızmışlardı. Tabi biraz korktum. Bayan Fil:

- Sıranı beklemeyi öğrenmelisin, dedi. Yerine geç bakalım!

Çok utandım ve yavaşça sıranın en arkasına geçtim (Kuşoğlu, 2015a, s.52-53).

Bunun üzerine Tumbo yaptığı hatayı anlar ve sıraya geçer. Yazar bu şekilde çocuklara sıraya geçmenin önemini vurgulamaya çalışır.

Bir şey satın alındığında karşılığının verilmesi gerektiği de yazarın üzerinde durduğu konulardandır. Çok küçük yaşlarda çocuklar para kavramından haberdar olmadıkları için istedikleri her şeyi satın alabileceklerini düşünebilmektedirler. Bu amaçla Kuşoğlu, çocuklara, bir şeye sahip olmak için onun karşılığının verilmesi gerektiğini anlatmak istemiştir.

Yazar “Ayda Pişen Ay Çöreği” isimli masalda bu tema üzerinde durmuştur. Ay çöreği satın almak isteyen Tumbo karşılığında bir şey vermeyi unuttur. Bayan Fil kendisini uyarır:

Ben başımı kaldırmadan ürkek bir şekilde bekliyordum. Kaçamak bakışlarla da Bayan Fil'i gözetliyordum. Bayan Fil eğilip merakla yüzüme baktı. Başımı usulca kaldırdım. Tatlı bakışları ve tombul yanaklarıyla tıpkı anneme benziyordu. Bana gülümseyince içim ısıniverdi.

- Pekâla, ne getirdin bana, dedi. Nasıl alacaksın bu çörekleri?

Biraz şaşırdım. İşte bunu hiç düşünmemiştim.

-Şey... Bilmiyordum ki, dedim. Söyleyen olmadı hiç. Puhpuh'un peşine takılıp geliverdim işte. Bayan Fil yine bana döndü:

- Gelirken bir şeyler getirmeliydiniz, dedi. Şöyle küçük bir yıldız parçası filan... Hiç aklınıza gelmedi mi bu?" (Kuşoğlu, 2015a, s.57-58).

4.1.5.8. Ön yargının yanlılığı. Ön yargılar hayatın bir parçasıdır. Farkında olmadan düşünce ve davranışlarımızda ön yargılı hareket edebiliriz. Çoğu zaman önyargılı olduğumuzu kabul etmeyiz, farkına varsak bile onlardan kurtulmakta büyük sıkıntı yaşarız. Ön yargı kökü derinlere inen olumsuz bir tutumdur ve kendini pek çok sosyal durumda gösterir (Cüceloğlu, 2003).

Ön yargılı hareket etmek, kişileri dış görünüşlerine göre değerlendirip etiketlemek, dış görünüşü farklı olanları dışlamak çok sık düşülen hatalardan biridir. Düzgün giyimli birine giyiminden dolayı saygı gösterirken, giyimi kötü birine kötü davranmak hatalı bir davranıştır. Özellikle çocuklar kişiyi dış görünüşle değil karakterle değerlendirmeleri gerektiğini henüz kavramadıkları dönemlerde bu hatayı çok sık yaparlar.

Kuşoğlu, yazdığı iki masalda bu konuyu ele almış, çocuklara insanları dış görünüşlerine göre değerlendirmemeleri gerektiğini kavratmayı amaçlamıştır.

“Masalımın Kedisi” isimli masalda anlatıcı bir gün değirmende kabadayı tavırları olan bir kediyle karşılaşır. Kedi konuşmaktadır. Anlatıcı kediden korkar, tavırlarını sevmez, ondan kurtulmak istese de adının Keramettin olduğunu söyleyen kedi izin vermeyip onu evine götürür. Eve vardıklarında ise kedi, kuyruğu olan bir insana dönüşür. Sonra da anlatıcıya hikâyesini anlatır. Bu kedi aslında bir kral ve kraliçenin oğludur. Bir bilgenin duası yüzünden kedi olarak doğmuştur. Annesi dış görünüşü yüzünden onu istemediği için babası ona burayı yaptırmıştır. Kedinin dış görünüşünden ve tavırlarından korkan anlatıcı kedinin hikâyesini dinlediğinde onu dış görünüşüne göre değerlendirerek hata yaptığını anlar.

“Kuru Kafanın Prensesleri” isimli masalda da buna benzer bir durum söz konusudur. Masalda zengin ve yakışıklı bir prensle evlenmek isteyen prenses üç kız kardeşten ikisi götürüldükleri harap köşkte bir kuru kafayla karşılaşınca korkup kaçarlar. Onları korkutan kuru kafanın dış görünüşü olmuştur. Ayrıca köşk de harap durumdadır, bir zenginlik söz konusu değildir. Kişileri dış görünüşüne göre değerlendiren iki kız kardeş masalın sonunda yakışıklı bir prens yerine saraydaki basit memurlarla evlenmek durumunda kalırlar. Küçük prenses ise ablaları gibi yapmaz. Kuru kafayı görünce dış görünüşünden korkup ondan kaçmaz. Aksine onunla arkadaş olur, konuşur. Masalın sonunda ise kuru kafanın bir büyücü tarafından büyülenen bir prens olduğu ortaya çıkar. Karşısındakini dış görünüşüne göre yargılamayan prenses ise ödülünü yakışıklı ve zengin prensle evlenerek almıştır. Ancak prenses masalın sonunda zengin ve yakışıklı prensle evlense de masalda esas olarak gerçek mutluluğun zenginlikle ya da dış görünüşle olmayacağı, insanın mutlu olmak için çaba göstermesi gerektiği mesajı verilmektedir. Çünkü prenses başta kuru kafanın zengin ya da yakışıklı olduğunu bilmeden onunla arkadaş olmuş, köşkü yaşanılır bir yer haline getirmek için çaba harcamıştır.

4.1.5.9. Paylaşımçı olma. “Dino ile Pino” isimli masalda yazar diğer iletilerin yanında tedbirli olmanın önemi, zor zamanlarda elimizdekileri başkalarıyla paylaşmanın değeri gibi temalar üzerinde durmuştur.

Masalda Dino’nun dedesi Dino’ya bir hikâye anlatır. Hikâyede Pulat isimli bir dinozordan ve ailesinden bahseder. Bu dinozor ailesinin köyünde bir gün kıtlık başlar. Pulat’ın ailesi tedbirli insanlar oldukları için bu günleri düşünerek biraz yaprak ve yiyecek toplamışlardır. Ancak aile bu yiyecekleri kendileri yemek yerine komşularıyla paylaşırlar. Hatta bu yüzden yiyecekleri kısa sürede biter ve açlıktan Pulat’ın kardeşleri hastalanır. Aile kendi çocuklarının hasta olması pahasına da olsa elindekileri etrafındaki insanlarla paylaşmış, bencillik etmemiştir.

Pulat'ın anne ve babası çok akıllıymış. Bir gün başlarına böyle bir şeyin gelebileceğini biliyorlarmış. Bu düşünceyle, bulabildikleri yaprak ve meyveleri önceden mağaralarında biriktirmişler. Şimdi, her sabah bunların birazını komşularına dağıtıyorlarmış. Karınları pek doymuyor, guruldayıp duruyormuş. Ama onlar, yiyeceklerini paylaştıkları için çok mutluymuşlar (Kuşoğlu, 2015b, s.42).

4.1.5.10. Dikkatli ve uyanık olma. Kuşoğlu, insanların yaşamda çeşitli tehlikelerle karşı karşıya olduklarını, zaman zaman başka insanlardan zarar görebileceklerini, bu insanlara karşı çok dikkatli ve uyanık olmaları gerektiğini de çocuklara kavratmayı amaçlamıştır. Çocuklar, etraflarında kötü niyetli kişilerin olabileceğini bilmeli, gerekli tedbirleri almalı, kendilerini korumalıdır.

“Bu Benim Hikâyem” isimli kitapta yazar bu duruma örnek vermiştir. Büyük şehre yeni taşınan kahraman ve ailesi, burada karşılaşılabilecekleri tehlikelerden haberdar değillerdir. Ancak bir gün evlerine hırsız girer. Sonradan hırsızın eve nasıl girdiğini araştırdıklarında kahramanın açık bıraktığı balkon kapısından girdiğini anlarlar. Bu olay kahramana bir ders olur. Bundan sonra daha dikkatli ve uyanık olması gerektiğini anlar.

“Herkes bir şeyler söylüyor, hırsızın eve nasıl girdiği araştırılıyordu. Sonunda balkon kapısındaki çengelin açılması gündeme geldi. Meğer ben, hiçbir şeyin farkında olmadan hırsıza yol göstermişim” (Kuşoğlu, 2011a, s.20).

4.1.5.11. Misafirperverlik. Türk toplumunun en önemli özelliklerinden biri misafirperverliktir. Yazar bu değeri çocuklara aşılacak istemiştir.

“Sanatçı Sıpa Zıpızp” isimli masalda farklı iletiler yanında üzerinde durulan iletilerden biri de misafirperverliktir. Sanatçı olma hayaliyle evden kaçan Zıpızp kiralandığı yerde türlü işkencelere uğrayınca kaçır. Onu bir yaşlı adam bulur. Yaşlı adam Zıpızp'ı misafir eder, onun karnını doyurur. Birlikte sebze meyve satmaya başlarlar. Ancak yaşlı adam sebze

meyveleri Zıpızıp'a yüklemes. Çünkü Zıpızıp onun misafiridir. Misafire yük taşıtmak doğru değildir.

“ Kadının biri pencereden eğilip adama seslenmiş.

- Arkanda bir eşekle dolaşıyorsun ama yine de yükü sen taşıyorsun. Bu nasıl bir iş böyle? Adamcağız:

Ama o benim misafirim, demiş. Nasıl yük taşıtırım ki?” (Kuşoğlu, 2013a, s.42).

Bu değerlendirmeden sonra şu sonuçları çıkarmak mümkündür: Sevinç Kuşoğlu, kitaplarında çocukların içinde buldukları topluma uyum sağlamasına yönelik iletilere oldukça fazla yer vermiştir. Bu konudaki iletilerin sayısının fazla olması olumludur. Ayrıca iletilerde çocuğun yaş grubuna uygun olmayan, onun zihinsel, duygusal gelişimini olumsuz etkileyecek herhangi bir iletiye rastlanmamıştır. İletiler günlük yaşamla da paralellik gösteren iletilerdir. Bu iletileri özümseyebilen bir çocuk, yaşadığı toplumla uyum içinde bir yetişkin olacaktır.

4.1.6. Millî değerleri aşlamaya yönelik iletiler. Yukarıda sıralanmış olan evrensel değerler yanında çocuklara küçük yaşlarda millî değerleri kazandırmak da önemlidir. Türk Millî Eğitim Temel Kanunu incelendiğinde “Türk Millî Eğitimi'nin Temel Amaçları” bölümünde ilk maddenin çocuğa millî değerleri aşlamaya yönelik olduğu görülmektedir:

Türk Millî Eğitimi'nin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini;

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasa'da ifadesi bulunan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlakî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve

sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek(...) (1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu).

Millî Eğitim Temel Kanunu'na bağlı olarak hemen hemen tüm derslerin öğretim programlarında çocuklara evrensel değerler yanında millî değerlerin kazandırılmasına yönelik amaçlar yer almaktadır. Örneğin 2015 yılında yayımlanan Türkçe Programı'nın genel amaçları içinde yer alan şu maddeler de evrensel değerlerle birlikte millî değerlerin kazandırılmasına yöneliktir:

“...12. Millî, manevî, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal, estetik ve sanatsal değerlere önem vermelerini sağlamak; millî duygu ve düşüncelerini güçlendirmek,

13. Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımalarını sağlamaktır” (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2015, s.5).

Bunun yanında Türkçe ders kitaplarına alınan temalar ve alt temalar incelendiğinde “Millî Kültürümüz” teması içinde yurdumuz, özellikli şehirler, yerler, kültürel, tarihî vb. önemli mekânlar, geleneksel sporlar, gelenekler, dinî bayramlar, vatan, bayrak, millî bayramlar, tarihî şahsiyetler gibi alt temalara; “Millî Mücadele ve Atatürk” teması içinde de millî mücadele, kahramanlık, cesaret, fedakârlık, Çanakkale vb. alt temalara tüm sınıflarda yer verildiği görülmektedir. Burada da amaç çocuğa millî değerleri aşılmasıdır (MEB, 2015).

Türkçe dersi yanında diğer derslerin öğretim programları incelendiğinde de tümünde çocuklara millî değerleri telkin etmeye yönelik amaçlara yer verildiği görülmektedir. Ancak çocuklara bu değerleri kazandırmak için ders kitaplarının yeterli olmayacağı muhakkaktır. İşte burada yine çocuk edebiyatı devreye girmektedir. Çocuk edebiyatı yazarları, masalları, hikâyeleri, şiir ve romanları aracılığıyla çocuklara vatan, millet, bayrak ve Atatürk sevgisi, millî ve dinî bayramlar, tarihî şahsiyetler, gelenek-görenekler gibi millî kültür değerlerini aşılama görevini de üstlenmektedirler. Kuşoğlu da bu amaçla yazdığı kitaplarda millî kültür

öğelerine oldukça fazla yer vermiştir. Yazarın millî kültür temasına yönelik iletileri şu şekilde sınıflandırılmıştır:

4.1.6.1. Atatürk, vatan ve cumhuriyet sevgisi. Kuşoğlu, çocuklara vatan sevgisi aşılamaya oldukça önem vermiş, bu amaçla birçok kitabında çocuklarda bu bilinci uyandırmaya çalışmıştır. Bir devletin ya da ulusun sürekliliğinin fertlerin vatan sevgisiyle mümkün olabileceğinin farkındadır. Ona göre, küçük yaşta vatanını sevmeyi öğrenen, Atatürk sayesinde bugün özgür bir yaşam sürdürdüklerinin farkına varabilmiş, cumhuriyetin en iyi yönetim şekli olduğunu ve ona sahip çıkılması gerektiğini idrak etmiş çocuklar, ileride de her koşulda vatanını ve cumhuriyeti savunmayı kendine görev edinen yetişkinler olacaklardır.

“Bu Benim Hikâyem” isimli iki serilik romanın her ikisinde de çocuklara Atatürk, vatan ve cumhuriyet sevgisi aşılanmaya çalışılmıştır. Yazar hikâyenin bir bölümünü kahramanın okulundaki ve yaşadığı şehirdeki Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına ayırmıştır.

“Hepimiz sokaklardaydık. Ellerimizde bayraklarımızla bizler, cumhuriyet çocuklarıydık” (Kuşoğlu, 2011a, s.36).

Az sonra okul müdürü, Atatürk büstünün yanına gelip konuşmaya başladı.

Cumhuriyetin ne olduğunu ve daha öncesinde ne büyük zorluklar yaşadığımızı anlatmaya koyuldu. Ülkemizin düşmanlar tarafından işgal edildiğini söylerken kaşlarımız çatıldı. Sıkılan yumruklarımız ise düşmanın yurttan atılmasından sonra açılabilirdi. Atatürk ve diğer kahramanlardan söz etti. Halkımızın tek vücut ve tek yürek olup düşmana nasıl karşı durduğunu anlattı (Kuşoğlu, 2011a, s.37).

“İnsanlarımızın vatanları için nasıl can verdiklerini söylerken sesimiz kısılıyordu. Bunları dile getirirken gözlerimizde şimşekler çaktı. Böyle bir milletin çocukları olduğumuz için gururluyduk.

Atatürk mü? O bizim yol göstericimizdi Cumhuriyetin aydınlığına onunla kavuşmuştuk. İzinde yürüyeceğimiz en büyük kahramandı o’’ (Kuşoğlu, 2011a, s.38).

“Arkama döndüm. Ata’m gülümser gibi bakıyordu bana.

-Söz veriyorum, dedim. Her zaman senin yolunda yürüyeceğim’’ (Kuşoğlu, 2011a, s.39).

Bu kısımlarda Atatürk bir kahraman olarak tasvir edilmiş, Atatürk’ün izinde yürümenin önemi vurgulanmıştır.

Serinin ikinci kitabında da aynı şekilde “Bu Bizim Bayramımız’’ başlığıyla 23 Nisan kutlamalarına yer verilir. Kahraman, bu kutlamalarda iki görev birden alacağı için oldukça heyecanlıdır. Hem şiir okuyacak hem de koroya katılacaktır. Tüm millî bayramlar gibi 23 Nisan da coşkuyla kutlanır. Kahraman şiirini o kadar içten ve hissederek okur ki şiirin sonunda göz yaşlarını tutamaz, izleyicilerden de büyük bir alkış kopar. Kitapta 23 Nisan coşkusu, çocukların bayrama duyduğu saygı ve gösterdikleri özen, Atatürk’e ve bayrağa verilen değer şöyle anlatılmıştır:

Yollar çok kalabalıktı. Çocuklar, ellerindeki bayrak ve çiçeklerle sokaklarda yürüyor, marşlar söylüyorlardı. Bazı öğrencilerin üzerlerinde özel giysiler vardı. Halk oyunları oynayanlar o yörenin kıyafetlerini giymişlerdi. Birkaç palyaço taklalar atarak yürüyordu.Sıra olmak için bekleyen bazı arkadaşlarım beni görünce yanıma geldiler. Tertemiz önlük, yaka ve taranmış saçlarla pırıl pırıldılar. Sıraya girdik ve törenin başlamasını bekledik. Atatürk büstü yine çiçeklerle bezenmişti. Okulun cephesine asılmış, dalgalanan kocaman bayraktan gözlerimi ayıramıyordum (Kuşoğlu, 2011b, s.126).

Bunun yanında millet sevgisi, Türk olmakla gurur duyma da üzerinde durulan temalardan biridir. “Can Dostum’’ isimli hikâyede kahraman “‘Andımız’’ okunurken gözyaşlarını tutamaz:

“ ...

-Varlığım, Türk varlığına armağan olsun!

Bu sözleri de duyunca artık dayanamadım. Göğsüm kabardı, gözlerimden iki damla yaş geldi ve başım dimdik dışarıya doğru fırlayıverdim” (Kuşoğlu, 2015j, s.16).

Millet sevgisi, Türklüğü yüceltme temasına “Siyah Kuşlar Şatosu” isimli kitapta da yer verilmiştir. Resimlerini sergilemek üzere Almanya’ya giden aile, şatonun bahçesinde dolaşırken hocalarıyla çalışan resim öğrencilerini görür. Ancak hocaları aileye kendilerini rahatsız etmemelerini söyler ya da aileye öyle gelir. Kahraman, hocanın kendilerini küçümsediğini hisseder. Kahramanın babası ise uzun uzun onlara doğulu milletlerin de sanatta ileri olduğunu anlatır ve onları kendi sergilerine davet eder. Ailenin sergisini gezen resim öğrencileri ve hocaları eserlere hayran kalırlar. Kahraman, misafirlerini şu düşüncelerle uğurlar:

“ ‘Biz Türkler sanatın her çeşidinden anlarız. Bizi böyle belleyin.’ diyerek uğurladık onları” (Kuşoğlu, 2016, s.77).

“Kırmızı Boncuklar” isimli hikâyede de vatan sevgisi, vatan özlemi teması yer almaktadır.

“ ...

-Peki insanın yurdunu çok özlemesi ve rüyalarında oraları görmesi de kızamık yapar mı?

Annem ellerimi tuttu. Gözleri yaşarmıştı.

-Çok mu özledin evimizi, dedi.

-Hem de nasıl! Yurdumu, topraklarımızı ve sevgili Tekir’imi” (Kuşoğlu, 2015l, s.62).

“Biz Savaş Çocuklarıydık”, “Bu Vatan Bizim”, “Mor Salkımlı Kulübe” isimli hikâyelerin yazılış amacı da tamamen çocuklara vatan sevgisi aşılamaktır. Yazar, çocuklarda vatan sevgisi uyandırmak için bu hikayelerde atalarımızın bu vatani bizlere vermek için ne

büyük sıkıntılar çektiklerinden söz etmektedir. Bir sonraki bölümde bu hikâyeler üzerinde ayrıntılı olarak durulmuştur.

4.1.6.2. Vatanı koruma. Yazar, çocuklara vatan sevgisi aşılamanın en etkili yollarından birinin geçmişte vatanın ne zor şartlar altında korunduğunu, atalarımızın vatan uğruna canlarını vermekten çekinmediğini çocuklara öğretmek olduğunu farkındadır. Uğruna can verilen bir toprağın kutsal bir toprak olduğunu böylece çocuklar da kavrayacak, bu da onlarda vatan sevgisini yeşertecektir. Bu amaçla, “Biz Savaş Çocuklarıydık”, “Bu Vatan Bizim”, “Mor Salkımlı Kulübe” isimli hikâyelerde Kuşoğlu, çocuklara vatanın ne zor şartlarda kurtarıldığını anlatmaktadır. Öykülerinin kahramanlarını da çocuklardan seçmiştir. Bu, bilinçli bir seçimdir. Yazar, okuyucu çocukların kendilerini bu kahramanlarla rahatlıkla özdeşleştirebileceklerini düşünmüştür. Kendi yaşlarındaki çocukların geçmişte vatan için canlarını feda ettiklerini bilmek, onların vatanlarının kıymetini daha iyi anlamasına yardımcı olacaktır.

“Biz Savaş Çocuklarıydık” isimli hikâyede babası cepheye gitmiş bir çocuğun yaşadığı sıkıntılar anlatılmaktadır. Köydeki neredeyse tüm babalar cephededir. Köyde kalanlarsa büyük bir sefalet içinde yaşamaktadırlar. Öykünün kahramanı, kilometrelerce uzaktaki okula yalınayak gider. Ancak kimse bu sefaletten şikayet etmez. Çünkü babalarının kutsal bir görevle orada olduğunu bilirler. Öyle ki kahraman ayağına çivi batıp yaralandığında bile ağlamayı gururuna yediremez.

“Biz savaş çocuklarıydık. Babalarımız cephelerde can verirken bir çiviye yenik düşüp sızlanmak yakışık alır mıydı?” (Kuşoğlu, 2014b, s.22).

Hikâyenin sonunda kahraman babasının vatan için şehit olduğunu öğrendiğinde onunla daha da gurur duyar.

“Bu Vatan Bizim” isimli hikâyede ise kahramanlar cephede görev almış iki çocuktur. Gerekli kişilere bir mektup iletmekle görevlendirilirler. Bu kahramanlar cepheye kendi

istekleriyle katılırlar, aldıkları görevle gurur duyarlar. Mektubu ulaştırmaya çalışırken türlü işkencelerle karşılaşır. Vurulur ve Fransız askerleri tarafından esir alınırlar. Hatta kahramanlardan İsmail bir yudum su içmeden ölür. Mehmet'in ise kangren olan bacağı kesilir. Ama bir şekilde görevlerini yerine getirmişlerdir. Küçük yaşlardaki bu çocuklar yaşlarının üzerinde bir iş başarmışlardır.

Bu hikâyede ataların ne zorluklar ve fedakarlıklarla vatanlarına sahip çıktıkları çarpıcı bir biçimde anlatılmıştır. Çocuklardan biri vatan uğruna şehit, diğeri ise gazi olmuştur.

“Mor Salkımlı Kulübe” yine vatan uğruna çekilen sıkıntıların çarpıcı bir biçimde anlatıldığı hikâyelerden biridir. Hikâyede kahramanlar Aslıhan, Oğuzhan ve aileleri vatan sevgisiyle dolu kişilerdir. Aslıhan ve Oğuzhan'ın çocuklukları babalarından savaş hikâyeleri dinleyerek geçmiştir.

Bu hikâyede vatan uğruna canını verme teması ailenin yaptığı Gaziantep gezisi sırasında Oğuzhan'ın gördüğü bir rüya üzerinden anlatılır. Oğuzhan babasının anlattıklarının da etkisiyle rüyasında zamanında vatan için canını vermiş çocukları görür, onlarla sohbet eder. Nasıl şehit olduklarını öğrenir. Çocuklardan biri annesini düşman askerlerinin saldırısından korumak isterken, biri hasta annesini ziyarete giderken, biri de cephede mektup taşıırken şehit edilmişlerdir. Oğuzhan bu rüyanın etkisinden uzun süre kurtulamaz.

4.1.6.3. Şair ve yazarlarımızı tanıma. Kuşoğlu, iki kitabında Türk Edebiyatı'nın iki büyük şairinden söz etmiş, okuyucuların da bu şairleri tanımalarını sağlamıştır. Çocukların küçük yaşta şiirle, edebiyatla tanışmalarına, Türk Edebiyatı'na yön veren büyük isimleri tanımalarına yardımcı olmuştur. Çocuklara bu isimlerle tanıştırmak hem genel kültürlerinin gelişmesine katkıda bulunmayı hem de edebiyata ilgisi ve yeteneği olan çocukların bu ilgilerini ortaya çıkarmayı hedeflemiştir.

“Bu Benim Hikâyem” isimli kitapta çocuklara Behçet Kemâl Çağlar tanıtılmıştır. Kahramanın 23 Nisan’da okuyacağı şiir ona aittir. Kahraman, şiirin altında Çağlar’ın ismini görünce onunla ilgili bilgilerini hatırlar:

Elime tutuşturulan kağıda şöyle bir göz gezdirdim. Burada bizim bayramımızı anlatan bir şiir vardı. Altında ise “Behçet Kemâl Çağlar” ismi yazıyordu. Ben bu ismi daha önce duymuş muydum? Galiba ağabeyimin bir kitabını karıştırırken ilişmişti gözüme. Bu şair, sevgili Atamızın yakın arkadaşıymış. Başka şiirleri de varmış ama en çok kahramanlık şiirleri yazarmış (Kuşoğlu, 2011b, s.124-125).

“Tekir’in Maceraları” isimli kitapta ise bu kez tanıtılan şair Nazım Hikmet’tir. Kitabın “Kediler Şiir Sever mi?” başlıklı bölümünde Tekir ailesinin yani sahiplerinin okuma sevgisinden özellikle şiire olan ilgilerinden bahsetmektedir. Bir gün ablası elindeki kitabı karıştırırken Nazım Hikmet’in kedilerle ilgili bir şiirini bulur ve şiiri okur.

“Geçen gün ablam elindeki kitabı karıştırırken:

-Bakın çok güzel bir şiir buldum, dedi. Nazım Hikmet’in bir şiiriymiş. O da kedileri çok severmiş. Size küçük bir bölümünü okuyacağım.

O, bunları söyleyince hemen dönüp bana baktılar gülümseyerek.

-Oku bakalım” (Kuşoğlu, 2012a, s.41).

Bu konuşmadan sonra Aslıhan şairin “Masalların Masalı” isimli şiirini okur. Şiir bittikten sonra Tekir kendi kendine “Kim bu Nazım Hikmet? Nasıl yazıyor bunları?” diye sorar. Bu soru aslında yazarın çocukların sormasını amaçladığı sorulardır. Kuşoğlu böylece çocukların “Nazım Hikmet” adlı bir şairden haberdar olmasını, onu tanımlarını ister. Bunu yapmak için de şairin hayvan sevgisinden yola çıkar. Çocuklara onun da kedileri sevdiğini söyler. Böylece çocukların şaire ilgi duymasını, onu merak etmesini hedefler.

4.1.6.4. Tekerlemeler. “Bu Benim Hikâyem” isimli kitapta yazar tekerlemeleri çocuklara tanıtmak ve bu kültür değerine sahip çıkmalarını sağlamak istemiştir. Bu amaçla “Teker Meker Tekerleme, Gel Yapalım Şekerleme” adlı bölümde bu konu üzerinde durmuştur. Kahraman, bir gün arkadaşından bir tekerleme duyar ve şaşırır. Sonra diğer arkadaşları da bildikleri tekerlemeleri söylerler. Kitabın kahramanıysa hiç tekerleme bilmemektedir. Eve gidince annesinden bir tekerleme öğrenir. Hatta annesinden öğrendiğiyle yetinmez, yeni tekerlemeler öğrenmek için araştırmalar yapar. Bilenlerden kendisine tekerleme öğretmelerini ister. Sonunda o kadar çok tekerleme öğrenir ki arkadaşları onlara da öğretmesi için sıraya girerler. Yazar, okuyucuların tekerlemeyi tanıması için kitapta birkaç tekerleme örneği de vermiştir.

Yazarın kitaplarında yer alan millî değerleri aşılamaaya yönelik iletiler incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır: Yazarın çocuklara millî değerleri kazandırmak amacıyla verdiği iletiler olumlu ve gerekli iletilerdir. Bu iletiler yardımıyla çocuk millî kimliğini kazanacaktır. Bu konuda yapılacak tek eleştiri, millî kültür öğelerimize ait daha fazla iletiye yer vermenin faydalı olabileceği yönünde olabilir. Gelenek görenekleri, halk oyunlarını, müzikleri, kıyafetleri çocuklara tanıtmak da çocuklara millî bir kimlik kazandırma, millî değerlerini tanıtmada yardımcı olacaktır.

4.2. Sevinç Kuşoğlu'nun Çocuk Kitaplarında İletilerin Veriliş Biçimi

Çalışmanın “Çocuk Kitaplarında İleti” başlıklı bölümünde bir çocuk kitabında hangi iletilerin yer alması gerektiği yanında bu iletilerin veriliş biçimleri üzerinde de durulmuştur. İlgili bölümde çocuk edebiyatı ürünlerinin öğretici olmaktan çok edebi nitelikli ürünler olduğu vurgulanmış, edebi nitelikli eserlerde iletilerin nasıl verilmesinin daha uygun olduğu belirtilmiştir.

Çocuklar için yazılan kitaplarda öğretici bir yaklaşım sergilemek doğru değildir.

Çocuklar zaten bütün gün hem evde hem de okulda öğretici kitaplarla baş başadır. Edebiyat eserlerinde de öğreticilikle karşılaşan çocuk okumaktan soğumaktadır (İzgu, 2000).

Bu yüzden çocuk kitaplarında iletiler çocuğa doğrudan dikte edilmemeli, çocuk verilmek istenen mesaja kendisi sorgulayarak, akıl yürüterek ulaşmalıdır. Böylece çocuklar duyma, düşünme ve sezme yetilerini geliştirebileceklerdir.

“Yazınsal metinlerde ileti, kesin bir yargıya dönüştürülerek verilmez. Metnin dokusuna sindirilir. Bu bağlamda yazınsal metinlerin iletileri örtük ilettir. Konuya yüklediği gizli bir anlam, gizli bir özdür” (Emin Özdemir, 2007, s.115).

Sever’e (2010) göre de çocuk kitabı yazarı çocuğa ne yapması gerektiğini söyleyen değil, yaptıklarının kendisi ve etrafındaki insanlar üzerinde yaratacağı sonuçları hissettirerek doğruyu kendisinin bulmasını isteyen kişidir. Çocuklar kendilerine “İstenen davranışı göstermezsem ne olur?” sorusunu sormalı, neden sonuç ilişkisi kurmalıdırlar.

Kuşoğlu’nun kitapları, iletilerin veriliş biçimi açısından incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Yazar, kitaplarının büyük bir çoğunluğunda çocuklara ulaştırmak istediği iletiyi doğrudan vermek yerine olayların içine gizlemiş, iletiyi çocukların kendisinin bulmasını istemiştir. Özellikle “Mavi Kuş” ve “Musa’nın Yeni Pabuçları” isimli öykülerde bu durum oldukça nettir. “Mavi Kuş” isimli öykünün içinde her ne kadar birlik- beraberlik ve özgürlük kavramları geçse de çocuğun hikayenin sonunda verilmek istenen mesaja ulaşabilmesi için akıl yürütmesi gerekmektedir. Hikâyenin herhangi bir yerinde iletiyi açıkça okumak gibi bir durum söz konusu değildir. Aynı durum “Musa’nın Yeni Pabuçları” isimli hikâyede de söz konusudur. Hikâyede verilmek istenen temel ileti özgürlük olsa da özgürlük sözcüğü bile neredeyse hiç geçmez. Yalnızca bir yerde Musa’nın yeni ayakkabılarının kendisi için adeta bir pranga olduğundan söz edilir. Özgürlüğün ne kadar değerli olduğu iletilisine çocuklar ancak

hikâyenin sonunda yaptıkları akıl yürütmeye ulaşacaklardır. “Biz Savaş Çocuklarıydık” isimli kitapta yer alan üç hikâyede vatan sevgisi, vatan için yapılan fedakarlıklarla ilgili iletiler didaktik bir biçimde sunulmamış, çocukların bu iletilere ulaşması amaçlanmıştır. “Tekir’in Maceraları” adlı kitabı okuyan çocuklar hayvan sevgisi ile ilgili mesajlara yine kendileri ulaşacaklardır.

“Sevimli Arkadaşlar” dizisi genelde 6-8 yaş grubu çocuklarına çeşitli canlıları tanıtmak, onların yaşam ve beslenme şekilleri hakkında bilgiler vermek amacıyla yazılmış hayvan masallarından oluşmaktadır. Amaç çocukları bilgilendirmek olsa da burada da bilgiler olayların içine yerleştirilerek örtük sayılabilecek bir biçimde verilmiştir. Örneğin “Hop Hop Tavşan” isimli masalda yazarın mesajlarından biri de çocuklara tavşanlar ve yaşam şekilleri hakkında bilgiler vermektir ancak bu ileti, kendi yaşam şekli dışında bir yaşama özenen tavşanın yaşadığı zor durum üzerinden verilmiştir. Çocuklar mesajı tavşanın başına gelenlerden hareketle kendileri çıkaracaklardır. Buradan hareketle de kendileri başkaları gibi olmaya özenirlerse başlarına neler gelebileceğiyle ilgili sonuçlara varacaklardır. Burada çocuğun akıl yürütmesi söz konusudur.

“Masal Sevinci 1-2” de yer alan on masal için de aynı durum söz konusudur. Çocukların masalları okuduktan sonra, olayların içine gizlenmiş iletileri bulup çıkarmaları gerekmektedir. Örneğin “Altın Köşk” isimli masalda benzer bir durum söz konusudur. Burada esas zenginliğin kişinin sevdikleriyle mutlu bir yaşam sürmesi olduğu mesajını vermek isteyen yazar, bunu öğüt verir bir tarzda yapmamıştır. Bu iletinin tersi davranışlar sergileyen bir kahraman yaratmış, ondan hareketle elindekilerin değerini bilmeyen, hep daha fazlasını isteyen kişilerin nelerle karşılaşabildiklerini okuyucuya göstermek istemiştir. Masalın sonunda kahraman doğruyu kendisi bulur, masalı okuyan çocuklar da doğruyu kendileri bulacaklardır.

“Sanatçı Sıpa Zıpzip” isimli masalda da yazar boş hayallere kapılarak ailesinin yanından ayrılan Zıpzip’in başından geçenleri anlatırken “Sakın boş hayallere kapılarak ailenizden uzaklaşmayın. Yoksa başınıza kötü şeyler gelir.” gibi otoriter cümlelere yer vermek yerine bu davranışa aykırı davranan kahraman aracılığıyla doğruyu çocukların bulmasını istemiştir.

Yazarın bu kitaplarda iletileri örtük olarak vermesi, öğüt verici ifadelerden kaçınması kitapları sıkıcılıktan kurtarmıştır; çocukların okuma zevkine varabilmeleri açısından bu, oldukça önemlidir. Hiçbir çocuk içinde sürekli öğütlerin yer aldığı bir kitabı okumaktan zevk almayacaktır.

Yazar, kitaplarının büyük bir çoğunluğunda iletileri örtük bir biçimde vermeye özen gösterse de daha küçük yaş grubuna hitap ettiği bazı kitaplarda öğretici bir yol izlemiştir. Özellikle “Sağlık Olsun Dizisi” içinde yer alan kitaplar, çocuklara belli davranış şekillerini kazandırmaya, onları belli konularda bilgilendirmeye yönelik kitaplar olduğundan, kimi yerlerde doğrudan verilmiş iletilere rastlamak mümkündür. Bu kitaplarda daha didaktik bir hava sezilmektedir. Yazar bu kitaplarda da diğerlerinde olduğu gibi doğru davranış gösterilmezse yaşanabilecek olumsuz durumları ortaya koymuştur. Ancak bir taraftan da iletiyi doğrudan vermiştir. Yazarın bu kitaplarında verilmek istenen asıl mesaj ya bir doktor, bir öğretmen ya da bir aile büyüğünün ağzından doğrudan verilmiştir. Örneğin “Mavi Tüllü Balerinler” de, hem göz sağlığına dikkat edilmezse yaşanabilecek sorunlar çocuklara gösterilir hem de asıl ileti doktor amcanın ağzından doğrudan verilir.

“Doktor amca:

- Gözlerimizi iyi koruyalım çocuklar, diye devam etti. Çok televizyon seyretmek, az ışıklı yerlerde kitap okumak, gözler için çok zararlıdır. Ayrıca onları çok temiz tutun. Kirli ellerle gözlerinize dokunmayın Sonra acısını siz çekersiniz.” (Kuşoğlu, 2015k, s.38).

“Can Dostum” isimli hikâyede yine verilmek istenen ileti öğretmenin ağzından doğrudan verilir:

“Çocuklar sıralarına oturunca öğretmen konuşmasına devam etti:

- Yavrularım, sağlıklı ve kalıcı dişlerinizin olmasını istiyorsanız, yediklerinize çok dikkat etmeli, bol bol süt, yoğurt, peynir yemeli ve şekerli şeylerden, gazoz ve koladan uzak durmalısınız, dedi” (Kuşoğlu, 2015j, s.23).

“Sesimi Duyuyor Musun?” isimli hikâyede ileti yine doktor amcanın ağzından verilmiştir:

“ ...

-Kulaklarına iyi bak, dedi biri. Üşütmemeye çalış. Durumun çok daha kötü olabilirdi. Sen orta kulak iltihabı denilen bir hastalık geçirdin. Hem de oldukça ağırdı. Eğer geç gelseydiniz iltihap beyin zarını zedeleyebilirdi. Dikkatli ol ve kulaklarını iyi koru” (Kuşoğlu, 2015n, s.50).

Yazarın bu kitaplarında yer yer ders kitaplarında yer alabilecek bilgilere rastlamak da mümkündür. Örneğin “Sesimi Duyuyor Musun?” isimli öyküde orta kulak iltihabı geçiren kahramanımızın ağabeyi araştırmayı seven bir çocuk olduğundan kulak konusunda da bir araştırma yapar ve öğrendiklerini kardeşiyle paylaşır. Paylaştıkları, ders kitaplarında yer alan türden bilgilerdir.

Ağabeyim kulakla ilgili bütün bildiklerini bana anlattı. Merak ettiğim her şeyi öğrendim o akşam. Kulağın ne işe yaradığını biliyordum elbette. O bizim duyu organımızdı. Ama üç kısımdan meydana geldiğinden hiç haberim yoktu.

Bizim elle tuttuğumuz kısma kulak kepçesi deniyor.

... Kulak kepçesi, gelen sesleri toplayıp kulak yoluna iletirmiş. Kulak yolu da aşağı yukarı iki buçuk santimetre kadarmış ve sonunda da bir zar bulunuyormuş.

...

Bir de orta kulak varmış. Oradaki boşlukta da çekiç, örs, üzengi denilen ve birbirine değen üç kemik bulunurmuş. Ağabeyime:

- Sen mi uyduruyorsun? Nereden buluyorsun bu isimleri? Hem çekicinin benim kulağımda ne işi var, diye sordum.

-Şekilleri onlara benzediği için böyle söylüyorlar. Uydurmuş falan değilim yani, dedi. Sonra ekledi:

- Bir de östaki borusu var, o da boğaza açılıyor. Bu boru, orta kulağa devamlı olarak hava girmesini sağlıyor. Orta kulaktaki hava basıncı ve dışarıdaki hava basıncının birbirine denk olmasıyla işitme olayı daha kolay oluyormuş.

...

- Orta kulaktan sonra gelen bölüme de iç kulak deniyor. Burasının salyangoz gibi kıvrımlı bir görünüşü varmış. İçinde de bir sıvı ve sinir uçları bulunuyormuş (Kuşoğlu, 2015n, s.52-56).

Aynı durum ‘‘Mavi Tüllü Balerinler’’ isimli hikâyeye için de söz konusudur. Burada da göz kusurları hakkında çocukları bilgilendirmek isteyen yazar yine ders kitaplarında yer alabilecek türden bilgilere yer vermiştir.

...

–Gözümüze ışık yardımıyla gelen görüntüler, göz merceğinden geçerek ağ tabakası üzerine ters olarak düşerler. Düşükleri bu noktaya sarı leke denir. Görüntüler, buradan da beyindeki görme merkezine giderler. Biz de böylece cisimleri görmüş oluruz.

Bazıları uzağı net olarak göremezler. Çünkü böylelerinin gözleri normalden daha uzundur ve cismin görüntüsü, ağ tabakasının ve sarı lekenin üzerine

değil, önüne düşer. Bu şekil gözlere miyop denir ve ancak kalın kenarlı gözlük camlarıyla normal görüntü sağlanmış olur.

...

-Bir de hipermetrop gözler vardır. Bu gözler normalden daha yassıdır. Bunun için görüntü ağ tabakanın arkasına düşer. Böylelerinde görüntünün net olabilmesi için ince kenarlı merceklerden yapılmış gözlükler kullanılır.

...

-Şaşı kimseler baktıkları şeyi çok iyi görebilirler. Ancak göz küresini hareket ettiren kaşlar iki gözde de eş olarak çalışamazlar. Böylece şaşılık meydana gelir (Kuşoğlu, 2015k, s.34-36).

“Bu Benim Hikâyem” isimli kitapta da benzer bir durum söz konusudur. Yazar, okuyuculara müzikle ilgili bazı terimleri didaktik bir havada vermiştir:

Ben bunları mırıldanırken ablam elindeki kitapçıkla odaya girdi ve:

-Bak burada neler yazıyor, dedi. Müzik anahtarları porte denilen çizginin sol tarafında bulunmuş. Sol anahtarı, ince sesleri göstermeye yarayan anahtarmış. Portenin ikinci çizgisinden başlarmış. Do anahtarı, orta kalınlıktaki sesleri göstermek için orada bulunmuş. Fa anahtarı ise, kalın sesleri göstermek için kullanılmış. Burada böyle yazıyor (Kuşoğlu, 2011b, s.39).

“Güneş’in Çocukları” isimli kitapta da her bölümün sonunda gezegenlerle ilgili bilgiler verilmiştir.

BİLİM ADAMLARI NE DİYORLAR?

Güneş, Dünya'nın ve Güneş Sistemi'ndeki diğer gezegenlerin yörüngesinde bulunduğu yıldızdır. Diğer yıldızlarda olduğu gibi Güneş de parlayan bir plazma küresidir. Katı bir yüzeyi yoktur. Bizim doğal karşıladığımız ışık ve

ısı, Güneş'in çekirdeğinde hidrojenin bir termonükleer reaksiyonlar zinciri sonrasında helyuma dönüşmesi sonucu üretilir. Çekirdeğinde hala Güneş'in altı milyar yıl daha parlamasını sağlayacak kadar hidrojen olduğundan, alarm durumuna geçmeye gerek yoktur. Kaynakça: Resimli Evren Atlası, 2008 (Kuşoğlu, 2012b, s.17).

İletilerin veriliş biçimi açısından ele alınması gereken bir diğer konu ise bir kitapta yer alması gereken ileti sayısıdır. Bu açıdan “Bu Benim Hikâyem” isimli iki serilik romanı ayrıca ele almak gerekir. Bu iki kitabı da bütün olarak öğretici yönü ağır basan kitaplar olarak değerlendirmek doğru olacaktır. İletiler bu kitaplarda önceden belirlenmiş, konu, bu iletileri vermek için bir araç olmuştur. Sanatsal kaygı arka planda kalmıştır. Yazınsal yönü ikinci plana atan bir diğer durumsa, hikâyelerdeki ileti sayısının fazlalığıdır. Bu kitaplarda küçük bir kızın günlük yaşamı bölümler halinde verilmiş ve her bölümde bir ya da birkaç ileti bir arada sunulmuştur. Küçük kızın yaşamında okuyucunun ilgisini çekecek ilginç, sıra dışı bir olay ya da çatışma söz konusu değildir. Kitapta olaylardan çok iletiler ön plandadır. Her bölümde kahramanımız, ailesi ve etrafındakiler, kendilerinden beklenen bir doğru davranışı sergilerler. Çok çalışırlar, etrafındakilere yardım ederler, milli bayramları coşkuyla kutlarlar, hayvanları korurlar. Bu yüzden kitapların her birinde toplamda yirmiye yakın ileti yer almaktadır. İleti sayısının bu kadar fazla olması, çocuğun kitaba olan ilgisini azaltabilecek bir durumdur. Bunun yanında kitaptaki neredeyse tüm kahramanların sürekli doğru davranışlar sergilemeleri de çocuk açısından inandırıcı olmayabilir.

İletilerin veriliş biçimi üzerinde dururken yazarın kitaplarında yer alan kahramanlardan da söz etmek gerekmektedir. Yazarın kitaplarında hem insan hem hayvan kahramanlara yer verilmiştir. Bu, iletilerin aktarımı açısından oldukça doğru bir yaklaşımdır. Hayvan kahramanlar genellikle 6-8 yaş grubuna hitaben yazılan “Sevimli Arkadaşlar Dizisi”

içinde yer almaktadırlar. Yazarın bu kitaplarda çeşitli iletileri vermek için hayvanları kullanması iletinin aktarılışı açısından oldukça etkilidir.

Yazarın kitaplarında yer alan kahramanların bir kısmı verilmek istenen iletiyle uyumlu, beklenen davranışları gösteren ideal tiplerdir. Örneğin “Biz Savaş Çocuklarıydık” isimli kitapta yer alan her üç öyküde de yazarın vermek istediği ileti, vatan sevgisi, vatan için her tür fedakarlığı göze almadır. Öykülerdeki kahramanlar da bu iletiyle uyumlu olarak vatansever, vatan için canını vermekten çekinmeyen çocuklardır. Bu durum, çocukların kendilerini bu kahramanlarla özdeşleştirmeleri açısından önemlidir. Yine “Musa’nın Yeni Pabuçları” isimli öyküde verilmek istenen özgürlük temasına paralel olarak Musa, özgürlüğüne düşkün bir çocuktur. Yazarın masallarında da benzer durumlar söz konusudur. Bilimin, araştırmanın öneminin vurgulandığı “Prensesin Masalları” isimli masalda ana kahraman olan prenses okumaya, araştırmaya ve bilime önem veren bir kişiliğe sahiptir. “Bu Benim Hikâyem” isimli öykü kitabında yer alan kahraman yine kendinden beklenen tüm doğru davranışları gösteren ideal bir tiptir. Çalışkandır, yardımseverdir, kendine güveni tamdır, ailesini, okulunu, öğretmenlerini sever. Güzel sanatlarla ilgilenir.

Kuşoğlu’nun kimi kitaplarında ise kahramanlar beklenen davranışın aksi davranışları göstermektedirler. Bu kahramanlar doğru davranışı göstermedikleri için olumsuz durumlarla karşılaşır, kitabın sonunda yaptıkları hatayı anlar ve doğruyu bulurlar. Örneğin “Can Dostum” isimli hikâyede Zeynep, büyüklerinin uyarılarına rağmen dişlerini fırçalamadığı için dişi çürür ve diş doktoruna gitmek zorunda kalır ve diş sağlığının önemini dişi çürüdüktan sonra anlar. Yazar, diş sağlığına dikkat etmek gerektiği iletilisini kahramanın yanlış davranışı üzerinden vermiştir. “Mavi Orman Tavşanı” isimli masalda, her canlının kendine has bir yaşam ve beslenme şekli olduğunu, bununla birlikte başkalarına özenmenin, başkaları gibi olmak istemenin yanlışlığını vurgulamak isteyen yazar, bunun için insanlar gibi giyinip onların yediklerini yemeye çalışan bir tavşanın düştüğü kötü durumu çocuklara göstermiştir.

Masalın sonunda tavşan yaptığı hatayı anlar. Aynı şekilde “Mavi Kuş” isimli hikâyede birlik ve beraberlik içinde yaşamının önemini vurgulamak isteyen yazar, bu iletiyi birlik ve beraberlik içinde yaşamaktan vazgeçerek kavgaya tutuşan güvercinlerin özgürlüklerini nasıl kaybettikleri ve nasıl mutsuz oldukları üzerinden vermiştir. Beklenen davranışları sergilemeyen güvercinler başlarına gelen kötü olaylar sonunda yaptıkları hatayı anlamış ve verilmek istenen iletiye uygun davranmaya karar vermişlerdir. İletiyi vermek için beklenen davranışların aksi davranışı sergileyen kahramanlar yaratmak da etkili bir yoldur. Çocuk, bu şekilde doğru davranışı göstermezse karşılaşacağı kötü durumlardan da haberdar olacaktır.

Özetle denilebilir ki yazarın kitaplarından daha küçük yaşlara hitap edenler öğretici yanı ağır basan kitaplardır, yazar bu kitaplarda iletileri önceden belirlemiş, onları doğrudan verme yoluna gitmiştir. Konu, bu kitaplarda yalnızca iletileri vermeye yarayan bir araçtır. Bu kitaplarda ders kitaplarında yer alabilecek türden bilgiler de mevcuttur. Ne yazık ki iletilerin bu şekilde doğrudan verildiği kitapların çocuğa sıkıcı gelmesi ihtimali büyüktür. Yazarın kitaplarının büyük bir çoğunluğuysa, yazınsal yönü ağır basan kitaplardır ve bu kitaplarda iletiler doğrudan verilmemiş, olayların arasına gizlenmiştir. Yazarın yazınsal yönü ağır basan bu kitapları çocukların daha fazla ilgisini çekecektir. Bu kitaplarda kahramanlardan bazılarının örnek davranışlar sergileyen kişiler, bir kısmının ise istenen davranışın tersini gösteren karakterler olması da iletinin verilmesi açısından oldukça olumludur. Böylelikle çocuk bir yandan kendini kahramanla özdeşleştirirken, diğer yandan da doğru davranışı göstermediği takdirde karşılaşabileceği tehlikelerden haberdar olacak, niçin bu şekilde davranması gerektiğini kendisi kavrayacaktır.

4.3. Sevinç Kuşoğlu'nun Kitaplarının Dil ve Anlatım Yönünden İncelenmesi.

Çocuk edebiyatının çocuğu eğitmeye yönelik en büyük görevlerinden biri, çocuğa ana dilini sevdirmek ve ana dilini düzgün kullanma becerisi kazandırmaktır.

Kitaplar, okul öncesi dönemden başlayarak çocukları renk, çizgi ve sözcüklerin estetik diliyle tanıştıran, onlara anadilinin güzelliğini duyumsatan ilk araçlardır. Çocuklara, dil bilinci ve duyarlılığı edindirerek edebiyat dünyasının kapısını aralama, okuma isteği ve alışkanlığı kazandırma gibi temel işlevleri de göz önüne alındığında, çocuk kitaplarının çocuğun eğitim yaşamında önemli bir değişken olduğu gerçeği ortaya çıkar (Sever, 2010, s. 20-21).

Bu açıdan bakıldığında çocuk edebiyatı yazarlarının sorumluluğu büyüktür. Çünkü çocuğa ana dilini doğru kullanma becerisi kazandırmak ancak ona edebiyat eserlerinde doğru örnekler sunmakla mümkündür. Bu yüzden çocuk kitaplarında verilen iletilerin niteliği ve bunların verilmiş biçimi kadar, bu iletiler verilirken kullanılan dil de önem kazanmaktadır. Çocuk kitaplarının dil ve anlatım açısından sağlam olması hem çocuğa dil sevgisi kazandıracak ve onu okumaya yöneltecek hem de verilmek istenen iletinin daha etkili bir biçimde verilmesini sağlayacaktır.

İyi bir çocuk kitabının dili sade ve açık, anlatımı sürükleyici olmalıdır. Küçük yaş gruplarında paragraflar 3-5 cümleyi geçmemelidir. Yapıtlarda kullanılan bilinmeyen sözcük sayısı çocuğun gelişimine uygun olmalıdır. Kitapta yazım ve noktalama yanlış olmamalıdır. Sözcükler güncel olmalı; kitap yabancı sözcüklerden mümkün olduğunca arındırılmalı, kullanılan yabancı sözcükler ise aslına uygun yazılmalıdır. Devrik cümle kullanılmamalı, sözcükler ilk anlamlarında kullanılmalıdır. Cümleler tek özne, tek yüklemden oluşmalı, birleşik ve girişik cümle kullanılmamalıdır. Argo ve mecaz söyleyişler kullanılmamalı; edat ve bağlaçlar mümkün olduğunca az kullanılmalıdır (Demircan, 2006).

Sevinç Kuşoğlu'nun kitapları dil ve anlatım yönünden aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir:

4.3.1. Sözcük kullanımı. Yazarın eserlerinde, çocuğun anlamını bilemeyeceği ya da metnin bağlamından çıkaramayacağı kelime sayısı yok denecek kadar azdır. Kuşoğlu; kitaplarında sağlık, doğa, evren, sanat gibi alanlarla ilgili kelimelere sıkça yer vererek çocukların kelime hazinesini geliştirmeye yardımcı olmuştur.

Kuşoğlu, kelimeleri çoğunlukla gerçek anlamıyla kullanmışsa da mecaz anlamda kullanılan kelimelere de rastlanmaktadır. Örneğin Altın Köşk isimli masalda şu cümleler, sözcüklerin mecaz anlamda kullanımına örnektir:

“Yağmur, soğuk ve kar onu hep eve bağlıyormuş” (Kuşoğlu, 2013a, s.8).

“Sobaları pek ısıtmazmış ama ev halkının sıcak tavırları ile yanarmış ocakları” (Kuşoğlu, 2013a, s.13).

“Babası arada bir kızıp söyleniyor, ailesinden niye koptuğunu anlamaya çalışıyormuş” (Kuşoğlu, 2013a, s.15).

4.3.2. Cümle yapısı. Yazarın kitaplarında yer alan cümleler hitap edilen yaş grubunun seviyesine uygundur. 6-8 yaş grubuna hitap eden kitaplarda yer alan cümleler genellikle tek yüklemliler, basit cümlelerdir. Birleşik ya da çok yüklemliler cümlelerin sayısı oldukça azdır. Daha büyük yaş grubuna hitap eden kitaplarda ise birleşik ya da çok yüklemliler cümlelerin sayısında artış söz konusudur.

Kuşoğlu'nun kitaplarında çoğunlukla kurallı cümlelere yer verilmişse de kimi kitaplarında devrik cümleler de kullanılmıştır. Ancak bu cümlelerin sayısı fazla değildir. Bunun yanında üç noktalı cümlelere de rastlanmıştır.

“Çaresiz ve kimsesiz küçük bir kızdım ben” (Kuşoğlu, 2015i, s.23).

“Kuşlar öyle güzel ki... Tüpleri, şekilleri, gözleri...” (Kuşoğlu, 2014c, s.9).

“Dün akşam oturdu, bir kuş resmi yaptı bana” (Kuşoğlu, 2014c, s.10).

“Ne söylemek istediğini pek anlayamadım ama öyle güzel konuşuyordu ki...” (Kuşoğlu, 2014c, s.27).

“Koştum, koştum, koştum...” (Kuşoğlu, 2014c, s.36).

“Uyanın da size mavi gökleri anlatayım. Güneşin sıcaklığını, derelerin şırıltısını...”
(Kuşoğlu, 2014c, s.64).

“Öylece yedik, yedik, yedik...” (Kuşoğlu, 2014b, s.10).

“Annemin sessizce akıttığı, ninemin şifa isteyen gözyaşları ve dualar, dualar...”
(Kuşoğlu, 2014b, s.14).

“Sonra pabuçlarımı elime aldım. Okulun fakir çocuklara yardım olsun diye verip de benim henüz giymediğim yeni pabuçlarımı...” (Kuşoğlu, 2014b, s.16).

“Gelmese de, görmesem de o benim babam. Şehit babam...” (Kuşoğlu, 2014b, s.23).

Yazarın kitapları incelendiğinde iki kitap dışında düşük cümlelere rastlanmamıştır. Ancak “Bu Benim Hikâyem1” ve “Bu Benim Hikâyem 2” isimli kitaplarda yer yer düşük cümleler saptanmıştır:

“Yaşadıkları karanlık ve soğuk barakadan da çıkıp, babasının kapıcılık yaptığı apartmanda artık küçük bir daireleri vardı” (Kuşoğlu, 2011b, s.79-80).

“Ancak az, küçük serçe bize veda eder gibi ellerime dokundu ve bir kanat çırpışıyla pencereden uçup gitti” (Kuşoğlu, 2011b, s.36).

“Ancak Gülnaz bazı el becerileri deneyeceklermiş” (Kuşoğlu, 2011b, s.74).

“... ”

-Yaptığım işlerin parasını isteyince beni tehdit ettiler, itip kakmaya başladılar. Kolumu az daha kırılıyordu, dedi” (Kuşoğlu, 2011b, s.93).

4.3.3. İkilemeler ve pekiştirmeler. Kuşoğlu'nun kitaplarındaki en önemli anlatım özelliklerinden biri de ikilemelere ve pekiştirmelere oldukça fazla yer vermesidir. Yazar bu şekilde anlatımı daha etkili hale getirmiş, anlatımda akıcılığı sağlamıştır. “Uzaklarda Bir Ülke” isimli kitapta pek çok ikileme ve pekiştirmeye rastlamak mümkündür.

“Kapkara gözlerim var benim” (Kuşoğlu, 2015i, s.5).

“Onun da saçları iki örük. Ama sapsarı. Gözleri de masmavi, tıpkı gökyüzü gibi. Ellerini tuttum, sıcacıktı” (Kuşoğlu, 2015i, s.7).

“Bulutlar küme küme, şekil şekil” (Kuşoğlu, 2015i, s.7).

“Derin derin nefes aldım” (Kuşoğlu, 2015i, s.33).

“Önce çevremde salına salına yüzmeye başladı” (Kuşoğlu, 2015i, s.44).

Kitapta yukarıda verilen örnekler dışında pek çok ikileme ve pekiştirmeye yer verilmiştir. Burada yalnızca örnek oluşturacak birkaçı alınmıştır. “Mavi Kuş” isimli hikâyede de ikileme ve pekiştirmeler oldukça fazladır:

“Sabahları çok erken kalkar, elinde süt güğümü, sokak sokak dolaşmış” (Kuşoğlu, 2014c, s.12).

“... ”

-Engel mengel yok, dedi. Gitmek çok kolay” (Kuşoğlu, 2014c, s.30).

“Gözlerini koca koca açarak beni uyarmaya çalıştı” (Kuşoğlu, 2014c, s.47).

“Biz Savaş Çocuklarıydık” isimli hikâyede de ikilemeler önemli yer tutmaktadır:

“Mercimek çorbasının kokusu odaya dalga dalga yayılmaya başlamıştı” (Kuşoğlu, 2014b, s.10).

“Köyün bütün çocukları sabah erkenden yollara düşer, dağ tepe, yağmur çamur demez, kasabadaki okula giderdik” (Kuşoğlu, 2014b, s.16).

“Onlar küçücük ayaklarına giydikleri takunyalarla okula gelirler ve loş koridorlarda tıkır tıkır dolaşırlardı” (Kuşoğlu, 2014b, s.16).

“Altın Köşk” isimli masalda yine ikileme ve pekiştirmeler göze çarpar:

“Rüyalar görmüş allı yeşilli. Arkadaşları olmuş kızlı oğlanlı ve bir evi varmış güzel mi güzel” (Kuşoğlu, 2013a, s.13).

“Yemyeşil bahçesinde koşup duran bir köpeğin sesini duymuş sonra” (Kuşoğlu, 2013a, s.24).

“Bu Benim Hikâyetim” isimli kitapta da ikilemelere rastlanmaktadır:

“Onlar avaz avaz bağırırken biz korkuyla içeri kaçtık” (Kuşoğlu, 2011a, s.91).

4.3.4. Deyimler ve atasözleri. Yazarın kitaplarında dikkat çeken özelliklerden biri de deyimlere sıkça yer vermesidir. Yazar bu şekilde anlatımı güçlendirmiş, ilgi çekici hale getirmiştir:

“Arada bir tatlı gülüşüyle gözlerimin içine bakıyor, ondan korkmamam için elinden geleni yapıyordu” (Kuşoğlu, 2015i, s.34).

“Doğruca odama gidip yattım. Ama gözüme uyku girmiyordu bir türlü” (Kuşoğlu, 2015i, s.53-54).

“O benim getirdiğim yiyecekleri silip süpürürken ben de hayatımın en güzel tatilini geçiriyordum” (Kuşoğlu, 2015i, s.57).

“Yanaklarım kızarır, gözlerimden yaşlar gelir ama küçük bir bakışla yine makaraları koyveririm” (Kuşoğlu, 2015i, s.6).

“Henüz baharın geldiğini gösteren hiçbir işaret yoktu. Keyfim kaçtı” (Kuşoğlu, 2014c, s.13).

“Gözleriyle etrafı araştırdı, uçarak yükseklerle çıktı, gözden kayboldu” (Kuşoğlu, 2014c, s.46).

“Köy yoluna girdiğimiz zaman, yorgunluk ve açlıktan bitkin düşmüştüm” (Kuşoğlu, 2014b, s.20).

“Babam bir daha hiç gelmedi ama annem yine her sabah erkenden bahçeye çıkar ve onun yolunu gözler” (Kuşoğlu, 2014b, s.23).

“Annesi ve babası, sabahları çok erken evden çıkar, oğulları henüz uykuda iken ellerinde kazmalarla yola düşerlermiş” (Kuşoğlu, 2013a, s.9).

“Dedesi bunları duyunca çok şaşırmış. Kulaklarına inanamıyormuş ama çocuğun hafifçe hıçkıran sesinden de bu anlaşıyormuş” (Kuşoğlu, 2013a, s.16).

“Oysa çocuk her sabah onun hayali ile uyanıyor, gideceği günü iple çekiormuş”
(Kuşoğlu, 2013a, s.17).

“Suspus olduk önce ama ardından bize öğretilen her şey dökülüverdi
dudaklarımızdan” (Kuşoğlu, 2011a, s.38).

“Ben de kendimi sokağa attım hemen” (Kuşoğlu, 2011a, s.40).

“Hepimiz çok üzüldük. Annem deliye döndü” (Kuşoğlu, 2011a, s.60).

Yazarın kitaplarında deyimler yanında atasözlerine de yer verilmiştir:

“... ”

-“Kılavuzu karga olanın başı dertten kurtulmaz.’ diye duymuştum, diye fısıldadım”
(Kuşoğlu, 2014c, s.46).

“Babamın sık sık söylediği ‘Birlikten kuvvet doğar.’ sözü bunun içindi herhalde”
(Kuşoğlu, 2014c, s.43).

“Annem:

-Ev ev üstünde olmaz. Kimseyi rahatsız etmeyelim, deyip teşekkür etti” (Kuşoğlu,
2011a, s.23).

4.3.5. Benzetmeler. İkilemeler ve pekiştirmeler, deyimler ve atasözleri dışında
benzetmeler de yazarın kitaplarında önemli yer tutar:

“Gözleri masmavi, tıpkı gökyüzü gibi” (Kuşoğlu, 2015i, s.6).

“Ölü bir kuş gibi hareketsiz yatıyormuş” (Kuşoğlu, 2014c, s.12).

“Okul dönüşü hava daha da soğuktu. Yanaklarım buz gibi olmuştu” (Kuşoğlu, 2014c,
s.18).

“Dışarıdaki kuru ayaz bir şamar gibi suratıma çarptı” (Kuşoğlu, 2014b, s.11).

“Onu dinlerken gergin vücutlarımız atılmaya hazır bir ok gibi bekler olmuştu”
(Kuşoğlu, 2014b, s.13).

“Kardan yapılmış büyük topaçlar gibiydik ve durmadan kıpırdanıyorduk” (Kuşoğlu, 2014b, s.19).

“Çatılar, arabalar ve yollar bembeyaz bir örtüyle sarılmıştı” (Kuşoğlu, 2011b, s.65).

“Boncuk gibi gözleri ile içeri bakıyor, sanki ‘Niye kaçtınız öyle? Biz size misafir gelmiştik.’ diyorlardı” (Kuşoğlu, 2011b, s.91).

4.3.6. Tasvirler. Yazarın kitaplarında tasvirler de önemli yer tutmaktadır. Tasvirler açık, anlaşılır ve çocuğun seviyesine uygundur.

Sabahın ilk ışıklarıyla gözlerimi açtığım zaman, babamın karşı duvarda asılı duran resmini gördüm. Başında, ön tarafı düz ve arkaya doğru genişleyen asker şapkası, üzerinde düğmeleri zar zor kavuşan ceket ve dar paçalı pantolonu ile durmuş, bana bakıyordu. Kalın kaşlarının altındaki açık renk gözlerinde hasretin izleri vardı. Yanakları çökmüş, kemerli burnu, kalın dudaklarının üzerine hafifçe sarkmıştı (Kuşoğlu, 2014b, s.7).

4.3.7. Yazım ve noktalama. Yazarın kitaplarında iki kitap dışında yazım ve noktalama hatalarına rastlanmamaktadır. Ancak “Bu Benim Hikâyem” isimli iki serilik kitap bu açıdan incelendiğinde bazı yazım ve noktalama yanlışları saptanmıştır.

Örneğin her iki seride de ek olan “-de” ve “-ki” ile bağlaç olan “de” ve “ki” nin yazımına ilişkin yanlışlık yapılmıştır:

“... ”

-Dikkat ette hemen eskitme, dedi” (Kuşoğlu, 2011a, s.32). (et de)

“ Şimdi dışarıda olsak, karlarda yuvarlanır, kartopu oynar ve kayardık. Ablamda böyle düşünüyor olmalıydı” (Kuşoğlu, 2011a, s.67). (ablam da)

“Gözlerimin önüne, sonsuz çayırlar da koşup eğlenen ayıcıklar geldi, üzüldüm” (Kuşoğlu, 2011b, s.15). (çayırlarda)

“Ben oraya gittiğim de çoğu zaman evde olmuyor. Oysa hep mutfaktan sesi gelirdi. Şimdi pek duyulmuyor” (Kuşoğlu, 2011b, s.58). (gittiğimde)

“Orada ki otlakları, yetiştirdiği atları anlattı” (Kuşoğlu, 2011b, s.86). (Oradaki)

“İstediğim zaman kalkıp istediğim de kahvaltı yapıyordum” (Kuşoğlu, 2011b, s.88). (istediğimde)

“Birkaç gün önce de sınıfımız da başka bir değişiklik oldu” (Kuşoğlu, 2011b, s.95). (sınıfımızda)

“...Sonra da bu konular da tartışacağız” (Kuşoğlu, 2011b, s.106). (konularda)

“... Kocaman bir atölye de çırakları ile çalışıyor” (Kuşoğlu, 2011b, s.140). (atölyede)

“Karnemi aldım. Bütün derslerim pek iyi. Arkadaşlarımda sınıflarını geçmişler. Artık güzel bir tatilin keyfini çıkarabiliriz” (Kuşoğlu, 2011b,s.143). (Arkadaşlarım da)

Bu iki kitapta büyük harflerin kullanımıyla ilgili yanlışlıklara da rastlanmıştır:

“Ellerimizde bayraklarımızla bizler, Cumhuriyet çocuklarıydık” (Kuşoğlu, 2011a, s. 36). (cumhuriyet)

“Sonra bana döndü birden ve:

-Her akşam kavga ediyorlar dedi bıkip usandım artık” (Kuşoğlu, 2011a, s.41) (...dedi. Bıkip...)

“Ertesi gün, Cumhuriyet ve Atatürk’ü konuştuk bol bol” (Kuşoğlu, 2011a, s.63). (cumhuriyet).

“Kendimi bir öğretmen gibi hissetmeye başlamıştım. Onlara hem okuma yazma öğretiyor, hem de Atatürk ve Cumhuriyeti tanıtmaya çalışıyordum” (Kuşoğlu, 2011a, s.83). (cumhuriyeti)

“Okuyup yazmayı ilk öğrenen Hüsniye Teyze oldu. Hüsniye Amca bütün çabasına karşın arkada kalmıştı” (Kuşoğlu, 2011a, s.83). (Hüsniye teyze, Hüsniye amca)

“Biz kahkahalarla gülerken, Hüsniye Teyze'nin gözlerinde gurur okunuyordu”
(Kuşoğlu, 2011a, s.83). (teyzenin)

“...Sonra da Cumhuriyet bayramını anlatan resimler çizdik” (Kuşoğlu, 2011a, s.108).
(Cumhuriyet Bayramı'nı)

“Sarılıp öpüşmeler, 'hoş geldiniz', 'iyi ki geldiniz' cümlelerinden sonra herkes bir yer bulup oturdu” (Kuşoğlu, 2011b, s.6). ('Hoş geldiniz!' , 'İyi ki geldiniz!')

“... ”

-Ben buralardan gidiyorum, diyor. Ama sen sakın peşimden gelme.

-Nereye? nereye?” (Kuşoğlu, 2011b, s.55). (Nereye?)

“Geçen gün komşu teyzelerden biri,

-Sizin Hüsniye hanımı parkta gördüm, dedi” (Kuşoğlu, 2011b, s.57). (Hüsniye Hanım'ı)

“O günden sonra Hüsniye Teyze ile sık sık Gülnaz'lara gittik. Eğer hava güzelse parkta eğleniyorduk. Yağmur ve soğuk olunca da Hüsniye Teyzelerde oturuyorduk”
(Kuşoğlu, 2011b, s.64). (Hüsniye teyze, Gülnazlara, Hüsniye teyzelerde)

“Bu işi benim üstlendiğimi duyunca,

-Senden iyi bir öğretmen olur. Şimdiden kutlarım seni, deyince heyecanlandım. yüzüm kızardı, ellerim titremeye başladı. Hüsniye Teyze.

-Bundan sonra ne yapabiliriz, diye sorunca,

-Bu işi bize bırakın, cevabını aldık” (Kuşoğlu, 2011b, s.65). (Yüzüm, Hüsniye teyze)

“... ”

-Bana 'çocuklarınız var mı' diye sormuşsun. Evet var. Ama sizler de benim çocuklarımsınız. Ayrıca kitaplarımın da annesiyim” (Kuşoğlu, 2011b, s.114.) (“Çocuklarınız var mı?”)

Yukarıda bahsedilen yazım yanlışları dışında bu iki kitapta noktalama işaretlerinin kullanımında da hatalar görülmektedir. Örneğin özel isimlere gelen eklerin kesme işaretiyle ayrılması konusunda birtakım yanlışlık mevcuttur. Kimi yerlerde özel isimlere gelen yapım ekleri ve çokluk ekleri kesme işaretiyle ayrılmış, kimi yerlerde ise kesme işareti kullanılması gerekirken kullanılmamıştır. “Sert süreksiz ünsüzle bitip ünlüyle başlayan bir ek alan özel isimlerde yazımda yumuşama olmaz.” kuralı da ihlal edilmiştir:

“... ”

-Ben biraz daha kalacağım, dedim. Daha Atam'la konuşamadım” (Kuşoğlu, 2011a, s.38). (Ata'mla)

“Arkama döndüm. Atam gülümser gibi bakıyordu bana” (Kuşoğlu, 2011a, s.39). (Ata'm)

“ O gün ilk Başöğretmenin sevgili Atamız olduğunu öğrendim ve onu daha çok sevdim” (Kuşoğlu, 2011a, s.51). (başöğretmenin, Ata'mız)

“Ablam odadan çıkınca, tekrar kapanıyor gözlerim. Okul kapısında bekleyen bir tay şimdi.

-Ben Meleğim, diyor. Tanımadın mı beni? Gülüyor yine.

-Hiç taydan Melek olur mu? Aptal mıyım ben?

Ama o ısrar ediyor:

-İyi bak gözlerime, diyor.Meleğim ben” (Kuşoğlu, 2011b, s.54). (Melek'im)

“Cevap veremiyorum. Çünkü kapalı gözlerimin içinde yine Meleğin gözleri var”(Kuşoğlu, 2011b, s.55). (Melek'in)

“O günden sonra Hüsniye Teyze ile sık sık Gülnaz'lara gittik” (Kuşoğlu, 2011b, s.64). (Hüsniye teyze, Gülnazlara)

“Kaç gündür bunları düşünüyorum, gözümü Sarmandan ayırmıyorum” (Kuşoğlu, 2011b, s.6). (Sarman'dan)

“Sık sık Hüsniye teyze ile buluşup Gülnazlar’a gidiyoruz” (Kuşoğlu, 2011b, s.74).

(Gülnazlara)

Bunların yanında kimi cümlelerin sonunda yanlış noktalama işaretleri kullanılması, tırnak içinde verilen cümlelerin sonuna herhangi bir noktalama işareti konmaması bu iki kitapta sık rastlanan hatalardandır:

“O, ‘Canım şiir gibi bir şey işte’ deyince pek heveslendim ve ‘Hadi söylesene’ diye ısrar ettim” (Kuşoğlu, 2011a, s.44). (“Canım şiir gibi bir şey işte.”, “Haydi söylesene!”).

“... ”

-Seni uykucu seni. Daha uyanmadın mı? diye söylendi (Kuşoğlu, 2011a, s.54).

(virgül)

“Ona kar yağdığını söylemek istiyordum ama uyandırmam zor oldu.

-Kalk bak dışarıda neler oluyor! diye seslendim” (Kuşoğlu, 2011a, s.66).

(virgül)

“... ”

-Ben mi çaldım. Ne yani ben hırsız mıyım?” (Kuşoğlu, 2011a, s.75).

(soru işareti)

“İkisi balkona çıkıp uzun, uzun konuşuyorlardı (Kuşoğlu, 2011a, s.78).

(uzun uzun)

“Ablam,

-Bunlar da mı göçmen kuşları? dedi. Onlar ilk baharda gelmezler miydi?”

(virgül)

(ilkbaharda)

(Kuşoğlu, 2011a, s.92).

“Tiyatro zaten pek uzakta değildi. ‘Şu sokağı da geçince... Caddenin sonunda ve su kemerlerinin yanında demişlerdi.’ Oraya yürüdük ve tiyatroyu gördük” (Kuşoğlu, 2011a, s.97).

Doğru yazım şu şekildedir:

“Tiyatro zaten pek uzakta değildi. ‘Şu sokağı da geçince, caddenin sonunda ve su kemerlerinin yanında.’ demişlerdi. Oraya yürüdük ve tiyatroyu gördük”

4.3.8. Mantıksal tutarlılık. Yazarın kitaplarında “Bu Benim Hikâyem” serisinin birinci kitabı dışında herhangi bir mantık hatasına rastlanmamıştır. Ancak sözü edilen kitapta

iki yerde mantık hatası göze çarpmaktadır. Örneğin kitapta kahraman ve ailesinin evine hırsız girdiğinden söz edilir. Devamında komşuların hırsızın yakalayarak polise teslim ettikleri anlatılır. Hatta hırsız kendisine saldıran kedinin korkusuyla mahalleliye onu polise teslim etmeleri için yalvarır:

“Adam onlara:

-Götürün beni buradan, diye yalvarıyordu. Evet, suçluyum ben.

Yüzü gözü tirmik yarasıyla doluydu.Gömleği yırtılmış, pabuçları sağa sola fırlamıştı.

Götürdüler onu” (Kuşoğlu, 2011a, s.19-20).

Ancak aynı sayfanın sonunda bu kez hırsızın polis tarafından yakalandığı söylenir:

“Sonraki günlerde polis ve jandarmanın çalışmaları ile hırsız yakalandı ve cezaevine girdi” (Kuşoğlu, 2011a, s.20).

Aynı kitabın 50. sayfasında ise kahraman “O sabah okula yine Arap’la birlikte gittik.” şeklinde bir cümle kurar. Bu cümleden anlaşılmaktadır ki kahramanın Arap isminde bir köpekle arkadaşlık etmektedir.. Ancak 68. sayfada karlı bir günde bir köpeğin peşine düştüğünden söz eder. O köpek Arap’tır ve bu sayfada kahraman onunla daha yeni tanışmaktadır. Kahramanın daha önce sözünü ettiği bir köpekle ileriki sayfalarda tanışması bir mantık hatasına neden olmuştur.

Yukarıdaki açıklamalardan hareketle sözü edilen iki kitap dışında -Bu Benim Hikâyem 1-2- yazarın kitaplarında dil ve anlatım yönünden herhangi olumsuz bir durumun söz konusu olmadığı görülmektedir. Ancak sözü edilen iki kitapta yer alan yazım ve noktalama hatalarının çocuğa olumsuz örnek oluşturabilecek nitelikte ve sayıda olduğu saptanmıştır. Bu yüzden bu iki kitabın yazım ve noktalama açısından yeniden incelenerek tekrar basılması faydalı olacaktır.

5.Bölüm Tartışma ve Öneriler

5.1. Tartışma

Çocuk edebiyatı, çocukların bilişsel ve ruhsal yönden gelişmesini hedefleyerek, onların duygu ve düşünce dünyalarına katkı sağlamak amacıyla oluşturulmuş, çocuğun dilsel ve toplumsal gelişimine yardımcı olmak, bunun yanında olumlu kişilik gelişimine katkıda bulunmak amacıyla ortaya çıkmış bir edebiyat dalıdır. Bunun yanında onları yaşamın gerçekleriyle tanıştırmak, hayal güçleri ve yaratıcılıklarını geliştirmek, ilgi ve yeteneklerini dikkate alarak onları ilgileri doğrultusunda yönlendirmek de bu edebiyat dalının hedefleri arasındadır.

Bu özellikleri dolayısıyla çocuk edebiyatı ürünleri çocuğun her yönden gelişimini desteklemesi sebebiyle eğitsel bir görev üstlenmektedir. Bu ürünler görevlerini sundukları eğitsel iletiler yardımıyla gerçekleştirirler. Bu yüzden çocuk edebiyatı yazarı olmak, edebiyatı iyi bilmek kadar çocukları ve onların ihtiyaçlarını yakından tanımayı da gerektirir.

Çocuk edebiyatının hitap ettiği kitle elbette ki yalnızca çocuklar değildir. Ancak temel amaç çocuğun gelişimine katkıda bulunmaktır. Bunun yanında, çocuğa ilk eğitimi verecek olan anne ve babalarla, çocuğu okulda eğitecek olan öğretmenler de çocuk edebiyatının hedef kitlesi sayılmaktadır.

Çocuk edebiyatı alanında roman, hikâye ve masallarıyla ön plana çıkan Sevinç Kuşoğlu, eserlerinde verdiği eğitsel iletilerle çocuklar kadar anne- baba ve öğretmenleri de hedef kitlesi içine almıştır.

Araştırma kapsamına alınan 20 masal, 17 hikâye ve 5 romanın incelenmesi sonucunda Sevinç Kuşoğlu'nun hikâye ve romanlarındaki eğitsel iletilerle ilgili olarak ulaşılan sonuçlar şunlardır:

1) Sevinç Kuşoğlu, eserlerinde sağlıklı yaşam, doğayı ve çevreyi tanıma ve koruma, ailenin önemi, kardeş sevgisi, çalışkanlık, yardımseverlik, azimli olma, yaşama sevinci,

elindekilerle mutlu olmayı bilme, vatan, bayrak, Atatürk, cumhuriyet sevgisi, öz güvenli olma, bilime, araştırmaya ve okumaya önem verme, özgürlük, dostluğun önemi, düşmanlığın zararları, savaşların kötülüğü, barış gibi temaları ele almıştır.

2) Yazarın kitaplarında yer alan iletiler altı ana başlık altında toplanmıştır:

- a) Sağlıklı Yaşam
- b) Doğa ve Çevre
- c) Aile
- d) Kişisel Gelişim
- e) Toplumsal Yaşam
- f) Millî Değerleri Aşılama

Kuşoğlu'nun bu altı ana başlık içinde en fazla ileti sunduğu başlık ‘‘Kişisel Gelişime Yönelik İletiler’’, en az ileti sunduğu başlık ise ‘‘Millî Değerleri Kazandırmaya Yönelik İletiler’’ başlığıdır.

3) Yazarın eserlerinde yer alan iletiler genel olarak çocuğun zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimine uygundur. İletilerin neredeyse tamamı; çocuğun olumlu kişilik özelliklerine sahip, sağlığını koruyan, doğaya ve çevreye önem veren, ailenin önemini kavramış, toplumsal yaşama ayak uydurabilen, millî değerlerinin farkında olan ve bu değerlere sahip çıkan bireyler olarak yetişmesine katkıda bulunacak niteliktedir. Ancak bazı hikâye ve masalarda aile ve çevre yaşantısına yönelik bazı iletiler çocukta yanlış fikirlerin uyanmasına neden olabilir. Örneğin anne babanın çocuklarına aşı yaptırmayı unutması ve bu yüzden çocuğun ağır bir kızamık hastalığı geçirmesine sebep olması, annenin, kızının göz problemini fark etmemiş olması, babanın oğluna sürekli tatile çıkma sözü verip bunu tutmaması, annenin çalışmak zorunda olsa da hasta çocuğunu evde yalnız bırakıp işe gitmesi, çocuğun bu yüzden düşerek yaralanması, annenin, çocuğu okul yolunu tam olarak öğrenmeden onu okula yalnız göndermesi ve bu yüzden çocuğun kaybolması, çocuğun anne ve babasına güvenini

sarsabilecek durumlardır. Bunun yanında genç öğretmenin öğrencilerin önünde müdür tarafından azarlanarak görevine son verilmesi, kraliçenin kediden korktuğu için onu tekmelemesi gibi davranışların doğalmış gibi sunulması çocukta yanlış fikirler oluşmasına sebep olabilir. Bu tür davranışlara yer veriliyorsa bunların yanlışlığı da mutlaka çocuklara kavratılmalı, bunlar normal davranışlarmış gibi sunulmamalıdır.

4) Yazarın, eserleri yoluyla sunduğu iletiler günlük hayatla paralellik gösteren, çocuğun günlük yaşama uyum sağlamasını kolaylaştıracak iletilerdir. Olaylar da genellikle günlük yaşamda karşılaşılabilecek türdedir. Yazar ayrıca çocukların hayal dünyalarını geliştirmek için masal türüne de ağırlık vermiş, hatta kimi öykülerinde masalsı bir anlatıma gitmiştir. ‘‘Mavi Kuş’’ isimli öykü bunun en belirgin örneğidir. Bu öyküde, masal türünde eserlerde rastlanabilecek türden olağanüstü olaylara yer verilmiştir. ‘‘Güneş’in Çocukları’’, da yine çocukların hayal dünyalarını geliştirmelerine yardımcı olabilecek türden bir romandır. Güneş Sistemi’nin büyük bir aile olarak tasvir edilmesi, bunların konuşmaları, gezegenlerin hareketinin anneleri Güneş’i ziyaret olarak anlatılması yine masalsı öğelerdir. Yazar eserleriyle hem çocuğun içinde yaşadığı dünyaya uyum sağlamasını hem de hayal dünyasını zenginleştirip yaratıcılığını geliştirmesini hedeflemiştir.

5) Yazar, eserlerindeki kahramanları genellikle örnek tipler olarak tasvir etmiştir. Eserlerdeki kahramanlar genellikle çocuklardır ve doğru davranışları sergilerler. Kahramanların çoğunluğu sağlığına önem veren, ailesini seven, doğayı ve hayvanları koruyan, çalışkan, özgüveni yüksek, yardımsever, vatani için her tür fedakarlığı göze alan, bilime ve okumaya önem veren çocuklardır. Okuyucuların kendileriyle özdeşleştirebilmeleri açısından bu, olumlu bir durumdur. Birkaç eserinde yanlış davranışlar gösteren kahramanlara yer verilse de kitabın sonunda bu kahraman yaptığı hatayı anlar ve doğru davranışı göstermeye başlar. Yazar, hayvanların kahraman olduğu masallar da yazmıştır. Hayvanlar aracılığıyla verilen mesajlar özellikle küçük yaş grubu üzerinde daha etkili olmaktadır. Bunun

dışında yazar, çocukların hayvanları, onların yaşam ve beslenme şekillerini öğrenmesini de amaçlamıştır. Bu hayvanlar çocuklar gibi her zaman örnek davranışlar sergilemezler. Zaman zaman verilmek istenen iletiye zıt davranışlar gösterir, bu yüzden komik ya da tehlikeli durumlara düşerler. Masalın sonunda hatalarını anlar, verilmek istenen iletiye uygun davranışlar göstermeye başlarlar.

6) Sevinç Kuşoğlu'nun eserlerinde çocuklar ve hayvanlar kadar aile de geniş yer tutmaktadır. Aile onun eserlerinde sevgi ve dayanışmayı, birlik beraberliği temsil eder. Anne baba, zaman zaman yanlış davranışlar gösterse de her zaman çocuğuna destek olur, onun sıkıntılarını çözer. Anne ve baba ayrılmış olabilir ya da işleri gereği çocuklarından uzakta olabilirler. Ancak bu, onların çocuklarına olan sevgilerini azaltacak bir durum değildir. Aile, yazarın eserlerinde hayattaki en büyük zenginlik olarak sunulmuştur. Kardeş sahibi olmanın güzelliği yine yazarın üzerinde durduğu konulardan biridir. Öğretmenler, çocuğun hayatında önemli bir yere sahip kişiler olarak yazarın eserlerinde yer almaktadır. Kuşoğlu'nun kitaplarında öğretmen, öğrencilere doğru olanı gösteren, öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarmasına yardımcı olan, onu cesaretlendiren ve başarıya götüren kişiler olarak tasvir edilmiştir. Kimi kitaplarda iletiler doğrudan öğretmenin ağzından verilmiştir.

7) Yazarın kitaplarında eleştirdiği bazı durumlar da vardır. Bunlardan biri, insanların doğaya ve çevreye verdiği zararlarıdır. Yazar birden fazla kitabında bu konu üzerinde durmuştur. Denizlerin kirliliği, orman yangınları, insanların bilinçsizliğinin ozon tabakasını delmesi, doğaya zarar verilip dengesinin bozulması yüzünden yaşam alanlarının yok olması, insanların doğada yaşayan diğer canlılara saygısızca davranması, yazarın eleştirdiği konulardandır.

8) Yazar, kitaplarının büyük bir çoğunluğunda iletiyi didaktik bir şekilde doğrudan vermek yerine olayların içine gizleyerek sezdirmeyi tercih etmiştir. Böylece çocuğu düşünmeye sevk etmeyi amaçlamış, onların soran, sorgulayan, özgüven sahibi bireyler olarak

yetişmesini istemiştir. Ancak daha küçük yaş grubuna hitap ettiği kimi kitaplarda iletiyi olayların içine gizlemek yerine doğrudan vermeyi tercih etmiştir. Bu kitaplarda ileti ya öğretmen, ya doktor amca ya da başka biri tarafından doğrudan verilmiştir. Kimi kitaplarda ise çocukları belli konularda bilgilendirmek amacıyla ders kitaplarında yer alabilecek türden bilgilere yer verilmiştir. Bu kitaplara daha didaktik, otoriter bir hava hakimdir.

9) Yazarın iki kitabı dışında kalan tüm kitapları dil ve anlatım açısından kusursuz sayılabilecek niteliktedir. Anlatım akıcı ve sadedir. İkilemelere, deyimlere, atasözlerine oldukça fazla yer verilmiş, bu şekilde hem anlatım etkili hale getirilmiş hem de çocuğun sözcük dağarcığının zenginleştirilmesine yardımcı olunmuştur. Yazım ve noktalama hatalarına rastlanmamaktadır. Bu Benim Hikâyem 1-2 isimli kitaplarda ise birtakım yazım ve noktalama hataları tespit edilmiştir. Bu iki kitabın dil ve anlatım yönünden tekrar incelenerek yeniden basılması faydalı olacaktır.

10) Yapılan bu çalışmanın sonucunda istisnai birkaç durum dışında genel olarak Sevinç Kuşoğlu'nun çocuk kitaplarında yer alan eğitsel iletilerin çocuk edebiyatında uyulması gereken ölçütlere uygun iletiler olduğu ve 6-12 yaş grubuna tavsiye edilebilir nitelik taşıdığı tespit edilmiştir.

5.2. Öneriler

Sevinç Kuşoğlu'nun çocuklara yönelik yazdığı roman, hikâye ve masallarda yer alan eğitsel iletileri konu edinen bu çalışmada ulaşılan sonuçlara göre belirlenen öneriler şu şekilde sıralanabilir:

1) Bu çalışma Sevinç Kuşoğlu'nun çocuklar için yazdığı kitapları incelemeye yönelik ilk çalışmadır. Bundan sonra yazarın daha büyük yaş grubu için yazmış olduğu diğer kitapların incelenmesi, bu çalışmayı tamamlayıcı nitelikte bir çalışma olacaktır.

2) Sevinç Kuşoğlu, yazın yaşamını hala etkin olarak sürdürmektedir. Bundan sonraki çalışmalarda yazarın yeni kitaplarının incelenerek eğitsel iletilerin tespit edilmesi, yazarın tüm

eserlerinde en fazla hangi iletiler üzerinde durduğunun anlaşılması bakımından yararlı olacaktır.

3) Tezin, çocuk kitaplarında yer alan eğitsel iletilerin belirlenmesi konulu yeni akademik çalışmalara kaynaklık etmesi umulmaktadır.

4) Çocuklar, Sevinç Kuşoğlu'nun kitaplarını okumaya teşvik edilebilir.

5) Ders kitaplarında yazarın eserlerinden bölümlere yer verilebilir.

6) Çocuk edebiyatı alanında, çocuk kitaplarındaki eğitsel iletileri belirlemeye yönelik bu tür çalışmalar daha nitelikli çocuk kitapları yazılmasına katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Akçay, S.,& Baş, B. (2015). Samed Behrengi'nin hikayelerindeki eğitsel iletiler üzerine bir araştırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3, 77-90.
<http://www.anadiliegitimi.com/download/article-file/14931>' den alınmıştır.
- Aksoy, T. (2007). *Doktor Rüştü'nün Nuhbet-ül Etfal isimli eserinin Türkçe öğretimi açısından değerlendirilmesi*. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Ulusal Tez Merkezi veri tabanından alınmıştır. (Tez no: 211314)
- Alaylıoğlu, R., & Oğuzkan, F. (1976). *Ansiklopedik eğitim sözlüğü*. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayınları.
- Alış, S.& Oğuzoğlu, Y. (2005). Ülkemiz koşullarında tarihi çevre eğitiminin önemini ve gerekliliğini artıran etmenler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 347-361
[http://home.uludag.edu.tr/users/ucmaz/PDF/egitim/htmpdf/2005-18\(2\)/egt18\(2\).htm](http://home.uludag.edu.tr/users/ucmaz/PDF/egitim/htmpdf/2005-18(2)/egt18(2).htm)' den alınmıştır.
- Alpöge, G. (2003). Çocuk edebiyatının çocuk gelişimine katkısı. *Çoluk Çocuk Dergisi*, 24, 32-33.
- Arpacı, Ö. (2006). *Çocuk kitaplarında iletiler ve iletilerin aktarım biçimi* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Ulusal Tez Merkezi veri tabanından alınmıştır. (Tez no: 188844)
- Arseven, T. (2005). *Mesaj açısından çocuk kitapları*. *Hece Aylık Edebiyat Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 42-53.
- Atasoy, E. B. (2006). *Çevre için eğitim: Çocuk-doğa etkileşimi*. Bursa: Ezgi Kitabevi
- Ateş, K. (1998). *Gülten Dayıoğlu'nun çocuk romanları*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Barış, G. (2011). *Gülten Dayıoğlu'nun çocuk romanlarında eğitsel iletiler* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Ulusal Tez Merkezi veri tabanından alınmıştır. (Tez no: 278596)

- Bezirci, A., & Göker, N. (1993). *Türk dili ve edebiyatı*. İstanbul: Gendaş Yayınları.
- Bilgegil, K. (1977). *Türk dili ve edebiyatı ansiklopedisi*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Bilici, S.& Köksal, E. (2013). Okul öncesi ve okul çağı çocuklara yönelik beslenme önerileri ve menü programları. *Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Dergisi*. Ankara: Sağlık Bakanlığı Yayınları, 915, 17
- CESUR, E., & Baş, B. (2015). Mavisel Yener'in çocuklara yönelik öykülerindeki eğitsel iletiler üzerine bir araştırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3, 64-76.
<http://www.anadiliegitimi.com/download/article-file/149302>' den alınmıştır.
- Ciravoğlu, Ö. (2000). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Cüceloğlu, D. (2003). *İnsan ve davranışı*. (12.baskı). İstanbul:Remzi Kitabevi.
- Çelik, A & Şahin, M. (2013). Spor ve çocuk gelişimi. *International Journal of Social Science*,467-478
http://www.jasstudies.com/Makaleler/519092621_%C3%87elikak%C4%B1n-M%C5%9Eahin_S-467-478.pdf 'den alınmıştır.
- Çılgın, S.A. (2007). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul:Morpa Kültür Yayınları.
- Dayıoğlu, G. (1987). Çocuk yayınları. Çocuk Yayınları Sempozyumu bildiriler kitabı içinde (ss.15-25). Ankara: Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü.
- Dayıoğlu, G. (1987). Soruşturma 1. M.R. Şirin(Haz.), *Çocuk Edebiyatı Yıllığı* (ss.311-332). İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- Demircan, C. (2006). Tübitak çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve iç yapısal olarak incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 12-25.
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/mersinefd/article/view/5000002958/5000003460> 'den alınmıştır.
- Demirel, Ş., Uludağ, M.E., Tozlu, N., Seven S.,& Çeçen M.A. (2011). *Edebi metinlerle çocuk edebiyatı*. Ankara:Pegem Akademi.

- Dilidüzgün, S. (1996). *Çağdaş çocuk yazını- Çocuk eğitimine atılan ilk adım*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Döner, A. (2004). *Öğretmenlerden velilere ve öğrencilere öneriler*. İstanbul: Zambak Yayınları.
- Ediskun, H. (1992). *Türk dil bilgisi*. (4.baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Enginün, İ. (1987). Çocuk edebiyatına toplu bir bakış. M.R.Şirin (Haz.), *Çocuk Edebiyatı Yıllığı* (ss.37-46). İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- Erdal, K. (2008). Çocuk edebiyatı ve çocuk kitapları. *Milli Eğitim Dergisi*, 178, 156-165. http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/178/11.pdf 'den alınmıştır.
- Erdal, K. (2009). Eğitim değerleri açısından çocuk kitapları. *Akademik Bakış Dergisi*, 17, 1-18 <http://www.akademikbakis.org/eskisite/17/4cocuk.pdf> 'den alınmıştır.
- Erdoğan, S. & Esin, N. (1995). Erişkin bireyde yaşam biçimi ve sağlık davranışları. *IV. Ulusal Hemşirelik Kongresi Özet Kitapçığı*. (ss.96-97), Ankara.
- Ergin, A. (2012). *Eğitimde etkili iletişim*. (6. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ertop, N., Yılmaz, A. & Erdem, Y. (2012). Üniversite öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimleri. *Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 14(2), 1-7 <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/kkaletfd/article/viewFile/5000036685/5000035558/> 'den alınmıştır.
- Geçgel, H. (2002). *Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gencan, T.N. (2001). *Dil bilgisi*. Ankara: Ayraç Yayınları.
- Göka, E & Aile Araştırmaları Kurumu. (1992). *Çocuk ve çevre*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu Yayınları.
- Gökşen, E.N. (1985). *Örnekleriyle çocuk edebiyatımız*. (5.baskı). İstanbul: Remzi

Kitabevi.

- Güteryüz, H. (2003). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. (2.baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Güney, E. (2002). *Türkiye çevre sorunları: Doğal ve kültürel ortam bozulması*. (2. baskı). İstanbul: Çantay Kitabevi.
- İzgü, M. (2000). Çocuk kitapları okul kitaplarının yerini almamalıdır. 1.Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar ve Çözüm Yolları bildiriler kitabı içinde (ss. 459-464). Ankara: Ankara Üniv. Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Tömer Dil Öğretim Merkezi Yayınları.
- Karaalioglu, S.K. (1983). *Ansiklopedik edebiyat sözlüğü*. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayınevi.
- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 463-475.
<http://www.tebd.gazi.edu.tr/index.php/tebd/article/view/81/69>' dan alınmıştır.
- Kavcar, C. (1994). *Edebiyat ve eğitim*. (Genişletilmiş 2.baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Keleş, R & Hamamcı, C. (1993). *Çevrebilim*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Kıbrıs, İ. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Tek Ağaç-Eylül Kitap ve Yayınevi.
- Kılıçarslan, R. (2011). *Fatih Erdoğan'ın eserlerinde çocuk ve eğitim teması*. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Ulusal Tez Merkezi veri tabanından alınmıştır. (Tez no: 345837)
- Kolaç, E., Demir, T., & Karadağ, R. (11-13 Kasım 2011). *Öğretmen Adaylarının, Dil Eğitiminde Çocuk Edebiyatı Metinlerinin Kullanımına Yönelik Görüşleri*. Türk Dilinin ve Edebiyatının Bugünkü Sorunları ve Çözüm Önerileri Uluslararası Sempozyumu'nda sunuldu, Ankara.

- Kuşoğlu, S. (2011a). *Bu benim hikâyem 1*. (2.baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.
- Kuşoğlu, S. (2011b). *Bu benim hikâyem 2*. (2.baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.
- Kuşoğlu, S. (2012a). *Tekir'in maceraları*. İstanbul: Erdem Yayınları.
- Kuşoğlu, S. (2012b). *Güneşin çocukları*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- Kuşoğlu, S. (2013a). *Masal sevinci 1*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayıncılık.
- Kuşoğlu, S. (2013b). *Masal sevinci 2*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayıncılık.
- Kuşoğlu, S. (2014a). *Musa'nın yeni pabuçları*. (8.baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.
- Kuşoğlu, S. (2014b). *Biz savaş çocuklarıydık*. (4.baskı). İstanbul: Sedir Yayınları.
- Kuşoğlu, S. (2014c). *Mavi kuş*. (6.baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.
- Kuşoğlu, S. (2015a). *Ayda pişen ay çöreği*. (10.baskı). İstanbul: Sedir Yayınları.
- Kuşoğlu, S. (2015b). *Dino ile pino*. (10.baskı). İstanbul: Sedir Yayınları.
- Kuşoğlu, S. (2015c). *Güneşi yutan oğlan*. (10.baskı). İstanbul: Sedir Yayınları.
- Kuşoğlu, S. (2015ç). *Tık tık civciv ile çık çık civciv*. (10.baskı). İstanbul: Sedir Yayınları.
- Kuşoğlu, S. (2015d). *Hop hop tavşan*. (10.baskı). İstanbul: Sedir Yayınları.
- Kuşoğlu, S. (2015e). *Şakacı mırnav*. (10.baskı). İstanbul: Sedir Yayınları.
- Kuşoğlu, S. (2015f). *Yalnız sincap*. (10.baskı). İstanbul: Sedir Yayınları.
- Kuşoğlu, S. (2015g). *Al yanaklı elma kuşu*. (10.baskı). İstanbul: Sedir Yayınları.
- Kuşoğlu, S. (2015h). *Mavi orman tavşanı*. (10.baskı). İstanbul: Sedir Yayınları.
- Kuşoğlu, S. (2015ı). *Kuçular köyü*. (10.baskı). İstanbul: Sedir Yayınları.
- Kuşoğlu, S. (2015i). *Uzaklarda bir ülke*. (18.baskı). İstanbul: Sedir Yayınları.
- Kuşoğlu, S. (2015j). *Can dostum*. (18.baskı). İstanbul: Sedir Yayınları.
- Kuşoğlu, S. (2015k). *Mavi tüllü balerinler*. (18.baskı). İstanbul: Sedir Yayınları.
- Kuşoğlu, S. (2015l). *Kırmızı boncuklar*. (18.baskı). İstanbul: Sedir Yayınları.
- Kuşoğlu, S. (2015m). *Ah bir martı olsam*. (18.baskı) İstanbul: Sedir Yayınları.

- Kuşoğlu, S. (2015n). *Sesimi duyuyor musun?*. (18.baskı). İstanbul: Sedir Yayınları.
- Kuşoğlu, S. (2015o). *Avucumda bir kuş var*. (18.baskı). İstanbul: Sedir Yayınları.
- Kuşoğlu, S. (2015ö). *Benim pembe pabuçlarım*. (18.baskı). İstanbul: Sedir Yayınları.
- Kuşoğlu, S. (2015p). *Fener adası çocukları*. (18.baskı). İstanbul: Sedir Yayınları.
- Kuşoğlu, S. (2015r). *Sevgili annelerim*. (18.baskı). İstanbul: Sedir Yayınları.
- Kuşoğlu, S. (2016). *Siyah kuşlar şatosu*. İstanbul: Bu Yayınevi.
- Meriç, C. (1987). Çocuk edebiyatı. M.R.Şirin (Haz.), *Çocuk Edebiyatı Yıllığı* (ss.3-13). İstanbul:Gökyüzü Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı (1973). 1739 sayılı millî eğitim temel kanunu, *Resmi Gazete*, 12, 2342.
http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html/ ‘den alınmıştır.
- Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı . (2015). *Türkçe dersi öğretim programı (1-8.sınıflar)*. Ankara.
<http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72/> ‘den alınmıştır.
- Nas, R. (2002). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- Norton, D.E. (1987). *Through the eyes of a child*. USA: Merril Publishing Company.
- Oğuzkan, F. (1974). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oğuzkan, F.(2010). *Çocuk edebiyatı*. (9.baskı). İstanbul: Anı Yayıncılık.
- Okay, C. (1999). *Eski harfli çocuk dergileri*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Özdemir, E. (1983). *Yazı ve yazınsal türler*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Özdemir, E. (2007). *Eleştirel okuma*. (7.baskı). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özdemir , G. (2008). *Sevim Ak'ın hikâye ve romanlarında yer alan eğitsel iletiler*.
(Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Ulusal Tez Merkezi veri tabanından alınmıştır. (Tez no: 226198)
- Özdemir, O. (2007). Yeni bir çevre eğitimi perspektifi: Sürdürülebilir gelişme amaçlı

eğitim. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 32, 23-38.

<http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/813/166> ‘den alınmıştır.

- zdemir, O., zdemir, P., Kadak, M.T. & Nasırlıoğlu,S. (2012). Kişilik gelişimi.
Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 4,566-589.
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/pskguncel/article/view/5000076323/5000070379> ‘den alınmıştır.
- zvarış, B. (2006). Sağlık eğitimi ve sağlığı geliştirme. .Güler, L. Akın (Haz.).
Halk Sağlığı Temel Bilgiler Kitabı. (ss 1131-1186). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Sever, S. (2010). *ocuk ve edebiyat. (5.baskı)*. İzmir: TudemYayınları.
- Sınar, A. (2007). *Yeni Türk edebiyatı el kitabı-Türkiye’de ocuk edebiyatının gelişimi*.
Ankara: Grafiker Yayınları.
- Sönmez, V. (1990). *Sevgi eğitimi. (Genişletilmiş 2.baskı)*. Ankara: Adım Yayınları.
- şimşek, T. (2002). *ocuk edebiyatı*. Ankara: Rengarenk Yayınları.
- şirin, M.R. (1987). *ocuk edebiyatı yıllığı*. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- şirin, M.R. (2000). *99 soruda ocuk edebiyatı*. İstanbul: ocuk Vakfı Yayınları.
- Taymur, İ. &Trkapar, M.H. (2012). Kişilik: Tanımı, sınıflaması ve değerlendirmesi.
Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 4, 154-177.
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/pskguncel/article/view/5000076334/5000070391> ‘den alınmıştır.
- Türkçe sözlük. (2011). (Genişletilmiş baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Türker, A. (2012). Anne babanın, çocuğun kişilik gelişimine etkisi.
<http://www.bilted.com/izmir/bilgi/ana-babanin-cocugun-kisilik-gelisimine-etkisi> ‘den alınmıştır.
- World Health Organization (WHO). (1996). *Mental health*.

www.who.int/topics/mental_health/en/ 'den ulaşılmıştır.

- Yalçın, A., & Aytaş, G. (2011). *Çocuk edebiyatı*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yardımcıel, F. (2015). *Bir çocuk edebiyatı yazarı olarak Aysel Gürmen'in eserleri üzerinde iletği değerler bakımından incelemeler*. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi)
Ulusal Tez Merkezi veri tabanından alınmıştır. (Tez no:394808)
- Yavuzer, H. (1999). *Ana-baba ve çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2000). *Okul çağı çocuğu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2002). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yılmaz, E. (2012). *Ziya Gökalp'in şiirlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi*. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Ulusal Tez Merkezi veri tabanından alınmıştır. (Tez no: 311834)
- Yılmaz, H. (2003). *Sevgili anneciğim ve babacığim*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Yörükoğlu, A. (1976). Çocuk kitapları. *Türk Dili Dergisi*, Ankara, 33,18-21.
- Yörükoğlu, A. (1997). *Çocuk ruh sağlığı*. (21.baskı). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Zengin, A.Y., & Zengin, N (2007). *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*.
İstanbul: Truva Yayınları.

EKLER

EK1
SEVİNÇ KUŞOĞLU İLE GÖRÜŞME

1) Yazarlık hayatınıza nasıl başladınız?

Ben kitaplarla dolu bir evde büyüdüm. Türk ve Dünya Edebiyatı'nın seçkin örnekleriyle annem sayesinde tanıştım. Lise yıllarımda hikâye yazmaya başladım ama bir süre sonra vazgeçtim. Evlenip çocuk sahibi olduktan sonra da tıpkı annemin bize yaptığı gibi uyumadan önce çocuklarıma kitaplar okumayı ihmal etmedim. Yine onlara masallar okuduğum bir gün “Ben neden masal yazmıyorum?” diye düşündüm. Böylece masallar yazmaya başladım. Yazarlık hayatım bu şekilde başlamış oldu.

2) Neden çocuk edebiyatına yönelmeyi tercih ettiniz?

Çünkü içimde hala bir çocuk yaşıyor. Bu çocuk sürekli cıvıldaşıp duruyor. İçindeki çocuğu kaybetmemiş biri olarak çocuk edebiyatı alanında eserler vermeyi tercih ettim.

3) Sizce çocuklara özel, çocuklar için ayrı bir edebiyat var mıdır? Neden?

Kesinlikle çocuklara özel bir edebiyat vardır. Çocuklar için verilen eserlerin nitelikleri büyükler için yazılan eserlerden farklı olmalıdır. Çocuğun düşünme, algılama biçimi yetişkinlerinki gibi değildir. Bu yüzden onlar için eserler yazarken belli kurallara dikkat etmek gerekir. Bu da çocuk için kendine has bir edebiyat anlayışını zorunlu kılar.

4) Çocuk edebiyatına ilişkin birçok tanım yapılmaktadır. Siz çocuk edebiyatını nasıl tanımlarsınız?

Bana göre çocuk edebiyatı, belirli bir yaş grubunu ele alan, o yaş grubunun önce kendisini, sonra da çevresini tanımasına yardımcı olan, çocuğun bir yandan özgüvenli, güçlü, mücadeleci bir yetişkin haline gelmesine katkı sağlarken bir yandan da doğaya duyarlı, içinde yaşadığı toplumla uyumlu bir kişilik kazanmasında rol oynayan bir edebiyat dalıdır.

5) Size göre çocuk edebiyatının hedefleri neler olmalıdır?

Bana göre çocuk edebiyatının en önemli hedefi sağlam kişilik özelliklerine sahip bireyler yetiştirmektir. Çocuk, bu eserler aracılığıyla öncelikle kendini sevmeyi, kendiyi

barışık olmayı öğrenmelidir. Her insanın zevkleri ve alışkanlıklarıyla farklı olduğunu kavramalıdır. Tabii ki çocuğun kendisiyle barışık bir yetişkin olmasını sağlamak çocuk edebiyatının tek hedefi değildir. Çocuklar çocuk edebiyatı aracılığıyla güzel yaşamayı da öğrenmelidir. Örneğin özgürlüğün değerini fark etmeli, yaşamını ona göre şekillendirebilmelidir. Ben ‘‘Mavi Kuş’’ ve ‘‘Musa’nın Yeni Pabuçları’’ isimli öykülerimde özgürlük temasına özellikle yer verdim. Çocuklar özgürlük olmadan yaşamının bir anlamı olmadığını fark etsinler istedim. Tüm bunlar yanında çocuk edebiyatı çocukların topluma faydalı bireyler olmalarına da yardım etmelidir diye düşünüyorum. Okuyan, araştıran, bilime önem veren, yardımsever, toplum kurallarına uyan, birlik beraberlik içinde yaşayan, savaşa karşı olup barış içinde yaşama hayalleri kuran, düşmanlık yerine dostluğu tercih eden bireylerden oluşan toplum elbette ki sağlıklı bir toplum olacaktır. Bu yüzden kitaplarımda bu temalar üzerinde özellikle durdum.

6) Diğer ülkelerle karşılaştırıldığında çocuk edebiyatı açısından ülkemizi nerede görüyorsunuz?

Çocuk edebiyatı özellikle son yıllarda ülkemizde büyük bir ilerleme kaydetti diye düşünüyorum. Kitabevlerinin çocuk bölümünü gezdiğimde birçok yeni çocuk edebiyatı yazarının ismini görüyorum ve bu beni çok mutlu ediyor. Toplumu eğitmek için öncelikle çocuğu eğitmek gerekir. Ülkemizde de bu sorumluluğu üzerine almış yazarlarının sayısının artmış olması ülkemiz açısından umut verici bir durum.

7) Çocuk kitabı yazarlığı yanında başarılı bir ressamınız da. Resme olan ilginiz çocuk kitapları yazarken size ne gibi kolaylıklar sağlıyor?

Ben zaten resimlerimde de çocukların seveceği konulara yer veriyordum. Doğa ve hayvanlar çocukların her zaman çok ilgisini çekmiştir. Kuşlar, balıklar, böcekler ve doğadaki tüm canlılar benim resimlerimin konusudur ve benim için çok önemlidir. Ressamlık, çocuk kitapları yazmaya başladığımda konu sıkıntısı çekmemem açısından bana çok yardımcı oldu.

Kitaplarımda da doğaya ve hayvanlara çok yer verdim. Daha önceleri resmini çizdiğim kuşlar ve balıklar, hikâyelerimin kahramanları oldular. Resimlerimde olduğu gibi kitaplarımda da doğayı ve hayvanları çocuklara tanıtmayı amaçladım.

8) Eserlerinizdeki çocuk tipleri çoğunlukla doğru davranışları sergileyen ideal tipler. “Kötü çocuk” tipine fazla yer vermemenizin sebebi nedir?

Aslında ana kahraman olmasalar da bazı kitaplarımda kötü çocuk ya da yanlış davranışlar sergileyen çocuk tipleri yer alıyor. Örneğin “Musa’nın Yeni Pabuçları” adlı öykümde Musa’ya ayakkabılarını kirletmemesi konusunda baskı yapan çocuklar olumsuz özelliklere sahipler. Ama genel olarak kitaplarımda “iyi çocuk” ya da “ideal çocuk” tiplerine yer vermeyi tercih ediyorum. Çünkü “kötü çocuk” diye bir tabiri doğru bulmuyorum. Bana göre çocukların tümü iyidir. Özellikle günümüzde çocuklar hem iyi hem de oldukça zekiler. Bu durum beni gelecek günler konusunda oldukça umutlandırıyor.

9) Bazı kitaplarınızda vermek istediğiniz iletiler olayların arasına gizlenmişken bazılarında öğreticiliğin ön planda olduğunu görüyoruz. Öğreticiliğin ön planda olduğu eserlerinizde ileti, bir öğretmen, doktor ya da bir aile büyüğü tarafından doğrudan veriliyor. Size göre çocuk kitaplarında yazınsallık mı yoksa öğreticilik mi ön planda olmalıdır?

Bana göre çocuk kitaplarında öğreticilik ya da yazınsallık hitap edilen yaş grubuna göre değişen bir durumdur. Daha küçük yaş grubu için yazılan kitaplarda verilmek istenen mesaj daha doğrudan verilmelidir. Bu yaş çocukları soyut düşünme becerisini henüz kazanmamışlardır. Bu yüzden ben de daha küçük yaş grubu için yazdığım kitaplarımda onlara belli davranışları kazandırmak amacıyla daha öğretici bir yol izledim. Daha büyük yaş grubuna hitap eden kitaplarda ise mesajı doğrudan vermek yerine çocuğun bu mesaja ulaşmasını sağlamak daha doğru olacaktır diye düşünüyorum.

10) Size göre çocuk kitabı yazarlığı ne gibi hassasiyetler ister?

Bana göre bir ülkenin gelişmişlik düzeyi halkının okuma alışkanlığına sahip olup olmamasıyla yakından ilgilidir. Bu yüzden bir çocuk yazarlarının en önemli görevlerinden biri de çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak olmalıdır. Çünkü bu alışkanlık çocuk yaşta kazandırılması gereken bir alışkanlıktır. İleriki yaşlarda bu alışkanlığı kazanmak çok daha zordur. Çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmanın en önemli koşulu da onlara nitelikli eserler sunmaktır. Burada çocuk edebiyatı yazarının sorumluluğu büyüktür. Yazdığımız kitaplarla çocukları etkilemeyi başarabilmeliyiz. Onların ilgilerini kitaba çekemezsek vermek istediğimiz mesajlar da yerine ulaşmayacaktır. Bunun yanında tek amacımız çocuklara bir şeyler öğretmek olmamalı, bizim de onlardan öğreneceğimiz şeyler olduğunu aklımızdan çıkarmamalı, onları kesinlikle hafife almamalıyız.

11) Teknolojideki yenilik ve gelişmelerin çocuğun kitaba olan ilgisini azalttığını düşünüyor musunuz?

Evet, düşünüyorum ve bu duruma çok üzülüyorum. Bazen çocuklarla sohbet ederken onlara kitap okuyup okumadıklarını soruyorum. ‘‘Neden kitap okuyayım ki? İnternet var.’’ cevabını almak beni hayal kırıklığına uğrattıyor.

12) Çocuğun eğitiminde ailenin, okulun, sosyal çevrenin rolü konusunda düşünceleriniz nelerdir?

Tabi ki çocuğun ilk eğitim yeri ailedir ve aile bu yüzden çocuğun eğitiminde en büyük role sahiptir. Örneğin çocukken kitap okunan bir evde büyüyen çocuk, bu alışkanlığı çok küçük yaşta kazanmış olacaktır. Sonraki yaşlarda ise okul ve sosyal çevre büyük rol oynar. Ama yine de bunların üçünün birbirini desteklemesi büyük önem taşır. Bir de çevre kötüyse bu olumsuz çevrenin etkilerini azaltmak için aile ve okula daha büyük bir rol düşer tabi.

13) Çocuk edebiyatı alanında yapılan akademik çalışmaları yeterli buluyor musunuz? Bu konuda akademik çalışma yapacak kimselere bir öneriniz var mı?

Özellikle son yıllarda çocuk edebiyatı alanında yapılan akademik çalışmaları sayıca oldukça fazla bulmakla birlikte içerik olarak çok benzer olduklarını fark ediyorum. Ele alınan konuyu daha farklı yönlerden, daha farklı bakış açılarıyla incelemek, bu alanda yapılan çalışmaların kalitesini artıracaktır diye düşünüyorum.

14) Çocuk edebiyatı üzerine çalışmalar yapan yazarlara tavsiyeleriniz neler olabilir?

Çocuk kitapları yazmak isteyenlere öncelikle içlerindeki çocuğu öldürmemelerini tavsiye ediyorum. Onlar da tıpkı çocuklar gibi evrendeki güzelliklere hayretle ve hayranlıkla bakmaktan, her şeyi merak etmekten vazgeçmesinler. Bu çocuğa özgü bakış açısını kaybetmezlerse çocuklarla bağ kurmaları çok daha kolay olacaktır. Çocuklarla kolayca bağ kurabilen, onlar gibi düşünüp onlar gibi hissedebilen yazarlar, başarılı eserler ortaya koyabilecekler ve çocuklar tarafından da seviceceklerdir.

ÖZ GEÇMİŞ

Doğum Yeri ve Yılı : Bursa-1979

Öğr. Gördüğü Kurumlar :	Başlama Y.	Bitirme Y.	Kurum Adı
Lise	1993	1997	Bursa Çelebi Mehmet Lisesi
Lisans	1997	2001	Uludağ Üniversitesi
Yüksek Lisans	2014	-	Uludağ Üniversitesi

Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi: İngilizce- Orta

Çalıştığı Kurumlar	Başlama ve Ayrılma Tarihleri	Kurum Adı
	2001-2004	Bursa Ali Kütahya İO
	2004-2006	İstanbul- Pendik Ergenekon İO
	2006-2008	İstanbul Pendik Gülizar Zeki Obdan İO
	2008-2012	İstanbul Tuzla Atatürk İO
	2012-2014	Bursa Hasan Öztimur Ortaokulu
	2014-	Bursa Hanife Murat Ortaokulu

Yurt Dışı Görevleri : -

Mesleki Topluluklar : -

Editör veya Yayın Kurulu Üyeliği : -

Yurt İçi ve Yurt Dışında Katıldığı Projeler : -

Katıldığı Yurt içi ve Yurt Dışı Bilimsel Toplantılar : -

Yayımlanan Çalışmalar : -

Esin Karahanoğlu

Bursa-2017